



**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM  
BAKANLIĞI**

**©Kütüphaneler ve Yayınlar  
Genel Müdürlüğü**

**Eser Adı:** Dürrî Ahmed Efendi Dîvânı

**Müellifi:** Dürrî Ahmed Efendi

**Hazırlayan:** Ramazan Vural

**Yayın Yılı:** 2020

**ISBN:** 978-975-17--4568-2

**Ana Yayın Numarası:** 3669

**Kültür Eserleri Dizisi-** 628

**Adres:** Emek Mahallesi, Wilhelm Thomsen Caddesi

N0:4 06490 Çankaya/ANKARA

**Telefon:** +90 312 470 80 00

**Faks:** +90 312 470 54 71

**e-posta:** yaphaz@ktb.gov.tr

[www.ktb.gov.tr](http://www.ktb.gov.tr)

<http://ekitap.ktb.gov.tr>

**DÜRRÎ AHMED EFENDÎ**

**DÎVÂNÎ**

**(İnceleme-Metin)**

Hazırlayan

Ramazan VURAL

**KISALTMALAR LİSTESİ**

Bakınız	:	Bk.
Cilt	:	c.
Çeviren	:	çev.
Editör	:	ed.
Gazel	:	G.
Hazırlayan	:	haz.
Hicri	:	H.
İ.Ü.E.F	:	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Kaside	:	K.
Mesnevi	:	Msnv.
Mısra-1 Azade	:	M. Azade
Miladi	:	M.
Müfred	:	Müf.
Müseddes	:	Müs.
Müstezad	:	Mstzd.
Sayfa sayısı	:	ss.
Sayfa	:	s.
Tahmis	:	Tah.
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
(.....)	:	çevrilememiş yerler

## GİRİŞ

### DÜRRÎ AHMED EFENDİ’NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

#### 1. Dürrî Ahmed Efendi’nin Hayatı

##### 1.1. Dürrî’nin Adı, Lakabı ve Mahlası

18. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti’nin küçük bir sükunet dönemine girdiği zamanda yaşamış olan Dürrî’nin asıl adı Ahmed’dir<sup>1</sup>. Mehmed Süreyyâ ise mahlasının “Vâfi” olduğunu belirtse de<sup>2</sup> bu sadece iddia hükmünde olup bu bilgiyi doğrulayacak<sup>3</sup> ne başka bir eserde ne de Dürrî Divanı’nda<sup>4</sup> doğrulanmamıştır. Şair divanında ismi ve lakabını hakkında bu beyti yazmıştır<sup>5</sup>.

Çün nâmı Aḥmed oldu vü Dürrî laḳab baña

Dürr-i ‘aṭâñı lâzıme oldu ṭaleb baña (Müs. 9/5)

[=İsmim Ahmed, lakabım Dürrî olduğu için, bana inci hediye etmeni istemek lazım oldu.]

Dürrî mahlasının yanı sıra adından dolayı Dürrî Ahmed Efendi, doğduğu yer münasebetiyle de Vanlı Dürrî<sup>6</sup> ve tek gözlü olmasından ötürü Dürrî-i Yek-çeşm diye de

<sup>1</sup> İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr*, haz. Abdülkerim Abdulkadiroğlu, AKM Yayınları, Ankara 1999, s. 80; Mustafa Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî, (Nuhbetü'l-Âsâr min Fevâ'idi'l-Eş'âr)*, *İnceleme-Metin-İndeks*, haz. Pervin Çapan, AKM Yayınları, Ankara 2005, s. 189; Sâlim Efendi, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, haz. Adnan İnce, AKM Yayınları, Ankara 2005, s. 297; Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ*, haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989, c. IV. s. 737; Güzel, Bilal, “*Kemiksiz-Zâde Safvet Mustafa ve “Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâidi'l-Eş'âr” İsimli Şair Tezkiresi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012, s. 206; Ergun, S. Nüzhet, “Dürrî (Vanlı Ahmed)”, *Türk Şairleri*, İstanbul Matbaası, 1943, c. III., s. 1191; Kocatürk, V. Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi*, Tahlili ve Tenkidi, Edebiyat Yayınevi, Ankara 1964, s. 567; Horata, Osman, “Klasik estetikte hazan rüzgârları: Son Klasik Dönem (1700-1800)” *Türk Edebiyatı Tarihi*, ed. Talat Sait Halman, vd., Kültür Bakanlığı Yayınları, 2006, c. II, s. 500-501; *Osmanlılar Ansiklopedisi (Yaşamları ve Yapıtlarıyla)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, c. 1, s. 117; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler-İsimler-Eserler-Terimler)*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1998, c. 1, s. 60, Abdülkadiroğlu, Abdülkerim, *Van Meşhurları (1900 Doğumlulara Kadar)*, ed., Abdülkerim Abdülkadiroğlu, *Van Kütüğü (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)*, Türk Hava Kurumu Matbaası, Ankara 1993, s. 218.

<sup>2</sup> Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî Osmanlı Ünlüleri*, haz. Nuri Akbayar, İstanbul 1996, s. 423.

<sup>3</sup> Ayrıca *Osmanlılar Ansiklopedisi (Yaşamları ve Yapıtlarıyla)*, c. 1, s. 117; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler-İsimler-Eserler-Terimler)*, c. 1, s. 60<sup>a</sup> da büyük ihtimal Mehmed Süreyyâ’dan görülen bilgi doğrultusunda “Vâfi” mahlaslı yazılmış şiirlerinin olduğu belirtilmiştir. Fakat bu mahlasla yazılmış şiirleri bulunamamıştır.

<sup>4</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Bölümü 3409/1, vr. 3<sup>b</sup>-73<sup>a</sup>.

<sup>5</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 61<sup>b</sup>.

<sup>6</sup> Oğraş, R., *Esad Mehmed Efendi’nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Şâhidü'l-Müverrihîn Adlı Eserinin Metni*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara (e-kitap), (11.11.2018), s. 297; Erdem, Sadık, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurâfâ'sı (İnceleme-Tenkidli Metin-İndeks-Sözlük)*, AKM Yayınları, Ankara 1994, s. 97, Fatîm Davud, *Hâtimetü'l-Eş'âr*, haz. Ömer Çiftçi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara (e-kitap), (27 Ekim 2018), s. 133; Güzel, “*Nuhbetü'l-Âsâr*”, s. 206; Sâlim, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, s. 239; Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ*, s. 737; Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî*, s. 423.

anılmaktadır. Dürrî'nin Yek-çeşm (tek gözlü) mahlasını alması Divan'daki “Çeşmiyye-i Dürrî Ahmed Efendi Bâ-Fermân-ı Hümâyûn” başlıklı nesir bölümünde detaylı bir biçimde anlatılmaktadır:<sup>7</sup>

*“El- 'aynu hakkun hadîs-i şerîfiniñ ma 'nâ-yı laţîfi dîde-i ehl-i başirete rüşen ü nümâyân olduğına nazaran zamân-ı tufûliyyetde gamhânemüze nisvândan bir şüh-çeşm-i bed-bîn müsâfir olup bu 'abd-i nâ-çîze nezzâreye alup şi 'r*

*Bilmem bizi gözüñle n'içün yirsin ey felek*

*Bu gülistâna düşdük ise şeb-nem olmaduk*

*fehvasınca âhîrû'l-emr işâbet-i zaħm-ı çeşm ile gözi benden vü beni gözden çıkardığı 'aynı ile vâlideynüme rüşen olduğın bu hakîre nakl iderler idi. El-ħâletu hâzîhi el-vâhidü ke-elfin çeşm-i hurde-bîn ile eczâ-yı 'âlemi terâzû-yı 'ayâr-ı merdümek dîde ile sencîde idüp ya 'nî bir gözden giçürüp bakdukda el-ħamdüli'lâhi'l-melikü'l-başîr 'âlem-i ervâħdan gözi açuklar ile göz âşinâlığı olmak hasebiyle manzûr-ı 'ayn-ı 'inâyet-i şâhâne ve mazhar-ı çeşm-i 'âtîfet-i pādşâhâne-i husrevâneleri olup ħâk-i âsitân-ı devlet-nişânelerine rû-mâl ile ifâde-i merâm için 'arz-ı ħâl kılındı şi 'r*

*Dest-gîr ol rikâbuña düşdüm*

*Ĥâk-i pâyüñdan isterem sürme”*

Şair, Hz. Peygamber'in “Göz değmesi doğrudur.” hadisinin kendisince tecrübe edildiğinden bahsederek gözünü kaybetmesinin çocukluk dönemine rastladığı belirtir. Buna göre şairin çocukluk döneminde evlerine kötü gözlü bir kadın misafir olur ve evdeki süre boyunca gözünü Dürrî Efendi'den ayırmaz. Öyle ki Dürrî'nin gözünde en sonunda yara çıkar, bu hadiseden kısa bir süre sonra gözünü kaybeder. Şair yine de ümitsizliğe düşmez, zira kendi ifadesine göre kalp gözü açık olan kişilerle göz aşinalığı vardır. Sultanın gözüne giren ve türlü iltifatlarına mazhar olan şair, III. Ahmed'den sürme talep etmek için de bu sanatlı mektubu kaleme alır. Fatin ve Şemsettin Sami ise bu mahlası tezkirelerinde bu beyitle bizlere aktarır:

*Ĥâk-i pâyüñ kuħli için bu iki çeşm-i sefid*

*Birbiriyle cenk idüp âhîr biri oldu şehîd<sup>8</sup>*

<sup>7</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 46<sup>b</sup>- 47<sup>a</sup>.

<sup>8</sup> Fatîn, *Hâtîmetü'l-Eş'âr*, s. 133; Şemseddin Samî, *Kāmusu'l-A'lām*, Mihran Matbaası, İstanbul 1889, c. III., s. 2139.

[=Ayağının tozunun sürmesi için birbiriyle çarpışan bu iki beyaz gözden biri en sonunda şehit düştü.]

## 1.2. Ailesi, Çocukluğu, Eğitimi ve Müderrisliği

Kökene hakkında pek bilgi bulunmasa da Dürrî'nin, Vanlı Ebû Bekr Efendi isimli bir babası<sup>9</sup>, Sa'dî ve Feyzî adlı kardeşleri vardır. Kardeşlerinden Dîvân-ı Hümâyûn katipliği yapmış şair Feyzî Salih Efendi (ö. H. 1127/M. 1715)<sup>10</sup>; diğer kardeşi Dîvân Katipliği, Hotin'de şikk-ı sâni defterdarlığı vazifelerinde bulunan şair Abdü'l bâkî Sa'dî Efendi'dir. (ö. H. 1161/M. 1748)<sup>11</sup>. Kardeşleri de şair olup Dürrî Divan'ında birçok şiirleri bulunmaktadır.<sup>12</sup>

Dürrî'nin ilk çocukluk dönemi hakkında bilgi bulunmamakla beraber küçük yaşlardan itibaren İstanbul'da iyi bir öğrenim gördüğü, devletin önde gelen isimlerinin meclisinde bulunduğu aktarılmıştır<sup>13</sup>. Kendisinin iyi bir eğitime sahip olması yönüyle birçok görevde bulunmuştur. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- I. Dîvân-ı Hümâyûn kalemi katipliği<sup>14</sup>.
- II. Dîvân-ı Hümâyûn hocalığı<sup>15</sup>.
- III. H. Receb 1125-1126 Muharrem 1126/Ö. Temmuz 1713-1 Şubat 1714 tarihleri arasında Târîh-i Naîmâ'nın müellifi Naîmâ Mustafa Efendi yerine Anadolu Muhasebeciliği<sup>16</sup>.
- IV. H. 27 Muharrem 1127/M. 24 Ocak 1715'te sipâh katipliği<sup>17</sup>.
- V. Süvârî mukâbeciği<sup>18</sup>.
- VI. Harâc muhâsebeciliği<sup>19</sup>.

<sup>9</sup> Talay, Aydın, *Dürrî Ahmed Efendi*, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1994, c. 10, s. 34-35, Abdülkadiroğlu, *Van Kütüğü*, s. 218.

<sup>10</sup> Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr*, s. 80; Güzel, "Nuhbetü'l-Âsâr", s. 206; Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, IV. 471; Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 574; Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî*, s. 423.

<sup>11</sup> Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 399; Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, s. 161-162.

<sup>12</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 3<sup>b</sup>-73<sup>a</sup>.

<sup>13</sup> Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, s. 97; Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189; Fatîn, *Hâtimetü'l-Eş'âr*, s. 133;

<sup>14</sup> Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 302; Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189; Fatîn, *Hâtimetü'l-Eş'âr*, s. 133.

<sup>15</sup> Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189; Güzel, "Nuhbetü'l-Âsâr", s. 206; Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, s. 97; Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, IV, s. 737.

<sup>16</sup> Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, IV, s. 737; Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, s. 97.

<sup>17</sup> Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, IV, s. 737; Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, s. 97.

<sup>18</sup> Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, II, s. 337.

<sup>19</sup> Şeyhi Mehmed, *Vekâi 'u'l-Fuzalâ*, IV, s. 737; Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, s. 98.

- VII. H. Evâhir-i Şevvâl 1132/M. 15 Ağustos 1720 tarihinde şikk-ı sâni defterdarlığı pâyesiyle İran elçiliği<sup>20</sup>.(İran elçiliği örevine gönderilişi için kaynakalarda H. 1131/M. 1719<sup>21</sup>, H.1134/M.1722<sup>22</sup>, H.1137/M. 1725<sup>23</sup> gibi çeşitli tarihler yer almaktadır.
- VIII. H. 15 Safer 1134/M. 24 Kasım 1721’de İstanbul’da başmuhasebecilik<sup>24</sup>.

Dürrî’nin evliliğine dair bilgiye Divan’ındaki “*Dürrî Efendi Te’ehhül Eyledüğü Vakte Bâ-Fermân Tahrîr Eyledüğü Kaşîdedür*” başlıklı şiirden öğrenmekteyiz<sup>25</sup>.

Hele evlâd başka gevherdür

Pederüñ cânına ber-â-berdür

Ben de düşdüm ümîd-i evlâda

İtdi esbâbını Hâk âmâde

Qavl-i pâk-i Hudâ-yı ekber ile

Dağı fermûde-i peyenber ile

Hâk te’ehhül müyesser itdi baña

Sünnet-i pâki eyledüm icrâ

Şeb-i Qadr içre oldu fetḥ-i kelâm

Düşdi ‘aḳd-i nigâha ‘îd-i şıyâm

Devletünde güzel sürür itdüm

Yedi gün yedi gece sūr itdüm

Şair evlat isteği üzerine, Allah’ın emri Hz. Peygamber’in kavliyle Kadir Gecesi’nde söylenip, Ramazan Bayramı’nda evlendiğini ve Sultan III. Ahmed sayesinde yedi gün yedi gece düğün yaptığını anlatmaktadır. Başka bir kaynakta ise<sup>26</sup>:

<sup>20</sup> Aktepe, Münir, “Dürrî Ahmed Efendi’nin İran Sefareti”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, I/4 (1968, Ocak) s. 60-62; Aktepe, Münir, “1720-1724 Osmanlı-İran Münâsebetleri ve Silâhşör Kemânî Mustafa Ağâ’nın Revân Fetihnâmesi”, İ.Ü.E.F. Yayınları, İstanbul 1970, s. 3; Sâlim, *Tezkiretü’ş-Şu’arâ*, s. 302; Safâyi Efendi, *Tezkire-i Safâyi*, s. 189.

<sup>21</sup> Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraḳâ’sı*, s. 98; Şeyhi Mehmed, *Vekâi’u’l-Fuzalâ*, IV, s. 737; Uzunçarşılı, İ. Hakkı, *Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1978, 1/IV, s. 239.*

<sup>22</sup> Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî*, II, s. 338.

<sup>23</sup> Belîğ, *Nuhbetü’l-Âsâr li-Zeyli Zübdetü’l-Eş’âr*, s. 80.

<sup>24</sup> Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraḳâ’sı*, s. 98; Fatîn, *Hâtîmetü’l-Eş’âr*, s. 133; Şeyhi Mehmed, *Vekâi’u’l-Fuzalâ*, IV, s. 737.

<sup>25</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 9<sup>b</sup>.

<sup>26</sup> Safâyi Efendi, *Tezkire-i Safâyi*, s. 15; Yöntem, Ali Canib, “Dürrî”, *Hayat Mecmuası*, c. III., 69, Ankara s. 3-4.

Eyledi Dürrî te'ehhül añsızın  
Aldı Kör Tavukçubaşınuñ kızın

beytiyle Dürrî'nin Kör Tavukçubaşı lakaplı birinin kızıyla yıldırım nikahıyla evlendiği anlatılmaktadır. Kayınpederinin de Dürrî gibi kör olması dikkat çekicidir.

### 1.3. Vefatı

Dürrî Ahmed Efendi, İstanbul'da başmuhasebeci iken H. 21 Rebû'l-evvel 1135/M. 20 Aralık 1722 tarihinde vefat etmiştir. Şeyh Vefâ Cami haziresine defnedilmiş ve mezar taşına da Galatalı Hâfız'ın şu beyti yazılmıştır<sup>27</sup>:

Şadef-i lahd-i 'adnde yer idüp Dürrî-i şâf  
Kabr-i Dürrî ola dâr-ı güher kân-ı 'aṭâ

[=Temiz gönüllü Dürrî'nin istiridyeye mezarı Adn Cenneti'nde yer bulup, kabri inci kapısı, ihsan madeni olsun.]

Sünbülzâde Vehbî, Dürrî'nin vefatına şu tamiyeli tarihi düşmüştür<sup>28</sup>:

Çıkar bir tam'iyeyle fevtinüñ târihin Vehbî  
Güm oldı kân-ı dehrüñ göz göre pākize bir Dürrî<sup>29</sup>

[=Ey Vehbî, bir tamiyeyle ölümünün tarihi ortaya çıkar: Dünya madeninin bir incisi(Dürrî) göz göre göre kayboldu.]

Mîrzâ-zâde Ahmed Neylî de, Dürrî'nin vefatına şu tarih kıtasını yazmıştır<sup>30</sup>:

Ser-firâz-ı şu'arâ Dürrî kim  
Mişli olmışdı ma'ârifede 'adîm  
Göz yumup ol daḥı bu 'âlemden  
Eyledi 'azm-i gülistân-ı na'îm

<sup>27</sup> Erdem, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraḫâ'sı*, s. 98; Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 709; Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ'*, IV, s. 737; Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî*, c. II, s. 338.

<sup>28</sup> Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 709; Hâfız Hüseyin Ayyansarâyî, *Mecmua-i Tevârih*, haz. Vahid Çabuk - Fahri Çelik Derin, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınevi, İstanbul 1985, s. 167.

<sup>29</sup> 20+40+1+6+30+4+10+20+1+50+4+5+200+20+20+6+7+20+6+200+5+2+1+20+10+7+5+2+200+4+200+10=1136 sayısı çıkmakta olup Sünbülzâde Vehbî'nin "Çıkar bir tamiye" ifadesiyle toplam sayıdan bir çıkardığımızda şairin ölüm tarihi olan 1135 tarihini elde ederiz.

<sup>30</sup> Kılıç, Atabey, *Mîrzâ-zâde Ahmed Neylî ve Divanı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004, s. 373.



Çıkdı bir tam'ıye ile târîh  
Göçdi Dürrî hüneri kıldı yetim

[=Şairlerin önde gelenlerinden Dürrî'nin ilim alanında benzeri yoktu. Bu alemde gözlerini yumup, cennet bahçesine gitti. Tarihi bir tamiyeye çıkar: Dürrî gitti, hüneri yetim kaldı.]

Safâyî Tezkiresi'nde ise ölümüne düşülen şu beyit yer almaktadır<sup>31</sup>.

Dürrî-i yektâ vü dūr-endîş ü tiz-idrâk kim  
Hall ederdi bir nefesde her mû-yı pîçideyi

Çünkü çeşmin yumdu dünyadan dedim târîhin  
Nâ-bedîd etdi felek bir cevher-i nâdideyi

[=Benzeri olmayan Dürrî, öyle ileri görüşlü ve keskin zekalıydı ki bir çırpıda her karışık meseleyi çözerdi. Dünyadan gözlerini yumduğu için tarih düşürdüm: Dünya eşi benzeri görülmemiş bir mücevheri gözden yitirdi.]

Yukarıdaki şiirlerden de anlaşıldığı gibi şair döneminde sevilen ve hürmet gösterilen bir kişiydi.

Fatîn<sup>32</sup> ve Şemseddin Sâmî<sup>33</sup>, Dürrî'nin vefatını H. 1137/M. 1725 yılında göstermişler. Günümüzde Şeyh Vefâ haziresinde şairin mezar taşı bulunmamaktadır.

## 2. Edebî Kişiliği

Döneminde ilmi bilgisi ve aklı sayesinde önemli biri olan şair, âşıkâne şiirleri ve nâzikâne sözleri ile hürmet gören bir kişiydi. Şiir ve nesirde maharetli, tarih söylemede akranı az bulunurdu<sup>34</sup>. Göz yumup açincaya kadar geçen kısa bir zamanda eşsiz, benzersiz bir tarih söylerdi. Tarih düşürmede ve hüsn-i hatta mahirdir<sup>35</sup>.

Şiirleri, güzel duyguları dile getiren yeni manalarla dolu olup, düzgün söz söylemeye öncülük ederdi<sup>36</sup>.

<sup>31</sup> Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 197.

<sup>32</sup> Fatîn, *Hâtîmetü'l-Eş'âr*, s.133.

<sup>33</sup> Şemseddin Sami, *Kâmusu'l-A'lâm*, s. 2139.

<sup>34</sup> Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ*, IV, s. 737.

<sup>35</sup> Sâlim, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, s. 302.

<sup>36</sup> Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189.

Şiirleri, tatlı sohbeti gibi sevimli ve güzel; mazmunları latiftir. Şiirlerini övgüde sınır yoktur. Tarihlerinde başka gazel ve kaside de ne kadar övülse yerindedir. Şairler topluluğunun göz nuru, zarif kişilerin sevgilisidir<sup>37</sup>.

Şair, çok iyi derecede Farsça bilmektedir. Hatta İran elçiliği sırasında, sorulan sorulara tercümansız, gayet iyi bir şekilde cevap verebiliyordu<sup>38</sup>.

Dürrî, Divan'ında bir beytinde;

Yem-i mevvâc-ı tab'umdan çıkan hep dürr-i yek-tâdur

Ki vaşşâf-ı cenâb-ı pâdşâh-ı hoş-likâyam ben K. 17/12

[=Şairlik kabiliyetimin dalgalı denizinden çıkanlar hep eşsiz incilerdir. Çünkü ben güzel yüzlü yüce padişahu tavsif ediyorum.]

diyerek kendini över. Şairin bilhassa gazellerinde kelime tekrarı ve ikilemelerle oluşturduğu ahenk hemen göze çarpılmaktadır. Örneğin;

Yine ol şüh-ı meh-peyker derûna urdı bir hançer

Çi hançer hançer-i gamze çi gamze gamze-i dilber G. 13/1

[=Yine o ay yüzlü şuh sevgili kalbime bir hançer vurdu. Ne hançer yan bakış hançeri, ne yan bakışı sevgilinin yan bakışı.]

gibi ince gazelleri bulunan Dürrî, döneminde ünlü olmakla beraber birinci derecede bir şair sayılmaz. Ama döneminde ve sonraki dönemlerde çokça övülmüştür. Dürrî Ahmed Efendi edebî ve tarihî kaynaklarda şöyle anlatılmaktadır:

### **Sâlim Tezkiresi:**

Lisân-ı Türkîde pesendide tevârih ü eş'ârı ve zebân-ı Fâriside 'acemâne güftârı ve lugaz-ı bisyârı olduğundan mâ-'adâ kendüye mahsûs hurde nâzik bir hatt-ı nâ-didesi olup divânî ve sâ'ir kalemde hoş-nüvis letâfetkâr bir zât-ı pür-ma'ârif-i celilü'l-mikdâr ve 'asrın pür-gû şâ'ir-i pesendide güftârlarındandır. Husûsâ târih-gûyâlıkda muvaffakun min-'indi'llâh olup katı cüz'î âzmâyiş-i tab'la ân-ı yesirde bir göz yumup açınca bî-hem-tâ bir târih-i bî-nazîr ederlerdi<sup>39</sup>.

Türk dilinde beğenilen tarih ve şiirleri, Farsçada Acem tarzı sözleri ve çok sayıda lugazından başka kendisine özel küçük nazik bir görülmemiş yazısı olup divani ve diğer yazılarda güzel yazı yazan hoş bir kişi, kadri yüce olan ilmi bir kişiliktir. Yüzyılın çok söyleyen

<sup>37</sup> Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 302

<sup>38</sup> Mehmed Râşid, *Tarih-i Râşid*, İstanbul Matbaa-i Amire, İstanbul 1282, c. V, s. 372-398.

<sup>39</sup> Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 297.

ancak sözleri beğenilen şairlerindedir. Özellikle tarih düşürmede Allah katından bir başarıya sahip olup çok sınırlı şairlik bilgisiyle çok kısa bir zaman içinde, göz yumup açıncaya kadar benzersiz bir tarih söylerdi.

Târîh semtinden gayrı gazel ü kasâyid tarafı dahı ma'mûr bir vücûd-ı ma'rifet-mevfûrdur ki evsâfında ne rütbe ıtrâ olursa şâyeste vü sezâdır. Nûr-ı 'ayn-ı hadaka-i şu'arâ ve nergis-i mutarrâ-i hadıka-i zurafâdır. Eş'âr-ı zîbâsı sohbet-i pâkîzesi gibi melih ve cebîn-i nâzenîni mezâmîni gibi sabîhdır. Âsârına nihâyet ve eş'ârına hadd ü gâyet yoktur<sup>40</sup>.

Tarih sahasından başka gazel ve kasideleri de güzeldir, evsafında ne kadar aşırıya giderse gitsin ona yakışır. Şairlerin göz bebeğinin nuru, zarifler bahçesinin taze nergisidir. Süslü şiirleri, temiz sohbeti gibi güzel ve nazlı alını nükteli sözleri gibi aydındır. Eserleri ve şiirleri sınırsızdır.

### **Safâyî Tezkiresi:**

'Aşrıñ hadd-i teslîme pâ-nihâde olan şu'arasından şâhid-i âşârı gâjedâr-ı letâfet mergûle-i ebkâr-ı ma'ânü-i eş'ârı nûkhet-rîz-i fesâhat ve dūrârî-i suhan-ı sihr-azmâsı perveriş-yâfte-i aşdâf-ı belâgat bir şâ'ir-i hûb-üşletdir. Teferrüd-gerde-i düde-i rûzgâr olan nükteverândan bir sihrkârdır<sup>41</sup>.

Yüzyılın teslim sınırına ayak basmış olan şairlerinden eserlerinin güzelinin (.....) şiirlerinin mana bakirelerinin saçları, fesahat kokulu ve sihirli sözlerinin incisi, belagat istiridyelerinden beslenmiş güzel hasletleri olan bir şairdir. Zamanın seçkin grubu olan şairlerinden sihirbaz bir şairdir.

### **Fatîn Tezkiresi:**

Mûmâ-ileyh sade-i belâgatın dürr-i yektâsı ve bahr-ı fesâhatın gevher-i âlem-bahâsı olup Sâlim Efendi Tezkiresi'nde dahi terceme-i hâl ve bazı eş'âr-ı rengîn-meali mevcûd u mukayyeddır<sup>42</sup>.

Dürrî, belagat istiridyесinin eşsiz incisi ve fesahat denizinin dünya değer mücevheri olup Sâlim Efendi Tezkiresi'nde de hâl tercümesi ve bazı sanatlı şiirleri kayıtlıdır.

### **Vefeyât-ı Ayvansarâyî:**

Dīvân-ı eş'ârı vardır. Bu beyt andañdur, teberrüken bu mahalle kayd olındı:

Murg-ı can u dil-i 'uşşakâ 'aceb hayf olmuş  
Şahînim bâde-i nohûdla çağır keyf olmuş

<sup>40</sup> Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 300.

<sup>41</sup> Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî*, s. 189.

<sup>42</sup> Fatîn, *Hâtîmetü'l-Eş'âr*, s. 133.

Bu daği anıdır:

Germ olma germe gögsini sen gözle dâ'ireñ  
Şağın zamâne sille urur saña def gibi<sup>43</sup>

Şiirlerinin toplandığı Dîvân'ı vardır. Bu beyit onun şiirlerindedir, uğur olsun diye bu kısma kaydolundu:

[=Can kuşu ve aşıkların gönlüne çok yazık olmuş. Şahinim nohut şarabıyla çakır keyif olmuş.]

Bu da onundur:

[=Böbürlenerek göğsünü germe, kendi çizgini gözet. Dikkatli ol ki zamane sana def(e attığı) gibi tokat atar.]

### **Kâmûsu'l A'lâm:**

Müteahhirin-i şu'arâ-i Osmâniyye'den olup, Vanlı'dır. Dersaâdet'e varmakla, Dîvân-ı Hümâyûn kalemine bir müddet müdâvemetden sonra, 1132 tarihinde sefer ile İran'a giderek, avdetinde baş muhasebeci olmuş ve 1137 tarihinde vefât etmiştir. Yek-çeşm olduğunu imâ eden şü beyit cümle-i eş'ârındandır:

“Hâk-i pâyin kuşlı için bu iki çeşm-i sefid  
Birbiriyle ceng idüp âhir biri oldu şehid”<sup>44</sup>

Son dönem Osmanlı şairlerinden olup Vanlı'dır. İstanbul'a giderek Dîvân-ı Hümâyûn kalemine bir müddet devam ettikten sonra 1132 tarihinde İran'a giderek, döndüğünde baş muhasebeci olmuş ve 1137 tarihinde vefat etmiştir. Tek gözlü olduğunu bu beytiyle işaret etmiştir:

[=Ayağının tozunun sürmesi için birbiriyle çarpışan bu iki beyaz gözden biri en sonunda şehit düştü.]

### **Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idi'l-Eş'âr:**

Acem'e gönderilmiştir. Tazarru'-kerde rüzgâr olan nükte-verândan bir sihr-kârdür<sup>45</sup>.

Biñ yüz otuz beş târihinde baş muhâsebeci iken fevt olmağla bu târih dinilmiştir<sup>46</sup>:

<sup>43</sup> Ekinci, Ramazan, Hüseyin Ayvansarâyî, *Vefeyât-ı Ayvansarâyî, (İnceleme-Tenkitli Metin)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü, Manisa 2011, s. 199-200.

<sup>44</sup> Şemseddin Sami, *Kâmusu'l-A'lâm*, c. III, s. 2139.

<sup>45</sup> Güzel, “*Nuhbetü'l-Âsâr*”, s. 206.

<sup>46</sup> Güzel, “*Nuhbetü'l-Âsâr*”, s. 221.

**Tārīḥ-i Vefâtı**

Dürri-i yektâ vü dūr-endîş ü tîz-idrâk kim  
Hall ederdi bir nefesde her mûy-û pîçîdeyi

Çünkü çeşmin yumdu dünyâdan dedim tārîḥini  
Nâ-bedîd etdi felek bir cevher-i nâ-dîdeyi

İran'a gönderilmiştir. Zamanın duacıları nüktecilerinden bir sihirbazdır. 1135 tarihinde baş muhasebeci iken öldüğü zaman bu tarih düşürülmüştür:

**Vefat Tarihi:**

[=Benzeri olmayan Dürri, öyle ileri görüşlü ve keskin zekalıydı ki bir çırpıda her karışık meseleyi çözerdi. Dünyadan gözlerini yumduğu için tarih düşürdüm: Dünya eşi benzeri görülmemiş bir mücevheri gözden yitirdi.]

**Şâhidü'l-Müverrihîn:**

Yek-çeşm Vâni Ahmed Efendidir. Baş muhâsebeci iken bin yüz otuz beş senesi Rebi'ü'l-evvelinde fevt olup Şeyh Ebü'l-Vefâ civârına defn olunmuşdur. Dîvânı vardır<sup>47</sup>.

Tek gözlü Vanlı Ahmed Efendi'dir. Baş muhasebeci iken 1135 tarihinin Rebiülevvel ayında vefat edip, Şeyh Vefâ civarında defnedilmiştir. Dîvân'ı vardır.

**Hammer Tarihi:**

İran'la Avusturya arasındaki ticaret konusunda ve Osmanlı eyâletlerinden ticari eşyanın geçmesi hususunda evvelce Pasarofça'da tartışılan iki maddeye bir çözüm getirmek için Virmont, Bâb-ı Âli'yi, bu seyahat üzerine bir rölasyon kaleme almış bulunan vergi dâiresi reisi Dürri Efendi'yi elçi sıfatıyla İran'a göndermeğe ikna etti. Dürri Efendi'nin rölasyonu, cizvit rahibi Polonyalı Krusinski tarafından lâtinceye çevrildi<sup>48</sup>.

Birincisi, Yirmisekiz Mehmed Çelebi; yüksek seviyede bilgili, zekâ sahibi elçi, Veziriâzam'a Fransa kral naibi nezdindeki görevinin neticeleri, sarayın örf veâdetleri, ve Avrupa medeniyeti üzerine hazırladığı teferruatlı raporu sundu. Tahran'a giden Osmanlı elçisi Dürri Efendi, İran şahı, nezdindeki elçiliğini bir özet raporla bildirdi. Bu iki rapor hıristiyan ve Osmanlı okuyucular bakımından eşit bir alâka taşımaktadırlar. Zira her iki taraf da Dürri Efendi'nin raporundan İran sarayının örf ve âdetleri hakkında yeni bilgiler elde edebilirler<sup>49</sup>.

<sup>47</sup> Oğraş, *Esad Mehmed Efendi'nin Hayatı...*, s. 228.

<sup>48</sup> Hammer, *Osmanlı Tarihi*, c. 14, s. 18.

<sup>49</sup> Hammer, *Osmanlı Tarihi*, c.14, s. 49.

*Veziriâzam'ın karşısında şâir Vehbî, tarihçi Râşid, ünlü hat ustası Veliyüddin ve âlim Dürri Efendi gibi İstanbul'un en şöhretli şâir ve ilimadamları yer almışlardı<sup>50</sup>.*

*Veziriâzam'm bütün mâiyyeti teşrifat gereklerinin yerine getirilmesinden sonra çekildi ve yanında yalnız içişleri, dışişleri ve maliye nâzırlarıyla İmparatorluk müşiri (mareşal), Kapucubaşı ve devlet müsteşarı ile Veziriazam'dın kabinesi kâtibi, eski İran elçisi Dürri Mehmed Efendi; İmparatorluk tarihçisi ve Haleb kadısı Râşid; ordu silsilesi kadısı, Veziriâzam'ın yakın dostu şâir Vehbi, o sırada İmparatorluk tarihçiliğinde bulunan Çelebizade Âsim ve Dürri Efendi ile birlikte İran'a gönderilmiş olan Nahifi Efendi kaldı<sup>51</sup>.*

### **Türk Şairleri:**

Dürri; kaside, gazel, kıt'a, lügâz gibi epeyce şiir kalme almakla beraber en ziyade tarih manzumeleri yazmış ve bilhassa bu nevi şiirleriyle iştihar etmiştir.

Şükûh-i hüsn mükemmel celâl şartınca  
Hele güzeldir o Yûsuf cemâl şartınca

Vücudı bâğımı seyr eyledik o sebz hatın  
Şükûfte gonca-i lâli nihâl şartınca

Müşerref idüp o meh bendehânemiz bu gice  
Bizimle itti biraz kıl ü kal şartınca

Gehî niyâz u gehî nâz bahsine girdik  
Netîce hâlimiz itti suâl şartınca

Derâgûş idüp anı Dürriyâ dil-i teşne  
Lebinden eyledi nûş-ı zülâl şartınca<sup>52</sup>

Nâbî'ye nazire

Heman sen kaim ol ihlâs ile mahz-ı vifâk üzre  
Ko dursun cümle a'dâ pâye-i fikr ü nifâk üzre

Gehî câm-ı neşîl u geh sunar peymâne-i âlâm  
Değildir devri sâkî-i sipihrin bir siyâk üzre

Olur guş eyleyenler telhgâm-ı zehr-i nâkâmı  
Değil efsânesi Ferhâd ü Şîrîn mezâk üzre

<sup>50</sup> Hammer, *Osmanlı Tarihi*, c.14, s. 51.

<sup>51</sup> Hammer, *Osmanlı Tarihi*, c.14, s. 86.

<sup>52</sup> Saadettin Nüzhet Ergun'un eserine aldığı bu gazel Dürri Divanı ve farklı kaynaklarda bulunmamaktadır.

Girüp bir birine hattın heman ol rişte-i cânı  
O fîğ-ı gamzeden kesmek dilerler ittifâk üzre

Hirâm-ı nâzın ümmîdiyle Dürrî nice yıllardır  
Durur bekler ser-i küyinde pây-i iştiyâk üzre

Tezkirede Kayıtlı Olan Gazel:

Dil-i handerîz-i leb-i cânâne mübtelâ  
Cânâne girye-i dil-i nâlâne mübtela

Gül-i mâil-i terennüm-i efgânı bülbülün  
Bülbül tebessüm-i gül-i handâne mübtelâ

Şem' ıztırâb-ı âteş-i pervâneye esîr  
Pervâne süz-i şem'-i şebistâne mübtelâ

Dürî eğer hakikat ile eylesen nigâh  
Hep cümle şey tecelli-i Rahman'e mübtelâ<sup>53</sup>

Sadettin Nüzhet Ergun Türk Şairleri adlı eserinde Dürrî Efendi'ye önemli bir yer ayırmış ve detaylı bilgi vermiştir. Dürrî Divanı'nda bulunmayan Nâbî'ye nazirelerini ve birçok farklı türdeki şiirlerini eserinde göstermiştir.

Dürrî Ahmed Efendi yaşadığı dönemin tarihî ve edebi kaynaklarında hatta yüzyıllar sonraki kaynaklarda övgülere mazhar olmuş bir şairdir. Şair sadece şiir alanındaki maharetiyle değil aynı zamanda devlet adamlığı kimliği ile de ön plandadır. Özellikle bu yanını İran sefaretinde daha da ön plana çıkarmıştır. Dönemin sultanı III. Ahmed'e olan yakınlığı sayesinde saraya hem yakın bulunmuş hem de içinde yer almıştır. Düşürdüğü tarihlerin yazdığı şiirlerin azımsanmayacak bir kısmı sarayla olan münasebetini bize açıkça ortaya koymaktadır. Yine dönemin sadrazamı Damat İbrahim Paşa ile olan ilişkisinin yanında Hammer Tarihi'nde vurgulanan alim kişiliği ile meclislerde önemli bir yer teşkil eder. Döneminde şairler tarafından karşılaştırma kıstası sayılan bir kişi haline gelmiştir. Saadet Nüzhet Ergun Türk Şairleri adlı eserinde önemli miktarda sayfa ayırarak yer verdiği bu şaire ait başka kaynaklarda olmayan ve övgü dolu bilgileri kaleme almıştır. Fakat bu kadar iyi ilişkiler, saraya yakınlık ve şairin diğer iyi yönlerine rağmen Dürrî Ahmed Efendi hakkında kaynaklardaki bilgiler kısıtlı ve kısır bir döngü içerisinde yer almaktadır. Birçok kaynakta adı geçmekte olup bunlar detaylı veya çok yeni bilgiler sunmamakla beraber dönemin tezkire, tarihî eserler vb. kaynaklarda vuku bulan kurulaşan ve tekrarlayan anlatımdan payını almış olabilir. Örnek verecek olursak tüm

<sup>53</sup> Ergun, *Türk Şairleri*, s. 1192-1193.

kaynaklarda şairin hayatına ait hikaye tarzında bir bölüm, alıntı, dipnot gibi bir duruma rastlanılmamıştır.

Genel olarak toparlayacak olursak Dürrî Ahmed Efendi görülen ve bilinen kaynaklarda sürekli övgüye mazhar olmuş bir şair olmakla birlikte yeni keşfedilecek ve daha kapsamlı uzun bir çalışma ile hak ettiği değeri ve önemi kazanacaktır.

### 2.3. Dürrî'nin Etkilendiği Şairler ve Dostları

Dürrî Ahmed Efendi, duruma uygun olarak mana, ahenk ve dizin bakımından kusursuz söz söyleyebilen şair<sup>54</sup>, Nâbî tesirinde kalmıştır.

Biz ki dâr-ı turre-i şeb-gûna çıkmış inmişüz	
Şan kemend-i âh ile gerdûna çıkmış inmişüz	G. 29/1
Lâlezâr-ı maṭlabı sîr-âb ider cû kalmamış	
Rûd-ı himmetde nem-i şebnem kadar şu kalmamış	G. 37/1
Fer şaldı dehre pertev-i hürşîd-i tal'atüm	
Âfâkı tıtdı velvele-i kûs-i devletüm	G. 51/1
Ağzın açamaz gonce hicâb-ı dehenümden	
Güller kızarur haclet-i vech-i ḥasenümden	G. 55/1

matla'lı gazelleri Nâbî'ye naziredir.

Bir diğer etkilendiği şair Nâilî-i Kadim'dir. Divanını okuyup bir gazelini tahmis etmiştir. Tahmisin ilk bendi şöyledir:<sup>55</sup>

Ġarîk-i baħr-i belâyuz kenâra dek giderüz	
Ĥarîk-i dâĝ-ı ĝamuz lâlezâra dek giderüz	
Giçüp bu vartayı dârü'l-ķarâra dek giderüz	
Hevâ-yı 'ıřķa uyup kûy-ı yâra dek giderüz	
Neşîm-i şubħa refîķuz bahâra dek giderüz	Tah. 1/1

<sup>54</sup> Fatîn, *Hâtîmetü'l-Eş'âr*, s. 133.

<sup>55</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 73<sup>a</sup>.



Ayrıca Divanında isimleri geçen kardeşleri Sa'dî ve Feyzî dışında, Karabacak-zâde Mustafa Mâdih Efendi<sup>56</sup>, Osman Kühî Efendi<sup>57</sup>, Es'ad Hâşim Efendi<sup>58</sup>, Sırrî şair dostları arasında sayılabilir. Bu kişiler dışında dönemim birçok şairi ve devlet adamı onun dostudur.

Dürrî Ahmed Efendi nevi şahsına mahsus, az bulunur güzel bir yazısı vardır. Dîvânî ve diğer yazı türlerinde güzel yazan değerli bir kişiydi<sup>59</sup>.

Dürrî, Hanefî mezhebinden ve Nakşibendi tarikatından olduğunu<sup>60</sup>:

Ḥanîfî-mezheb-i dînem tarîkum Nakş-bendiyye

Muṭâbıkdur sülûkum şer'î-i pâke bî-riyâyam ben K. 16/4

diyerek divanında belirtmiştir. Ayrıca ehl-i beyt sevgisini de şu mısra söyler<sup>61</sup>:

Ġubar-i âstân-ı ehl-i beyt ü cümle aşhabum K. 17/3

### 3. Dürrî'nin Eserleri

#### 3.1. Divan

Dönemindeki tezkireler ve sonraki yüzyıllarda kaleme alınan kaynaklardan Dürrî'nin müretteb bir divanı olduğu söylenirse de şimdiye kadar bahsedilen bu mürettep divana rastlanılmamıştır. Bilinen divanın tek nüshası ise Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Kütüphanesi 3409 numarada kayıtlıdır. Divan'ın bulunduğu eser, bir mecmua olup farklı şairlerin divanlarını ve şiirlerini içermektedir. Dürrî Divanı bu mecmuanın 3<sup>b</sup>-73<sup>a</sup> varakları arasında bulunmaktadır. Anılan varaklar dışında Divan'ın bulunduğu mecmuada Dürrî'nin başka şiirleri de yer almaktadır<sup>62</sup>. Bu şiirler Divan'a dahil edilmiştir. Ayrıca Dürrî'nin yanı sıra kardeşi Sa'dî ve Feyzî'nin şiirleri divanın içinde yer almaktadır. Bu nüshada 22 kaside, 77 gazel, 4 murabba, 1 tahmis, 1 muhammes, 12 müseddes, 1 terki-i bend, 1 müstezad, 6 şarkı, 31 rubai, 139 kıta, 20 nazm, 68 müfredat(müfred, matla', mısra'-ı azade), 8 mesnevi vardır. Divan müretteb değildir. Tüm varaklarda derkenarlar mevcuttur.

Divan Allah'a münacatla başlar<sup>63</sup>:

Ey kevn ü mekâmı yoğ iken var iden Allâh

<sup>56</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 44<sup>a</sup>.

<sup>57</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 66<sup>a</sup>.

<sup>58</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 66<sup>a</sup>.

<sup>59</sup> Sâlim, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, s. 302.

<sup>60</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 68<sup>a</sup>.

<sup>61</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 68<sup>a</sup>.

<sup>62</sup> Bk. Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 149<sup>a</sup>, 193<sup>a</sup>, 213<sup>b</sup>, 214<sup>a</sup>, 215<sup>a</sup>, 215<sup>b</sup>, 216<sup>a</sup>.216<sup>b</sup>, 217<sup>b</sup>, 218<sup>b</sup>, 221<sup>a</sup>, 223<sup>b</sup>, 229<sup>a</sup>, 249<sup>a</sup>

<sup>63</sup> Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, vr. 3<sup>b</sup>.

V'ey 'ālemi müstağrıḳ-ı envār iden Allāh

Sen ḳıl yed-i luḫfuñla benüm derdüme tīmār

Ey cümlelerüñ derdine tīmār iden Allāh

Devamında Hz. Muhammed, Ebû Eyyûb-i Ensarî, Sultan III. Ahmed, Kapudan Mehmed Paşa'nın övgüleri, kasideler ve tarihler devam eder. Derkenarlarda rubailer, nazmlar, müfredler, kıtalar, gazeller karışık biçimde yer alır. 36<sup>b</sup>'ye kadar kasideler, tarihler metnin içinde karışık biçimde yer almaktadır. Sonraki varaklarda musammatlar yer alır. 42<sup>b</sup> de bu sona erer ve "İbtidā' Gazelliyāt-ı Dürrî Ahmed Efendi Der-ḫurūf'ul-elif" başlığıyla gazellerin bir kısmı verilir. Ardından şarkılar yazılmıştır. Metnin bu kısımlarından sonra Sa'dî ve Feyzî'nin şiirleri çoğunlukla yer alır. İlerleyen varaklarda Dürrî'nin şiirleri yer almakta olup eserde musammatlar, tarihler, gazeller, rubailer, kıtalar, kasideler, müfredatlar karışık bir biçimde yazılmıştır.

#### Nüsha Tavsifi

Eser bilinen tek nüsha olup, Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi Bölümü 3409/1 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. 200\*125 mm. ebadında olan eser koyu kahverengi deri cilt içinde 70 varak bulunmakta olup ince aharlı beyaz kağıt üzerine cetvel kullanılarak 21 satırlı harekesiz talik kırmızı hatla yazılmıştır. Nüşanın başında mihrabiye bulunur. Başlıklar ve mahlaslar kırmızı, metin siyah mürekkeple yazılmıştır. Fakat bazı mahlaslar siyah mürekkeple yazılmış olup kırmızı mürekkep ile üstü veya altı çizilerek gösterilmiştir. Cetveller dışında derkenarlarda da şiirler mevcuttur.

Divanın başı:

Ey kevn ü mekāmı yoğ iken var iden Allāh

V'ey 'ālemi müstağrıḳ-ı envār iden Allāh

Sonu:

Kelām-ı cehriye Dürrî nazîre ḳābildür

Eger oḳursa bu şi'ri ḫasen ḫasen diyerek

Bu nüshada 18 kaside, 71 gazel, 4 murabba, 1 tahmis, 1 muhammes, 10 müseddes, 1 terhib-i bend, 1 müstezad, 5 şarkı, 30 rubai, 132 kıta, 18 nazm, 67 müfredat, 7 mesnevi vardır.

### 3.2. İran Sefaretnamesi

Çok iyi derecede Farsça bilen ve padişaha yakınlığıyla bilinen Dürrî Ahmed Efendi, Osmanlı Devleti ile Avusturya Pasarofça Antlaşmasına göre, Osmanlı topraklarından geçecek Avusturya-İran ticaret yoluna ait meseleleri görüşmek ve halletmek üzere, H. Evâhir-i Şevvâl 1132/M. 15 Ağustos 1720<sup>64</sup> tarihinde şıkk-ı sani deftarlığı görevi payesiyle İran'a elçi olarak gönderildi. Sadrazam Damat İbrahim Paşa tarafından Dürrî Efendi'ye verilen şifahi bir emirle, İran'da meydana gelen siyasi hadiselerin iç yüzünü öğrenmesi, İranlıların gelenek görenekleri hakkında bilgi edinilmesi istendi<sup>65</sup>. Dürrî Efendi, istenilen hususlarda elde ettiği bilgileri bir rapor halinde Sultan III. Ahmed'e takdim etti. İşte bu rapor "İran Sefaretnamesi" diye adlandırılmıştır.

Bu eserin tarihi önemi ise Osmanlı Devleti tarafından İran'a gönderilen elçilerin seferatnameleri arasında en erken tarihli bir metin olması ve Safevi Devleti'nin son dönemi hakkında önemli bilgiler içermesidir.

#### Yazma Nüshaları

1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY Nu: 3228.
2. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY Nu: 442.
3. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Tarih Nu: 820.
4. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Tarih Nu: 821.
5. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Köşkü Kitaplığı Nu: 1313.
6. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Köşkü Kitaplığı Nu: 1228.
7. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine Kitaplığı Nu: 1432.
8. Viyana Kons. Akad. Nu: 281 (Krafft.Katal., 106)<sup>66</sup>.
9. Basel, Dr. R. Tschudi Koleksiyonu<sup>67</sup>.
10. Paris Bibl. Nat. s. 875. (Catal.,358)<sup>68</sup>.

#### Basma Nüshaları

1. Magribi yazılı nüshanın litografya baskısı: Relation de Dourri Effendy, Ambassadeur de la Porte Ottomane près la cour de Perse, en Turk, Paris, 1820, 32 sayfa.

<sup>64</sup> Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ*, s. 737, Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, s. 59.

<sup>65</sup> Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, IV/1, s. 150; Aktepe, "Dürrî" 1/1, s. 57.

<sup>66</sup> Unat, F. Reşid, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1968, s. 61; Babinger, Franz, *Die Geschichtsschreiber der Osmaen und Ihre Werke*, Leibzig 1927, s.326; Babinger, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Coşkun Üçok, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1982, s. 355.

<sup>67</sup> Babinger, *Die Geschichtsschreiber der...*, s. 326; Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, s. 354; Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, s. 61.

<sup>68</sup> Babinger, *Die Geschichtsschreiber der...*, s. 326; Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, s. 354; Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, s. 61.

2. Mehmed Râşid, *Tarih-i Râşid*, İstanbul Matbaa-i Amire, 1282, c. V, ss. 372-398.

#### Çevirileri

1. Polonyalı P. Thaddeo Krusinski tarafından Latince'ye çevrilmiştir.(Jesu, 1733)<sup>69</sup>.
2. Fransızca'ya çevirisi: L. Langlès, *Relation de Dourri Effendy, Ambassadeur de la Porte Ottomane auprès du Roi de Perse en 1720, et suivie de l'extrait des voyages de Pètis de la Croix, Rédigé par lui-même*, Paris, 1810<sup>70</sup>.

#### Tez Çalışması

1. Ürkündağ, Ayhan, *Ahmed Dürrî Efendi'nin İran Seferatnamesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006.

---

<sup>69</sup> Babinger, *Die Geschichtsschreiber der...*, s. 326; Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, s. 355.

<sup>70</sup> Babinger, *Die Geschichtsschreiber der...*, s. 326; Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, s. 355; Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, s. 61.

## İKİNCİ BÖLÜM

### DÜRRÎ AHMED EFENDİ DİVANI'NIN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ VE İNCELEMESİ

#### 2.1. Divan'ın Şekil ve Tür Özellikleri

Dürrî Ahmed Efendi Divanı'nın mürettep olmaması ve müstensihin birtakım hatalarından dolayı nazım şekilleri ve türlerinde bazı sıkıntılar karşımıza çıkmıştır. Divan metni oluşturulurken eksiklikler/yanlışlar Cemal Kurnaz-Halil Çeltik<sup>71</sup>, Haluk İpekten<sup>72</sup>, M. A. Yekta Saraç<sup>73</sup>'in şekil ve tür özellikleri üzerine yazdığı kitaplar dikkate alınarak giderilmeye çalışılmıştır. Şiir metinleri sınıflandırılırken öncelikle şekil özelliği bir başka deyişle kafiye düzeni dikkate alınmış ardından şiirlerin içerik özellikleri dikkate alınarak sınıflandırma yapılmıştır. Divan'daki nazım şekilleri sıralanırken gazeller “elif-bâ” sırasına göre düzenlenmiş, diğer nazım şekilleri ise varak numarasına göre dizilmiştir.

Şair her türlü olaya tarih düşürmüştür. Bundan dolayı Divan'ın önemli kısmını oluşturan tarih türünde yazılmış şiirler şekil özelliklerine göre kategorilere (kaside, kıta, müfredat) ayrılmıştır. Genel olarak bu şiirleri türlerine göre birkaç ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar:

1. Padişahların cülusları.
2. Tayinler: Sadrazamlık, Vezirlik, Rumeli Kadı Askerliği, Valilik, Silahdarlık, Katiplik, Reislik.
3. Fetihler.
4. Bina, Çeşme, Sebil, Deniz Vasıtaları, Top ve Fanus Yapımı: Cami, Medrese, Saray, Köşk, Askeri Binalar, Türbe, Sünnethane Yapımı, Ev, Çeşme, Sebil, Deniz Vasıtaları, Top Yapımı, Fanus Yapımı.
5. Merasimler ve Adetler: Sulh, Ziyafet, Evlenme Düğünü, Sünnet Düğünü, Hacıların Dönüşü, Sakal Bırakılması, Sultan III. Ahmed'in Tophane Ziyareti, Spor Çalışmaları, Nâbî Efendi'nin İstanbul'a Gelişi, Diş Çıkarma.
6. Doğumlar.
7. Vefatlar.

Şekil ve tür özellikleri aşağıda incelendikten sonra aruz kalıplarını detaylı olarak gösteren bir tablo verilmiştir.

<sup>71</sup> Kurnaz, Cemal – Çeltik, Halil, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, H Yayınları, Ankara 2010.

<sup>72</sup> İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1999.

<sup>73</sup> Saraç, M. A. Yekta, *Klâsik Edebiyat Bilgisi (Biçim-Ölçü-Kafiye)*, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul 2003.

### 2.1.1. Kaside

Dürrî Divanı'nda toplam 22 kaside yer almaktadır. Bu kasidelerden ikisi fahriye, sekizi tarihlidir. Eyyûb-i Ensârî'ye ithafen yazılmış dokuz beyitlik bir kasidenin yanında bahariyye, îdiyye, nevrüziye, sıhhatname<sup>74</sup> gibi konularda kasideler yazmıştır. Kasidelerin uzunluğu 9 ile 56 beyit arasında değişmektedir. Kasidelerde genellikle aruz ölçüsünün hezec ve remel bahirleri kullanılmıştır. “Pādşāh-ı ‘Ālem-Penāh Sulţān Aḥmed Ḥān Ḥāzretleriniñ Dest-i Himmet-Peyvestleriyle Çekdügi Tuğrā Evşāfidur.” başlıklı şekil olarak kaside özelliği taşıyan şiir ise müstensih hatasından kaynaklı olarak kasidenin matla ve murassa beyti ikinci beyit olarak yazılmıştır. Bu tür hatalar şiirin şekil özelliği göz önünde bulundurularak düzeltilmeye çalışılmıştır.

Kasidelerin başlıkları ise şöyledir: “Tārīh-i Liḥye-i Hümāyūn Bā-Fermān-ı Hümāyūn, Pādşāh-ı ‘Ālem-Penāh Sulţān Aḥmed Ḥān Ḥāzretleriniñ Dest-i Himmet-Peyvestleriyle Çekdügi Tuğrā Evşāfidur, Kaşide-i Dürrî Efendi Berāy-ı Kaşr-ı Dil-Firīb Der-Ḳurb-ı Sarāy-ı Cedīd-i Şehryārī, Der-Vaşf-ı Kalem-dān Hümāyūn-ı Der-Sitāyiş Ḥāzret-i Sulţān Aḥmed Ḥān, Der Vaşf-ı Mahfil-i Şerīf Der-Sitāyiş Sulţān Aḥmed Ḥān, Kaşide-i Dürrî Bā-Ḥasb-i Ḥāl Ū, Şihhatnāme-i Vücūd-ı Hümāyūn Hülledür Saltānata, Kaşide-i Dürrî Efendī, Tārīh-i ‘Azīmet-i Sulţān Aḥmed Ḥān Be Cānib-i Bağçe-i Karaağaç Der Ḳurb-ı Kağıdhāne, Tārīh-i Sāliyye-i Hümāyūn Der-Sitāyiş-i Ḥāzret-i Ḥān Aḥmed-i Ālī-Şān, Dürrî (Eyyûb-i Ensârî için yazılmış kaside) Sulţān Aḥmed Ḥānuñ Kālaylı Aḥmed Pāşayı Kandıyeden Getürüp Mühri Virdüğine Tārīhdür, Der-Sitāyiş-i Sulţān Aḥmed Ḥān Dāme Zılluhū Berāy-ı Tārīh-i Bahāriyye, Vezīr-i A’zam Meḥemmed Pāşānuñ ‘Osmancıkda Binā Eyledügi Çeşmeye Tārīhdür, Dāmād-ı ‘Alī Pāşā Ḥāzretleriniñ Sūr-ı Pür-Sürürına Tārīhdür, İftāriyye Berāy-ı ‘Alī Pāşā, Tārīh-i Otağ-ı Ḥāzret-i Sulţān Aḥmed Ḥān, Kaşide-i Dürrî, Kaşide-i Dürrî, Der-Sitāyiş-i Ḥāzret-i ‘Ömer Pāşā, Nevrüziyye-i Der-Sitāyiş-i Aḥmed Kethudā, Bahāriyye-i Der-Sitāyiş-i Ḥāzret-i ‘Ömer Pāşā, Kaside-i ‘Idiyye Der-Sitāyiş Āğā-yı Dārü’sa’āde”.

### 2.1.2. Musammatlar

Dürrî Ahmed Efendi Divanı'nda yer alan ve bendlerle yazılan nazım şekillerini şöyle sıralayabiliriz:

<sup>74</sup> Sıhhatnameler genelde kaside ve mesnevi şeklinde Klasik Türk Edebiyatında yazılmıştır. En çok sıhhatname Sultan III. Ahmed'e yazılmıştır. III. Ahmed'e yazılan sıhhatnameler “Sıhhatnāme, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Kitaplığı, No: 826” da bulunmaktadır. Dürrî'nin divanda bulunan III. Ahmed'e yazılan kaside şeklindeki sıhhatnamesi zikredilen eserde 29 beyit olarak kaleme alınmış Divan'ında ise aynı şiir 30 beyit olarak tespit edilmiştir.

### 2.1.2.1. Murabba

Divanda toplam 4 murabba bulunmaktadır. Bir tanesi 5 bend olmak üzere geri kalan üç murabba 4 bend şeklinde yazılmıştır.

### 2.1.2.2. Şarkı

Dürrî Divanı'nda toplamda 6 şarkı bulunmaktadır. Genellikle hezec ve remel bahirleri kullanılarak yazılmıştır.

### 2.1.2.3. Muhammes

Divanda bir tane muhammes bulunmaktadır. 5 bendden oluşan muhammes remel bahrinin “*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*” kalıbıyla yazılmıştır.

### 2.1.2.4. Tahmis

Nâ’ilî’nin “giderüz” redifli gazeline yazılmış 5 bendden oluşan tahmis, müctes bahrinin “*Mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün*” kalıbıyla yazılmıştır. Tahmisin başlığı “*Gazel-i Na’îli Tahmîs-i Dürrî*” dir.

### 2.1.2.5. Müseddes

Divan’da toplam 12 tane müseddes bulunmaktadır. Çoğunlukla remel ve hezec bahirleri kullanılarak kaleme alınmışlardır. Müseddesler 5 ile 8 bend arası yazılmıştır. 5 bendle yazılan bir müseddes münacatdır.

Müseddeslerin başlıkları şöyledir: “*Tesdîs-i Dürrî Efendi ‘İdiyye-i Sulţân Aĥmed Ĥân Ĥülledür Salţanata, Tesdîs-i Dürrî, Dürrî Efendîniñ Mâliyye Tezkirecisi Olduĥı Maĥalde Tahrîr Eyledüĥi Müseddesdür, Tesdîs-i Dürrî, Müseddes-i Dürrî, Sulţân Aĥmed Ĥānuñ Nev-İcādları Olan Zincîrli Altûñ Müseddesîdür, Tesdîs-i Dürrî Bâ-Ĥasb-i Ĥāl Ū, Tesdîs-i Dürrî, Müseddes-i Dürrî Der Münâcât-ı Bârî Te’alî, Tesdîs-i Dürrî Bâ-Ĥasb-i Ĥāl Ū, Müseddes-i Dürrî, Şükriyye Der-Medĥ -i Vezîr-A’zam ‘Alî Pâşâ Yessera’llāhu Mā Yeşâ.*”

### 2.1.2.6. Terkib-i Bend

Dürrî Ahmed Divanı’nda bir tane terkib-i bend bulunmaktadır. Remel bahrinin “*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*” kalıbı kullanılarak 7 bend olarak yazılmıştır.

### 2.1.2.7. Müstezat

Divan’da bir müstezat yer almaktadır. “*Mef’ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ilün/mef’ülü fe ‘ülün*” kalıbıyla yazılmıştır.

### 2.1.3. Gazel

Divan'da biri tevhid, ikisi na't toplam 77 gazel bulunmaktadır. Gazeller âşıkâne ve hikemî tarzda yazılmıştır. Beyit sayısı 5 ile 13 arasındadır. En çok muzari bahrinin "*Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*" kalıbı kullanılmıştır. Bunun yanında remel ve hezec bahirleri ile de birçok gazel yazılmıştır. Gazeller "*İbtidâ' Ğazelliyât-ı Dürrî Ahmed Efendi Der-ħurûf'ul-elif*" başlığı altında Divan'da müsrensih tarafından elif-bâ sırasıyla verilmek istenmişse de birçok gazel derkenarlarda mevcuttur. Ayrıca müşterek yazılmış gazeller divan metninde mevcuttur.

### 2.1.4. Kıta

Dürrî Ahmed Efendi Divanı'nın önemli bir kısmını oluşturan tarih türü birçok nazım şekliyle kaleme alınmakla beraber en çok kıta nazım şekli kullanılarak yazılmıştır. Birçok aruz kalıbıyla birlikte farklı uzunluklarda kaleme alınmıştır. Eserde toplam 139 kıta nazım şekliyle yazılmış şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerinin çoğu tarih türünde yazılmıştır. Genelde remel ve hezec bahirleri kullanılarak kıtalar kaleme alınmıştır. Kıtaların uzunlukları bir kıta ile yüz üç beyit arasında değişmektedir.

### 2.1.5. Rubai

Divan'da ikisi münacat olmak üzere toplam 31 rubai bulunmaktadır. Ahreb kalıbının farklı aruz kalıblarıyla kaleme alınmışlardır. Rubailerde her ne kadar mahlas bulunmaması bir kural olsa da Dürrî bir rubaisinde mahlas kullanmış olup şekil ve kalıp özellikleri göz önüne alınarak yapılan değerlendirme sonucu bu bölümde yer verilmiştir.

### 2.1.6. Nazm

Divan'da 20 tane nazm şeklinde yazılmış şiir yer almaktadır. Çoğunlukla müctes ve remel bahirleri kullanılarak kullanılarak kaleme alınmışlardır. Nazm şekliyle yazılmış münacat ve na't türünde şiirler metin içerisinde yer almaktadır. Şiirde mahlası geçmesine rağmen tüm metinde uygulanan şekil özellikleri göz önüne alınarak bu bölüme alınmış şiirler bulunmaktadır.

### 2.1.7. Mesnevi

Dürrî Divanı'nda 8 tane mesnevi bulunmaktadır. Beyit sayısı 2 ila 51 beyit arasında değişmektedir. Altı tanesi hafif bahrinin "*Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*" kalıbıyla yazılmıştır. Divan metninde kaside oldukları başlık kısmında belirtilse de şekil özelliklerine bakıldığı zaman mesnevi şeklinde kafiyelendikleri için bu bölümde yer verilmiştir.



### 2.1.8. Müfredat

Divanda bu başlık adı altında 20 müfred, 30 matla ve 18 adet mısra<sup>6</sup>-ı azade olmak üzere toplam 68 şiir bulunmaktadır. Genellikle bu şiirlerde Remel bahrinin “*Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*” kalıbı ve Hezec bahrinin “*Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*” kalıbı tercih edilmiştir. Müfredat başlığı ad altında toplanmış şiirlerin 31 tanesi tarih konusunda olup bu bölümde sınıflandırılmıştır. Bu bölümde genel bir özellik olan şiirde şairin mahlası bulunmamasına özelliğine rağmen bazı şiirlerde Dürrî mahlası bulunmakta olup bu tür özellik gösteren şiirler bu kategoride değerlendirilmiştir.

### 2.1.9. Farsça Şiir

Divan metninde bir tane Farsça şiir bulunmaktadır. Remel bahrinin “*Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*” kalıbıyla yazılmış iki beyitlik bir şiirdir.

Aruz Bahirleri	Divan Metnindeki Nazım Şekillerinin Aruz Bahirleri ve Kalıpları Tablosu  Dürri Ahmed Efendi Divanı	Kaside	Murabba	Şarkı	Muhammes	Tahmis	Miseddes	Terkib-i Bend	Mistezad	Gazel	Kıra	Rubai	Nazım	Mesnevi	Miftredatlar	Farsça Şiir	
Hezec Bahri	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	8	2	2			3			15	44		2		14		
	Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	1								4	3		2		3		
	Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün									2	1			1	2		
	Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün / mef'ülü fe'ülün								1								
	Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün										1						
Recez B.	Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün			1						2	1				1		
Remel Bahri	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	4	1	2	1		3			12	43		5		21	1	
	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün										4						
	Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	6					4	1		13	35		2		12		
	Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün		1								3						
Mütekarib Bahri	Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül												1				
Muzari Bahri	Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün										2		1		2		
	Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün						1			17	4		1		8		
Kamil B.	Mütefâ'ilün mütefâ'ilün mütefâ'ilün mütefâ'ilün										1						
Müctes B.	Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	3				1	1			12	16		6		2		
Seri' B.	Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün										2				1		
Hafif B.	Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün			1							10		1	6	2		
Ahreb Bahri	Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'											13					
	Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül											4					
	Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'											13					
	Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül											1					
<b>Toplam</b>		22	4	6	1	1	12	1	1	77	139	31	20	8	68	1	

## 2.2. İnceleme

### 2.2.1. Tasavvuf

Divan şiirinin ana kaynaklarından olan tasavvuf, barındırdığı kelime, kavram, imge ve anlam dünyası edebiyatımızı beslemektedir. Bu doğrultuda Dürrî Efendi zahid, abdal, kesret-i vahdet, vahdet, dar-ı fena, zühd, salah, takva, mā-sivā gibi kavramları beyitlerinde işlemiştir.

Mir'āt-ı dilin şāf idemez jeng-i riyādan

Ol zāhid-i sālūs (Mstzd. 1/1)

Eylerüz dīdār için dā'im teveccüh Dürriyā

Biz ham-ı ebrūda zāhid gūşe-i mihrābda (G. 64/5)

Halka-i vahdetde kıl ārām mānend-i nigīn

Ol kanā'atsāz-ı yek-bādām mānend-i nigīn (G. 57/1)

Dürrî o kimse keşret ü vahdet nedür bilür

Kim naqd-i 'ömri hāle virüp kâle virmedi (G. 72/5)

Mā-sivā terkine cām-ı ezeli nūş eyle

Şūfiyā derd-i ser-i ehl-i taşavvuf ne belā (G. 3/6)

### 2.2.2. Aşk-Âşık-Sevgili

Divan edebiyatında genellikle şairlerin aşkı mücerret güzelliğe duyulan aşktır. Bundan dolayı aşk, toplumu ve onu oluşturan bireyleri fizik, mistik ve metafizik zeminlerde buluşturan bir varoluş bilinci olarak kendisi hissettirmektedir. Buna bağlı iki şekilde gerçek aşk(aşk-ı hakiki) ve mecazi aşk(aşk-ı mecazi) diye tezahür edilmektedir. Divan Şiiri'nde sevgili idealize edilmiş ve sevgiliyi hor görmekte ve ona sürekli eziyet etmektedir. âşık ise sevgiliden gelen herşeyi kabullenmektedir. Dürrî, geleneğe uygun biçimde aynı temaları aşağıdaki gibi işlemiştir.

'Arz idüp dāğını lāle yakasın çāk itdi

Dāğ dāğ-ı gam-ı 'ışk olan ider mi ārām (K. 12/6)

Dürrî mürîd-i mürşid-i 'ışk olalı bizüm  
 'Arş-ı berîne düşdi zılâl-i otağumuz (G. 33/5)

Erbâb-ı 'ışk her ne kadar olsa hür u zâr  
 Ol deñlü izdiyâd bulur şân u şevketüm (G. 51/4)

Halka şükûfe-bahş olıcağ bāğ-bân-ı dehr  
 Dāğ-ı derûn-ı 'ışk olana lāle virmedi (G. 72/3)

### 2.2.3. Kozmik Unsurlar

İnsanoğlu ilk zamanlardan günümüze kadar yıldızlar, gökyüzü, astronomi gibi kozmik unsurlara meraklı olmuştur. Zamanla gelişen medeniyetlerde bu unsurlar mitolojiden günlük yaşama kadar her alanda görülmüştür. Dürrî Divanı'nda *felek*, *asman*, *Şems*, *Kamer*, *Mirrih*, *Utarid*, *Müşteri*, *Pervin*, *Zühre*, *Burc-ı Hamel* gibi unsurları şiirlerinde şöyle işlemiştir:

Kızardı âftâb-ı 'âlem-ârâ reng-i hacletden  
 Sipihrüñ âsmânî çihresi döndi kebûd oldı (Kıta 45/7)

N'ola lâlâsı kamer dâyesi hurşid olsa  
 'Âleme rûh-ı muşavver gibi bir cân geldi (Kıta 21/11)

Bu şehenşâhuñ cihânda mişlin görmek temâm  
 Mihr ü mehden tutsa ger 'aynek bu çarh-ı nüh-ķıbâb (Kıta 84/4)

Mihr ü mâha kim bakar nür-ı mücessem var iken  
 Müşterî vardur diyü çarh itmesün varın mezâd (Kıta 62/13)

Müşterî olmuş felek gūyâ görünce resmini  
 Şurre-i Pervîn ile eyler aña karz-ı bahâ (K. 2/19)

Mirrih, Divan Edebiyatı'nda feleğın kan dökücü celladıdır. Fitne, kavga ve bozgunculukla şiirlerde yer almaktadır.

Fitne-i Mirrîh-çeşminden felek lertzân iken  
 'Âşıkunñ tedbîr-i baht-ı nâ-be-sâmânın görüñ (G. 45/2)

Ehl-i niyâzı çeşm-i bütân itmege helâk  
 Fursat virür mi gamze-i Mirrîh-heybetüm (G. 51/5)

Zühre, Divan Edebiyatı'nda elinde çeng olan bir çalgıcı olarak tasvir edilmektedir. Şair bu özelliğini birkaç beytinde dile getirmiştir.

Hemîşe haclegâh-ı dehr ola tâ sūr ile tezyîn  
İde bezm-i felekde Zühre tâ kim nağme-cünbâni (K. 14/27)

Alup çengin ele Zühre ser-âgâz-ı sūrür itsün  
Melekler hâzır itsün aña bir gehvâre-i zîbâ (Kıta 42/27)

Zemîn üzre görüp ehl-i zamâni hurrem ü handân  
Felekde Zühre de çeng aldı pür-şevk ü sūrüd oldı (Kıta 45/6)

Utarid ise elinde hame olan feleğin yazıcısı olarak tasvir edilir. Aşağıda bu anlamdaki beyitler verilmiştir.

Yed-i nakkâş-ı kudretten çıkan taşvîr-i zîbâdur  
Melekler zîb-i dest itsün 'Uṭarid yazsun evrâka (Kıta 71/7)

'Uṭarid şafha-i pâk-i sipihre yazdı târîhin  
Kalemle Muştafâ oldı debîr-i sırr-ı Sultânî (Kıta 127/9)

Gördüm 'Uṭarid almış ele hâme Dürriyâ  
Tahrîr iderdi şafha-i çarh-ı zebercede (Kıta 130/7)

Şair bu beyitte ise birçok kozmik unsuru birlikte kullanmıştır.

Arş üzre kudsiyân didi târîh Dürriyâ  
Burc-ı hamelde birbirini buldı mihr ü mâh (Müf. 56/1)

## 2.2.4. Tarihî-Dinî ve Efsanevi Şahsiyetler

### 2.2.4.1. Hükümdar

Dürrî Divanında, III. Ahmed'e yazılmış birçok şiir bulunmaktadır. Bunlar çeşitli telmih ve teşbih yollarıyla anlatılmıştır.

Pādşâh-ı dâdger dârâ-yı İskender-eşer  
Ya'ni Sultân Ahmed-i Cem-şadr u Hâkân-ihtîşâm (Kıta 136/1)

Zıll-ı Hâk Hâzret-i Hân Ahmed- Şâlis ki odur  
 ‘Âlemüñ rûh-ı revân-bahşı cihānuñ cānı (Kıta 110/1)

Yaşadığı dönemde meclisleri ve birçok sanatçıya yaptığı hamiliklerle tanınan Çağatay hükümdarı Hüseyin Baykara ise eserde şöyle anılmıştır:

Bezm-i hâşî mecma‘-ı ‘allāmedür şol deñlü kim  
 Reşk iderdi görse ol bezmi Hüseyin-i Baykara (K. 2/4)

#### 2.2.4.2. Şairler

Divan’da birçok şairin adı geçmektedir. Bu şairlerin arasında Bâkî, Nâbî, Sa‘dî, Feyzî, Mâdih, Sırrî, Şehdî gibi şairler bulunmaktadır.

Sen gibi pādşehi eylemege medh ü şenā  
 Çok mı Dürrî gibi bir şâ‘ir-i pākîze-edā  
 Senden evvel gelen ecdād-ı kirāmuñ vāfir  
 Her biri bilmedi Bâkî gibi birkaç şâ‘ir (Müs. 7/5)

Tarh-ı Nâbîdür buña peyrevlik olmaz Dürriyā  
 Pek zemîn-i tengdür cāy-ı tekāpū kalmamış (G. 37/5)

Halebden geldi devlet şuyına ikrām ile Nâbî (M. Azade 14/1)

Dürrî vü Sa‘dî Mâdih ü Feyzî bu bezmde  
 Bir kaşî yāya çille çeker mübtelālaruz (Müf. 19/1)

O şūhuñ fikr-i zülf ü hāl ü hatt u rüyı maḥv itmiş  
 Çü Mâdih Dürriyā Sa‘dî ile Feyzî-i nālānı (Müf. 20/1)

N’ola şî‘ri pesend-i Rüm ise Sırrî vü Şehdîñüñ  
 Senüñ eş‘ār-ı pāküñ Dürriyā dünyā pesend eyler (G. 14/5)

#### 2.2.4.3. Dinî Şahsiyetler

Dürrî Ahmed Efendi Divanı’nda, Hz. Muhammed başta olmak üzere Hz. İsa, Hz. Nuh, Hz. Musa, Hz. Süleyman, Hz. Yusuf’un yanı sıra dört halife Hz.Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali ve Peygamber efendimizin torunları olan Hz. Hasan ve Hüseyin işlenmiştir. Ayrıca Ebû Eyyûb el-Ensârî için divanda nazm şekliyle yazılmış bir şiir yer almaktadır.

Buña ihlâş ile âmîn diyen erbâb-ı îmānuñ  
Şefî'i ola peygamber mu'îni Hâzret-i Bârî (Nazm 8/8)

Ġarķ-ı deryâ-yı zünübam yâ Resûlu'llâh meded  
Cümle dil-h'âhumla taħlîşe şefâ'at isterem (Na't 1/2)

Resûl-i Yeşrib ü Baḥḥâ Muḥammed-i şâdıķ  
Muķîm-i güşe-i 'uzlet 'azîz-i her-dü-serâ (G. 2/2)

Bu beyitte Hz. Peygamber ve Hz. İsa beraber bir beyitte işlenmiştir.

İlâhî zât-ı pāk-i pādşāhı şakla âfetden  
Be-ḥaķķ-ı Aḥmed-i Mürsel be-ḥaķķ-ı 'Îsî-i Meryem (Kıta 12/13)

Hz. Yusuf güzelliği, kardeşlerinin ihaneti, Züleyha olayı ve Mısır sarayında yaşadığı olaylar gibi farklı yönlerden edebiyatımızda işlenmiştir.

Göriccek miḥnet-i zindān-ı revâ yāruña pes  
Ey Züleyhâ-yı zemān da'vi-i Yūsuf ne belâ (G.3/2)

Ol pādşeh-i Mısr-ı cemālüm ki aransa  
Biñ Yūsuf olur ser-zede çāh-ı zekānumdan (G. 55/3)

Aşağıdaki beyitte divan şiiri geleneğine uygun olarak Hz. Musa Tur Dağı ile anılmaktadır. Şair her duanın bu mekanda kabul edileceğini bizlere anlatmaktadır.

Her münâcâtı kabûl oldı maķām-ı Tūrda  
Ümmetüñden olduđı'çün şıdķ ile Mūsā senüñ (G. 42/3)

Hz. Nuh ise tufanla birlikte divan şiirinde sıkça işlenmektedir.

Tūfān-ı Nūḥ olursa tezelzül muḥāldür  
Ger kūh-ı luḥfuñ eyler iseñ istinādumı (G. 76/6)

Pirdür ḳaddi bükülmiş ḳatı çok yaş sürmiş  
Nūḥ Tūfānın añar yaşını şorsañ meşelâ (Kıta 26/20)

Hz. Süleyman ise mührü ile aşağıdaki beyitte anılmıştır.

Mâlik-i mühr-i Süleymânî olurum Dürriyâ  
Destüme girse o sîm-endâm mânend-i nigîn (G. 57/11)

Divan Edebiyatında “çeharyâr-ı güzîn” olarak adlandırılan dört halifenin özelliklerini Dürrî tenasüp yoluyla aşağıdaki beyitte bizlere aktarmıştır. Hz. Ebu Bekir’i sadakatiyle, Hz. Ömer’i adaletiyle, Hz. Osman’ı yumuşak huyuyla ve Hz. Ali’yi ise ilmiyle aşağıdaki beyitte anılmıştır:

Ebû Bekr ü ‘Ömer ‘Osmân u Haydardan virüp feyzi  
Hağ itmiş şıdık u ‘adl u hilm ü ‘ilme zātuñı şâyân (Kıta 80/11)

Şair dört halifeye ait özellikleri bu beyitte yine bizlere sunmaktadır:

Be-ħağğ-ı Ğazret-i Şıddık u Ğazret-i Fârûğ  
Be-ħağğ-ı Ğazret- ‘Osmân be-ħağğ-ı Şâh-ı Ğuzât (G. 5/4)

Divan Edebiyatında isimleri genellikle beraber anılan Hasan ve Hüseyin Hz. Peygamber’in torunlarıdır. Edebiyatımızda uğradıkları eziyetler ve mazlum olmaları sebebiyle sıkça anılmaktadırlar.

Be-ħağğ-ı muzlime-i Ğazret-i Ğasen ü Ğüseyn  
Be-ħağğ-ı cümle-i aşhâb u cümle-i sâdât (G. 5/5)

Aşağıda Divanda Eyyübi Ensari için yazılmış şiirden bir parça verilmiştir.

İder âyîne-i Ğalbi Ğubâr-ı Ğuşşadan ‘ârî  
Tavâf-ı merğad-i sultân Ebâ Eyyüb-ı Enşârî (K. 10/1)

#### 2.2.4.4. Mitolojik Şahsiyetler

Mitoloji, eski medeniyetlerin hayatlarında ve sanat eserlerinde ana kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Divan Edebiyatımızda ise Fars, Türk, Yunan mitolojisine dair birçok unsur bulunmakta ve sıkça kullanılmaktadır. Bu mitolojik figürler ve kavramlar çeşitli teşbih, telmih, istiare gibi sanatlar yoluyla şiirlerde kullanılmaktadır. Dürrî Divanı ise Fars mitolojisinde anılan İskender, Cem, Rüstem, Sührâb, Hüsrev, Efrîdûn, Efrâsiyab, Kahramân, Rüstem-i Zâl, Dârâ, Hülâğû, Âsaf, Büzürçmihr gibi mitolojik şahsiyetlerin adı anılmaktadır.

Cem meşhur kadehi ile, Kahraman, Dârâ, Rüstem kahramanlıkları, İskender aynası, Hülâğû zalimliğiyle divanda anılmaktadır. Diğer kahramanlar ise kendi özellikleri çerçevesinde aşağıda anılmaktadır:



Bezenüp tazelenup köhne 'arūs-ı 'ālem  
Alsun āyīne gibi destine cām-ı Cemşīd (K. 9/6)

Hün-ı mazlūmān ile iftārı 'add itmiş helāl  
Ol Hülāgū-mezhebūñ āyīn ü erkānın görüñ (G. 45/4)

Şübhesüz her cāmı bir āyīnedür 'ālem-nümā  
Bağsun İskender gibi seyr itmeyenler rüy-ı kām (Kıta 27/15)

Şem'-i bezm-i harem-i devlet-i 'Oşmāniyye  
Pertev-i düde-i İskender ü Dārādur bu (Kıta 30/21)

Bezmdede Loqmān ile Büzürcmihre hem-'ayār  
Rezmdede Sührāb ile İsfendiyāre hem-'inān (Kıta 111/9)

Kāse-rüyı maṭbah-ı iqbālınūñ fağfūr-ı Çīn  
Āstān-ı cāhınūñ cārū-keşi Efrāsiyāb (Kıta 84/3)

Gīv [ü] Rüstem-neberd-i 'arşa-i ceng  
Ya'ni Hān Aḥmed-i hüner-perdāz (Kıta 10/11)

Şecā'at ol kadar mir'āt-ı vechinden nümāyandur  
K'olur her cünbişi ṭāḳat-rübā-yı Nirem ü Rüstem (Kıta 12/4)

Server-i bezm-i şecā'at Hüsrev-i şīr-iḳtidār  
Rüstem-i meydān-ı şavlet Ḳahramān-ı mā'u ṭīn (Kıta 20/1)

Zīr-i müjgān-ı niğāhuñda nihān emr-i kıtāl  
Sensin āfāḳda şimdi ḥalef-i Rüstem-i Zāl (Terkib-i bend 1/1)

O sultān-ı bülend-iqbāl o ḥāḳān-ı felek-iclāl  
Ki eyler ḳadri kesr-i şān-ı Efrīdūn şükūh-ı Cem (Kıta 12/2)

Çünkü 'ādetdür ol eşnāda žiyāfet eylemek  
İtdi icrā 'ādeti ol Āşaf-ı rüşen-żamīr (Kıta 35/11)

Yunan mitolojisinden Eflatun, Aristo gibi kişiler Divan'da şöyle geçmektedir:

Suħan-perver alemver řāf-tıynet Bū ‘Alī-fiṭrat  
Felāṭūn-ı Arıřtū-Fiṭnat-i ādāb-ı Lomānī (Kıta 127/4)

Bizden istifsār idūñ sırr-ı Arıřtūyı ki biz  
Çār-ṭā-ı ‘al-ı Eflāṭūna ımıř inmiřüz (G. 29/3)

Bamayan āyine-i cāma Felāṭūn-āsā  
Hum-ı esrār-ı sipihrūñ aamaz ser-pūřın (G. 60/4)

#### 2.2.4.5. Hikāye Kahramanları

şairlerin hayal dūnyasını, efsanevi hikāye kahramanları geleneği önemli bir katkı sunmaktadır. řair, Leyla vü Mecnun, Ferhad u şirin gibi hikāyeleri şiirlerinde sıkça anmıştır. Aşağıdaki beyitlerde bu hikāyelerin kahramanları Divan Edebiyatı geleneği iinde Dürri Efendi tarafından işlenmiştir.

Dil-i dānā-yı Mecnūn itdi ‘ıřuñ  
Nesin sen ey şaı Leylā nesin de (G. 67/4))

Bir tışe ile şığmadı kuhsār-ı ‘āleme  
Ferhāda ğālibā sebep-i ser-zeñiř budur (G. 15/4)

‘ışda pey-rev-i Ferhād ki dirler o bizüz  
Terbiyet-kerde-i üstād ki dirler o bizüz (G. 28/1)

řemmedür ıřřa-i Ferhād ile Mecnūn andan  
Ğışş olur hayret ile ğuş uran efsānemüze (G. 69/3)

#### 2.2.4.6. Diğer şahsiyetler

Önceki bölümlerde isimleri zikredilen kahramanlar ve kişiler haricinde Lokman, Mevlana, Nizamülmülk, Keşkek Baba gibi şahıslar divanda bu beyitlerle anılmıştır.

Bezmdede Lomān ile Büzürcmihre hem-‘ayār  
Rezmdede Sührāb ile İsfendiyāre hem-‘inān (Kıta 111/9)

Teskīn idemez āteřümi cümle eṭibbā  
Virmezse baña şerbeti Lomān-ı ze‘āmet (K. 18/13)

‘Azm-i ‘uqbā idüp ol ‘arif-i Mevlānāyı  
Çün vedā‘ eyledi bu dār-ı fenā tekyesine (Kıta 47/1)

Bir iki tedbīrüne şad bār iderlerdi pesend  
Gelseler dehre Nizāmü'l-Mülk ile Āşaf eger (Kıta 136/94)

Keşkek Baba ismi günümüzde keşkek yemeğinin ismini veren şahıstır. Halk arasında tasavvufla yoğrulmuş bir hikâyeden hareketle bu isim bereket ile özdeşleşmiştir. Dürrî beytinde buna vurgu yapmaktadır.

Ne kadar himmet olınsa yiridür bunda yatur  
Baba Keşkek o ni‘am perver-i h‘ân-ı şühedā (Kıta 48/6)

### 2.2.5. Ülkeler-Şehirler

Divan bu başlık altında incelendiğinde birçok ülke ve şehir anılmaktadır. Bunlar Rum, Acem, Hind, Habeş, Mısır, Çin, Özbek, İstanbul, Halep, Bağdad, Musul, Semerkand, Buhara, Bedeşan, Kağıdhane, Kızıl Elma gibi yerler şiirlerde görülmektedir.

Şaṭ kenārında meger eglene erbāb-ı şafā  
Ki bulunmaz daḥı bir cāy-ı şafāsı Muşuluñ (G. 46/2)

Dürriyā şıḥḥat ile ‘āzim-i Bağdād olsaḳ  
İtmedüñ cāna eṣer cevr ü cefāsı Muşuluñ (G. 46/7)

Hindle Özbek ü ‘Acem cümle ṭufeylüñdür senüñ  
Sen velī-ni‘metsün anlar ni‘metüñden behrever (Kıta 34/29)

Öyle sulṭān kim şehān-ı Özbek ü Hind ü ‘Acem  
İtseler būs-ı rikāb itmez nigāha irtikāb (Kıta 84/7)

Yūsuf-ı Mısr-ı şadākaṭ olmağa olmaz sezā  
Sürme-āsā olmayanuñ çeşmine rü‘yā ‘aziz (Kıta 106/6)

Nābî’nin etkisinde olan Dürrî Efendi Halep’den geri dönen şaire tarih düşürmüştür:

Ḥalebden geldi Rūma da‘veten iḳbāl ile Nābî (M. Azade 15/1)

Eṭrāf-ı ḥüsnde görinen ḥaṭ mı cā-be-cā  
Yoksa diyār-ı Rūma Ḥabeşden sefer mi var (G. 11/6)

Ki idüp evveli ārāste Oğ Meydānın  
Eşeri oldı Kağıdḥānede şimdi peydā (Kıta 41/5)

Çin nakışları, putları ve resimleriyle edebiyatımızda sıkça kullanılan ülkedir. Dürrî aşağıdaki beyitlerde bu özelliklere vurgu yapmaktadır.

Görse dir tarzını naḳḳāş-ı şanemḥāne-i Çīn  
Ġıbṭa-fermā-yı Semerḳand u Buḥārādur bu (Kıta 30/10)

Nuḳūşı reşk-fezā-yı nigār-ḥāne-i Çīn  
Riyāzı Ġıbṭa-i nüzhet-serā-yı bāğ-ı Na‘īm (Kıta 99/5)

İstanbul’un güzelliğini, ihtişamını ve bilim merkezi olduğunu Dürrî şöyle ifade etmektedir:

‘Ulūm-ı ‘ālemi taḥşīle besdür İstanbul  
Diyār-ı Başra vü Mısr u Ḥaleb dimek ne dimek (G. 44/3)

Ne bünyād-ı āb-ı rû-yı ḥānmān-ı ḥāk-i İstanbul  
Ne ḳaşr-ı ārāyış-ı rüy-ı zemīn-i ḥāl-i leb-i deryā (K. 3/3)

Donandı cā-be-cā eṭrāf-ı ‘ālem döndi Firdevse  
Sitanbul şehri cennet oldı şehir-āyīn ile gūyā (Kıta 42/11)

Mekke, Medine ve Kudüs şairin beyitlerinde kapalı olarak verilmektedir.

Hemīşe taḥtgāh salṭanatda olasıñ ḥurrem  
Be-ḥaḳḳ-ı beyt-i ma‘mūr u be-ḥaḳḳ-ı Ka‘be-i ‘ulyā (K. 3/37)

Görüp o ḥaṭṭ-ı nevi Dürriyā didüm tāriḥ  
Civār-ı Ka‘be-i imāna geldi ceyš-i Ḥabeş (Kıta 113/3)

Ne cāmi‘ şaff-ı erbāb-ı niyāza ma‘bed-i tāze  
Ne cāmi‘ ümmet-i dīn-i Resūle Mescid-i Aḳşā (Kıta 75/10)

Hz. Peygamber’in metfun bulunduğu kabri şerifi Dürrî bize bu beyitle sunar:

Ne cāmi‘ firḳa-i İslāmiyānuñ beyt-i ma‘mūrı  
Ne cāmi‘ mecma‘-ı ḳuddüsiyān-ı Ḳubbe-i Ḥaḍrā (Kıta 75/9)

Lal taşı ile ünlü Bedehşan’ı Dürrî’nin bu beytiyle zikreder:

Nedür bir gevher-i zibende-i baħr-i leṭāfet kim  
İder uşküfte ḳadri ḳıymet-i la'l-i Bedaḫşānı (K. 14/12)

Türk-İslam tarihinde önemli bir motif olan Kızıl Elma'yı şair beytinde bize şöyle aktarır:

Her kaçan baħr-i sefid üzre güzer eyler ise  
Tā kaçar ḥavf ile küffār Ḳızıl Elmaya (Kıta 36/17)

### 2.2.6. Sure İsimleri

Divan şairleri, Kur'an-ı Kerim'den gerek telmih yoluyla gerekse lafzî iktibâslar yoluyla atif yapmayı gelenek haline getirmiş ve bunu şiirlerinde kullanmışlardır. Dürrî Divanında Felak, Nas, Kafırun, İhlas, Fetih, Fatiha, Yasin, Taha, İnşirah surelerinin yanı sıra Feth, Neml ayetleri de zikredilmiştir. Bunların dışında metnin dipnotlarında Kur'an-ı Kerim'in başka sure ve ayetlerine yapılan iktibaslar gösterilmiştir.

“*Sure-i Kul*”, Kul sureleri diye bilinen sureler aslında Kafırun, İhlas, Felak ve Nas'tır. Çünkü bu dört sure “Kul” kelimesiyle başladığı için bu adla anılmıştır.

Nām-ı nāmīleri Zeyneb dahı Ümmü Gülşüm  
Her biri ola mu'ammer be-ḫaḳ-ı *süre-i Kul* (Kıta 66/8)

Mübārek ola vech-i enverine liḫye-i pāki  
Be-ḫaḳḳ-ı āyet-i *Neml* ü be-ḫaḳḳ-ı *Süre-i Tenzil* (K. 1/7)

İtmek için hemīşe rūḫını şād  
*Fātiḫa* oḳıyup idersin yād (Msnv. 2/14)

Ḫaḳ seni medḫ itdi Ḳur'ān-ı 'azīmü's-şānla  
Gökden indi şānuña *Yāsīn* ile *Tāḫā* senüñ (G. 42/2)

Oḳındı *āyet-i fetḫ* irdi 'arşa şavt-ı tekbīrāt  
Dahı tevḫīd ile tesbīḫ ü tehlil oldı lā-yuḫşā (K. 5/29)

Aşağıdaki beyitlerde lafzi iktibas yoluyla şair sırasıyla İsrā, Necm, Al-i İmran Sureleri'nden alıntı yapmıştır.

Ne maḫfil hevdec-i selmā-yı zāt-ı şāḫibü'l-mi'rāc  
Ne maḫfil maḫmil-i leylā-yı *sübḫānellezī esrā* (K. 5/33)

Ne maḥfil rahle-i āyāt-ı K̄ur'an-ı 'azīmü'ş-şān  
 Ne maḥfil taḥtgāh-ı salṭanat-pīrā-yı *ev ednā* (K. 5/34)

Zīnhār ez-ḳarīn-i bed zinhār  
*Fe-ḳinā rabbenā 'azābe 'n-nār* (Msnv. 6/19)

### 2.2.7. Dinî Ay, Gün ve Geceler

Şair divanında dini hususiyetlerden olan dini ay, gecelerden söz etmiştir. Miraç, Regaib Kandili, Kadir Gecesi gibi önemli günleri şiirlerinde işlemiştir.

Ḳurb-i Ḥudāda leyle-i Mi'rāc içinde çün  
 Bulduñ maḳām-ı 'izz ü 'alā yā Nebī meded (G. 7/3)

Recebde leyle-i ḳandīlde teslīm eyleyüp rūḥın  
 Sarāylı ḳadın itdi çün vedā'-ı 'ālem-i dünyā (Kıta 96/1)

Olnca beş gice beş gün cedel işbu siyāk üzre  
 Görindi ṭal'at-ı mäh-ı Recebden ğarra-i ğarrā (Kıta 139/18)

Be-zuhūrāt-ı leyle-i İsrā  
 Be-ser-efrāzi-i resül-ı Ḥudā (Msnv. 7/37)

Şair, Ramazan Ayı'nın İslam alemindeki önemini bu kıta ile dile getirmiştir:

Hemīşe tā Ramazān içre ehl-i İslāmı  
 Simāt-ı cūdına ğarḳ ide Ḳādir ü Ḳayyūm (Kıta 2/1)

Budur ümīd ki el şunduğuñca iftāra  
 Ola mezāḳuña her loḳma rāḥatu'l-ḥulḳūm (Kıta 2/2)

Dürrî, Kadir Gecesi evlenmesi üzerine bu beyti yazmıştır:

Şeb-i ḳadr içre oldı feth-i kelām  
 Düşdi 'aḳd-i nigāha 'īd-i şıyām (Msnv. 2/21)

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### DÜRRÎ AHMED EFENDİ DİVANİ METNİNİN KURULUŞU

#### 3.1. Metin Kuruluşunda İzlenen Yol

1. Dürrî Ahmed Efendi Divanı transkribe edilirken Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"<sup>75</sup> isimli makalesi esas alınmıştır.
2. Arapça ve Farsça kelime ve eklerin yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" isimli makalesi esas alınmıştır. Buna göre önekler ve son ekler kelimeye "-" ile bağlanmış; birleşik sıfatları oluşturan kelimelerin ve araya bir edat getirilerek oluşturulan kelimelerde edatla kelimenin arasına yine "-" konmuştur. (Örneğin dil-ārā, ser-tā-ser)
3. Gerektiğinde metne yapılan eklemeler [ ] içerisinde gösterilmiştir.
4. Anlaşılmayan kelimelerin yanına (?) konmuştur.
5. Kullanımı yerleşik olan "ne"li, "ki"li, ulamalar ise *n'ola*, *n'eylerem*, *k'oldı* kelimelerinde olduğu gibi kesme işaretiyle gösterilmiştir.
6. Açıklama gereken durumlarda, ilgili açıklamanın sonuna \* işareti konmuştur.
7. Metinde *niçe/nice* ve *pes/bes* ayrımlarına dikkat edilerek, nicelik ifade eden yerlerde *niçe*, nitelik ifade eden yerlerde *nice*; "o hâlde, öyleyse" anlamını göstermek üzere *pes* ve "yeter, yeterli" anlamını göstermek üzere *bes* kullanılmış; müstensih dalgınlığından ya da bilgisizliğinden kaynaklanan imla yanlışları dikkate alınmamıştır.
8. Metinde geçen ayet iktibasları transkribe edilmiş ve italik biçimde yazılmıştır. Türkçe mealleri, geçtikleri ayet ve sure numarası ile birlikte dipnotlarda kaydedilmiştir. Hadisler ve sufi sözleri de yine transkribe edilmiş ve italik yazılmış. Gerekli açıklamalar dipnotlarda verilmiştir.
9. Vezin gereği zihaf ya da imale yapılması gereken yerlerde kelimelerin imlası esas alınarak imaleler ve zihaf lar ayrıca gösterilmemiştir.
10. Metinde hem ʿ ile tesadüf edilen *kāinat*, *dāim*, *sāil* vb. kelimelerin orijinal imlalarına bağlı kalınmış ve bu kelimeler *kā'ināt*, *dā'im*, *sā'il* vb. olarak tespit edilmiştir.
11. Vāv-ı maduleler ḥ<sup>v</sup>ā şeklinde gösterilmiştir.

<sup>75</sup> İsmail Ünver, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Dergisi*, Ankara 1983, c. II, s. 1, ss. 51-89.

12. Türkçenin ses özellikleri dikkate alınarak *rūzigār, āfitāb, āsumān, pādiṣāh, pāyimāl, rūymāl* şeklinde okunan kelimeler İsmail Ünver'in makalesi gereğince *rūzgār, āftāb, āsmān, pādṣāh, pā-māl* diye okunmuştur. Bazı durumlarda vezin gereği *pāy-māl, rūy-māl* şeklinde yazılmıştır.
13. Metindeki vezin bozuklukları dipnotlarda gösterilmiştir.
14. Tarih düşülen ebcedli mısralar italik yazılmıştır.
15. Metinde bulunan Farsça şiir çevriyazıya aktarılmış ve dil içi çevirisi dipnotta gösterilmiştir.
16. Metindeki özel isimler büyük harfle gösterilmiştir.
17. Metinde eksik olan veya okunamayan kelimeler (.....) ile gösterilmiştir.



### 3.2. Çeviriyazı Alfabeti

ا	A, a, Ā, ā, E, e
آ	Ā, ā, A, a
ء	' , -i, -î, -yî, -yi
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṣ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	H, h
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ş, ş
ض	Ž, ž, Đ, đ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Z, z
ع	ʿ
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	K, k, G, g, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, U, u, Ü, ü, O, o, Ö, ö, Ū, ū
ه	H, h, A, a, E, e
ی	Y, y, I, ı, İ, i, Ī, ī

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### METİN

#### 1.

*Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*

*Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --*

1. Ey kevn ü mekāmı yoğ iken var iden Allāh  
V'ey 'ālemi müstağrağ-ı envār iden Allāh
2. Sen kıl yed-i luṭfuñla benüm derdüme tīmār  
Ey cümlelerüñ derdine tīmār iden Allāh

#### 2.

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --*

1. Ey vücūduñ 'illet-i gāyet-i kevn ü mekān  
Ravza-i pür-nūruña rü-māle himmet isterem
2. Ğarğ-ı deryā-yı zünübam yā Resūlu'llāh meded  
Cümle dil-ḥ'āhumla taḥlīşe şefā'at isterem

## KASİDELER

#### 1.

*Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Cülüs idince taḥt-ı devlete Ḥān Aḥmed-i 'ādil  
Şeref burcına gūyā mihr-i raḥşān eyledi taḥvīl
2. O sultān-ı Sikender-der o ḥākān-ı hümāyün-fer  
Ki 'ahdinde şer ü şūr oldu ḥayr u rāḥata tebdīl

- 
1. S. 3409: 3<sup>b</sup>.  
**Münācāt-ı Dürrī Aḥmed Efendi.**
  2. S. 3409: 3<sup>b</sup>.  
**Der-Na't-ı Seyyidü'l-Kevneyn.**
  1. S. 3409: 3<sup>b</sup>.  
**Tārīḥ-i Liḥye-i Hümāyün Bā-Fermān-ı Hümāyün.**

3. Bu eşnâda cemâl-i bâ-kemâli lihye-dâr oldu  
Meḥâsin itdi ḥaḳḳâ şâh beyt-i ḥüsnini tezyîl
4. Zuhûr idince ḥaṭṭ-ı ‘anber-efşân vech-i pâkinde  
Mübârek-bâd için itdi felekler birbirin ta‘cîl
5. Degül ḥaṭṭ-ı hümâyûn kıl qalemle kâtib-i kudret  
Cemâli ḥaṭṭınuñ icmâlin itdi mû-be-mû tafşîl
6. ‘Aceb mi câmi‘-i ḥüsninde olsa dūd-ı ḥaṭ peydâ  
Uyanmış gerd[en]-i sîmîni olmuş nürdan kandîl
7. Mübârek ola vech-i enverine lihye-i pâki  
Be-ḥaḳḳ-ı âyet-i *Neml* ü be-ḥaḳḳ-ı *Sûre-i Tenzîl*
8. O ḥaṭṭ-ı müşg-bâruñ kılmaga târîḥini taḥrîr  
İderken mû-şikâfân-ı hüner diḳḳatle ḳâl ü ḳîl
9. ‘Uṭârid levh-i mihre Dürriyâ yazdı bu târîḥi  
*Cemâl-i Aḥmediye sâye şaldı şeh-per-i Cibrîl*  
Sene 1115

## 2.

*Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Pâdşâh-ı baḥr u ber Ḥân Aḥmed-i şâhib-hüner  
Kim vücūd-ı kâmilin maḥz-ı kemâl itmiş Ḥudâ
2. Ol şehensâh-ı Aristû-fehm ü Eflâtün-zekâ  
K'eylemiş Ḥaḳ ṭab‘-ı derrâkin ma‘ârif-âşnâ
3. Cümle fenden behre vü her ma‘rifetden hışşemend  
Gelmemişdür dehre bir böyle şeh-i şâhib-zekâ
4. Bezm-i ḥâşı mecma‘-ı ‘allâmedür şol deñlü kim  
Reşḳ iderdi görse ol bezmi Ḥüseyin-i Bayḳara
5. Gâh baḥş-i ‘ilm ü geh meşḳ-i ḥaṭ u geh meyl-i şî‘r  
Cümlenüñ taḥşîline himmet idüp şubḥ u mesâ

---

2. S. 3409: 4<sup>a</sup>.

**Pâdşâh-ı ‘Âlem-Penâh Sulṭân Aḥmed Ḥân Ḥâzretlerinüñ Dest-i Himmet-Peyvestleriyle Çekdügi Ṭuḡrâ Evşâfidur.**

6. Geh şilāh u gāh raḥş u gāh tīr ü geh tūfeng  
Hāşılı her fenni tekmīl itdi bī-çūn u çerā
7. Resm-i ḥaṭṭın sā'id-i vālāsı çūn buldı rūsūḥ  
Mīl-i tuğrā itdi ol sultān-ı İskender-livā
8. Ol kadar oldı ser-āmed şīve-i tuğrāda kim  
Görse resm-i pākini Yāķūt olurdu mübtelā
9. Böyle tuğrā çekmemişdür şehryārān-ı selef  
Böyle āşāra muvaffaķ olmadı bir pādşā
10. Bāreka'llāh bī-bedel tuğrā-yı garrā-yı şerīf  
Ḥaķ budur kim görmemişdür mişlini çeşm-i hümā
11. Her elif bir serv-i müsteşnā-yı bāğ-ı i'tidāl  
Yā bahāristān-ı devletde nihāl-i ḥoş-nümā
12. Beyza-i 'Anķā-yı kudretdür o garrā beyza kim  
Murğ-ı devlet bulmada ol beyzadan neşv ü nemā
13. Zülfeler mūy-ı cebīn-i şāhid-i iķbāldür  
Yā riyāz-i salṭanatda sūnbül-i behcet-fezā
14. Ol muşanna' tarz ile bir kaşr-ı zībādur kafes  
Kim o kaşr içre ider nām-ı şerīfi ittikā
15. Gerçi her bir ḥancere taşvīr-i ḥancerdür velī  
Biñ cevāb-ı ḥaşmı eyler bir işāretle edā
16. Memleket bir tuḥfe kālā-yı girān-miķdārdur  
Naķş-ı tuğrā-yı hümāyūndur uran tamğa aña
17. Mişli manzūr olmaduķ bir kıt'a-i mergūbedür  
Böyle tuğrā-yı zer-endüz eylemek ḥaķķā sezā
18. Āsmān-ı mekremetde kevkeb-i dümdārdur  
Yā meger düşmiş zemīne sāye-i perr-i Hümā
19. Müşterī olmuş felek gūyā görünce resmini  
Şurre-i Pervīn ile eyler aña karz-ı bahā

---

19 B mısrasında"ğaraz" kelimesi anlam gereği "karz" değiştirilmiştir.

20. Tā ki levh-i çarhı pür-nağş ide ressām-ı kader  
Hüküm ide rüy-ı zemîne ol şeh-i fermân-revâ
21. Resm-i tuğrâ-yı şerîf olsun du‘âmuz Dürriyâ  
Hân Ahmed Bin Mehemmed el-Muzaffer dâ‘imâ

## 3.

*Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün*

*Hezec + ---- / + ---- / + ---- / + ----*

1. Zihî zibende-kaşr-ı dil-güşâ-yı hûb u müsteşnâ  
Ki mişlin görmemişdür çeşm-i ‘âlem dîde-i dünyâ
2. Güzel âşâr-ı ‘âlî cây-ı vâlâ küşe-i hurrem  
Hoşâ bünyâd-ı hâlet-âver ü kaşr-ı şafâ-bahşâ
3. Ne bünyâd âb-ı rû-yı hân mân-ı hâk-i İstanbul  
Ne kaşr ârâyiş-i rüy-ı zemîn-i hâl-i leb-i deryâ
4. Bu bir cây-ı şafâ-güster maqâm-ı pür-ferahdur kim  
Derûmı gülşen-i ahdar birûmı lücce-i hadrâ
5. Hâkîkat var mıdur ‘âlemde bir böyle neşîmen kim  
Ola bir cânibi gülşen-serâ bir cânibi deryâ
6. İki deryâ zemîn-büs itmege bir yire gelmişdür  
Lisân-ı hâl ile dâ‘im iderler meskenet imâ
7. Degüldür mevc-i pey-der-pey o kaşr-ı baħr idüp ta‘zîm  
Sürüp dâmânına rüyın güher-efşân olur güyâ
8. N'ola pür-cüş olup deryâ şadef çâk olsa reşkinden  
K'olur her katre-i fevvâresi bir lü'lü'-i lâlâ
9. Nice fevvâre güyâ necm-i gîsü-dâr-ı behcetdür  
Ki olmuş âsmân-ı havz içinde câ-be-câ peydâ
10. Müferrihdur o deñlü âb u hâki zann idersin kim  
Karışmış çeşme-i âb-ı hayâta ‘anber-i sârâ

3. S. 3409: 5<sup>b</sup>.

**Kaşide-i Dürrî Efendi Berây-ı Kaşr-ı Dil-Firîb Der-Kurb-ı Sarây-ı Cedîd-i Şehriârî.**

11. Virür feyz-i nesîmi ehl-i tab'a zevk-ı rûhânî  
İder luţf-ı bahâr[1] gülşen-i firdevse istignâ
12. Olup bād-ı şabā-yı nefha-perdâz-ı dem-i 'İsî  
Kılur feyz-i hevâsı mürde-i şad-sâleyi ihyâ
13. Hezârân nergisüñ h'âb-ı 'ademden dîdesin açmış  
Ġubâr-ı sürme-i çeşm olduğında şübhe yok aşlâ
14. Ġubârı olmasaydı sürme te'sîr-i ruţubetden  
Gül[i] taşvîr iderdi bülbül-i taşvîrini güyâ
15. Nuķuş-ı pâki ħod-reng-i taşavvurdan mu'arrâdur  
Hezârân âferîn nakķâş-ı âteş-destine ħakķâ
16. Sarây-ı 'âlem içre yapmadı el-ħak mühendisler  
Bu güne bir müferriħ kaşr-ı ra'nâ tarħ-ı rûħ-efzâ
17. Netîce ħak budur kim pây-i taħt-ı âl-i 'Oşmâna  
Şehbâz-ı Hind ü Özbek ħıbta eylerse degül bî-câ
18. Cihânda bu sevâd-ı a'zama kim mâlik olmışdur  
Mülük içre kime maħşûşdur bu ħıttâ-i vâlâ
19. Bu devlet dâr-ı ħakdur ħânedân-ı âl-i 'Oşmâna  
Buña taklîd iden taħķık ider nuķşânını ħakķâ
20. Bunuñ ta'rîfden âb u hevâ vü resmi 'ârîdür  
Be-âb u reng-i ħâl u ħatt ħi ħâcet-i rüy-ı zîbâ-râ
21. Te'âla'llâh ne ħâletdür bu kim baħruñ kenârında  
Ola böyle me'vâ-yı 'işret-zây-ı ħam-fersâ
22. Ĥuşûşâ Ĥazret-i Ĥân Aħmedüñ zıll-ı ħümâyûnı  
O me'vâ-yı şafâya ola gâhî meymenet-baħşâ
23. Cenâb-ı pādşâh-ı rub'-ı meskûn kim odur şimdi  
Cihân-dâr-ı kerem-güster ħıdîv-i memleket-pîrâ
24. Eyâ ħâķân-ı baħr u ber cihânbân-ı ħümâyûn-fer  
Eyâ sultân-ı deryâ-dil şehensâh-ı cihân-ârâ
25. Senüñ zât-ı şerîfüñ başka bir şun'-ı İlâhîdür  
Nazîrûñ gelmemişdür dehre mânend-i dür-i yek-tâ

26. Kiyâset kabiliyyet ma'rifet hep sende cem' olmuş  
Saña feyyâz-ı mutlak her kemâli eylemiş i'tâ
27. 'Adîli mün'adim akrânı nâdir mişli nâ-dîde  
Bugün sensin selâfîn-i cihân içinde bî-hem-tâ
28. Benüm haddüm degüldür zātuñı vaşf eylemek ancak  
Ġaraz 'arz-ı 'ubüdiyyetdür ol dergâha devr-âsâ
29. Bakılsa dîde-i inşâf ile ammâ münâsibdür  
Senüñ gibi şehensâha benüm gibi şenâ-pîrâ
30. Eger bir kerre manzûr-ı nigâh-ı iltifât olsam  
Ne dürler şarf ideydüm vaşfuña ey Hüsrev-i dâñâ
31. Velî mir'ât-ı tab'um pür-gubâr-ı miñnet ü gamdur  
Açılsaydı olurdu murğ-ı dil tûfî-şifat güyâ
32. Yem-i tab'umda çokdur gevher-i şehvâr hünkârum  
Anı tedrîc ile hep hâk-i pâya eylerem ihdâ
33. Anuñ'çün hıfz iderdüm kâle-i eş'arumı tâ kim  
Senüñ gibi şeh-i zî-şâna pây-endâz idem hâlâ
34. Bi-hamdi'llâh naşîb oldu o bâba intisâb itmek  
Felekden itmezem 'ömrüm olunca bir dahı şekvâ
35. Nigâh-ı şefkatüñle merhamet kıl hâline tâ kim  
Ola Dürrî kuluñ her bir sözi bir lü'lü'-i lâlâ
36. Hudâ zât-ı şerîfüñ hıfz idüp cümle 'avâriزدan  
Vücüduñ görmiye âsîb-i dehri zerrece kaç'â
37. Hemîşe tahtgâh-ı saltanatda olasin hürrem  
Be-hakk-ı beyt-i ma'mûr u be-hakk-ı Ka'be-i 'ulyâ

## 4.

*Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Zihî güzîde kalemdân-ı pāk-ı pür-san'at  
Ki ehl-i tab'a olur seyri mâye-i nüzhet

2. O deñlü şāf u mücellā vü pür-leţāfetdür  
Ki revnaķı ruĥ-ı āyīneye virür şafvet
3. Meger ki revġanı ķandīl-i mihr ü mehdendür  
Ki nūr-ı dīde getürmez nigāhına tākāt
4. Buña şadef demek olmaz şadefden a'lādır  
Ki zīb-i sīnesidür nice tuĥfe-i ālet
5. Nuķūş-ı pākini görseydi reşķden Mānī  
Olurdu ķihresi rengīn-i ġāze-i ĥaclet
6. Zihī devāt ki mānend-i naķş-ı bũķalemũn  
Virür nezāreye her bir baķışda bir ĥālet
7. Nice devāt ki diķķatle mũ-şikāf olsa  
Kemīne naķşına Bihzād-ı dīdemüz şüret
8. Degül devāt bu bir ĥoķķa-i devādur kim  
O ĥoķķada bulınur her marīz iķün şihĥat
9. Devāt-ı sīm ü zer-endüdü bir ķamerdür kim  
Şu'ā'-ı şems ile eyler hemīşe germiyyet
10. Şu'ā'-ı şems degül mi o ince tel şebeke  
Ki çeşm-i cānı ider seyri ĥīre-i ĥayret
11. Niķāb iķinde nihān bir 'arūs-ı zībādur  
O tel ķafesle o ra'nā devāt-ı pür-ĥikmet
12. 'Aceb mi olsa midādı zülāl-baĥş-ı ĥayāt  
Hemīşe menba'-ı āb-ı ĥayāt olur zulmet
13. Derũn-ı miķlemeye zīb u fer viren ālāt  
'Aceb mi her biri olsa yegāne-i nedret
14. Nedür o gizlik-i ser-tīz ü ĥālişü'l-a'yār  
Ki zerger-i felek icādına çeke ġayret
15. Ķadinde ĥil'at-ı gül-gũne reng-i ķaķnūsī  
Serinde efser-i mercān-ı ergavān ĥumret



16. O gūne tuhfeye i'zāz olınsa lāyıkdur  
Ki yādgār-ı 'azīzde helāldür 'izzet
17. O rīkdān-ı müferriḥ mişāl-i cism-i laṭīf  
'Aceb mi olsa perī-peyker ü melek-ṭal'at
18. Ki her ne olsa derūnında hep nümāyāndur  
Zāmīr-i sādeye maḥşūşdur bu keyfiyyet
19. Nücūmdur ki 'ıyān oldı çarḥ-ı mīnāda  
Kıyās itme derūnında rīkdür kat kat
20. 'Aceb güzel yakışurdu ger ol leṭāfetle  
Olaydı mehçe-i sīmīn-rāyet-i nuşret
21. Nedür o maḫṭa'-ı şāf-ı beyāz u cevherdār  
Nazīf ü bī-bedel ü bī-bahā vü zī-kıymet
22. 'Aceb laṭīf ü dil-ārā vü ḥüb u nāzūkdür  
Ki diş biler añā her laḫza māhi-i cennet
23. O ḫatre-rīz-i mūnaḫḫaş olur o hey'etle  
Yem-i nezākete bir niçe māhi-i behcet
24. Kesildi rişte-i midḫat gelince miḫrāza  
Anuñ'çün ālet-i pergāra ḫalmadı ḫacet
25. Nihāl-i devḫa-i 'irfāndur ol ḫalemler kim  
Mişāl-i şāḫiçe-i serv olur sehī-ḫāmet
26. 'Aceb mi maḫsem-i iḫsāna olsa lūle-i ter  
Alınca deste anı pādşāh-ı Cem-şevket
27. Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥān Aḫmed-i hümāyūn-baḫt  
Ki zāt-ı eşrefidür dehre neyyir-i devlet
28. O deñlü gevher-i fazl u kemāl ile pürdür  
Ki dinse zātına lāyık muḫīṭ-i ehliyyet
29. İlähi şakla ḫaṭālardan ol şehenşāhı  
İlähi kıll anuñ ecdād-ı pākine raḫmet
30. Ki böyle bir şeh-i kāmīl-vücūdı eylediler  
Serīr-i salṭanata yādgār için himmet

31. Edā-yı şükri bu luṭfuñ muḥāldür ancak  
Du´ā-yı ḥayrına lâzım ḥulūş ile niyyet
32. Hemīşe ḥurrem ü ḥandān u şād u rāḥat ola  
İşābet itmeye aşlā vücūdına zaḥmet
33. Ne ḥ´āhiş eyler ise meşreb-i ḥümāyūnı  
Cenāb-ı Ḥaḳ aña teysīrin eyleye kısmet
34. Eyā şehenseh-i ´ādil devāt-ı vaşfindan  
Ġaraż rikābuña ´arz itmedür ´ubūdiyyet
35. Murād-ı vaşf-ı kemālāt-ı zāt-ı pāküñdür  
Bahānedür ara yirde devāt için midḥat
36. Ümīdüm oldur eyā pādşāh-ı heft-iḳlīm  
Ki sen bu devlete olduḳça māye-i zīnet
37. Kemīne Dürri-i bendeñ de iltifātuñla  
Bula miyāne-i aḳrānda ´izzet ü rif´at
38. Hemīşe şarf idüp evḳātumı menāḳıbuña  
İrem rikāb-ı şerīfüñde cān ile ḥıdmet
39. Ki vaşfuñ itmede bī-iḥtiyār u mecbūram  
Hemīşe isterem evşāfuña idem diḳḳat
40. Niçe risāle idüp nām-ı pāküñe taḥrīr  
Ḳılam menāḳıbuñı zīb-i şafḥa-i şöhret
41. Medār ola ḳalemüñ elde reşḥa-pāş-ı kerem  
Be-ḥaḳḳ-ı kilik-i güher-bār-ı kātib-i ḳudret

## 5.

*Mefā´ilün mefā´ilün mefā´ilün mefā´ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Te´ālall´āh zihī Ferd ü Aḥad Ḥallāḳ-ı bī-hem-tā  
Ki itdi maḥz-ı ḥikmetle ´ademden ´ālemi peydā

5. S. 3409: 7<sup>b</sup>.

Der Vaşf-ı Maḥfil-i Şerif Der-Sitāyiş Sulṭān Aḥmed Ḥān.

2. Odur Vahhāb-ı bī-minnet odur Rezzāq-ı bī-‘illet  
Odur hākān-ı sultān-ı selāṭin-i cihān-ārā
3. Cemī’-i kā’ināta şāmil oldu luṭf u ihsānı  
Huşūşā ehl-i İslāma ki oldur millet-i beyzā
4. Cenāb-ı Aḥmed-i Muhtārı irsāl eyledi tā kim  
Cihānda eyleye aḥkām-ı emr ü nehyini icrā
5. O sultān-ı mu‘allā-şadr-ı dīvān-ı risālet kim  
Şadā-yı kūs-ı şer‘inden pür oldu günbed-i ḥaḍrā
6. Revān-ı pākine yüz biñ şalāt ile selām olsun  
Ki oldur devr-i maḥşerde ‘uşāfa melce’ ü me’vā
7. Daḥı hem çār-yār-ı bā-şafā vü āl u aşḥābı  
Ki oldu burc-ı dīne her biri bir encüm-i ğarrā
8. İlahī cümlesin müstağrak-ı deryā-yı rahmet kıl  
Ki anlarla binā-yı Ka‘be-i dīn oldu müsteşnā
9. Şeref irdi mülük-i āl-i ‘Osmāna çün anlardan  
Anuñ‘çün oldılar taḥt-ı ḥilāfet üzre pā-ber-cā
10. Bu bir nesl-i mükerrem bir mübārek ‘ırq-ı t̄ahirdür  
Ki oldu bunlaruñ ‘ahdinde şer‘-i Aḥmedī ihyā
11. Çeküp seyfi kırup küffārı tathīr eyleyüp mülki  
Şecā’atla müsahḥar kıldılar dünyāyı ser-tā-pā
12. Ne Tebrīz ü ‘Irāqı koydılar ne Mısr ile Şāmı  
Açıldı şarḩdan tā ğarba dek dünyā vü mā-fi-hā
13. Netīce ol arāzī-i muḩaddes cümle ser-tā-ser  
Bu mülk-i pāke ilḩāq oldu ma‘mūr eyleye Mevlā
14. Huşūşā ol maḩāmeyn-i şerīfeyn-i mükerrem kim  
Birinüñ ism-i pāki Yeşrib oldu birinüñ Bathā
15. Bu iki ḩıṭṭa gūyā nokṭa-ı pergār-ı rahmetdür  
Ki oldu rūy-ı arza her biri bir ḩāl-i ‘anber-sā
16. Biri olmuş maḩall-i ravza-i pāk-i Resūlu’llāh  
Birisi beyt-i Rabbānī ki oldu Ka‘be-i ‘ulyā

17. Bu iki beyt-i vālâyı tavāf itmekde pey-der-pey  
Gehī ehl-i zemīn geh kudsıyān-ı ‘ālem-i bālā
18. Zihī devlet ki ol iki maḳāmuñ hıdmet-i pāki  
Mülük-ı āl-i ‘Oṣmāna müyesser eylemiş Mevlā
19. İdüp şāhān-ı sābık anda çok āṣār-ı müstahsen  
Muhaşşal her biri bir gūne hayrāt itdiler icrā
20. Kimisi şurre vü kimi vezā’if eyleyüp ta’yīn  
Kimi zād u zaḫīre kimi tuḫfe kıldılar ihdā
21. Ol iki cāy-ı vālā-yı mu’allānuñ ahālisin  
Tamām ikrām ile ğarḳ itdiler iḫsāna ser-tā-pā
22. Hezārān birkeler ihyā idüp ber ü beyābānda  
Netīce ol tarīḳuñ her lüzūmın itdiler peydā
23. Şaf-ı hüccācı tertīb eyleyüp envā’-ı zīnetle  
O şaffa kıldılar bu maḫfil-i pāki şeref-baḫşā
24. Hüdā Hān Aḫmedi maḫfūz idüp ‘ömrin ziyād itsün  
Ki ol resm-i ḳadīmi yine icrā itdiler ḫālā
25. İrişdi çünki vaḳti eyleyüp tezyīnine fermān  
Zamān-ı ḫaccı hüccāc-ı kirāma kıldılar inhā
26. Zihī şāhenşeh-i ‘ādil ki niyyet eyleyüp ḫayra  
Şafā vü sa’y ile kesb itmede zād-ı reh-i ‘uḳbā
27. Bu rüz-ı dil-fürūzuñ eyleyüp şükrānesin niyyet  
Fakīr ü müstahakḳīne zer ü sīm eyledi i’tā
28. Donandı ‘izz ü nāz ile yine ol maḫfil-i zerrīn  
Çıḳardılar anı bāb-ı hümāyūndan ‘arūs-āsā
29. Oḳındı āyet-i fetḫ irdi ‘arşa şavt-ı tekbīrāt  
Daḫı tevḫīd ile tesbīḫ ü tehlīl oldu lā-yuḫşā
30. Revān oldu o gice şaf-be-şaf cümle meşāyih hep  
Daḫı erbāb-ı dīvān anlaruñ ardınca reh-fersā
31. Pes andan şoñra mīr-āḫūr-ı evvel zīb ü zīnetle  
Daḫı şurre emīni saḳḳabaşılar olup pūyā

32. Mürür itdi çün ol şaflar bu tertīb üzre fevc-ā-fevc  
Zuhūr itdi hezār ikrām ile ol maḥfil-i zībā
33. Ne maḥfil hevdec-i selmā-yı zāt-ı şāhibü'l-mi' rāc  
Ne maḥfil maḥmil-i leylā-yı sūbhāne'llezī esrā
34. Ne maḥfil rahle-i āyāt-ı Qur'ān-ı 'azīmü's-şān  
Ne maḥfil taḥtgāh-ı salṭanat-pīrā-yı ev ednā
35. Ne maḥfil ḥaclegāh-ı nev-'arūs-ı raḥmet-i Bārī  
Ki olmışdur niḳāb-ı nūr aña ol perde-i vālā
36. Ne maḥfil hey'eti güyā ki bir nūr-ı maḥabbetdür  
K'olur nezzāresi tāḳat-rübā-yı dīde-i bīnā
37. Müzeyyen bir serīr-i şuffe-i ḳaşr-ı cināndur kim  
Temāşası olur ḥayret-fezā-yı merdüm ü ḥavrā
38. Te'āla'llāh nedür ol maḥfil-i eşrefde bu ḥālet  
Ki taḥmīlinden eyler nāḳayı hem mest ü hem şeydā
39. Zihī 'izz ü şeref ol nāḳa-i maḳbūl u memdūḥa  
K'olur her sāl zahrı böyle vālā maḥfile me'vā
40. Ne nāḳa nāḳa-i cennet aña her bār ider gıbṭa  
Ne nāḳa maḥz-ı nūr olmuş mişāl-i nāḳa-i Ḳuşvā
41. Dü-çeşmi kuḥl-ı ḳudretle mūkaḥḥal gerdeni mevzūn  
Vücūdı cümleten maṭbū' u müstāhsen Burāḳ-āsā
42. Lu'āb-efşān olup her dem sürürından bükā eyler  
Ḳaçan kim olsa rāh-ı Ka'betu'llāha ḳadem-peymā
43. Bu bir rāh-ı mübārekdür ki her kim eylese niyyet  
Eger insān eger ḥayvāna bir ḥālet olur peydā
44. İlähī zāt-ı pākūñ ḥaḳḳı'çün ümmīdim olur kim  
Bu 'āsī 'abdine ne olsun naşīb ol devlet-i 'uzmā
45. Tevekkül kıl Ḥudāya çekme ḡam ey Dürri-i bī-kes  
İder her maṭlabuñ ḥāşıl senüñ ol ḳādir-i dānā

33 “Her türlü ayıp, kusur ve eksikliklerden beri olan o (Allah) yürüttü. (İsrâ, 17/1)”.

34 “Daha yakın oldu. (Necm, 53/9)”.

46. Hemān sen şıdk ile dergāh-ı Hakkā ‘arz-ı hācāt it  
Kim ol dergāhdandur cümleye feth ü zafer hakkā
47. Hülüş-ı kalb ile her ne temennā eylesen hakkdan  
İder maqbül yokdur şübhe āmennā ve şaddaknā
48. Mu‘ammer ola sultān Ahmed-i Hātem-i tabī‘at kim  
İder yüz biñ gedāyı bir nigāh-ı luṭf ile ignā
49. Bu deñlü āstān-ı pākine çün intisāb itdün  
Elem çekme saña hāşıl olur her maṭlab-ı a‘lā
50. O bir sultān-ı zī-şān pādşāh-ı muḥteremdür kim  
Senün gibi hezārān zārı bir demde ider ihyā
51. Saña himmet anuñ bir nuṭk-ı cān-baḥşındadur ancak  
Hemān emr eyledi lālāsına itdi seni ihyā
52. Süren dergāhına yüz böyle bir şāh-ı felek-cāhuñ  
‘Ulüvv-i kadr ile eyler tokuz eflāke istiğnā
53. Hemīşe maḥal-i hurşid olup pīrāye-i gerdün  
Hemīşe tā şüreyyā ola ‘ıkd-ı gerden-i cevzā
54. O sultān-ı mu‘allā-bārgāhuñ maḥmil-i baḥtı  
Süvār-ı nāka-i devlet ola bī-bāk ü bī-pervā
55. Ne eylerse temennā meşreb-i pāk-i hümāyūnı  
Ta‘absiz hem meşakḳatsiz müyesser eylesün Mevlā
56. Dili hurrem derūnı şād u iḳbāli bülend olsun  
Be-ḥakḳ-ı süre-i ḥacc u be-ḥakḳ-ı Ka‘be-i ‘ulyā

## 6.

*Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Eyā şehenşeh-i ferzāne pādşāh-ı ğayūr  
Hemīşe zātuñı hıfz eyleye Hudā-yı Ğafūr

47 “İnandık ve tasdik ettik”.

6. S. 3409: 9<sup>a</sup>.

**Kaşide-i Dürrī Bā-Ḥasb-i Hāl Ü.**

2. Kemāl ü ma'rifet ü 'aql u rüşd ü fehm ü zekā  
Sevād-ı şafha-i kalbünde ser-te-ser meşür
3. Mişāl-i āb-zamīrūñ o deñlü rüşendür  
Ki mü-be-mü görünür hāl-i hātır-ı meksür
4. Netice sende ki vardur bu cevher-i zātī  
'İyāndur āyīne-i kalbüñe cemī'-i umūr
5. Senüñ gibi var iken bir hidiv-i zī-şānum  
Revā mıdur kalayım zār u haste vü rencür
6. Çerāğ-ı hāşuñ iken ben senüñ bu devletde  
Revā mı şimdi o dergāhdan olam mehcür
7. Olnca dergeh-i vālāña rüy-māl-i niyāz  
Niçe kaşā'id ü tārīhe eyledüñ me'mür
8. Ne emr kıldıñ ise imtişāl idüp fi'l-hāl  
Şafā-yı kalb ile yapdum bilā-kušūr u kūsūr
9. Menākıbuñda olan güne güne āşārum  
Olur kıyāmete dek dest-i 'āleme menşür
10. Aña nazar kılan ihlāş ile du'ālar idüp  
Senüñ kemālüñe eyler sitāyiş-i mevfür
11. Egerçi oldı rikābuñda hıdmetüm maķbül  
Velī ne fā'ide çün sa'yum olmadı meşkür
12. Dirīg ü hayf ki 'ömr-i 'azizüm oldı telef  
Murādum üzre bu 'ālemde olmadum mesrür
13. Hemīşe hāl-i perişānumı taşavvur idüp  
Düşer derūnuma yüz biñ hayāl-i dūr-ā-dūr
14. O deñlü ğark oluram baħr-i 'acz u hayrete kim  
Ne 'aql olur müteħarrık ne hod havāş-ı şu'ūr
15. Kimesne hātır-ı vīrānum idemez ābād  
Meger sen eylesin dest-i luṭf ile ma'mūr
16. Du'ā-yı hayruña şarf eyleyüp şeb ü rüzum  
Hulūş-ı kalb ile evrādum oldı ism-i şabūr

17. Meger ki ide bu ism-i şerîf-i hürmetine  
İki cihānda telāfisini Hudā-yı gayūr
18. Cefā-yı hār-ı güli ben çekem hezār-āsā  
Gül-ābın almağa ağıyar ola bugün me'mūr
19. Meded meded meded ey pādşāh-ı 'ālem-gīr  
Yazuğ degül mi kıala Dürri-i hazīn mağdūr

## 7.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Hāmdüli'llāh kim irüp luṭf-ı cenāb-ı Kird-gār  
Buldı şihhat hazret-i şāhinşeh-i Cem-iḳtidār
2. Hāḳ bu kim fikrinden ol zāt-ı hümāyün-ṭal'atuñ  
Muḳtarib olmışdı bi'l-cümle şıgār ile kibār
3. Dem-be-dem el ḳaldurup dergāh-ı hāḳḳa şıdḳ ile  
Cān u dilden dirler idi yā Ğanī perverdgār
4. Senden ümmīd eylerüz ol zāt-ı pākūñ şihhatūñ  
Sen ḳıl anı cümle 'illetden İlahī destgār
5. Hāḳḳ budur kim inhirāfından mizāc-ı pākinūñ  
Oldı güyā ser-te-ser eczā-yı 'ālem bī-ḳarār
6. Vāḳı'ā 'ālem tezelzül bulmamaḳ mümkin midür  
Ḳāleb-i dünyāya zīrā rūhdur ol şehryār
7. Rūh olunca nā-ḳoş elbette beden bīmār olur  
Rūhdur ḳaşr-ı ten istiḳāmına çün kim medār
8. Hāşılı rūh-ı muşavverdür bu server 'āleme  
Çoḳ zamān yā Rab anı taḳtında eyle bī-ḳarār
9. Tā ezelden gerçi kim olmışdı maḳbūbu'l-ḳulūb  
Cümle ḳalḳ-ı 'āleme ol şehryār-ı nāmdār

7. S. 3409: 10<sup>b</sup>.

Şihhatnāme-i Vücūd-ı Hümāyün *Hullede Saltānetahu* Ḳaşıde-i Dürri Efendī.



10. Ya'ni olduqça süvār-ı rahş-ı devlet şān ile  
Seyr idenler tal'at-i pākin iderdi dil iftiḥār
11. Muḳteżā-yı rüzgār-ı dehr-i pūr-āzār ile  
Ḳondu mir'āt-ı zamīr-i pākine çün kim ğubār
12. Gūş idenler 'illet-i cān-sūzını bī-tāb olup  
Taşlar ile gömgök itdi tenlerin dīvāne-vār
13. Şiḥḥat-ı zāt-ı hümāyūnın idüp Ḥaḳdan recā  
Ḥalk-ı 'ālem gice vü gündüz iderdi āh u zār
14. Bā-ḥuşuş iḥlāş ile düstūr-ı ḥayr-endīşesi  
Niçe ḳurbānlar kesüp çok sīm ü zer ḳıldı nişār
15. Eyleyüp celb-i du'ā-yı ḥayr ehl-i ḥālden  
Varını şarf eyledi hep yolına bī-iḥtiyār
16. Ol zamān kim tābiş-i nār-ı ḥarāret ser-te-ser  
İtdi ol cism-i laṭīf-i nāzenīni dāğ-dār
17. Gūyiyā bir tāze naḥl-i gülşen-i firdevs idi  
Cā-be-cā mānend-i gülbün güller açdı şad-hezār
18. Yoḥsa bir ra'nā gül-i şad-berg-i bāğ-ı ḥüsn idi  
İtdi anı tāb-ı te'sīr-i ṭarāvet jāle-dār
19. Yā vücūdı bir şadefdür ol yem-i cūduñ meger  
Kim zuḥūr itdi niçe pākīze dürr-i şāh-vār
20. Yoḥsa bir rengīn bahāristān-ı feyż-āşārdur  
Oldı verd ü yāsemīn ü lāleden üşküfezār
21. Münteḥab bir nüşḥa-i mergūbedür ol zāt-ı pāk  
Buldu la'līn noḳtalarla ser-te-ser naḳş u nigār
22. Seyr idenler dirlər ol zāt-ı ṭarāvet menba'ı  
Zāhir oldı ābda yir yir ḥabāb-ı dāne-dār
23. Bāzuvānın şāḥ-ı gül gibi görenler didiler  
Pençe-i mercān yem-i behcetde oldı āşkār
24. Eyleyince şayḳalı dest-i ḳader perdāhte  
Cism-i pākī ğill u ğışdan oldı şāf āyīne-vār

25. Gerçi buldı ‘āfiyet ol menba‘-1 ‘ayn-1 şifā  
Hayli zaḥmet çekdi ammā bir zamān leyl ü nehār
26. Güyiyā şimdi mükāfāt-1 ten-i bīmārına  
Bir çiçekli ḥil‘at iḥsān eyledi perverdgār
27. Yā benekli atlas-1 zer-tārdur pür-naşş u zīb  
Destgāh-1 ğaybdan gönderdi anı Kird-gār
28. Yā İlāhī öyle ümmīd eylerüz kim bir daḥı  
İrmeye ol zāta bir ‘illet nihān u āşkār
29. Ser-firāz-1 tāc olup tahtında İskender gibi  
Şiḥḥat ile eyleye ‘ömr-i ṭabī‘ide karar
30. Olmaya nāzük teni āzürde-i dest-i ṭabīb  
Görmeye ‘ömrinde zaḥmet ol vücūd-1 kām-kār

## 8.

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Pādşāhum yine iḳbāl ile itdūñ ḥarekāt  
Ḥarekātuñ ola müstelzem-i ḥayr u berekāt
2. Kaşr-1 tersānede birkaç gün idüp zevk ü şafā  
Bu maḥalle daḥı fer virdi kudūmuñ bi'z-zāt
3. Ḥaḳ budur kim bu sarāy-1 feraḥ-efzā çoḳdan  
Saña müştāk idi ey Ḥusrev-i memdūḥ-şifāt
4. Vālid-i mācidiñüz Ḥān Meḥemmed merḥūm  
Olalı ğarḳa-nişīn-i ṭabakāt-1 cennāt
5. ‘İzz ü iḳbāl ile eslāfuñ olan şāhānuñ  
Birisi itmedi bu menzile naşb-1 rāyāt
6. Güyiyā kāleb-i bī-rūḥa dönüp qalmış idi  
Eşer-i feyz-i kudūmuñla yine buldı ḥayāt

8. S. 3409: 12<sup>a</sup>.

Tārīḥ-i ‘Azīmet-i Sulṭān Aḥmed Ḥān Be Cānib-i Bağçe-i Karaağaç Der Ḳurb-ı Kağıdḥāne.

7. Çünkü āgāz ile teşrīf-i hümāyūn itdüñ  
Turdı dīvānuña eşcār giyüp teşrīfāt
8. Bezenüp tazelenuñ köhne ‘arūsān-ı çemen  
Giydiler cümle yeşil cāmeler etfāl-i nebāt
9. Servden şahın-ı gülistānda hıyābān şanma  
Saña tırmışlar ayağ üzre selāma iki kat
10. Dem-i teşrīf-i hümāyūnuña ey serv-ı hırām  
N'ola bezl eylese eşcār yoluñda şemerāt
11. Beñzemez gayrı sarāya bu sarāy-ı ‘ālī  
Ki bunuñ kadrin ider nehr ile deryā işbāt
12. Bu sarāya bu Kāğıd-ı hāne şuyıyla didiler  
Kaşrıdur kaşr-ı Havernağ şuyıdur nehr-i Furāt
13. Nice şu şafvet ile itmede gāhī cereyān  
Ki taşup itmede deryā gibi neşr-i kaşerāt
14. Yoğsa deryā ile cū bir yere cem‘ olmuşlar  
Teşne-veş kulzüm-i cūdından umarlar reşehāt
15. Selsebīl olsa ‘aceb mi bu sarāyuñ ābı  
Kaşr-ı zībāsı olur reşk-i kuşūr-ı cennāt
16. Gülleri gonca-i cennet gibi hep tāze vü ter  
Bülbüli bülbül-i firdevs gibi hoş-nağamāt
17. Rezmde tuğa döner bezmde zülf-i yāre  
Gāh sünbülleri bulduğça sükün u harekāt
18. Olıcağ mazhar-ı āyīne-i hüsn-i pākūñ  
Başladı itmege tūṭī gibi murgān kelimāt
19. Ey velī-ni‘met-i şāhān-ı cihān kehf-i enām  
V'ey olan zāt-ı şerīfi sebep-i fevz ü necāt
20. Sensin ol zıll-ı Hudā pādşeh-i heft-ı klīm  
Ki pür olmuş eşer-i ‘adlūñ ile çār-cihāt

---

9 A mısrasında “hayālān” kelimesi anlam gereği “hıyābān” ile değiştirilmiştir.

21. 'Ālemüñ cismine cān itdi seni Hāzret-i Hāḡ  
İrse dünyāya n'ola feyż-i vücūduñla hayāt
22. Toyladuñ 'ālemi gencīne-i iḡsānuñ ile  
Olsa faḡr ehli n'ola muḡtenem-i māl-ı zekāt
23. Deyre pertev şalalı devlet-i 'Oşmāniyye  
Sen ḡadar gelmedi bir ḡusrev-i pākīze-simāt
24. Zātuñı eyleyüp Allāh ḡaḡālardan emīn  
Cümle a'mālūñ ide dāḡil-i silk-i ḡasenāt
25. Geldi Dürrī gibi bir bende didi tārḡin  
*Pādşāhum bu maḡal buldı ḡudümüñle hayāt*  
Sene 1115

### 9.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -*

1. ḡamdüli'llāh ki irüp sāl-i ḡümāyün-ı cedīd  
Eyledi cāme-i esbāb-ı neşāḡı tecdīd
2. ḡayr ile irdi çün encāma yüz on beş sālī  
Ola on altı daḡı bā'ış-i 'ış-i cāvīd
3. Bāreka'llāh zihī mevsim-i feyż-āver kim  
Virdi ehl-i dile envā'-ı meserretle nüvīd
4. Sālümüz tāze zamān tāze zemīn tāze vü ter  
Köhne vadīleri ḡayy itse n'ola çarḡ-ı 'anīd
5. Demidür eyleyüp āḡāze-i āheng-i sürür  
Başlasun cilvelere bezm-i felekde nāḡīd
6. Bezenüp tāzelenüp köhne 'arūs-ı 'ālem  
Alsun āyīne gibi destine cām-ı Cemşīd
7. Başladı nāleye bülbüller açıldı güller  
Oldı her şuffe çemen ḡalkā-i bezm-i tevḡīd

9. S. 3409: 13<sup>a</sup>.

Tārīḡ-i Sāliyye-i ḡümāyün Der-Sitāyiş-i Hāzret-i ḡān Aḡmed-i 'Ālī-Şān.

8. Nev-bahār oldı güzellendi ser-ā-ser gülşen  
Yiridür zevk için erbāb-ı dile sāye-i bīd
9. Kalmadı zerre kadar hātır-ı ‘ālemde elem  
Güyyā oldı cihān muğtenem-i mevsim-i ‘īd
10. Geldi erbāb-ı dilüñ meclisine şāhid-i kām  
Girdi ser-pençe-i dest-i emele zeyl-i ümīd
11. İtse dünyāyı münevver n'ola ber-vefk-i murād  
Oldı hürşīd-i emel burc-ı murād üzre bedīd
12. Böyle bir mevsim-i ferhunde ki münşī-i felek  
İdemez kilik-i zer-efşān ile vaşfin tesvīd
13. Böyle hengām-ı feraḥ-zāyı görüp bī-takrīb  
Oldı dem-bestelik ehl-i suḥana emr-i ba‘īd
14. Ya‘ni hengām-ı şafā-baḥş-ı şehenşāh-ı cihān  
Mıhr-i gerdūn-ı kerem zıll-ı Hudāverd-i mecīd
15. Server-i Cem-ḥaşmet Husrev-i Hākān-‘azamet  
Āsmān-kevkebe Dārā-yı Sikender-te‘yīd
16. Maḫhar-ı feyz-i Aḫad Ḥazret-i Sultān Aḫmed  
Ki odur şimdi selāḫīn-i cihān içre vaḫīd
17. Zāt-ı pākīze olan cevher-i isti‘dādı  
Belki bir pādşeh virmedi fa‘āl-i mürīd
18. Ne hüner var ise nev‘-i beşere muḫtaş olan  
Cümlesi zātına güyā ki virilmiş te‘bīd
19. Nükte-perdāz u suḫan-senc ü edīb ü kāmīl  
‘Ārif ü ehl-i dil ü ‘ākīl ü derrāk ü reşīd
20. Māḫī-i zulm ü sitem ḥāmī-i şer‘-i Ekrem  
Şāḫib-i seyf ü kalem kāmī‘-i eşrār u pelīd
21. ‘Ahd-i pākī şeref-i devlet-i ‘Osmāniyye  
Kevkeb-i devleti pertev-figen-i ḫal‘at-i ‘īd

22. Şuḳḳa-perdāz-ı livā-yı zāferi ḥayl-i sürūş  
‘Alem-efrāz-ı der-i salṭanatı baḥt-ı sa‘īd
23. Pāsban-ı der-i iḳbālī gıce bedr-i münīr  
Dīde-bān-ı ḥarem-i devleti gündüz ḥurşīd
24. Re‘yi İskendere āyīne-i rüy-ı devlet  
Ḥükmi cem‘iyyet-i Ye‘cüc-i ğama sedd-i sedīd
25. Nitekim ḥükmine mevḳūf nizām-ı ‘ālem  
Oldı fermānına vā-beste cezā-yı tehdīd
26. Māh-ı encüm-sipehā şāh-ı felek-bārgelhā  
Ey ki dārātuña şehler idemezler taḳlīd
27. Sensin ol zāt-ı kerem-güster-i deryā-dil kim  
Kef-i dür-pāşuña mānend olamaz baḥr-ı sefīd
28. Şerm-nāk olmasa dest-i güher-efşānuñdan  
Ka‘r-ı deryāda nihān olmaz idi mürvārīd
29. Pādşāhum nazār eyle baña Dürrī ḳuluñam  
Olayım tā dür-i yek-tā gibi ‘aşruñda ferīd
30. Kīmiyādur nazārı pādşehüñ va‘llāhi  
Kīmiyādan beni Allāh için itme nevmīd
31. İtdi ğam cānuma te‘şīr Ḥudā ḥaḳḳıy‘çün  
Ne ḳadar nāle vü zār itsem olınmaz teb‘īd
32. Ḥāşılı himmet-i şāhāneñe ḳaldı çārem  
Ne ise lāyık olan şānuña oldur ümmīd
33. Umaram ‘uḳde-i dil ḥall ola bir mektebe kim  
Ḳalmaya rişte-i efkārda aşlā ta‘ḳīd
34. Çekilüp ḥüccet-i āmālūme imzā-yı ḳabūl  
Kilk-i luṭfuñla berāt-ı emelüm ola resīd
35. Devletüñde olayım ya‘ni murād üzre çerāğ  
İdeyüm ḥaşre dek evşāf-ı şerīfüñ tesvīd
36. Yeter ey Dürr-i-i güstāḥ yeter şerm eyle  
Öyle dergehde olur mı bu ḳadar güft ü şenīd

37. Pîç ü tâbuñdan olur sūz-ı derūnuñ ma'lūm  
Anı taşdı' ile bir dağı ne hācet te'kīd
38. Şıdķ ile başla hemān hayr du'ā eylemege  
İricek vaķt-i seher gūşuña şavt-ı temcīd
39. Tā ki bu köhne cihān tazelenuñ vaķt-i bahār  
Tā ki her sālūñ ola hil'at-ı tārīhi cedīd
40. Fer virüp hil'at-i cāha ķad-i isti'dādı  
'Ömrini devletini eyleye Allāh mezīd
41. Yazdı levh-i felege kilik-i ķader tārīhin  
*Ola Hān Aħmede bu sāl-i hümāyūnı sa'īd*  
*Sene 1116*

## 10.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. İder āyīne-i ķalbi ğubār-ı ğuşşadan 'ārī  
Ṭavāf-ı merķad-i Sultān Ebā Eyyüb-ı Enşārī
2. Budur şaff-ı ğazāda rāyet-efrāz-ı Resūlu'llāh  
Budur hīn-i vegāda ehl-i İslāmuñ hevādārı
3. Bu bir zāt-ı mükerremdür ki hāk-i feyżnākinden  
Olur müşġin meşām-ı ķudsiyān-ı 'arş-ı settārī
4. Zihī serdār-ı nuşret yāver-i cünd-i muzaffer kim  
Diyār-ı Rūmı teşhīr eyleyince kırdı küffārı
5. Maħabbet bezminüñ medhūş-ı zevķi cān-ı āġāhı  
Şehādet cāmınuñ mest-i müdāmı ķalb-i hüşyārı
6. O hūr-āşār-ı rūhāniyyetinden behrever lā-büd  
Olan zā'ir-i mezār-ı fā'izü'l-envār-ı ebrārı
7. Hūşūşā böyle bir sultān-ı iķlīm-i velāyet kim  
Maķām-ı pākinüñ hayl-i melā'ik ola züvvārı

10. S. 3409: 14<sup>b</sup>.  
Dürri.

8. Buña ihlâş ile âmîn diyen erbâb-ı îmānuñ  
Şefî'î ola peygamber mu'îni Hâzret-i Bârî
9. Budur ümmîdümüz kim rûz-ı hevl-engîz-i maḥşerde  
Ferâmûş itmeye bu Dürri-i zâr u günâh-kârı

11.

*Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Bâreka'llâh zihî pādşeh-i mülk-ārā  
Zātuñı cümle ḥaṭâlardan emîn ide Hudâ
2. Sen o sulṭân-ı cihân pādşeh-i zî-şânsın  
Ki nazîrûñ daḥı seyr itmedi çeşm-i dünyâ
3. 'Âleme pertev-i ḥurşîd-i sa'âdet sensin  
Hâk budur kim seni mümtâz yaratmış Mevlâ
4. Cümle emründe başîretle idersin ḥareket  
Söz yok eṭvâr-ı ḥakîmâneñe ey zıll-ı Hudâ
5. Bu ne perdâḥte işdür bu ne şâhâne revîş  
Bu ne zîbâ ḥareketdür bu ne nâzûk îmâ
6. Bu taşavvur nice 'âkılleri dem-beste ider  
Bu tedârüklere ḥayrân olur erbâb-ı zekâ
7. Vâkı'â kimse taḥayyül idemezdi bu işi  
Belki bir ḳalbe ḥuṭûr eylememişdi kaṭ'â
8. Geldi bu devlete çok kâr-güzârende mülûk  
Nice ḥâḳâna serîr oldu bu mesned ammâ
9. Ḳanḳı sulṭâna naşîb oldu bu ḥüsn-i tedbîr  
Ḳanḳı ḥâkâna nigâh itdi bu gûne Mevlâ
10. Bunı kim fehmi ider Allâhı severseñ fikr it  
Oldı mı böyle bir âşâra muvaffâḳ ḳudemâ

11. S. 3409: 20<sup>a</sup>.

**Sulṭân Aḥmed Ḥānuñ Ḳalaylı Aḥmed Pāşayı Ḳandiyeden Getürüp Mühri Virdüğine Tarihüdür.**



11. Hufyeten da'vet için gönderesin bir kuluñu  
Gele İstanbula tā Kandıyeden bir pāşā
12. Bula tā kurb-ı hümāyūnuña yārānuñ yol  
Ola hem ruḥṣat-ı pā-būsuñ ile kām-revā
13. Olmaya kimse bu esrār-ı ŧehāne vākıf  
Bunu ḥiss itmeye 'arīf geçünen icmālā
14. Hele tedbīr-i ḥakīmāneñe māşā'allāh  
Ḥaḳ bu kim ancaḳ olur ŧıve-i ṭab'-ı ğarrā
15. Nāgehān bāb-ı hümāyūndan olınca zāhir  
Cümle barmaḳ ıŧırup ḥayrete vardı 'uḳalā
16. Didiler vākı'a mı yoḥsa bizüm gördüğümüz  
Bu ne sırdur ki zuhūr eyledi bī-çün ü çirā
17. Çoḳdan ümmīd idinürlerdi velī kim dir idi  
Ki ola böyle ḥabersüz bu iŧāret peydā
18. ŧübhe yoḳ luṭf-ı Ḥudā mevhibe-i ḥaḳdur bu  
Buña ihlāş ile ŧükr eyleyelüm ŧubḥ u mesā
19. Ḳademi ola mübārek bu 'ibādu'llāha  
İde Ḥaḳ her eŧerin devlet ile dīne sezā
20. İ'timād it bu söze pādşehüm va'llāhi  
Re'yüñe cümle pesend itdiler a'lā ednā
21. İttifāḳ eyleyüp erbāb-ı baŧiret cümle  
Didiler ŧimdi yirin buldı ŧadāret ḥaḳḳā
22. Bāreka'llāh zihī fikr-i metīn re'y-i zerrīn  
Bu ḳadar eyleyemez kimse iŧābet aŧlā
23. Merḥabā re'y-i pesendīdeñe ey zāt-ı ŧerīf  
Āferīn cevher-i idrāküñe ey ŧun'-ı Ḥudā
24. Bu beŧāretten olup ŧevḳ ile leb-rīz-i sürür  
Virdiler birbirine müjde cihān ser-tā-pā
25. Yüz sürüp dergeh-i Mevlāya hep erbāb-ı ḳulüb  
İtdiler ŧıdḳ-ı derün ile du'ā cümle saña

26. Söyledi Dürri-i dâ'î dahı bu târîhi  
*Ola bâkî o şehensâha bu Âşaf hakqâ*  
 Sene 1116

## 12.

*Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -*

1. Açılıp gül gibi her serv-ğad-i sidre-kıyâm  
 Kıldılar nâz iderek țarf-ı gülistâne hırâm
2. Nev-bahâruñ eşer-i neşve-i cân-bağşından  
 Cümle eczâ-yı cihân eyledi ta'țır-i meşâm
3. Câm alup nergis ele açdı gözin ğafletden  
 Çeşm-i mağmûrına yâruñ n'ola h'vâb olsa ğarâm
4. Oldı ezhâr-ı çemen h'vâb-ı 'ademden bîdâr  
 Ne revâ ehl-i şafâ eylememek terk-i menâm
5. Ğoncalar ğandeler itdükçe kızardı güller  
 Bülbülân olmaya mı girye ile h'ün-âşâm
6. 'Arz idüp dâğını lâle yağasın çâk itdi  
 Dâğ dâğ-ı ğam-ı 'ışk olan ider mi ârâm
7. Oldı zerrîn-ğadeğ ârâyiş-i bezm-i gülşen  
 Devr iderse yiridür bezm-i şafâda gül-i câm
8. Sünbülü bād-ı şabâ kıldı perîşân-kâkül  
 Hiç sevdâ-zedeler ğâline virsün mi nizâm
9. Dâmen-i şabrını çâk itmeye mi şevğinden  
 Bûy-ı cân-perver-i ezhârı iden istişmâm
10. Gül gibi pârelemez mi yağasın ğâr-ı sitem  
 Ğüş iden nâle-i murğ-ı çemeni şubğ ile şâm
11. Bâğda beste-i zencîr-i cünün olmaz mı  
 Ğadem-i servi gören mevce-i cüy içre müdâm

12. S. 3409: 31<sup>a</sup>.

Der-Sitâyiş-i Sulțân Ağmed Ğân Dâme Zılluhu Berây-ı Târîğ-i Bahâriyye.

12. Hele bu faşl-ı şafâ-bahşı gören gülşende  
Ger Felâṭūn ise de ḥānede itmez ārām
13. Nice şabr eylesün erbāb-ı dil inşāf eyle  
Ki ider cilveye her laḥza ṭabī'at iḳdām
14. Ḥāşılı böyle bir eyyām-ı feraḥ-tev'emde  
Ehl olan fırsatı fevt itmez ider 'ıṣ-ı müdām
15. Ya'ni Ḥān Aḥmed-i Sāliş ki 'ulüvv-i ḳadrin  
Çārüm-i tārem-i a'lāda görür heft-ecrām
16. O şehensāh-ı mu'azzam ki mülük-ı eṭrāf  
Oldı izhār-ı 'ubūdiyyet ile ḥükmine rām
17. Şeh-i seyyāre-ḥaşem kim [i]'zam-ı şānından  
Şeref-i zātını derk eyleyemez 'aḳl-ı enām
18. O ḥudāvend-i melek-ḥüy-ı felek-mertebe kim  
Eylemez dergehine Ḥusrev ü Dārāyı ḡulām
19. Nice derk eylesün insān şeref-i zātını kim  
Varamaz ḡāyet-i evşāfına peyk-i evhām
20. Böyle İskender-i Zül-ḳadre müşābih göremez  
Baḳsa āyīneye biñ yıl felek-i mīnā-fām
21. Ser-te-ser sīnesi cevşen gibi fülād olsa  
Ḍarb-ı şemşīrine ṭāḳat getirür mi Behrām
22. Nāvek-i tīrini bir kerre geçürse gözden  
Merdüm-i çeşmini ḥāl eyler idi Zühreye Sām
23. Ḳuvvet-i baḥt ile mümtāz-ı ḥavākīn-i cihān  
[A]'zam-ı şān ile ser-tāc-ı selāṭīn-i i'zām
24. Mihr germ-ābe-i ḳadrine göre ṭās-ı nüḥās  
Āsmān ḳubbe-i iclālīne nisbet ḥammām
25. Pādşāhā sen o ser-çeşme-i iḥsānsın kim  
Teşnedür zemzemüñe cümle mülük-ı İslām
26. Didi teşrīf-i ḥümāyūnına Dürrī tārtḥ  
*Ḳıldı i'zāz ile sulṭān yine tebdīl-i maḳām*

Sene 1118

13.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Menba'-ı 'ayn-ı 'atā çeşme-i ihsān u şehā  
Hāzret-i şadr-ı kerem-pīşe Mehemmed Pāşā
2. Ol veliyyün'n-ni'am-ı devlet olan Hātem-i 'aşr  
Her-kesi çeşme-i luḫfindan iderdı ışkā
3. Eyleyüp māl-i firāvān ile şarf-ı himmet  
Şehr-i 'Oşmāncığı bu āb ile kıldı ihyā
4. Kātı muhtāc idiler şuya bu şehrüñ halkı  
Vākı'ā ḫayr-ı 'azīm itdi ol Āşaf ḫaḫḫā
5. Kızılıрмаḫ gibi içdükleri ḫün-āb idi hep  
Bağrın ol teşnelerüñ yaḫmış idi kıllet-i mā'
6. Vüzerādan niçe ḫayr ehli murād itdi velī  
Birisi olmadı bu ḫayra muvaffaḫ aşlā
7. Ḥamdüli'llāh ki o düstür-ı şalāḫ-endīşe  
Eyledi bu eşer-i pāki müyesser Mevlā
8. Hele bir böyle şevāb itdi ki tā maḫşere dek  
Nüş idüp rahmet oḫurlar aña a'lā ednā
9. Çār yārüñ şeref-i 'ışkına bu çeşme-i çār  
Çār enhār-ı cinān ola aña rüz-ı cezā
10. Nüş idüp Dürri-i leb-teşne didi tārīḫin  
*Āb-ı salsāli sebīl itdi Mehemmed Pāşā*

Sene 1117

13. S. 3409: 57<sup>a</sup>.

**Vezir-i A'zam Mehemmed Pāşānuñ 'Oşmāncıḫda Binā Eyledügi Çeşmeye Tārīḫdür.**

## 14.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Nedür bu cilve-i şādī nedür bu şevk-ı handānī  
Ki itdi qalbi leb-rīz-i meserret nevq-ı vicdānī
2. Gülistān-ı dehān üşkäfte-i hamd-i Hudāvendī  
Hezār-ı tab'-ı şūh āgāza-senc-i şükr-i Yezdānī
3. Zemīn sebz ü zamān hurrem derūnlar cümleten bī-gam  
N'ola ehl-i şafā her cānibe eylerse seyrānı
4. Güzeller 'arz-ı mehde başladı 'uşşāk-ı şeydāya  
Maḥaldür çarḥ olursa itdügi vaz' uñ peşimānı
5. 'Araḥ şeb-nem kadeḥ gül bezm-i mey gülşen şabā sākī  
N'ola eylerse rindān-ı ḥaḳīkat zevk-ı rūḥānī
6. Açıldı ehl-i 'işret bülbül-āsā semt-i gülzāra  
Çemende şimdi gūş it na'ra-yı yāhū-yı mestānı
7. Didüm bu şevk-ı ḥālet-güstere bā'ış nedür āyā  
Ki itdi ehl-i tab'ı ser-te-ser mebhūt-ı ḥayrānı
8. Didiler yümn ile burc-ı sa'ādetde kırān itdi  
Sipihri-i 'izz ü nāzuñ māh ile ḥurşīd-i raḥşānı
9. Ne ḥurşīd-i dirāḥşān yā nice māh-ı münevver kim  
Fürüg-ı pertevinden itdiler āfākı nūrānī
10. Şehenşāh-ı mu'azzam ya'ni Sulṭān Aḥmed-i Şālīs  
Görüp perverde-i ḥāşın nigāh-ı luṭfa erzānī
11. Yem-i 'iffet-serā-yı salṭanatdan eyleyüp ifrāz  
'Alī Pāşaya iḥsān eyledi bir dürr-i ḡaltānı
12. Nedür bir gevher-i zībende-i baḥr-i leṭāfet kim  
İder üşkäfte kadri kıymet-i la'l-i Bedaḥşānı

14. S. 3409: 58<sup>b</sup>.

**Dāmād 'Alī Pāşā Ḥazretlerinüñ Sür-ı Pür-Sürürına Tārīḥdür.**

13. Meh-i neyyir-fürüg-ı āsmān-ı kadr u isti'lā  
Gül-i 'anber-nesīm-i būstān-ı şulb-i sultānī
14. Olinca nāz ile hevdec-nişīn-i maħmil-i i'zāz  
Melekler oldılar tā bām-ı gerdūndan nigeħbānı
15. Görince şaf-be-şaf ālāy ile sūr-ı hümāyūnın  
Ser-ā-pā halk-ı 'ālem oldılar medhūş u ħayrānı
16. Tabaklar cümle māl-ā-māl envā'-ı cevāhirden  
Tefārīk u tuħaf sīm u zerūñ yoķ ħadd ü pāyānı
17. Hele bir sūr-ı ğarrā-yı hümāyūn oldı kim ašlā  
Mişālin görmemişdür 'ālem içre nev'-i insānī
18. Hezārān āferīn tab'-ı hümāyūn-ı şehenşāha  
Ki dāmād itdi böyle Āşaf-ı pākīze-'unvānı
19. Hümāyūn olduĝı bundan nümāyāndur bu sūruñ kim  
Müşādif itdi mevlūd-i şerīfe luṭf-ı Ĥaķ anı
20. Ne Āşaf kāmīl-i fenn-i ma'ārif ħ'āce-i evvel  
Ne Āşaf fāzıl-ı 'ālī-güher 'allāme-i şānī
21. Edīb-i nüsha-i ħikmet lebīb-i fenn-i ehliyyet  
Selimü't-tab'ı bī-'illet melīħü'l-vechi nūrānī
22. Felātūn 'ilm-i hey'etde Aristū fenn-i ħikmetde  
Buña mānend olurdu bilseler tedbīr-i Loķmānı
23. Bu bir zāt-ı mükerrem bir vücūd-ı muħteremdür kim  
Bütün dünyāyı geşt itseñ bulunmaz mişl ü aķrānı
24. Ĥuşūşā fenn-i inşā vü ħuṭūṭ u nazm u eş'āra  
Açınca aĝzını dem-beste eyler ehl-i 'irfānı
25. İlähī Ĥazret-i Ĥān Aħmedüñ 'ömrin füzūn it kim  
Ser-efrāz itdi bir böyle vücūd-ı mekremet-şānı
26. Bunuñ şükriñ zebān ile edādan kāsıruz ammā  
Münāsibdür du'ā-yı ħayr ile olmaķ senā-ħ'vānı
27. Hemīşe ħaclegāh-ı dehr ola tā sūr ile tezyīn  
İde bezm-i felekde Zühre tā kim naĝme-cünbānı

28. Olup sultān-ı dehrüñ her günü bir sūr-ı şevķ-engīz  
Ola her gicesi bir ʿīd-i ferruķ-fāl-i şādānī
29. Dağı ol iki zāt-ı muhterem ʿizz ü saʿādetle  
Olalar haşre dek maḥfūz-ı dārü'l-emn-i Rabbānī
30. Kerīmā Ḥālīkā Perverdgārā merḥametkārā  
Ḳabūl eyle duʿā-yı bī-riyā-yı derdmendānı
31. Ümīd oldur bu sūr-ı pūr-sürürüñ şevķine Yā Rab  
Ola Dürrī ḳuluñ da mazhar-ı luṭf-ı cihān-bānī
32. Ki cevri-ı çarḫ ile aḥvālī ol deñlü mükedder kim  
Zemīn ü āsmānı belki yoḳdur farķa imkānı
33. Mücerred himmet-i sultān-ı ʿālī-şān ḳalmışdur  
O bī-şabr u dilüñ cemʿiyyet-i ḫāl-i perīşānı
34. Hezārān ḳaşr-ı dil oldı binā bu faşl-ı ḫurremde  
Yapılmaz mı ʿaceb ol bī-kesüñ de ḳalb-i vīrānı
35. Yeter ey ḫāme-i ter-dest maʿlūm oldı maḳşūduñ  
Semend-i ṭabʿa uyma sen dağı terk eyle cevlānı
36. Mübārek eyleye sūr-ı hümāyūn-fālīni Mevlā  
Be-ḫaḳḳ-ı muʿciz-i Aḫmed be-ḫaḳḳ-ı naşş-ı Kurʿānī
37. Duʿā idüp felekde ḳudsiyān yazdı bu tārīḫi  
*Hümāyūn-bād ey sūr-ı sürür-efzā-yı sultāni*  
Sene 1121

### 15.

*Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün*

*Müctes* + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Neşāt-ı ʿīd virür şāʿime dem-i iftār  
Olur dü-ʿāleme tercīḫ ʿālem-i iftār
2. O cilveye toyılır mı ola ḫuşūşā kim  
Yanuñda bir iki zevķ ehli hem-dem-i iftār

15. S. 3409: 62<sup>a</sup>.  
İftāriyye Berāy-ı ʿAlī Pāşā.

3. Kulağ şadā-yı mü'ezzinde elde sā'atler  
Ne neş'edür hele ol vakt-i hurrem-i iftār
4. Derün-ı şā'ime ilkā-yı rüh ider hoşça  
Pür olsa mā'ideden h<sup>v</sup>ān-ı Meryem-i iftār
5. Çeken simāt-ı hudā-dāda perde-i imsāk  
Çeker hemīşe meh-i rüzedede gam-ı iftār
6. Şimāh-ı cāna pey-ā-pey gelür bu zemzeme kim  
Yiter cerāhat- 'ısyāna merhem-i iftār
7. 'Aceb mi guşşadan āzād olursa ehl-i şıyām  
Hezār düzahī āzād olur dem-i iftār
8. Ne deñlü hıfzına şavm iderse mihr imsākı  
Yine beyāza çıkar naqş-ı hātem-i iftār
9. 'Aceb mi gāret iderlerse h<sup>v</sup>ān-ı gufrānı  
Sipāh-ı şavmı yine bozdı Rüstem-i iftār
10. Bu şı'ri āşafına kıldı Dürrī dest-āvīz  
Olnca meclis-i hāşında mahrem-i iftār
11. Cenāb-ı hāzret-i kā'im-makām pāşā kim  
Simāt-ı himmet ile oldı hātem-i iftār
12. Hemīşe süfresi olsun küşāde dünyāda  
Be-zevk-i çāšnī-i lezzet fem-i iftār

### 16.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Zihī huçeste-eşer-i hayme-i cihānbānī  
Ki ehl-i tab'a virür seyri zevk-i rühānī
2. Ne hayme atlas-ı çarh-ı felek kumāş olsa  
Bu mertebe olamaz zīb ü naqşa erzānī

3 B mısrasında vezin aksamaktadır.

16. S. 3409: 67<sup>a</sup>.

Tārīh-i Otağ-ı Hāzret-i Sulţān Aĥmed Hān.



3. Ne hayme güllerini seyr iderse bülbül-i dil  
Bu âb u tâb ile yâd eylemez gülistânı
4. Ne hayme bir büt-i zerrîn-niṭâkdur gūyâ  
Sütünü aldı anuñ kâmet-i hırâmânı
5. N'ola sipihr-i berine ider ise nâzişler  
Bu bârgâh-ı mu'allâ ki yokdur akrânı
6. Hârîmine olamazsa 'aceb mi ruḥ-fersâ  
Ki itdi şemsesi şermende şems-i rahşânı
7. Gören o şukka-i zerrîn ile tınâbların  
Şu'â'-ı pertev-i hürşîd zan ider anı
8. İden bu çetr-i hümâyûnı cāygâh-ı şafâ  
Añar mı taht-ı hevâ-pāye-i Süleymânı
9. Derûnı ol kadar olmuş şüküfeden tezyîn  
Ki seyr idenler alur feyz-i bâğ-ı Rıdvânı
10. Döner hümâyâ bu pervâz ile bu çetr-i laṭîf  
Kaçan ki şalsa aña sâye zıll-ı Yezdânı
11. Cenâb-ı Hâzret-i Hân Ahmed-i hümâyûn-baht  
Ki çarḥ-ı atlas olur sâyebân-ı eyvânı
12. O pādşâh-ı felek-bârgâh-ı devrân kim  
Anuñla buldı şeref hânedân-ı 'Osmânı
13. Kurup bu çetri gâzâya 'azîmet itdükçe  
Musahḥar eyleye bi'l-cümle kâfiristânı
14. Bu bârgâh-ı hümâyûna bu leṭâfet ile  
Niğâh idince didi Dürri şenâḥvânı
15. Netice olmaya bundan ziyâde bir târiḥ  
*Mübârek ola İlâhî bu çetr-i sulṭânî*  
Sene 1123

## 17.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. İdüp ḥablü'l-metīn-i şer' -i pāki rişte-i gerden  
Ezelden bende-i fermān-ber-i ḳālū belāyam ben
2. Derūnum nūr-ı imān ile ser-tā-ser mücellādur  
Ḳaviyyü'l-i'tiḳād-ı dīn-i pāk-i Muştafāyam ben
3. Ğubār-ı āstān-ı ehl-i beyt ü cümle aşḫābum  
Dil ü cāndan muḥibb-i çār-yār-ı bā-şafāyam ben
4. Ḥanīfī mezheb-i dīnüm tarīḳum Nakşbendiyye  
Muṭābıḳdur sülükum şer' -i pāke bī-riyāyam ben
5. Netice mü'min-i pākem velī 'işyānum efzūndur  
Ümīdüm mağfiretdür rāci-i 'afv-ı Ḥudāyam ben
6. Hemīşe ḥayrdur ḳalbümde niyyet cümle maḥlūḳa  
Vücūdum bezl-i aḥbāb eylerem ehl-i vefāyam ben
7. Degül aḥbāba a'dāya bile yok zerrece ğayzum  
Derūnum şāfdur āyīne-i rüşen-cilāyam ben
8. Müyesser olmamışdur kimseyi 'ömrümde zemm itmek  
Beni kim zemm iderse eylesün bī-müdde'āyam ben
9. Cezāsın Ḥaḳ ider dünyāda vü 'uḳbāda çün tertīb  
'Acül olmam anuñ'çün şābir-i rüz-ı cezāyam ben
10. Baña yokdur zarar düşmen ne deñlü her ne kār olsa  
Seg-i nā-pākdür anlar zülāl-i pür-şafāyam ben
11. Zülāl-i pür-şafāyam baḥrem olmam cīfeden dil-gīr  
Leṭāfet-perver-i şad-gevher-i 'ālem-bahāyam ben
12. Yem-i mevvāc-ı ṭab'umdan çıkan hep dürr-i yek-tādur  
Ki vaşşāf-ı cenāb-ı pādşāh-ı ḥoş-liḳāyam ben

---

17. S. 3409: 68<sup>a</sup>.

**Ḳaşıde-i Dürrī.**

13. O şāhenşeh ki zāt-1 eşrefi iksīr-i devletdür  
Zamānında anuñ müstağni-i zıll-1 hümāyam ben
14. N'ola her lahza manzūr-1 nigāh-1 iltifāt olsam  
O hākān-haşmete Hākānī-i şīrīn-edāyam ben
15. Hūdā zāt-1 hümāyūnın haṭādan hıfz ide Dürrī  
Şabāh u şām anuñ'çün vaqf-1 mihrāb-1 du'āyam ben

## 18.

*Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün*

*Hezec -- + /+ -- + / + -- + /+ --*

1. Göñlüm olalı silsile-cünbān-1 ze'āmet  
İtdi beni mecnūn-1 beyābān-1 ze'āmet
2. Dāmān-1 girībān gibi biñ pāre iderdüm  
Bir kez elüme girse girībān-1 ze'āmet
3. Göñlümce iderdi cevlān esb-i murādum  
Olsaydı eger fāris-i meydān-1 ze'āmet
4. Gülzār-1 ümīdümde ne güller açılıydı  
Bir kerre nüzül eyleye bārān-1 ze'āmet
5. Yā Rabbi ne var bāğ-1 ümīd[imde] benüm de  
Açılsa eger bir gül-i ḥandān-1 ze'āmet
6. Hep ceybümü dāmānumı pür-gevher iderdüm  
Bir kerre açılıydı baña kān-1 ze'āmet
7. Maḥşül-i güher olur idi ḥāşıl-1 'ömrüm  
Bir kaṭre ḥurūş eylese 'ummān-1 ze'āmet
8. Ümmīd-i ḥayāliyle hilāl oldu vücūdum  
Āğūşuma gelse meh-i tābān-1 ze'āmet
9. Sāyem daḥı nāz eyler idi zıll-1 hümāya  
Tōgsa başuma mihr-i dirāḥşān-1 ze'āmet

18. S. 3409: 69<sup>a</sup>.  
**Kaşide-i Dürrī.**

10. Beş altı biñ aqçe yine tîmâr idi derde  
Gör hikmeti oldu o da kırbân-ı ze'âmet
11. Âşüfte-dimâğ itdi beni turre-i iflâs  
Girse elüme deste-i reyhân-ı ze'âmet
12. Bir niçe zamândur idüp ümmîd-i ruṭûbet  
Oldum reh-i iflâsda püyân-ı ze'âmet
13. Teskîn idemez âteşümi cümle eṭibbâ  
Virmezse baña şerbeti Loḳmân-ı ze'âmet
14. Hiç sır ola mı gürsine-çeşmân-ı temennâ  
Tâ ḳonmayıcaḳ süfresine nân-ı ze'âmet
15. Ol deñlü ze'âmetle çerâğ oldu cihân kim  
Dünyâyâ ziyâ virdi çerâğân-ı ze'âmet
16. Bende geçinür gerçi ki zâhirde velîkin  
Kendü başına her biri sultân-ı ze'âmet
17. Bir pâre-i nân olsa ḳaparlar anı fi'l-hâl  
Bilmem ne zamân sır ola çevgân-ı ze'âmet
18. Ḳavfüm bu ki bir şeb ḳapalar ḳurşa-i mâhı  
Etmek yirine gürsine-çeşmân-ı ze'âmet
19. Ser-pençe-i ğam kıldı girîbânımı şad-çâk  
Girmez mi 'aceb destüme dâmân-ı ze'âmet
20. Dil nâlede ben muṣtarib-i ḫâr-ı felâket  
Hep ḫalḳ-ı cihân bülbül-i bostân-ı ze'âmet
21. Rü'yâda bu şeb oldu ze'âmet baña iḫsân  
Cem' oldu hep eṭrâfuma yârân-ı ze'âmet
22. Bu vâḳı'adan şevḳ ile şol dem ki uyandım  
Ta'bîre şürü' eyledi iḫvân-ı ze'âmet
23. Kimi didi olduñ bir iyü etmege nâ'il  
Kimi didi açıldı saña kân-ı ze'âmet
24. Kimi didi ey müflis-i bî-dirhem ü dînâr  
Girdi elüñe naḳd-i firâvân-ı ze'âmet

25. Kimi didi Allāh mübārek ide Dürrī  
 Hāḡ itdi seni behrever-i ḡvān-ı ze'āmet
26. Ey kān-ı kerem baḡr-i himem şadr-ı mükerrem  
 Dāḡ itdi beni āteş-i pinhān-ı ze'āmet
27. 'Ahdüñde çerāḡ oldı ze'āmetle cihān hep  
 Baña daḡı itseñ n'ola ihsān-ı ze'āmet
28. Devrinde efendüm gibi bir ḡātem-i 'aşruñ  
 Olsam ne 'aceb ben daḡı şāyān-ı ze'āmet
29. Ol gün ola mı āh ki ḡvān-ı keremüñden  
 Sır ide beni ni'met-i elvān-ı ze'āmet
30. İmzā ile āmed çekilüp tezkirem üzre  
 Yazılsa berāt üstine 'unvān-ı ze'āmet
31. 'Ālem benüm eş'ār-ı dil-āvīzüme ḡayrān  
 Ben çeşm-i ümīdüm gibi ḡayrān-ı ze'āmet
32. Min-ba'd heves itmez idüm defter-i şı're  
 Girse elüme defter-i dīvān-ı ze'āmet
33. Ey ḡātem-i devrān u velī-ni'met-i 'ālem  
 V'ey ḡalkı iden behrever-i nān-ı ze'āmet
34. Zülmetkede-i ḡānesi tā kim ola rüşen  
 Dürrī ḡuluñ it şem'-i fūrüzān-ı ze'āmet

19.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Esdi şahn-ı bāḡa bād-ı şubḡ-dem nev-rūzdu  
 Oldı 'ālem reşk-i ḡülzār-ı irem nev-rūzdu
2. 'Arz-ı ruḡsār itdiler yir yir 'arūsān-ı çemen  
 Açdı ḡandān olmaḡa bir ḡonce-fem nev-rūzdu

<sup>19</sup>. S. 3409: 213<sup>b</sup>.

Der-Sitāyiş-i ḡāzret-i 'Ömer Pāşā.

3. Serv-ķaddin gösterüp ŐimŐad çekdi ķāmetin  
Kılmasun lerzān-ı ĥayret bīd hem nev-rz dur
4. Lāle dāġın ‘arz idüp sünbül daġıtdı zlfini  
Cümle izhār oldı ezhār-ı ‘adem nev-rz dur
5. Oldı ĥātırlar Őkfte ġonce-i ssen gibi  
Ĥalk -ı ‘ālem geşte çıķsunlar bu dem nev-rz dur
6. ‘İŞ esbābı mheyyā oldı bezm-i bāġda  
‘İŞret it Őāĥn-ı ķemende muġtenem nev-rz dur
7. NaķŐ-ı kıl-k-i ķudreti seyr eyle ey dil sebze de  
Destne al sen daġı levĥ ü ķalem nev-rz dur
8. Bir kerīmn midĥat-i pākine āġāz eyledüm  
Cilve ķıl ey ĥāme-i mŐġin-raķam nev-rz dur
9. Ol kerīm-i mekremet-pīŐe Őalāĥ-endiŐe kim  
Luĥf-ı bī-pāyānı ĥalka dem-be-dem nev-rz dur
10. Her Őebi ĥalkn berāt olsa n'ola ol ĀŐafn  
Mihir [Şalsa] ‘āleme her Őubĥ-dem nev-rz dur
11. Pertev-endāz olalı Baġdāda mihr ü meh gibi  
Ĥalk Őubĥ u Őām dirler lā-cerem nev-rz dur
12. Serverā manzr iden dīdār-ı pür-envār gibi  
ĤeŐmine her rz ķn ferĥunde-dem nev-rz dur
13. Her nigāĥ-ı iltifātn kŐe-i ebr ile  
BaŐdaki ey Őāĥib-i luĥf u kerem nev-rz dur
14. Ĥalk-ı ‘ālem muntazır bir ‘id u bir nev-rz iķn  
Ben faķire ĥıdmetn hem ‘id ü hem nev-rz dur
15. Bir kemīne bende kim pr-cürm ü pr-‘ayb u ķuŐr  
Luĥf idüp ‘afv eyle ey vālā-himem nev-rz dur
16. Ĥatm idüp ey Dürri-i nā-ķiz ķıl baŐt-ı du‘ā  
Ĥoķda bülbüller gibi itme naġam nev-rz dur
17. Dā’imā Őab’-ı Őerefi ĥurrem olsun gl gibi  
‘İŞret itsün görmesün renc ü elem nev-rz dur

## 20.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Bahār oldı açıldı ğonce-i ħamrā-yı nev-rūzī  
Cihāngīr oldı gülbāng-i neşāt-efzā-yı nev-rūzī
2. Çemen cā-yı safā gülşen müferriḥ bāğ ise dil-keş  
Hevā ḫālet-fezā şahrā hevā-baḫşā-yı nev-rūzī
3. Mü'eşşir-i sūz-ı bülbül dil-nişīn āvāze-i kumrī  
Teşevvuḵ-zā-yı ḫayret faşl-ı ğam-fersā-yı nev-rūzī
4. Şüküfte cā-be-cā ezhār u ḫandān çihre-i dünyā  
Cihān firdevs ü 'ālem cennetü'l-mevā-yı nev-rūzī
5. Niḳā-bendāz olup düşīzegān-ı cümle-i gülşen  
Cihāna itdiler 'arz-ı ruḫ-ı ra'nā-yı nev-rūzī
6. 'Arūsān-ı çemen kākül-perīşān girdiler raḳşa  
Vezān oldı nesīm-i şubḫ-ı 'anber-sā-yı nev-rūzī
7. Şabā sākī vü gül cām-ı muravvaḵ büy-ı gül neş'e  
Yine tertīb olındı bezm-i ḫuld-āsā-yı nev-rūzī
8. Ne ḫācet bezme şimdi feyż-i cān-baḫş-ı hevā her dem  
Virür ehl-i dile keyfiyyet-i şahbā-yı nev-rūzī
9. .... keşf eyleyüp perde  
İder 'uşşāka āheng-i teşevvuḵ-zā-yı nev-rūzī
10. Bulınmaz bir zebān-ı şükve-perdāz-ı elem her-kes  
Ḫamūş olup yatur āsūde-i şahrā-yı nev-rūzī
11. Meger kim nāle-i şeb-gīr-i murġān-ı seḫer-ḫīzūñ  
Ki şalmış çār-sū-yı gülşene ğavġā-yı nev-rūzī
12. Şabā şahn-ı çemende şāh-rāh-ı 'işret açmaḳda  
Nümāyān oldı bir bir zīnet-i ālāy-ı nev-rūzī

<sup>20</sup> S. 3409: 214<sup>a</sup>.

**Nevrūziyye-i Der-Sitāyiş-i Aḫmed Keḫudā.**

13. Olnca deşt ü şahrâ neş'e-bahş-ı ravza-i cennet  
Hulûl itdi dimâga 'âkıbet sevdâ-yı nev-rûzî
14. O sevdâ-yı ciger-sûz ile çün 'azm eyledüm bâga  
İşitdüm her tarafdan bâng-ı hüy u hây-ı nev-rûzî
15. Meger ol zât-ı pākūñ gülşen-i râz-ı kemâlinde  
Okurlar ser-be-ser murgân-ı râz ifşâ-yı nev-rûzî
16. Semiy-yi fahr-ı 'âlem Aḥmed Āgâ-yı kerem-perver  
Ki güller nükhetinden eyler isti'tâ-yı nev-rûzî
17. Gül-i bâğ-ı kerem ârâyiş-i destâr-ı devlet kim  
Nesîm-i hulķı aḥbâbı ider büyâ-yı nev-rûzî
18. Himemle ḥayme-endâz-ı temâşâ olduğı vakte  
Müşâdif düşdi el-ḥaḫ mevsim-i zîbâ-yı nev-rûzî
19. Degül ezḥâr-ı gûn-â-gûn-ı gülşen vaşf-ı pâkinde  
Yazılmış bir zer-efşân ruḫ'a-i ğarrâ-yı nev-rûzî
20. Ser-i mevzûnına tâc-ı sa'âdet zîb ü fer virmiş  
Ḳad-i bâlâsın açmış hil'ât-i vâlâ-yı nev-rûzî
21. Kerîmâ serverâ dâniş-pesendâ 'âtîfetkâra  
Eyâ hem rif'at-i mihr-i ḥamel-pîrâ-yı nev-rûzî
22. İder mir'ât-ı ṭab-ı pākūñi her şubḥ-dem manzûr  
'Aceb mi olsa Dürrî ṭûtî-yi güyâ-yı nev-rûzî
23. Benem ol nağme-perdâz-ı gülistân-ı tarâvet kim  
Unutdurdı figânum bülbül-i şeydâ-yı nev-rûzî
24. İden gülşen-serâ-yı midḥatüñde var ise gelsün  
Bu üslûb üzre nevrûziyye-i a'lâ-yı nev-rûzî
25. Güli her dem bahâr-ı 'ârîzuñ ḥandân ola dâ'im  
Olnca husrev-i ḥurşîd-i taḥt-ârâ-yı nev-rûzî



## 21.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Yine rüy-ı zemîne şaldı pertev luṭf-ı Yezdānī  
Yine ebr-i bahār itdi müzeyyen bāğ u bustānī
2. Yine eṭfālını çekdi kenāra dāye-i ḳudret  
Yine ezhārı taṭyīb itdiler şahn-ı gülistānī
3. Yine gösterdi rüyın perde-i firūzdan gonce  
Yine ṭıtdı cihānı bülbülānuñ şavt-ı nālānı
4. Döşendi ferş-i jengārī riyāza dest-i ḳudretten  
Şabā-mānend-i cennet ḳıldı şahrā vü beyābānı
5. Şıfāhān oldı büy-ı tūtiyādan dāmen-i kuhsār  
'Aṭır-i Çine tercīh itdiler şeb-bū vü reyḫānı
6. Bahāruñ neş'e-i cān-baḫşınuñ ḫayrānı olmışdur  
Anuñ'çün sünbül eyler her zamān kāküli perīşānı
7. Şafālar bābına esbāb-ı cem'ıyyet olup ḫāzır  
Çemende ḫıdmete naşb itdiler serv-i ḫırāmānı
8. N'ola zāl-i felek āyīne-i ḫurşıdı 'arz itse  
'Arūs-ı yek-şebe zann itdi güyā verd-i ḫandānı
9. Ḳazā levḫ-i bahāra bir gülsitān eyledi taḫrīr  
Ki lāle sürḫ ü şebnem noḫta ḫaṭṭ-ı sebz reyḫānı
10. Teferrüc ḫaşd idüp ol gülistān-ı pāke gördüm kim  
Oḫur medḫ-i vezīr-i dehri bir murğ-ı ḫoş-elḫānı
11. Gül-i bāğ-ı kerem serv-i revan-ı gülşen-i devlet  
'Ömer Pāşā-yı ekrem Āşaf-ı zī-şān-ı 'Oşmānı
12. Yem-i iḫsān-ı bī-pāyānıdur ebre meger māye  
Ki rüz u şeb nüzül eyler cihān-ı feyż-i Rabbānı

<sup>21</sup>. S. 3409: 214<sup>b</sup>.

**Bahāriyye-i Der-Sitāyiş-i Ḥazret-i 'Ömer Pāşā.**

13. Bi-ḥamdi'llāh görünce meymetle rūy-ı ḥandānın  
Görinmez oldu şerminden şehābuñ çeşm-i giryānı
14. Olur mıydı cihāna faşl-ı dey biñ yılda bir zāhir  
Eger virseydi in'āmı yed-i dünyāya fermānı
15. Virürdi münbit-i ḥāki nesīm-i bāğ-ı firdevsī  
Ger āb-ı luṭfi bu dārü's-selāma itse cereyānı
16. N'ola memlū olursa ḳalb-i pāki feyż-i Ḥaḳdan kim  
Oḳur evrād ile her dem kelām-ı pāk-i Sübhānī
17. Enīs-i ḳalbi Ḳur'ān hem-nişīni 'ālim ü fāzıl  
Teferrücgāhı geh Ma'rūf-ı Kerḫī gāh Gīlānī
18. Olur ṭab'ı muşaffā vech-i pāki gül gibi ḥandān  
İmāmı A'zam ziyāretgāhına varduḳça şādānī
19. Zihī luṭf-ı Ḥudā kim bu maḳām-ı cennet-ābāduñ  
Ola her bir ziyāret-gerdesi maḳbūl-i Rabbānī
20. Vezīrā Āşafā gerdūn-cenābā Müşterī-ḳadrā  
Eyā mihr-i meserret ṭal'at-i şubḫ-ı cihānbānī
21. Sen ol serdār-ı ekrem Āşaf-ı 'ālī-nişānsın kim  
Vücūduñla bulur şadr-ı vezāret revnaḳ u şānı
22. 'Adīli mün'adim aḳrānı nādir mişli nā-dīde  
Bugün sensin vezāret taḫtınıñ pāşā-yı zī-şānı
23. Vücūduñ serverā bir naḫl-i bustān-ı şehāvetdür  
Ki eyler sāyesinde zindegī biñ 'abd-i 'acżānı
24. Kimisi mażhar-ı luṭfuñ kimi memnūn-i iḫsānuñ  
Binerler devletüñde kimisi esb-i küḫeylānī
25. Velī ben bende-i ḥāküñ ne esbüm ne silāḫum var  
Hemān esb-i ṭabī'atdür iden medḫüñde cevlānı
26. Yiter ey Dürrī-i bende yiter taṭvīl-i efsāne  
Du'āya başla kim buldı ḳaşīdeñ ḥadd ü pāyānı
27. Olup çarḫ üzre necm-i ṭālī'i gün gibi pāyende  
Ḥudā olsun vücūd-ı pākinüñ her dem nigehbānı

28. İdüp iḳbāl-i 'ömr-i devletin günden güne efzün  
 Kıla maḳşüd-ı dāreynine nā'il-i luḫf-ı Yezdānī

22.

*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Bāreka'llāh zihī zāt-ı sa'ādet-pīrā  
 Haḳ mübārek ide bu 'ıd ile nev-rūzı saña
2. İnbisāṫ üzre olup şavm-ı şerīfün maḳbül  
 İde her ḫācetüñi Ḥāzret-i Allāh revā
3. Sensin ol zāt-ı kerem-pişe seḫāvet-perver  
 Sensin ol mazḫar-ı elṫāf-ı cenāb-ı Mevlā
4. Seni Haḳ maḫrem-i dergāh-ı şehensāh itdi  
 Saña Ḥallāḳ-ı cihān eyledi çok luḫf u 'aṫā
5. Bu da bir ni'met-'uzmā-yı sa'ādetdür kim  
 Eylemiş zātuñi ol devlete şāyeste Ḥudā
6. Gerçi bu devlete geldi niçe āgā-yı kerīm  
 Her biri eyledi ḫālince seḫāvet ammā
7. Sende ḫatm oldı bugün ḳā'ide-i luḫf u kerem  
 Kimseler cūduña taḳlīd idemezler ḫaḳḳā
8. Şimdi dehr içre hemān Ḥātīm-i Şānī sensin  
 Bermekī dirler ise nāmuña ḫaḳḳā ki sezā
9. Cümle irāduñı şarf eyleyüp iḫsāna müdām  
 Ber-murād oldı saña müntesib olan fuḳarā
10. İltifātuñ olup erbāb-ı dile māye-i faḫr  
 Sāye-i 'āṫıfetüñ oldı penāh-ı zu'afā
11. Ey kerīm-i kerem-āmüz [u] seḫāvet-āyīn  
 Ṭaraf-ı Ḥaḳdan olan luḫf u kerem çok mı saña

<sup>22</sup> S. 3409: 217<sup>b</sup>.

**Ḳaşıde-i 'Idiyye Der-Sitayiş Āgā-yı Dārü'sa'āde.**

12. Hâk bu kim sen gibi āġā-yı kerīmü'ş-şāna  
Her ne luţf eyler ise Hâzret-i Hallāk revā
13. Himmetüñ ol kadar erbābına cārīdür kim  
Her fakīre sebep-i cūduñ ile geldi ġinā
14. Bu ne 'izzet bu ne devlet ne sa'ādetdür kim  
Dā'imā zıkr-i cemīlūñ ide a'lā ednā
15. Cümle iç halkına luţf eyledüġünden ġayrı  
Eyledüñ sā'iri de bende-i ihsān u seġā
16. 'Ulemā vü şuleġā ehl-i kalem hāş ile 'ām  
Luţfuñı görmemiş el-kışşa bulunmaz kaţ'ā
17. Dürri-i dā'i ki bir bende-i dīrīneñdür  
Eyledüñ anı daġı mażhar-ı ihsān u 'atā
18. İltifāt ideli ol bendeñe beyne'l-aġrān  
Bende-i ġalka-be-ġuş oldu ġapuñda ġālā
19. Budur ümmīdi ki yümn-i nazār-ı pākūñ ile  
Devletüñde daġı çok himmete şāyeste ola
20. Hâk Te'ālā seni bu şadr-ı sa'ādetde müdām  
Ber-ġarār eyleye ey püşt ü penāh-ı zu'afā
21. Görmeyüp zerre kadar cevır ü ġam-ı devrānı  
Olasın mesned-i 'izzetde hemīn pā-ber-cā
22. Her ġünüñ 'īd ide Hâk her giceñi ġadr-i Şerīf  
Gice ġündüz baña evrād-ı zebāndur bu du'ā
23. 'Ömrüñi devletüñi Hâzret-i Hâk ide füzün  
Neyyir-i baġtuñı rahşende ide ġükm-i ġazā

## MUSAMMATLAR

### MURABBALAR

#### 1.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -*

1. Şāf olur şafha-i mir'āt-ı murād  
Görürüz dem-be-dem inşā'allāh  
Oluruz rü'yet-i dīdār ile şād  
Kıluruz def'-i gam inşā'allāh
2. Olma ey dil kereminden me'yūs  
Eyle dergāhını ādāb ile būs  
Taht-ı dilde ider elbetde cülūs  
Ol şeh-i muhterem inşā'allāh
3. Çıkmadın gam ile bundan cānum  
Var ümīdüm ki bulam dermānum  
Ni'met-i vaşluñ ile sultānum  
Oluruz muğtenem inşā'allāh
4. Özge hālet virür insāna bahār  
İdelüm taraf-i gülsitāna güzār  
Gül-i maşşūdumuz ey Dürrī-i zār  
Açılur subh-dem inşā'allāh

#### 2.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Bi-ḥamdi'llāh yine güller gibi 'arz-ı cemāl itdüñ  
Cihānuñ gonce-i iqbāli ḥandān oldı ḥünkārum  
Esīrān-ı firākuñ mazhar-ı feyz-i vişāl itdüñ  
Tulū'-ı pevtev-i ḥüsnüñ nümāyān oldı ḥünkārum

1. S. 3409: 32<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

2. S. 3409: 46<sup>a</sup>.

**Şarḫı-yı Dürrī.**

2. Egerçi bir zamān zāt-ı hümāyūnuñ çeküp zaḥmet  
Vücūd-ı pākūñi āzürde itmişdi ğam-ı ‘illet  
Olnca kāmētūñ pīrāye-baḥş-ı ḥil‘at-ı şihḥat  
Görenler tal‘atūñ bi‘l-cümle ḥayrān oldı ḥünkārūm
3. Kaçan kim oldı ḥurşīd-i cemālūñ gün gibi pinhān  
Hezārān kaṭre oldı dīdeden encüm gibi rīzān  
Melekler şihḥat-ı zātūñ‘çün oldı ol kadar giryān  
Hilāl-āsā vücūduñ māh-ı tābān oldı ḥünkārūm
4. Cihānı eyledūñ ḥātem gibi luṭfuñla meftūnuñ  
‘Aceb mi cān ile her laḥza Dürrī olsa memnūnuñ  
Bi-ḥamdi‘llāh ki şihḥat-nāme-i zāt-ı hümāyūnuñ  
Bugün ser-levḥa-i āfāka ‘unvān oldı ḥünkārūm

### 3.

*Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Yā İlähī pister-i miḥnetde ten bīmār iken  
Şihḥat-ı cism-i za‘īfim eyledūñ in‘ām-ı tām  
‘İllet-i cān u dilüm vā-beste-i tīmār iken  
Cümle nuḫşānum şifā-yı luṭf ile itdūñ tamām
2. Gerçi aḥkām-ı bahār-ı ‘āfiyet-baḥşā ile  
Gülbün-i cismüm çiçekler açdı ol sevdā ile  
Maḥv olup cümle nesīm-i ḥikmet-i Mevlā ile  
Berg ü bār-ı şihḥat in‘ām eyledi Rabb-i enām
3. Bir niçe gün iḳtizā-yı ḥikmet-i devr-i zamān  
Pister-i cevr ü cefāda itdi cismüm nā-tevān  
Ḥvāb-ı rāḥat çeşm-i giryānumdan olmuşdı nihān  
Ḥamdüli‘llāh eyledi iḥsān Ḥudā-yı lā-yenām
4. Yā İlähī luṭf-ı ‘ālem-gīrūñe yüz biñ şenā  
Kim iḥāta eylemiştir cismümi derd ü ‘anā

3. S. 3409: 67<sup>b</sup>.

**Güfte-i Dürrī Bi-Lisān-ı Sulṭān Aḥmed Ḥān.**

Zahmet ü derdüm alup itdüñ 'atā 'ayn-ı şifā  
Şükrini bu ni' metüñ sen kııl İlähî müstedām

## 4.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. İlähî derdümi şāyeste-i dermān iden sensin  
Baña fazluñla ğufrān it ki çokdur cürm ü 'işıyanum  
Hezārān müşkili bir lahzada āsān iden sensin  
Güşād eyle benüm de 'uqde-i kalb-i perişānum
2. Düşelden cāme-ḥ<sup>v</sup>āb-ı derde oldum za'f ile nā-çār  
Beden pür-zahm-ı āzār-ı meşakḳat cān ise bīmār  
Baña rahm eyle yā Rab merhem-i luṭfuñla kııl tīmār  
Ki şabrum ḳalmadı yandı tutuşdı cān-ı sūzānum
3. Ṭabī'at pür-elem cān ḥaste dil maḥzūn ciger biryān  
Bu derd-i cān-ğüdāza bulmadum 'ālemde hīç dermān  
N'ola bülbül gibi yansam yağılsam eylesem efgān  
Ḥarāretten çiçekler açdı yir yir gülşen-i cānum
4. Vücūdum dāğ-dār-ı derd olup bulduḳça germiyyet  
Bulurdu şu'le-i sūz-ı derūnum dem-be-dem şiddet  
O dem kim cūş iderdi lücce-i nār-ı ğam-ı ḥasret  
Bulaydum fırsatı bahre atardum cism-i 'uryānum
5. Bi-ḥamdi'llāh hele dārü'ş-şifā-yı feyz-i Rabbānī  
Ḳadeḥ-nüş-ı zülāl-i 'āfiyet kıldı dil ü cānı  
Vücūdunla yine oldı müşerref taḥt-ı 'Oşmānī  
Şifā buldum helāk olsun 'adū-yı nā-be-sāmānum

---

4. S. 3409: 67<sup>b</sup>.  
**Velevu.**

## ŞARKI

### 1.

*Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*

*Hafif + + -- / + - + - / + + -*

1. Beni cevruñle derdnāk itdūñ  
Meded ey şūh-1 şīvekār meded  
Reh-i ‘ıŝkuñda sīne-çāk itdūñ  
Meded ey şūh-1 şīvekār meded
2. Nedür ol şīvelerle ol güftār  
Nedür ol cilvelerle ol reftār  
Kalmadı cān u dilde şabr u qarār  
Meded ey şūh-1 şīvekār meded
3. İ‘timād eyle ‘aşıq-1 zāra  
Şakın aldanma mekr-i ağıyāra  
Gonce gülsin açılma her hāra  
Meded ey şūh-1 şīvekār meded
4. Ğayrlarla kılup hemīşe şafā  
Bize gelseñ idersin istiğnā  
Dürrī zāra kıyma itme cefā  
Meded ey şūh-1 şīvekār meded

### 2.

*Müstef‘ilün müstef‘ilün//Müstef‘ilün müstef‘ilün*

*Recez -- + - / -- + -*

1. Serv-i hırāmān gösterür  
Bu kāmēt-i bālāñ seni  
Dünyāya sultān gösterür  
Bu nāz u istiğnāñ seni
2. Ey zülf[i] sünbüller gibi  
Kıl nağme bülbüller gibi

---

1. S. 3409: 42<sup>b</sup>.

2. S. 3409: 45<sup>b</sup>.

Şarkı-yı Dürrī.



- Açsun yine güller gibi  
Ol gonce-i hamrāñ seni
3. Hüsnuñ baña āh itdürür  
Ammā ki her-gāh itdürür  
Mülk-i dile şāh itdürür  
Kaşuñ gibi tuğrāñ seni
4. Ey lebleri kân-ı mehek  
Yok saña beñzer bir melek  
Mümkin midür terk eylemek  
‘Uşşāk-ı pür-sevdāñ seni
5. Haqqā güzel cānānesin  
Her vech ile şāhānesin  
Gevher gibi yek-dānesin  
Hıfz eyleye Mevlāñ seni

## 3.

*Mefā ‘ilün mefā ‘ilün//Mefā ‘ilün mefā ‘ilün*

*Hezec + - - - / + - - -*

1. Yine āşār-ı kudretten  
Ne zībā nev-bahār oldu  
Nişāne virdi cennetden  
Ne zībā nev-bahār oldu
2. Güzeller kıldı cevlanı  
Hırāmānī hırāmānī  
Getürdi rakşa gilmānı  
Ne zībā nev-bahār oldu
3. Açup nergislerin gülşen  
Didiler dīdeler rüşen  
Cihān hep oldu şād u şen  
Ne zībā nev-bahār oldu

---

3. S. 3409: 45<sup>b</sup>.  
Şarkı-yı Dürrî.

4. Degül çünkim cihān bākī  
Geçürme fırsatı sākī  
Meded şun cām-ı berrākı  
Ne zībā nev-bahār oldu
5. Çıķup şahn-ı gülistāna  
Nazar kıl şun'-ı Yezdāna  
Hümāyūn-baht sultāna  
Ne zībā nev-bahār oldu

## 4.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Gün gibi gösterdi rüyın bir melek-sīmā güzel  
Eyledi 'uşşāk[1] hayrān bir güzel ammā güzel  
'Ömrüm içre görmedüm bir böyle müsteşnā güzel  
Ey güzel a'lā güzel ra'nā güzel haķķā güzel
2. Reşha-i la'l-i lebi ser-çeşme-i 'ayn-ı hayāt  
Lehce-i sükker-feşāmı ğıbta-i kand u nebāt  
Haķ budur kim mişlini seyr itmemişdür kâ'ināt  
Ey güzel a'lā güzel ra'nā güzel haķķā güzel
3. Cebhesi mäh-ı münevver gerdeni kâfürdur  
Sīne-i şāfi hemān āyīne-i billürdur  
Güyyā rūḥ-ı mücessemdür ser-ā-pā nürdur  
Ey güzel a'lā güzel ra'nā güzel haķķā güzel
4. Dir görenler Dürriyā kıadd-i semen-sīmāsını  
Yire mi indürdi Rıdvān cennetün tūbāsını  
Bī-bedel kılmış Hudā her 'uzv-ı müsteşnāsını  
Ey güzel a'lā güzel ra'nā güzel haķķā güzel

4. S. 3409: 46<sup>a</sup>.

**Şarkı-yı Dürri.**

Bu şarkı 68<sup>b</sup>. numarasında tekrar edilmiştir.

## 5.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. H̄asret-i r̄üyîñla s̄inem d̄āğ-d̄ārdur sevdüğüm  
Şubha dek her gice k̄arum āh u z̄ārdur sevdüğüm  
Nāz ile seyri gülistāna şalın ey serv-ķad  
Gözlerüm yollarda ķaldı intizārdur sevdüğüm
2. T̄ālib-i d̄īdār ile gāhī idüp mihr [ü] vefā  
Şaklama 'uşşāķdan h̄ūrşīd-i ruhsāruñ şehā [sevdüğüm]  
Gün yüzüñden irdi z̄ülfüñ dağıdup bād-ı şabā  
Gösterür bir gün cemālūñ r̄ūzgārdur sevdüğüm
3. Gülşen-i kūyuñdan itme 'āşıķuñ dūr ey şanem  
Ġoncasin ķāk itmesün dāmānuñı pür-hār-ı ġam  
Tek hemān āġyāra senden olmasun luţf u kerem  
'Āşıķa cevri ile nāzuñ iftiḥārdur sevdüğüm
4. 'Ālemüñ aḥvāli gāhī cevrdür gāhī şafā  
Mihnete şabr eyleyen mesrūr olurmış dā'imā  
Dirler idi 'āşıķın atmaz yabāna Dürriyā  
Ḥamdüli'llāh kim didüklerince vardur sevdüğüm

## 6.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Meded ey bī-vefā yārüm ġöre bu ġamla n'oldum ben  
Felekden k̄āse-i zehr içdüm yine derd ile t̄oldum ben  
Benüm çekdicegüm cevri cefāyı şimdi bildüm ben  
Yiter raḥm eyle sulţānum senüñ derdüñden öldüm ben
2. N'içün ol z̄ülf-i pür-çīnūñ ider tarz-ı nezāketler  
Ḥābībüm levḥ-i ḥüsnüñde ne işāretdür ol āyetler  
Senüñ cellād-ı ġamzeñden yiter ķıldum şikāyetler

5. S. 3409: 46<sup>b</sup>.

**Şarkı-yı Dürri.**

6. S. 3409: 249<sup>a</sup>.

**Şarkı-yı Dürri.**

- Teraḥḥum eyle sulṭānum senüñ derdüñden öldüm ben
3. N'îçün 'uṣṣāka itdürdüñ bu efgān ile bu zārı  
Vefā kıılmaḳda sen 'ahde tırayduñ kāṣki bir Bārı  
Ne müşkil derd imiş sevmek ḥaḳıḳat bī-vefā yārı  
Yiter raḥm eyle sulṭānum ḡamuñla lāla döndüm ben
4. Kimi 'ıṣṣuñla hū eyler kimi derd ü mezelletde  
Hezārān 'āṣıkuñ olmış velı luṭfuñla devletde  
Ḳoma bu Dürri-i zāruñ daḡı bu künc-i miḡnetde  
Teraḥḥum eyle sulṭānum ḡam-ı hecrüñle öldüm ben

## MUHAMMES

### 1.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Ser-be-ceyb-i nāz idelden ḡonce-i ruḡsāruñı  
Eyledüñ giryān hezār-āsā hezārān zāruñı  
Almaduḳ bir dem ṣabādan būy-ı sünbülzāruñı  
Süzmedük meyden ṣafā-yı la'l-i ṣekker-bāruñı  
Bulmaduḳ ṣekkerde zevk-i lezzet-i ḡüftāruñı
2. Şöyle zībāsın ki her efvāhda memdūḡsın  
Merhem-i behbūdi-i zaḡm-ı dil-i mecrūḡsın  
Yā tılu' itmiş sipihr-i ḡüsnden bir yūḡsın  
Yā meleksın yā perı yāḡud mücerred rūḡsın  
Görmedük insānda ey cism-i laṭıf āṣāruñı
3. Bı-ḡicāb itme tecellı ey meh-i müṣḡın-nıḳāb  
Tābiş-i ruḡsāruña tāḳat getürmez āftāb  
Günde biñ fitneyle āfāka virürsın inḳılāb  
Eyledi seyl-āb-ı ḡün dünyāyı ser-tā-ser ḡarāb  
Çözme zālim nāfe-i ḡısū-yı 'anber-bāruñı

1. S. 3409: 61<sup>a</sup>.  
**Taḡmīs-i Dürri.**

4. Ey melek-sīmā nedendür bilsem āyā tıynetüñ  
 Kim bütün āfāķı mebhüt eyledi keyfiyyetüñ  
 Dehri ser-tā-ser ķodı hayretde ĥüsn-i tal'atüñ  
 'Ālemi ĥaşr eyledi tarz-ı ĥırām-ı ķāmetüñ  
 Kimse görmüş yok beşerde şīve-i refťāruñı
5. Ey maķām-ı vuşlatı ehl-i dile dārü'ş-şifā  
 V'ey řabīb-i cān-ı 'ālem mübtelā 'ālem saña  
 Şerbet-i la'lüñle ķıl derd-i dil-i zāra devā  
 Nüş-dārü-yı vişālüñle 'ilāc eyle baña  
 Pister-i hicrānda ķoyma Dürri-i bīmāruñı

## TAHMİS

## 1.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Ğarîķ-i baħr-i belāyuz kenāra dek giderüz  
 Ğarîķ-i dāĝ-ı ğamuz lālezāra dek giderüz  
 Ğiçüp bu varṭayı dārü'l-ķarāra dek giderüz  
 Hevā-yı 'ıŝķa uyup kūy-ı yāra dek giderüz  
 Nesīm-i ŝubħa refiķuz bahāra dek giderüz
2. Ğadeng-i ṭa'ne-i ħalka vücūd olursa hedef  
 Yolında bāde-fürüşuñ nuķūd olursa telef  
 Miŝāl-i ħūze-girān geŝt idüp ṭaraf-be-ṭaraf  
 Pelās-pāre-i rind-i be-düş u kāse-be-kef  
 Zekāt-ı mey virilür bir diyāra dek giderüz
3. Ğalursa keş-me-keş-i çarḥ ile dil-i nā-kām  
 İderse ķatlüme Behrām-ı fitne sa'y-i müdām  
 Ṭayansun āteŝ-i āha sipiħr-i mīnā-fām  
 Virüp tezelzül-i Manŝür sāk-ı 'arşa tamām  
 Ğudā Ğudā diyerek pāy-i dāra dek giderüz
4. Marīz-i 'illet-i hicrāna vuŝlatuñdan dūr  
 Egerçi kim ħareķāt-ı ķadem degül maķdūr  
 Dil-i fütāde ne deñlü olursa da rencūr  
 İderse ķand-i lebüñ ħāṭır-ı mezāķa ħuṭūr  
 Diyār-ı Mışra degül Ğandehāra dek giderüz
5. Ğilāf-ı re'yin idüp Dürri-i perīŝānuñ  
 Ğuŝül-ı kāmına sa'y itmedüñ ebed anuñ  
 Düşerse destine bir nev' ile ğirībānuñ  
 Felek girerse kef-i Nā' ilīye dāmānuñ  
 Senüñle maħkeme-i kirdĝāra dek giderüz

1. S. 3409: 72<sup>a</sup>.  
**Gazel-i Na'ili Tahmīs-i Dürri.**

## MÜSEDESLELER

### 1.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Eyā hıdīv-i bülend-iqtidār u şadr-ārā  
Şehneşeh-i kerem-âyın ü server-i dānā  
Senüñledür şeref-i dīn ü devlet ü dünyā  
Ki zātuñ itmiş ihātā şalāh ile takvā  
Olup şalāt ile şavmuñ kabül-i luţf-ı Hudā  
Mübārek eyleye 'id-i şerīfüñi Mevlā
2. Mürevvet ehli şeh-i merḥamet-nişānsın sen  
Kemāl şāhibi sultān-ı nükte-dānsın sen  
Bu zāt-ı pāk ile faḥr-ı cihāniyānsın sen  
Mişāl-i rūḥ-ı muşavver cihān-ı cānsın sen  
Olup şalāt ile şavmuñ kabül-i luţf-ı Hudā  
Mübārek eyleye 'id-i şerīfüñi Mevlā
3. Yegāne dāver-i 'ālī-cenāb u ekremsin  
Şehān-ı 'ālem içinde şeh-i mükerremsin  
Fehīm ü 'āqıl u dānā-dil ü müsellemsin  
Semiyy-i seyyid-i kevneyn ü faḥr-ı 'ālemsin  
Olup şalāt ile şavmuñ kabül-i luţf-ı Hudā  
Mübārek eyleye 'id-i şerīfüñi Mevlā
4. Seni güzīn-i ḥavāş itdi ḥālīk-ı 'allām  
'Aceb mi sāye-i luţfuñda rāḥat olsa 'avām  
Du'ā-yı devletüñ itmekdedür cemī' -i enām  
Çün eyledüñ ramazān-ı şerīf için ikrām  
Olup şalāt ile şavmuñ kabül-i luţf-ı Hudā  
Mübārek eyleye 'id-i şerīfüñi Mevlā
5. Ne deñlü itdüñ ise şavm-ı pāke sen ta'zīm  
O deñlü ecrini iḥsān ide Hudā-yı kerīm

1. S. 3409: 38<sup>b</sup>.

5. **Tesdīs-i Dürri Efendi 'İdiyye-i Sultān Aḥmed Hān Hülledür Saltānata.**  
4. mısrada vezin aksamaktadır.

Alup şalātuña bu tuhfeyi be resm-i qadīm  
 İdince ‘azm-i sūy-ı cilve-gāh-ı ‘arş-ı ‘azīm  
 Olup şalāt ile şavmuñ kabūl-i luṭf-ı Hudā  
 Mübārek eyleye ‘īd-i şerīfūñi Mevlā

6. İrişdi ‘īd-i şafā-baḥş oldı ‘ālem şād  
 Cemī‘ kullaruñı eyledüñ ‘atā ile yād  
 Bu şehir içinde gerek bende vü gerek āzād  
 Du‘ā ider saña ey husrev-i kerem-mu‘tād  
 Olup şalāt ile şavmuñ kabūl-i luṭf-ı Hudā  
 Mübārek eyleye ‘īd-i şerīfūñi Mevlā

7. Zihī şıyām-ı hoş-encām u ‘īd-i ferruḥ-fāl  
 Ki oldı ḥalk sürür u şafā ile hoş-ḥāl  
 Kimisi ḥil‘at-ı dībā giyindi kimisi şāl  
 Netice her kişi oldı muḥaşşılı'l-āmāl  
 Olup şalāt ile şavmuñ kabūl-i luṭf-ı Hudā  
 Mübārek eyleye ‘īd-i şerīfūñi Mevlā

## 2.

*Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Ey selāṭin-i cihān içre şehensāh-ı ferīd  
 Server-i ‘āqıl [ü] kāmīl-i ḥudāvend-i reşīd  
 Şark u ğarba ṭal‘at-ı pākūñdür ol necm-i sa‘īd  
 Kim olunca gün gibi evc-i sa‘ādetden bedīd  
 Tütüyā-yı ḥāk-i pāyuñ‘çün iki çeşm-i sefid  
 Şol kadar ceng itdi kim āḥir biri oldı şehīd
2. Nesl-i pāk-i āl-i ‘Oḡmāna vücūduñdur şeref  
 Gelmedi bu ḥānedāna sen gibi ḥayru'l-ḥalef  
 Sensin ol çāpük-süvār-ı şehryārān-ı selef  
 Kim olunca cilveger-i şahn-ı kerem her taraf  
 Tütüyā-yı ḥāk-i pāyuñ‘çün iki çeşm-i sefid  
 Şol kadar ceng itdi kim āḥir biri oldı şehīd

2. S.3409: 39<sup>b</sup>.  
**Tesdis-i Dürri.**



3. Dehr[i] pür-nür eyledüñ haqqā ki Zıllu'llāhsın  
 Sāyesi memdūd olan 'adl ehli şehensāhsın  
 Ser-güzeştüm diñle çün her nükteden āgāhsın  
 Çār olunca bende-i nā-çizüñe nā-gāhsın  
 Tütüyā-yı hāk-i pāyuñ'çün iki çeşm-i sefid  
 Şol kadar ceng itdi kim āhir biri oldı şehid
4. Sen ki hākān-ı zamānsın ey şeh-i şāhib-kerem  
 Himmetüñle devr-i iqbālūñde ben hākānīyem  
 Ğam degüldür iki çeşmümden birisi olsa kem  
 Çün senüñ gibi veliyyü'n-ni'metüm vardur ne ğam  
 Tütüyā-yı hāk-i pāyuñ'çün iki çeşm-i sefid  
 Şol kadar ceng itdi kim āhir biri oldı şehid
5. Diñle aḥvālüm benüm ey pādşāh-ı baḥr u ber  
 Tıfl iken nā-geh işābet eyledi baña nazar  
 Bu melāletden iderken vālideynüm nāleler  
 Ben didüm el-ḥükmü li'llāh bir başa bir göz yeter  
 Tütüyā-yı hāk-i pāyuñ'çün iki çeşm-i sefid  
 Şol kadar ceng itdi kim āhir biri oldı şehid
6. Gerçi kim şimdi küçük evḳāfdur manşıb baña  
 Ḥarca kāfi olur ammā eylemez deyne vefā  
 Pādşāhum daḥı bir a'lāsını eyle 'atā  
 Tā açup çeşmin bula Dürrī ḳuluñ 'ayn-ı şifā  
 Tütüyā-yı hāk-i pāyuñ'çün iki çeşm-i sefid  
 Şol kadar ceng itdi kim āhir biri oldı şehid

## 3.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---*

1. Eyā sultān-ı deryā-dil şehensāh-ı cihān-baḥşā  
 Ve yā hākān-ı a'zam şehryār-ı memleket-pirā  
 Vücüduñ revnaḳ-efzā-yı sa'adet eyleyüp Mevlā  
 Cihānı rāḥat itmiş zıll-ı iqbālūñde ser-tā-pā

3. S. 3409: 40<sup>a</sup>.

**Dürrī Efendinüñ Māliyye Tezkirecisi Olduğı Maḥalde Taḥrīr Eyledüğü Müseddesdür.**

- Bugün sensin ‘adālet tahtınuñ şāh-ı kerem-kārı  
Vücūd-ı pākūñi cümle kederden hıfz ide Bārı
2. Seni ol mertebe kāmil yaratmış hāzret-i Yezdān  
Ki ‘aql u rüşd ü fehm ü derküñe hayrān olur insān  
Te‘ala’llāh zihī zāt-ı sa‘ādet māye-i ‘irfān  
Nedür bu kuvvet-i fiṭnat nedür bu ḥiddet-i iz‘ān  
Degüldür kesb ile ḥāşā saña bu feyz-i Rabbānī  
Saña bu feyz-i Rabbānī ezelden olmuş erzānī
3. Vücūduñ gevher-i yek-tā-yı deryā-yı sa‘ādetdür  
Cebīn-i tābnākūñ maṭla‘u’l-envār-ı behcetdür  
Zāmīr-i enverūñ gencīne-i esrār-ı ḥikmetdür  
Kelāmuñ lü’lü’-i manzūme-i baḥr-ı belāgatdür  
Netice mişli yok bir pādşāh-ı bī-bedelsin sen  
Mişāl-i mihr-i raḥşān mazḥar-ı nūr-ı ezelsin sen
4. Kerīm-i ḳadr-dānsın şehryār-ı ma‘rifet-perver  
Ma‘ārif ehline ikrām idersin ey kerem-güster  
Senūñ devrūñde oldı behrever ekşer hünerverler  
Ḥuşūşā ben çıkar oldum kemāl-i luṭfuña mazḥar  
Bir ednā ḳatre-i nā-çiz iken ben ey şeh-i dānā  
Beni sen eyledūñ feyz-i nigāhuñla dürr-i yek-tā
5. Küçük evḳāf ile mesrūr olup evvel dil-i maḥzūn  
Bugün māliyye iḥsānıyla kılduñ ḥāṭırum memnūn  
Bu aḥvāle güvāhumdur efendim ḥālīḳ-ı bī-çün  
Ki şükr-i ni‘metūñde ḳāşırum olsam da Eflātūn  
Zamān-ı devletūñde ber-murād oldum şafā itdüm  
Ḥudāya ḥamd idüp saña du‘ā-yı bī-riyā itdüm
6. Olup tahtūnda ḳā’im dā’imā ‘izz ü sa‘ādetle  
Vekīl-i muṭlaḳuñ da ber-ḳarār olsun vezāretle  
Sen itdūñ ‘ālemi āsūde miḥnetden ‘adāletle  
Bizi sen ḥākden ref‘ eyledūñ luṭf u ‘ināyetle

Ölince şem'üne pervāneyüz ey mihr-i 'ālem-tāb  
Gerek Dürri gerek Sa'di gerek Feyzi gerek aḥbāb

## 4.

*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. Ey muşaffā güher-i baḥr-i reşād Aḥmed Ḥān  
V'ey meh-i çār-deh-i burc-ı murād Aḥmed Ḥān  
Ey dili āyine-i rüşd ü sedād Aḥmed Ḥān  
V'ey şafā-tıynet [ü] pākīze-nihād Aḥmed Ḥān  
Ḥaḳ Te'ālī seni iḥsānına mazḥar kılmış  
Ya'ni kim kāffe-i 'āleme server kılmış
2. Sensin ol şāh-ı Sikender-eşer-i 'ālī-şān  
Ki vücūduñla bulur revnaḳı bu kevn ü mekān  
Görmedi mişlüñi bir vech ile çeşm-i devrān  
Seni ḥalk eylemiş Allāh 'adīmül-aḳrān  
Zıll-ı iḳbālūñi āfāḳda memdūd ide Ḥaḳ  
Dā'imā baḥt-ı hümāyūnuñı mes'ūd ide Ḥaḳ
3. Zāt-ı pākūñde olan kuvvet-i isti'dadı  
Virmedi bir şeh-i zī-şāna cenāb-ı Hādī  
Şeyḥ-i kāmīl arayan sende bulur irşadı  
Ḥāşılı sensin olan rāḥat-ı kevn bādī  
Seni ḥıfz eyleye ḥallāḳ-ı cihān āfetden  
Lezzet-i ḥātır ile kām alasin devletden
4. Ol zamān kim şeref-i evc-i sa'adet bulduñ  
Kuvvet-i ṭab' ile her fende mahāret bulduñ  
Kendūñi dāḥil-i erbāb-ı velāyet bulduñ  
Ḳalb-i pākūñde nihān niçe kerāmet bulduñ  
Sen şehensāh-ı velī-mertebesin ḥünkārum  
N'ola vaşf itse seni ṭab'-ı bülend-eṭvārum
5. Ben senūñ vaşfuña āgāz ideli çok demdür  
Ṭab'-ı vaşşāf-eşerüm anuñ için ḥurremdür

4. S. 3409: 40<sup>b</sup>.  
**Tesdis-i Dürri.**

Medh-i pākūñde kıyās itme biḍā‘um kemdür  
 ‘Ālem-i ma‘niye ṭab‘um felek-i a‘zamdur  
 Ey olan ṭal‘atı pertev-figen-i çarḥ-ı kühen  
 Şimdiden şoñra ben itsem gerek āgāz-ı sühen

6. Seni ḥallaḳ-ı cihān server-i zī-şān itmiş  
 ‘Ālemüñ ḳāleb-i fersūdesine cān itmiş  
 Baña miftāḥ-ı der-i ma‘rifet iḥsān itmiş  
 Ḥamdüli'llāh ki senüñ medḥüñe şāyān itmiş  
 Sen hemān şağ olasın baḥt-ı ḥilāfet üzre  
 Ola Dürrī ḳuluñ iḥlāş ile ḥıdmet üzre

### 5.

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*  
*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Ey ḥudāvend-i felek-pāye vü ḥurşid-külāh  
 V'ey şehenşāh-ı Sikender-ḥaşem-i devlet ü cāh  
 Sensin āfākda şimdi şeh-i seyyāre-sipāh  
 Ṭal‘atuñ ‘ālemi itmekde münevver her-gāh  
 Şübhesiz mihr-i dıraḥşendesin ey Zıllu'llāh  
 Ḳuvvet-i baḥt-ı ḥümāyūnuña māşā'allāh
2. Rütbe-i şānuñı seyr eyle ki ḥallāḳ-ı ḡanī  
 Eylemiş cümle mülük içinde ser-efrāz seni  
 Pür olup vaşfuñ ile ehl-i şalāḥuñ deheni  
 Saña itmekde du‘ā cümle-i Mekkī Medenī  
 Şeref-i zāt-ı şerifüñ bu yeter dünyāda  
 Oḳına ḥuṭbelerüñ Yeşrib ile Baḥhāda
3. Sendedür fehm ü ḥıred rüşd ü sedād ü ‘irfān  
 Sendedür ‘ilm ü edeb zıhn ü zekā vü iz‘ān  
 Cevher-i zātuñı yek-dāne yaratmış Yezdān  
 Ya‘ni ḳılmış seni ser-tāc-ı selāṭin-i cihān  
 Bāğ-ı devletde açılmış gül-i ra‘nāsın sen  
 Seni ta‘ bīr idemem cevher-i yek-tāsın sen

5. S. 3409: 41<sup>a</sup>.  
**Müseddes-i Dürrī.**

4. Raḥṣa olduḡça süvār ey Şeh-i Rüstem-cevher  
 Heybetüñden kılamaz vechüñe bir kimse nazār  
 Hıfyeten tal'atüñi seyr iden erbāb-ı başar  
 Seni ihlāŐ ile Allāha emānet eyler  
 Zātuñı hıfz idüp envā'-ı kederden Mevlā  
 Kıalb-i pāküñ ola her laḡza nazārgāh-ı Hudā
5. Budur ümmüdüm eyā ḡusrev-i ḡākān-‘azamet  
 Hep zuhūr ide derünuñdaki yümn-i himmet  
 Her taraıdan saña yüz göstere fetḡ u nuşret  
 Haşre dek ola rikābuñda mülāzım devlet  
 Ol kadar baḡtuñı ‘ālī ide Rabb-i ekrem  
 Ki ola bende saña cümle mülük-ı ‘ālem
6. Sa'd idüp ‘ıd ile nevrüzuñı ḡallāk-ı enām  
 Devr-i ‘adlüñde bütün rāḡat ola ḡāŐ ile ‘ām  
 EŞer-i terbiyetüñ devlete virdükçe nizām  
 Kıllaruñ sāye-i luḡfuñda ola nā’il-i kām  
 Kıla her ‘ıd-i hümāyüñüñı ḡaḡ ferruḡ-fāl  
 Āstīn-büsuñ ile faḡr ide Dürri her sāl

## 6.

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Ol nedür kim ḡaḡ ‘azīz itmiş anı taḡdīr ile  
 Cümleñüñ maḡbübıdur ol ḡüsn-i ‘ālem-gīr ile  
 Gerçi dā’im ülfeti Őāh u vezīr ü mīr ile  
 Līk vaḡŐıdūr diyü ḡarb eyleyüp taḡrīr ile  
 ‘Āḡıbet anı müsahḡar kıldılar tedbīr ile  
 Gördiler ḡurmaz gezer bend itdiler zencīr ile
2. Gāh olurdı maŐlaḡat-sāz-ı umūr-ı müŐterī  
 Gāh iderdi kendüyi zīb-i dükān-ı zergerī  
 Čārsüda sü-be-sü ḡayrān gezerken serserī  
 Čızdiler eḡrāfına bir dā’ire hem-čün perī

6. S. 3409: 41<sup>b</sup>.

**Sultān Aḡmed ḡānuñ Nev-İcādları Olan Zencīrli Altun Müseddesidür.**

- ‘Āķıbet anı musahħar kıldılar tedbır ile  
Gördiler ıurmaz gezer bend itdiler zencır ile
3. Gösterince gün gibi bir gūşeden ruhsāresin  
Rām ider ednā nazarla ‘ālemüñ meh-pāresin  
Müflis itmiş kīmiyāger gibi biñ āvāresin  
Şaydına sa‘y eyleyenler bulmadı bir çāresin  
‘Āķıbet anı müsahħar kıldılar tedbır ile  
Gördiler ıurmaz gezer bend itdiler zencır ile
4. Hūbdur ammā görünmez herkese maħcūbdur  
Halk-ı ‘ālem hep aña tālībdür ol maṭlūbdur  
Gerçi kim raġbet ider herkes güzel mergūbdur  
Ṭuydılar aşlın velī her-cāyi bir maħbūbdur  
‘Āķıbet anı müsahħar kıldılar tedbır ile  
Gördiler ıurmaz gezer bend itdiler zencır ile
5. Bir yüzinde ism-i pāk-i pādşāh-ı nām-dār  
Bir yüzinde resm-i ṭuġrā-yı hümāyūn āşkār  
Gerçi biñ yıl şabr ider içmezüz leyl ü nehār  
Bildiler vaḫşī-durur zabṭ olmasa eyler firār  
‘Āķıbet anı müsahħar kıldılar tedbır ile  
Gördiler ıurmaz gezer bend itdiler zencır ile
6. Bāreka’llāh pādşāh-ı ‘ālemüñ icādına  
Cevher-i ‘aql ile sebķat eyledi ecdādına  
Dürriyā taķlīd olunmaz ḫāṭır-ı naķķādına  
Tā ki nuķşān irmeye gencīnenüñ irādına  
‘Āķıbet anı müsahħar kıldılar tedbır ile  
Gördiler ıurmaz gezer bend itdiler zencır ile

## 7.

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*  
*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -*

1. Pādşāhum şeref-i feyz-i ḫudā-dāduñ için  
Rūz u şeb okuduġuñ zıkr ile evrāduñ için

7. S. 3409: 56<sup>a</sup>.  
Tedsis-i Dürri Bā-Hasb-i Hāl-i Ü.

- ‘İbret-i salţanat-ı ma‘delet-âbâduñ için  
 Rûh-ı ecdâduñ için şihhat-ı evlâduñ için  
 Matbah-ı ‘âlem-i fânide beni aç itme  
 Bir dilim etmek için illere muhtâc itme
2. Hâzret-i fahr-ı rüsûl nûr-ı dücâ hakkıy'çün  
 Çâr-yâr ile dahı âl-i ‘abâ hakkıy'çün  
 Cennet-i huld-ı berîn ‘arş u semâ hakkıy'çün  
 İtdi ğam cānuma te’sîr Hudâ hakkıy'çün  
 Böyle kalursa eger keş-me-keş-i derd ü mihen  
 Öldürür ğuşşa beni pādşehüm sağ ol sen
3. Cümle akrānum olan muğtenem-i devlet ü cāh  
 Ben nice eyleyeyüm şubh u mesâ nâle vü âh  
 Hâşılı cānuma kâr itdi bu derd-i cān-kāh  
 Kalmadı şabr ile ārāma mecālüm bi’llāh  
 Merhāmet kıl meded ey husrev-i ‘ālî-şānum  
 Çıkmasun tâ felege nâle ile efgānum
4. Elde yok harc idecek zerre kadar bir mâye  
 ‘Azl ise başdı kadem sır ile altı aya  
 Kût [u] yevmiyyeyi ben ‘âciz iken peydāya  
 Yine dâ’inlerümi ‘avķ iderem ferdāya  
 Kimsenüñ yok haberi hâl-i perîşānumdan  
 Ben uşandum hele Allāh bilür cānumdan
5. Kiminüñ arķası ağa kimisinüñ pāşā  
 Seni de püşt ü penāh eyledi Allāh baña  
 Sen gibi pādşehi eylemege medh ü şenā  
 Çok mı Dürrî gibi bir şā’ir-i pākîze-edā  
 Senden evvel gelen ecdād-ı kirāmuñ vāfir  
 Her biri bilmedi Bākî gibi birkaç şā’ir
6. Sen de hod anlara nisbetle kemāl efzündür  
 ‘Aķl u rüşd ü hünerüñ ğıbtā-ı Eflāţündür  
 Her sözüñ sāmî‘a-i cāna dür-i meknündür  
 Saña Hālîķdan olan mevhibe ğün-â-ğündür

Bāri bir öyle çerāğ it ki beni sultānum  
 Hāşre dek pertevine cem´ olalar ihvānum

8.

*Mefā´ilün mefā´ilün mefā´ilün mefā´ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Bi-ḥamdi'llāh ki oldı kārger tebdīr-i rūḥānī  
 Qabūl itdi cenāb-ı Hāq du´ā-yı müstmendānı  
 Kederden sālīm oldı zāt-ı pākūñ ey kerem-kānı  
 Yeñiden tazelendi ḥaḳ budur kim ´ālemūñ cānı  
 Hemīşe şerbet-i luṭf ile kılsun saña dermānı  
 Taḫīb-i ḥazıq-ı dārü'ş-şifā-yı feyz-i Rabbānī
2. Hāḳīḳatde bu ´ālem cismdür ol cisme cānsın sen  
 Ki ya´ni ḳāleb-i dünyāya bir rūḥ-ı revānsın sen  
 Egerçi şüretā bir server-i vālā-nişānsın sen  
 Velī ma´nāda ḳuṭb-ı merkez-i emn ü emānsın sen  
 Nizām-ı dīn ü devlet zāt-ı pür-sūduñla ḳā´imdür  
 Saña nāsuñ du´āsı bu cihetden devr-i dā´imdür
3. Hılāfum yok Hudā ḥaḳḳıy'çün ey şāhenşeh-i ekrem  
 Severlermiş seni cān u gönülden cümle-i ´ālem  
 Kaçan kim zātuña itdi işābet ol kederle ğam  
 Bu şehir içre olan a´lā vü ednā itdiler mātem  
 Sürüp yüz dergeh-i Hāḳḳa idüp yir yir münācātı  
 Didiler yā İlahī sālīm it ´illetden ol zātı
4. Du´āsı çün ḳarīn-i isticābet oldı ebrāruñ  
 Kemāl-i istiḳāmet buldı ṭab´-ı şāf-ı kirdāruñ  
 Çok nice cāmi´-i āfāḳı tutdı nūr-ı ruḥsāruñ  
 Görenler şükr idüp şād oldılar gün gibi dīdāruñ  
 Cemāl-i bā-kemālūñ gülşen-i devletde bir güldür  
 Anuñ'çün cümle ´ālem cān u dilden saña bülbüldür
5. Hele ben bir şeb itdükçe du´āya şıdḳ ile niyyet  
 Niyāz idüp Hudāya dirdüm ey Mennān-ı bī-minnet

8. S. 3409: 60<sup>b</sup>.  
**Tesdīs-i Dürri.**



Şehenşâh-ı cihân luţf u ihsānuñla vir şıhhat  
 Taşadduk da iderdüm yoluña olsaydı ger kudret  
 Senüñ gibi şehenşâh-ı melek-sımāya hünkārum  
 Eger mālũñ olaydum şarf iderdüm cümleten varum

6. Bi-ḥamdi'llāh 'ināyet eyleyüp Ḥallāq-ı bī-hem-tā  
 Vücūd-ı pākũñe şıhhat libāsın kıldı çün 'atā  
 Bunuñ şükranesi ey pādşāh-ı mülk-i istiğnā  
 Ne var sen daḡı itseñ Dürri-i dil-ḡasteñi iḡyā  
 Yiter nār-ı ḡam-ı miḡnetle cismi dāḡ dāḡ olsun  
 Zamān-ı devletũñde ber-murād olsun çerāḡ olsun

### 9.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Ey 'uḡde-bend-i rişte-i peyvend-i cism ü rüḡ  
 V'ey nür-baḡş-ı çihre-i māh u cebīn-i yüḡ  
 Küttāb-ı cürmümũñ ola her vaḡti 'ömr-i Nüḡ  
 Bĩnde birine virmeyeler cürmümũñ şürüḡ  
 İtdüm cemī'i itdügüme tevbe-i naşüḡ  
 Eyle ḡabül tevbemi yā Rabb vir fütüḡ
2. Bir 'abd-i ḡavfnāk-i siyeh-rüyuñam senüñ  
 Muḡtāc-ı āb-ı 'afv-ı güneh-şüyuñam senüñ  
 Feyz-iltimās-ı luţf-ı 'atā-büyuñam senüñ  
 Ve'l-ḡaşıl ey kerīm kerem-cüyuñam senüñ  
 İtdüm cemī'i itdügüme tevbe-i naşüḡ  
 Eyle ḡabül tevbemi yā Rabb vir fütüḡ
3. Ben bir faḡır ü bī-kes ü pür-cürm ü pür-elem  
 Sen bir ganī vü kādir-i zü'l-menn ü zü'l-kerem  
 Bār-ı günāh kütāh ḡadümi yā rab kıldı ḡam  
 Şubḡ u mesā günāhum añup āh eylerem  
 İtdüm cemī'i itdügüme tevbe-i naşüḡ

9. S. 3409: 61<sup>b</sup>.

Müseddes-i Dürrī Der Münacāt-ı Bārī Te'alī.

3 C mısrasında vezin aksamaktadır.

- Eyle kabül tevbemi yâ Rabb vir fütüh
4. Ben ‘abdem hemîşe işüm sehvdür haṭâ  
Sen pādşâhsın saña lâyıḳ-durur ‘aṭâ  
Kıldı hevâ-yı nefsi beni ḥ<sup>v</sup>or Rabbenâ  
Raḥm it baña tâb-ı ruḥ-ı pāk-i Muştafâ  
İtdüm cemî‘i itdügüme tevbe-i naşûḥ  
Eyle kabül tevbemi yâ Rabb vir fütüh
5. Çün nâm Aḥmed oldı vü Dürrî laḳab baña  
Dürr-i ‘aṭâñı lâzıme oldı taleb baña  
Ḥamdüñ enîs-i ḳalb ḳılup rûz u şeb baña  
Muḥtâc ḳılma kimseye itme ğaḳab baña  
İtdüm cemî‘i itdügüme tevbe-i naşûḥ  
Eyle kabül tevbemi yâ Rabb vir fütüh

### 10.

*Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Ey ḥudâvend-i ḳader-ḳudret melâ’ik-pâs-bân  
V’ey şehenşâh-ı felek-ḳadr u mu‘allâ-âstân  
Ḥaḳ ḥaṭâlardan emîn itsün vücüduñ her zamân  
Başuñ içün diñle aḥvâlüm ki ḳaldum nâ-tevân  
El-amân ey ser-firâz-ı âl-i ‘Oşmân el-amân  
El-amân ey çâre-sâz-ı derdmendân el-amân
2. Sâbıḳ-ı sâbıḳ ezelden eyleyüp baĝrum kebâb  
Şoñra itdi bir iki manşıbla gÿyâ behre-yâb  
İl alup maḥşûlini bî-hÿde ben çekdüm ‘azâb  
Anuñ içün ḥân mân-ı tākātüm oldı ḥarâb  
El-amân ey ser-firâz-ı âl-i ‘Oşmân el-amân  
El-amân ey çâre-sâz-ı derdmendân el-amân
3. Ben sekiz yıldur ki vaşfuñ eyleyüp şubḥ u mesâ  
Âstânuñda emek-dâr oldum ey şâhib-‘aṭâ

4 C ve D mısrasında vezin aksamaktadır.

10. S. 3409: 66<sup>a</sup>.

Tesdîs-i Dürrî Bâ-Ḥasb-i Ḥâl-i Ü.

- Gerçi kim evvelde çok luḡfuñ görürdüm dā'imā  
 İltifātuñ görmeyelden şimdi kaldum bī-nevā  
 El-amān ey ser-firāz-ı āl-i 'Oṣmān el-amān  
 El-amān ey çāre-sāz-ı derdmendān el-amān
4. İntisāb itmiş bugün 'ālemde her-kes bir yere  
 Kimisi mīr ü vezīre kimi bāb-ı āḡere  
 Ben tevekkül eyleyüp ḡallāḡ-ı 'ālem-pervere  
 İlticā itdüm der-i sultān-ı vālā-gevhare  
 El-amān ey ser-firāz-ı āl-i 'Oṣmān el-amān  
 El-amān ey çāre-sāz-ı derdmendān el-amān
5. Luḡf ile gūṣ it maḡālüm ey ṣehenṣāḡ-ı kerīm  
 Dinile ḡālüm dīger-gün oldı va'llāhu'l-'azīm  
 Ṣānuña lāyık mıdur ey maḡzar-ı luḡf-ı 'amīm  
 ḡāk ile yeksān ola Dürrī gibi dürr-i yetīm  
 El-amān ey ser-firāz-ı āl-i 'Oṣmān el-amān  
 El-amān ey çāre-sāz-ı derdmendān el-amān

### 11.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Zihī düstür-ı ekrem Āṣaf-ı yek-tā-yı 'Oṣmānī  
 Zihī zāt-ı mükerrem maḡzar-ı elṡāf-ı Rabbānī  
 Cemālün maḡla'-ı 'izz ü celālün mäh-ı tābānı  
 Cebīnün āsmān devletün mihr-i dıraḡṣānı  
 Bugün devlet-serā-yı Cemde sensin Āṣaf-ı ṣānī  
 Senünle buldı esbāb-ı vezāret revnaḡ u ṣānı
2. Saña devleti ezelden dāde-i feyyāz-ı muḡlaḡdur  
 Degüldür imtinān-ı ṣīr ile ḡavlüm muḡaḡḡdur  
 Cemī'-i nāsdan maḡlūḡına ḡālīḡ çün eşfaḡdur  
 Senün iḡbālünü gitdükçe te'yid eyleyen ḡaḡdur  
 Egerçi sāye-i bāl-ı hümā devlet külāḡıdur  
 Velī sa'y ile ḡonmaz başa tevfiḡ-i İläḡidür

<sup>11.</sup> S. 3409: 216<sup>a</sup>.  
**Müseddes-i Dürrī.**

3. Zāmīrūnde ‘ibādu’llāh için te’hīre niyyet var  
Anı vaktiyle icrā itmege Hākdan ‘ināyet var  
Derūnından şadākat kalb-i pākūnde emānet var  
Senūñ zāt-1 şerīfūñde efendüm başka hikmet var  
Netīce mişli yoğ bir Āşaf-1 pākīze sīmāsın  
Ne hācet vaşfuñ itmek āftāb-1 ‘ālem-ārāsın
4. Eyālet zabtına hađđā ki bir düstūr-1 zī-şānsın  
Vezāret şartın icrā itmede maşsūd-1 akrānsın  
Hükümetde ‘adīl-i Āşaf-1 mülk-i Süleymānsın  
Herişe haşlet-i memdūh ile mađbūl-i Yezdānsın  
Olup maşfūz ālām u kederden zāt-1 mes‘ūduñ  
Cenāb-1 Hāđ müyesser eyleye bi'l-cümle maşşūduñ
5. Çün oldı zāt-1 pākūñ zübde-i cins-i Benī Ādem  
Zekā vü ‘ađl u fehm ü rüşdüñe taşsın ider ‘ālem  
Bugün akrān u emşāl içre sensin cümleden ağdem  
Vücūd-1 pākūñi hıfz ide dā’im Hālīk-1 ekrem  
Ezelden āstān-1 pākūñe efgendedür Dürrī  
Ferāmūş itme sulţānum kadīmī bendedür Dürrī

## 12.

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -*

1. Bāreka’llāh zihī āşaf-1 pākīze-simāt  
Şānek-allāh zihī zāt-1 sa‘ādet-āyāt  
Devlete oldı vücūduñ sebeb-i fevz ü necāt  
Şadra teşrīfūñ ile buldı cihān tāze hayāt  
Eyleyüp mesned-i iđbālī müzeyyen bi’z-zāt  
Olasın maşşere dek maşhar-1 hayr u hasenāt
2. Rūy-1 iđbālūñ idüp nūr-1 ‘ibādet şeffāf  
Eylemiş zühd ü vera‘ āyīne-i kalbūñi şāf  
Sendedür merhamet ü şefkat ü ‘adl ü inşāf  
Sende çokdur nazār-1 luţf-1 hafıyyü'l-elţāf

<sup>12</sup> S. 3409: 223<sup>b</sup>.

Şükriyye Der-Medh-i Vezir-A‘zam ‘Alī Pāşā Yessera’llāhu Mā Yeşā.

- Cevher-i zātuñı bir luṭf-ı ŧehenŧāh bilür  
 Bir daḡı zātuñı ḡalk eyleyen Allāh bilür
3. Ḥaḡ seni eylemiŧ ey ŧadr-ı ŧudür-ı vüzerā  
 ŧeref-i ‘ilm ile ser-tāc-ı fuḡül-ı ‘ulemā  
 Ḥiddet-i ṭab‘ ile biñ diḡḡat iderse ‘uḡalā  
 Rütbe-i fazluñı derk eyleleyemezler ḡat‘ā  
 Bir güher kim ola perverde-i dest-i ḡudret  
 Nice mümkin aña taḡdīri bahā vü ḡıymet
4. Sensin ol dürr-i girān-māye-i deryā-yı vücüd  
 Ki seni eyledi dünyāya Ḥudā māye-i sūd  
 Göricek ṭal‘ātüñi dīde-i erbāb-ı ŧühüd  
 Oldılar mu‘tekif-i küŧe-i miḡrāb-ı sücüd  
 Dergeh-i Ḥaḡḡa sürüp yüzlerini leyl ü nehār  
 ŧıdḡ ile eyleyeler ḡayr du‘āñı tekrār
5. Didiler ey Eḡad u Ḳādir ü Ferd ü Yezdān  
 Ḥalka ḡün senden olur luṭf u ‘atā vü iḡsān  
 Öyle ümmīd iderüz kim bu vezīr-i zī-ŧān  
 ŧadr-ı a‘lāya vire niḡe zamān revnaḡ u ŧān  
 Olup āfāḡa vücüdü sebep-i emniyyet  
 Devr-i ‘adlinde ola cümle-i ‘ālem rāḡat
6. Oldı ḡün ey meh-i tābende-i envār-ı ŧabāḡ  
 Devlet ü dīne zuḡūruñ sebep-i fevz ü felāḡ  
 Ḥüsn-i tedbīrūñ ile ‘ālemi itdūñ iŧlāḡ  
 Ola ‘ahdüñde cihān muḡtenem-i ŧulḡ u ŧalāḡ  
 Saña ŧimden gerü iḡlāŧ ile ey ŧadr-ı ‘alā  
 Vācib oldı giçe gündüz idelüm ḡayr du‘ā
7. ‘Ālemüñ ḡāṭır-ı vīrānını ābād itdūñ  
 Dilleri luṭf-ı firāvānuña mu‘tād itdūñ  
 Gerḡi kim manŧıb ile her-kesi dil-ŧād itdūñ  
 Līk bu silsilede Dürrī-i irŧād itdūñ  
 Ne iŧābet ne ‘adālet ne kerāmetdür bu  
 ŧübhesiz ŧā’ibesiz ‘ayn-ı ‘ināyetdür bu

8. Umaram haşre dek ey mihr-i sipihr-i iclāl  
Konmaya dāmen-i iqbālũne hĩç gerd-i zevāl  
Eyledükçe güzer eyyām u leyāl u meh ü sāl  
Seni şadr üzre mü'eyyed ide Hakk-ı müte'āl  
Şavm-ı pākũñle şalātuñ ola maqbül-ı Hudā  
Eyleye 'ıd-i şerifũñi mübārek Mevlā

## TERKİB-İ BEND

### 1.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--*

1. Ey ruḥuñ mihr-i dıraḥşān-ı sipihr-i iclāl  
 Çeşmüñ āfāk ile mirrīḥveş itmekde cidāl  
 Şafḥa-i çīn-i cebīnūñde 'ayān ḥarf-i celāl  
 Zīr-i müjgān-ı nigāhuñda nihān emr-i kıtāl  
 Sensin āfākda şimdi ḥalef-i Rüstem-i Zāl  
 'Alemüñ turre vü kākül sipehüñ ḥaṭṭ ile ḥāl  
 Dergehüñde bilinür gerçi senüñ 'arz ile ḥāl  
 'Arzuḥāl eylemek ammā saña bir emr-i muḥāl  
 Sensin ol server-i ḥübān u ser-efrāz-ı cihān  
 Ki saña bende-i fermān geçinür ins ile cān
2. Ḥande āfet kelimāt āfet ü güftār āfet  
 Cünbiş āfet ḥarekāt āfet ü reftār āfet  
 Çeşm-i cellād-ı każā ğamze-i ḥün-ḥ<sup>v</sup>ār āfet  
 Nigeh-i mest eceli ebru-yı mekkār āfet  
 Ḥāl-i pür-fitne ğazab zülf-i siyeh-kār āfet  
 Ḥaṭ-ı nev-reste belā turre-i ṭarrār āfet  
 Yalıñuz ḥāl ile zülfüñde dimem var āfet  
 Vaż<sup>°</sup>-ı şūḥuñ dil-i bī-çāreye mihr-bār āfet  
 Meded āfet meded aḥbābı helāk itdi hep  
 Reh-i 'ışkuñda belā-keşleri ḥāk itdüñ hep
3. Şīr-i ner gibi yirüñden ki kıyām eylersin  
 Esb-i nāza binüp irḥā-yı zimām eylersin  
 Gāh ṭāvūs gibi meyl-i ḥırām eylersin  
 Gāh bülbül-şıfat āġāz-ı kelām eylersin  
 Ḥālüñi dāne kırup zülfüñi dām eylersin  
 Şayduña 'aşık-ı üftādeyi rām eylersin

1. S. 3409: 53<sup>b</sup>.

**Terkīb-i Bend-i Dürrī Efendī.**

- Bezm-i aġyāra varup ŧürb-i müdām eylersin  
 ŧerbet-i la'lüni 'uŧŧāka ħarām eylersin  
 Bilmezem kaŧdı nedür sen ŧeh-i bī-pervānuñ  
 Neye müncer olur aġvāli dil-i ŧeydānuñ
4. Ĥaberüñ yoġ mı senüñ mihr ü vefā semtinden  
 Niçe bir vaz'-ı sitem cevr ü cefā semtinden  
 Tır-i ġamzeñ ireli cāna każā semtinden  
 Oldı hep kısmet-i dil derd ü belā semtinden  
 Düŧeli zülfüñe dil rāh-ı ħaṭā semtinden  
 Daĥı yol bulmadı taĥlīŧ u rehā semtinden  
 ŧāhsın yoġ bedelüñ ħüsn ü bahā semtinden  
 'Aŧıġ-ı zāruña luṭf eyle 'atā semtinden  
 Tıtalum ħüsn-i cihān-gır ile memlūsın sen  
 N'eyleyem yoġ bedelüñ lāle-i bī-būsın sen
5. Bār-ı hicrānuñı ħaml itmege ħudret yoġdur  
 Saña aġvāl-i dil añlatmaġa fırsat yoġdur  
 Ĥaŧılı cevrüñe 'uŧŧāka ṭākat yoġdur  
 Sitem ü cevre ise sende nihāyet yoġdur  
 Ĥüblarda ezeli gerçi ki ŧefkat yoġdur  
 Sende ammā kaçar-ı zerre mürüvvet yoġdur  
 ŧanma 'uŧŧāka ŧıdġ üzre maĥabbet yoġdur  
 Vardur anlarda veli sende ħaġıkat yoġdur  
 'Alemler ey ġül seni ġülzār-ı vefā dir ammā  
 Sende yoġ murġ-ı dile zerre kaçar büy-ı vefā
6. Luṭfuñ izĥār idüben baña [ki] ġam-h'ār olduñ  
 Yaralanmıŧ dile merhemler idüp yār olduñ  
 Ĥāh ol çeŧm-i füsün-sāz ile 'ayyār olduñ  
 Ĥāh ol zülf-i siyeh-kār ile mekkār olduñ  
 ŧoñra peymān-ŧiken-i yār u vefā-dār olduñ  
 Naġd-i ŧabrum alup aġyāra ħarīdār olduñ  
 Giderek mā'il-i āzār-ı dil-i zār olduñ  
 'Aġıbet dehrde bir ŧüĥ-ı sitem-kār olduñ
-



anķı bir l le-ruĥa yaķsa gönül c n u teni  
 Şu  le-i ser-keş olup d ĝ ider elbette beni

7. Sensin ey ĝonce-i nev-ĥ z-i bah r-ı ezeli  
 Dürri-i ĝam-zeden n ĥ Őıl-ı b ĝ-ı emeli  
 Gelseler bir yire t t r ile r mu n güzeli  
 Sen Őeh n  alem-i ĥ sn içre bulunmaz bedeli  
 İtmesün dirsın eger ĝayr ile  aŐıķ cedeli  
 L yık-ı devlet-i vaşl eyleme her n -maĥali  
 Senden ey sehm-i bel  kavı-i kaź -yı eceli  
 Ben taĥamm l kıluram her ne cef  gelse veli  
  orkaram yüze ıķa baĥt-ı siy hum bir gün  
 Yelerek d men-i ĥ sn n tuta  hum bir gün

## MÜSTEZAD

## 1.

*Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün // mef'ülü fe 'ülün*

*Hezec -- + / + -- + / + -- + / + -- // -- + / + --*

1. Mir'āt-ı dilin şāf idemez jeng-i riyādan  
Ol zāhid-i sālūs  
Feyz almasa ger pertev-i hürşīd-i Hūdādan  
Dā'im ider efsūs
2. Bu hāset ile burc-ı bedenden çıka cānum  
K'āhīr nefesümde  
Ol gonce-dehen olmadı bir kerre vefādan  
Mutlak baña me'nūs
3. Görmez mi 'aceb āh ile 'uşşāk-ı ciger-süz  
Firdevs-i ruhuñda  
Ol turrelerüñ cünbişini bād-ı şabādan  
Mişl-i per-i tāvūs
4. İtdüñ çü tenüm nāz ile pā-māl-i semendüñ  
Ey şāh-süvārum  
Bu şīşe-i çeşmüm dahı ol kuhl-ı cilādan  
Gel eyleme me'yūs

---

1. S. 3409: 70<sup>b</sup>, Derkenar.  
Müstezād-ı Dürri.

## GAZELLER

### 1.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Eyā serv-i semen-sīmā dehānuñ ğonce-i ħamrā  
Ne ğonce ğonce-i ğülşen ne ğülşen ğülşen-i Me'vā
2. Şaçũndan ey perī-peyker gelür bir nefħa-i ħoş-ter  
Ne nefħa nefħa-i 'anber ne 'anber 'anber-i sārā
3. Bi-ħamdi'llāh ğiçüp fūrķat irişdi müjde-i vuşlat  
Ne vuşlat vuşlat-ı dilber ne dilber dilber-i ra'nā
4. Dil oldı la'lüñe rāğıb dūr-i dendānuña t̄alib  
Ne t̄alib t̄alib-i gevher ne gevher gevher-i yek-tā
5. Ezelden Dürri-i şeydā saña 'āşık-durur şāhā  
Ne 'āşık 'āşık-ı şādık ne şādık şādık-ı Mevlā

### 2.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Gül-i riyāz-ı nübüvvet meh-i sipihr-i hüdā  
Şeh-i serīr-i risālet emīn-i vaħy-i Ĥudā
2. Resül-i Yeşrib ü Baḥḥā Muħammed-i şādık  
Muķīm-i ğüşe-i 'uzlet 'azīz-i her-dü-serā
3. 'Aceb mi ehl-i zemīn virse pāy-būsuña cān  
Müşerref oldı ķudūmuñla cümle ehl-i semā
4. Cihāniyāna ķudūmuñla irdi raħmet-i Ĥak  
Eyā ğüzīde-i maħlūķ-ı Ĥazret-i Mevlā

---

1. S. 3409: 26<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**

2. S. 3409: 40<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Fi'n-Na't.**

5. Taḥammül eyleyemez nāra Dürri-i zāruñ  
Şefā' at eyle aña ey şefi' -i rüz-ı cezā

3.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --*

1. Māye-i naqd-i dil-i zāra taşarruf ne belā  
Pāsbān olmayıcağ deyre telaṭṭuf ne belā
2. Göricek miḥnet-i zindānı revā yāruña pes  
Ey Züleyhā-yı zemān da'vi-i Yūsuf ne belā
3. Sākin-i gūşe-i mey-ḥāne-i āzād olana  
Şıķlet-i şoḥbet-i erbāb-ı tekellüf ne belā
4. Cānı bir nazra-i düzdīdeye vir ey 'āşık  
Cünbiş-i ğamze-i ğammāza tevaķķuf ne belā
5. Furşat-ı devlet-i hicrānı bugün bāķi iken  
Devlet-i vuşlat-ı māzīye te'essüf ne belā
6. Mā-sivā terkine cām-ı ezeli nūş eyle  
Şūfiyā derd-i ser-i ehl-i taşavvuf ne belā
7. Dürriyā böyle maķālāt ile meşhūr olana  
Güft-güy-ı sūḥan-ı bezm-i tazarruf ne belā

4.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Debistān-ı ezelde olmadın levḥ u kalem peydā  
Beyāz-ı dilde naķş-ı ḥaṭṭuñ itmişdi raķam peydā
2. Şarāb-ı la'l-i cām-baḥşuñla dil ser-mest iken cānā  
Ne cān olmuşdı zāhir bezm-i 'ālemde ne Cem peydā
3. Hezārān bülbül-i dil perde-i efgānı çāk eyler  
Olnca gülsitān-ı dehrde bir ğonce-fem peydā

3. S. 3409: 40<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

4. S. 3409: 42<sup>b</sup>.

**Dürri.**

4. Bu gülzâr içre ḥandân olmaz ey dil ḡonce-i maḡşûd  
Mişâl-i şeb-nem-i ter olmayınca gözde nem peydâ
5. Şaḡın pâ-mâl-i esb-i nâz olursın ey dil-i şeydâ  
Bu meydân içre oldı bir büt-i Rüstem-sitem peydâ
6. Gel ey sâḡî aḡıt seyl-i neşâḡ-engîz-i şahbâyı  
Ki oldı şûre-zâr-ı dilde yüz biñ ḡâr-ı ḡam peydâ
7. Şikâyet itme şabr eyle ḡam-ı devrâna ey Dürrî  
Bu dünyâdur olur elbette bir ehl-i kerem peydâ
8. İde Ḥaḡḡ 'ömrin efzûn ḡazret-i şâḡ-ı cihânuñ kim  
Olur vaşfiyla ḡâḡırda sürûr-ı dem-be-dem peydâ
9. Şeh-i Ḥâtem-seḡâvet ya'ni Aḡmed Ḥân-ı devrân kim  
Selâḡin içre olmaz öyle bir şâḡib-kerem peydâ
10. Hezârân sâl devr itmek gerekdür çarḡ-ı ḡerdân kim  
Ola anuñ gibi bir pâdşâḡ-ı muḡterem peydâ

## 5.

*Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*

*Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---*

1. İremden bir eşer ḡaşr-ı Ḥavernaḡden nişândur bu  
Anuñçün zînet-efzâ-yı ḡülistân-ı cihândur bu
2. Bunuñ âb u hevâsı cennet-âsâ rûḡ-baḡşâdur  
Meger ḡaşr-ı dil-ârâ-yı behişt-i câvidândur bu
3. N'ola feyz-i hevâsı mâye-i şevḡ-i derûn olsa  
Baḡılsa nûr-baḡş-ı dîde-i seyrâniyândur bu
4. Derûnından birûnı luḡf-ı câmından nümâyândur  
Nice inkâr ider ehl-i naḡar ḡünden 'ayândur bu
5. Muḡarrâ sebzezârın seyr iden firdevs ḡann ider  
ḡören dir selsebîl-i 'ayn-ı enhâr-ı cinândur bu

5. S. 3409: 68<sup>a</sup>.

**Güfte-i Dürrî Med [u] Vaşf-ı Ḥaşr-ı Şadr-ı 'Alî.**

6. Mu'allādur dü-tāk-ı zer-nigāri tāk-ı kistrādan  
Degül kavş-ı kuzah iki kemān-ı zer-nişāndur bu
7. İrem dirse buña erbāb-ı isti'dād lāyıkdur  
Ki mişli ravza-ı 'ālemde yok bir gülsitāndur bu
8. İlahī dā'imā ma'mūr kıl bu kaşr-ı vālāyı  
Ki nüzhet-perver-i hātır letāfet-bahş-ı cāndur bu
9. Sezādur her ne deñlü 'ālem-ārā olsa ey Dürrī  
Maķām-ı şadr-a'zam-ı Āşaf-ı 'ālī-mekāndur bu

## 6.

*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Zihī Resül-i mükerrem habīb-i zāt u şifāt  
Halil-i gülşen-i ihlāş u Nuh-ı baħr-i necāt
2. O nürsın ki ezelden muṭābık olmuşdur  
Şifāt-ı zātuña zātuñ şifātuña bi'z-zāt
3. Yapıldı feyz-i vücūduñla Ka'be-i İslām  
Yıkıldı yümn-i kudūmuñla deyr-i Lāt u Menāt
4. Be-ħakķ-ı Ĥazret-i Şiddık u Ĥazret-i Fārūk  
Be-ħakķ-ı Ĥazret-i 'Oşmān be-ħakķ-ı Şāh-ı guzāt
5. Be-ħakķ-ı muzlime-i Ĥazret-i Ĥasen ve Ĥüseyn  
Be-ħakķ-ı cümle-i aşhāb u cümle-i sādāt
6. Be-ħakķ-ı tāt-at-i pākān-ı Naķşbendiyye  
Be-ħakķ-ı cümle-i evrād u cümle-i tātāt
7. Şefāt eyle meded Dürrī-i güneħ-kāra  
Şu dem ki eyleye feryād ahāli-i 'araşāt

## 7.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

---

6. S. 3409: 61<sup>b</sup>.  
**Fi'n-Na'tü's-Şerif-i Dürrī Efendi.**

7. S. 3409: 62<sup>a</sup>.

1. Şevküñle vir derūna cilā yā Nebī meded  
Ġam zulmetinden eyle rehā yā Nebī meded
2. Üftāde vü ġarīb ü güneh-kār u şermsār  
Bir derdmendem eyle devā yā Nebī meded
3. Kurb-i Ĥudāda leyle-i Mi'rāc içinde çün  
Bulduñ maķām-ı 'izz ü 'alā yā Nebī meded
4. Kūdretten indi şāñuña levlāk ħil'ati  
Sensin şehenşeh-i dü-serā yā Nebī meded
5. Ümmīdüm ol ki eyleyesin Dürriyi kabül  
Ol dem ki ümmetüñ diye vā yā Nebī meded

## 8.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. İçenler cām-ı la'l-i nābuñı mestānelenmişler  
Çekenler zülfüñüñ zencirini dīvānelenmişler
2. Sitem ħamyāzesinden teşnegāna şerbet-i vaşluñ  
Tolup ħün-ı cigerle gözleri peymānelenmişler
3. Düşerse şayduña rūĥāniyān ıtlākı müşkildür  
Siyeh ħālūñ ħam-i zülfüñle dām u dānelenmişler
4. Seherden ġonce der-şeb şem'-i bezm-ārā-durur ħüsnüñ  
Anuñ'çün cān u dil bülbüllenüp pervānelenmişler
5. Olanlar ħāzin-i genc-i ħayāli ol dil-ārānuñ  
Cihān ma'müresinden Dürriyā vīrānelenmişler

## 9.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. O şeh ki ġayr ile nüş-ı şarāb-ı nāb eyler  
Ĥumār-ı ġam dil-i vīrānumı ħarāb eyler

---

8. S. 3409: 15<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

9. S. 3409: 18<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

2. Bir āteşin-ruhuñ eşvākına felek her dem  
Tenūr-ı tende yaqar sīnemi kebāb eyler
3. Alup kenārına āgyārı luṭf ider dā'im  
Baña gelince ğazabnāk olur 'itāb eyler
4. Raqīb-i her gice memnūn-ı vuşlat eyler iken  
Tekellüm itmege 'uşşāk ile hicāb eyler
5. Hülüş-ı kalbūme bakmaz beni ider nevmīd  
Raqīb-i mel'anet-endīşi kām-yāb eyler
6. Bu derde tāb ü taḥammül getürmez anuñ için  
Mişāl-i teb dil-i pür-ra'şe ıztırāb eyler
7. Şaқın ḥarāret-i Dürriden ey felek ḥazer it  
Ki nüh revākuñı iḥrāk-ı tef ü tāb eyler

### 10.

*Mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün*

*Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---*

1. Niğāhından o ḥūnī-meşrebūñ kerrūbiyān dıtrer  
Zihī cellād kim ḥavfindan ehl-i āsmān dıtrer
2. O tıfl-ı nev-resüm zaḥm urşa artar lerziş-i sīnem  
Belī her mübtedīnūñ zarb-ı tīrinden nişān dıtrer
3. Hevā-cünbānyam bir āfetūñ kim vaқt-i nezzāre  
Olur dil mużtarib ten fitne 'aқl āşüfte cān dıtrer
4. Nice dil-ḥ'āhum üzre kām alam ben kim dem-i vuşlat  
Ten-i pür-ra'şe dıtrer ol meh-i nā-mihr-bān dıtrer
5. Meded bir kerre yoқla Dürr-i bīmāruñı luṭf it  
Ġam-ı hicrān ile teb-lerze tutmuş bī-emān dıtrer

---

10. S. 3409: 18<sup>b</sup>, Derkenar.  
Dürrī.



## 11.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī'* -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Rāh-1 talebde dökmedügüm eşk-i ter mi var  
Harc olmaduğ bu yolda meger sīm ü zer mi var
2. Kan ağlasam 'aceb mi ğam-1 la'l-i yār ile  
Nüş itmedük bu derd ile hūn-1 ciğer mi var
3. Ğāyetde muztarib harekātuñ var ey gönül  
Sende cünūndan 'acebā bir eşer mi var
4. Bī-hūde miḥnet-i yeme ğavvāş olur esīr  
Dendān-1 yāra beñzedecek bir güher mi var
5. Bünyād-1 çarḫı hedm iderem dir hemīşe dil  
Bilmem elinde tīşe-i āh-1 seher mi var
6. Etrāf-1 hüsnde görinen ḫaṭ mı cā-be-cā  
Yoksa diyār-1 Rūma Ḥabeşden sefer mi var
7. Gevher-keşān-1 baḫr-i ma'ārif zemānede  
Dürri degül dür olsa daḫı gūş ider mi var

## 12.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī'* -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Ol tıfl-1 nā-resīde ki biñ dil-figārı var  
Neşküfte ğoncedür ki hezārān hezārı var
2. Beñzer egerçi turre-i müşğīni sünbüle  
Ammā ki berg-i lāleden aḫmer 'izārı var
3. Ey nāzırān-1 şun'-1 Ḥudā seyr idüñ görüñ  
Ol bāğ-1 behcetüñ ne müzeyyen bahārı var
4. Ey mīve-i nihāl-i melāḫat yetiş yetiş  
'Uşşāğ-1 teşnenüñ saña çok intizārı var

11. S. 3409: 22<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

12. S. 3409: 23<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

5. Koymış hemân tabağçe-i ihlâşa varını  
Dürri haķırüñüñ saña bir bergüzârı var

### 13.

*Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Yine ol şüh-ı meh-peyker derûna urdı bir hancer  
Çi hancer hancer-i ğamze çi ğamze ğamze-i dilber
2. Gelür âheng ile bezme ider mestâne biñ nağme  
Çi nağme nağme-i tütî çi tütî tütî-i sükker
3. Hıta-ı hâlûñden ol mehveş şalar her dem dile âteş  
Çi âteş âteş-i micmer çi micmer micmer-i 'anber
4. İder ol çeşm-i pür- 'işve hemîşe 'aşıkça cilve  
Çi cilve cilve-i âhû çi âhu âhû-yı hoş-ter
5. Göñül îsâr için şaklar niçe gencîne-i gevher  
Çi gevher gevher-i midhat çi midhat midhat-ı server

### 14.

*Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Beşersin gerçi cânâ tal'atüñ havrâ pesend eyler  
Nihâl-i serv-i hoş-reftârüñi Tübâ pesend eyler
2. Hırâm itseñ melâ'ik hû çeker insân ider taħsîn  
Seni ey şun'-ı Hakk ednâ degül a'lâ pesend eyler
3. Nezâketle leb-i şekker-feşânuñ gelse güftâra  
Kelâm-ı cân-fezâsın tütî-i güyâ pesend eyler
4. Varup hecr-i ruħuñla şahn-ı gülşende figân itsem  
Şadâ-yı sîne-süzum bülbül-i şeydâ pesend eyler
5. N'ola şî'ri pesend-i Rüm ise Sırrı vü Şehdîñüñ  
Senüñ eş'âr-ı pāküñ Dürriyâ dünyâ pesend eyler

13. S. 3409: 27<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

14. S. 3409: 41<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## 15.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -*

1. Devr eyle bezmi cām ile sākī reviş budur  
Şāh it gedāyı Cem gibi dād u dihiş budur
2. Bālā-keş olma şu'le gibi rūzgārda  
Mānend-i āb hāke yüzüñ sür meniş budur
3. Olduqça meh hilāl anı bedr eyler āftāb  
Ehl-i keremde kâ'ide-i perveriş budur
4. Bir tîşe ile şığmadı kuhsār-ı 'āleme  
Ferhāda gālībā sebeb-i serzeniş budur
5. Hancer be-kef gelürken o şūhı görüp didüm  
Şür-efgen-i cihān olacaqdur geliş budur
6. Dürrī egerçi āyine-i hüsni şāfdur  
Ammā ğubār alur giderek gösteriş budur

## 16.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -*

1. Nem kapsa dīde hātđan eger eşk-i ter virür  
Deryā alınca ebrden ābı güher virür
2. Bir āh-ı şubhğāha baqar 'uqde-i derün  
Zirā güşadı ğonceye bād-ı seher virür
3. Şehr-i raqībe uğrama ey h'āce-i cemāl  
Kālā-yı 'arza böyle ticāret zarar virür
4. Ol mū-miyānı 'ışk ile kuçmağ murād iden  
Bāzū-yı dāğdārını zerrin kemer virür
5. Dürrī bu bāğa neşr ideğör cūy-ı eşküñi  
Bir gün olur ki nahl-i ümīdüñ semer virür

---

15. S. 3409: 42<sup>b</sup>.

16. S. 3409: 43<sup>a</sup>.

## 17.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. O ŧeb ki sāķi-i ra'nā yürür ŧurur oturur  
Ayağ u ŧem' -i aħibbā yürür ŧurur oturur
2. Ne ħāldür bu ki seyyāre vü ŧevābit ü ħāk  
Hevā-yı 'ıŧķ ile ħālā yürür ŧurur oturur
3. Bahār-ı ŧevķi ile cūy u serv ü sebze-i ter  
Bu gülŧen iċre ne zībā yürür ŧurur oturur
4. Düşüp telātum-ı emvāc-ı baħr-i 'ıŧķa göñül  
Miŧāl-i keŧti-i deryā yürür ŧurur oturur
5. Bilür mi gör ħarekāt ü sükūt u ħayretini  
Egerċi Dürri-i ŧeydā yürür ŧurur oturur

## 18.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. O kim bu bāđa nigāh-efgen-i te'emmül olur  
Sevād-ı dīdesine gül diken diken gül olur
2. O dem ki gülŧen-i bezm iċre cām-ı mey gül olur  
Hezār na'ra-i mestāne reŧķ-i bülbül olur
3. Gelür o 'āŧıķa seyr-i ċemenden istiğnā  
Ki dāđ-ı sīnesi gül dūd-ı āħı sünbül olur
4. ċekilmiŧ ey kaŧı yā ċille-i ħamuñ ŧotalum  
Yā tır-i ħamze-i ŧūħa nice taħammül olur
5. Bu bey' gehde ticāret o kimse eyler kim  
Metā' u māyesi ihlāŧ ile tevekkül olur
6. Kelām-ı ħāzret-i ŧāħib-zemīne ey Dürri  
Nazīre eylememek ħaķ bu kim tekāsül olur

---

17. S. 3409: 43<sup>a</sup>.

18. S. 3409: 43<sup>a</sup>.

7. Bir öyle server-i 'ālī-maḳām-ı 'irfānuñ  
 'Ulüvv-i ḳadrini fehm itmemek tecāhül olur
8. Cenāb-ı Ḥazret-i Ḥān Aḥmed-i hümāyün-baḥt  
 Ki ḥāk-i dergehiniñ cüz'i māye-i küll olur

**19.**

*Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Ol şeh semend-i nāzına urdı eger meger  
 Kim ehl-i 'ışka geldi görindi sefer mefer
2. Geçmek muḥāldür saña müy-ı miyāndan  
 Olmaz bu şaydgehde gönül her kemer memer
3. Elbette ṭab'-ı şāf elemden ğubār alur  
 Āb-ı zülāle virmemek olmaz keder meder
4. Gözden aḳıtma ḥüsnuñe ḳarşu sirişkümü  
 Virmez mi ḥırmen-i güle cānā ḥaṭar maṭar
5. Ey bād ḳaldı Dürri-i zār intizārda  
 Kim didi saña dergeh-i şāha ḥaber me-ber
6. Ḥān Aḥmed-i yegāne ki devrinde ser-keşān  
 Ğam nīzesiyle baġrını dā'im deler meler
7. Ecdād-ı pāki gülşen-i 'adni maḳām idüp  
 A'dā-yı bed-nihādına olsun saḳar maḳar

**20.**

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Ne lebin būs idecek nādire-ġüftārum var  
 Ne yüzün seyr idecek āyine-ruḥsārum var
2. Güyiyā tıfl-ı yetimem bu felāketkedede  
 Ne baña kimse enīs oldı ne ğam-ḥ<sup>v</sup>ārūm var

19. S. 3409: 43<sup>b</sup>.

20. S. 3409: 43<sup>b</sup>.

3. Beni söyletme gel Allāhı severseñ luṭf it  
Saña taḳrīr idemem derdümi efkārum var
4. Ne yem-i dilde olan gevherüme raġbet olur  
Ne bu bāzār-ı cihān içre ḥarīdārum var
5. Bir kıızıl altuna mālīk degülem dünyāda  
Gerçi kim sīnede biñ dāġ-ı şerer-bārūm var
6. Dāmen-i luṭfını elden ḳoma Dürrī o şehūñ  
Belki bir gün diye bir ‘abd-i şenā-kārūm var
7. Sen hemān rüz u şeb ihlāş ile şükr eyledüğüm  
Bir kerem kāmı seḫā ma‘deni ḥünkārūm var
8. İderem vaḳti ile pāyına bir bir īşār  
Şadef-i sīnede çok gevher-i şehvārūm var
9. Yalınuz gevher-i şehvār degül şarf idecek  
Belki şandūḳa-i dilde nice esrārūm var

### 21.

*Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Ğamuñla içdügümüz cür‘a-i leb-ā-lebdür  
Bu bezmde çekilen hep belā-yı meşrebdür
2. Netīce-baḫş olamaz ders-i ‘ışḳ-ı sāde-ruḫān  
Bize mütāla‘a-i nev-ḫaṭānı maṭlabdur
3. Fünūn-ı nüşḫa-i ‘ışḳı tamām ḥıfz itmiş  
Egerçi ol büt-i nev-reste tıfl-ı mektebdür
4. ‘İzār-ı şafḫa-i mü ḫaṭṭ u noḳta ḫāl-i siyāh  
Cemāl-i yār ‘aceb nüşḫa-i mürettebdür
5. Ümīd-i vuşlat-ı Dürrī [vü] Sa‘di vü Feyzī  
Velīk Mādiḫ aña cümlemüzden ensebdür

## 22.

*Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. 'İzār-ı āline gül dinse yār āteş olur  
Şikenc-i zülfine sünbül diseک müşevveş olur
2. Mişāl-i serv ayağına o gül-bün-i nāzuñ  
Ne deñlü göz yaşı döksek o deñlü ser-keş olur
3. Çehār-pāre ile rakş ider şafāsından  
Ne dem ki deyre duçar-ı büt-i müterreş olur
4. Lebünñ hayāli ile eglenür dil-i bīmār  
'İlācı renc-i ğamuñ[uñ] şarāb-ı bī-ĝış olur
5. O şūhı Dürri vü Sa'dī vü Mādiḥ ü Feyzī  
Görince bezm-i maḥabbetde çok keş-ā-keş olur

## 23.

*Müstef' ilün fe' ülün müstef' ilün fe' ülün*

*Recez - - + - / + - - - / - - + - / + - -*

1. Maḥmūr-ı bezme sākī cām-ı şarāb göster  
Dil-teşnegāna ya'nī cüllāb-ı nāb göster
2. Yandum serāb-ı ğamda mişl-i dil-i Sikender  
Ey Hızr-ı çeşme-i cān bir katre āb göster
3. Ey ḥāne-zād-ı 'işmet aç bürka'-ı cemālünñ  
Zulmet-serāy-ı dehre bir āftāb göster
4. La'l-i şeker-nişāruñ tūtī-mişāl söylet  
Ḥüsn-i 'araḫ-feşānuñ pür-āb u tāb göster
5. Geh zülf-i pīç pīçünñ 'arz eyle ḫalka ḫalka  
Geh çeşm-i neş'e-baḫşuñ mest ü ḫarāb göster

22. S. 3409: 44<sup>a</sup>.

**Güfte-i İştirāk Dürri Sa'dī Feyzī Birāderān-ı Ü.**

3 B mısrasının vezni aksamaktadır.

23. S. 3409: 59<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

6. Her kûçe-i gerd-i rüsvâ itdükçe kaçd-ı dîzâr  
Ey hacle-perver-i nâz semt-i hicâb göster
7. Deryâ-yı ma'rifetsin olma hamûş Dürrî  
Tab'ûñ şadefçesinden dürr-i hoş-âb göster

## 24.

*Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Bahâr-ı bâğ-ı cihân bizlere hazân görünür  
Nevâ-yı bülbül ü kumrî hırâş-ı cân görünür
2. O deñlü mümtezic-i devr-i 'aks-i eflāküz  
Ki cirm-i arz bize sakf-ı âsmân görünür
3. Egerçi h'âce-i bâzâr-ı i'tibâruz lîk  
Hemîşe çeşmümüze sūdumuz ziyân görünür
4. Ne bes ki (\*) şâhid-i ümmîdi cüst ü cü ideriz  
Ne bir sürâğını bulduğ ne bir nişân görünür
5. Yazuğ ki dîde-i insâna Dürriyâ o perî  
Rağîb-i dîvden eyler hazer nihân görünür

## 25.

*Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*

*Muzârî' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Zahm-ı hadeng-i nâvek-i müjgânı kim çeker  
Zür-ı kemân-ı ebru-yı cânânı kim çeker
2. Tut her kemîne kaçresi biñ 'ömr-i Nüh imiş  
Âzâr-ı râh-ı çeşme-i hayvânı kim çeker
3. Çarğ-ı felekden itmezüz ümmîd-i iltifât  
Bâr-ı girân-ı minnet-i dūnânı kim çeker

24. S. 3409: 70<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrî.**

4 (\*) Bu şekilde okunarak anlam bütünlüğü tesis edilmiştir.

25. S. 3409: 73<sup>a</sup>.

**Güfte-i Dürrî.**



4. Kalduğ ayakda destümüz al sâkıyâ meded  
Sensüz ayağ-ı bāde-i rummānı kim çeker
5. Dürrî taħammül eyleyemem bir nezāreye  
Zahm-ı hadeng-i nāvek-i müjgānı kim çeker

**26.**

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --*

1. Dāgumuñ penbesi kim āh-ı fenādan dökülür  
Neşterin ..... āzār-ı şabādan dökülür
2. İtme ümmīd-i feraħ eşk-i terümden ey dil  
Maţar-ı ğam-durur ol ebr-i belādan dökülür
3. ‘Arızuñdan dökilen tāze ‘araç dāneleri  
Jāledür kim varak-ı verd-i beĳādan dökülür
4. Girye eyler ĳutebā gerçi ser-i minberde  
Cümle hep gözlerinüñ yaşı riyādan dökülür
5. Zīb-i iklīl-i ser-i devlet olan gevherler  
Kalem-i Dürrī-i pākīze-edādan dökülür

**27.**

*Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Şarāb-ı la‘lün ol mestāne-dil kim ĳüt-ı rüh eyler  
Şabāh-ı haşr bīdār olsa anuñla şabūh eyler
2. Güzārān eyleyen ‘ömrin ĳayāli bend-i zülfüñle  
Anuñ bir sâ‘atin reşk-āver-i şad ‘ömr-i Nüh eyler
3. Dilā ğam çekme kim açılmaz oldu daħme-i ümmīd  
ĳudā fettāhdur elbetde bir fetħ ü fütüh eyler
4. Cemāl-i ‘ālem-efrūzuñ nazargāh eyleyen ‘aşıĳ  
Şu‘ā-ı çeşmini pertev-feşān-ı ĳüsn-i rüh eyler

---

26. S. 3409: 215<sup>b</sup>.

**Güfte-i Dürrī.**

27. S. 3409: 216<sup>b</sup>.

5. N'ola dem ursa Dürrî mest iken âdâb-ı hikmetden  
Şarâb insânı zâhid vâkıf-ı metn-i şürûh eyler

**28.**

*Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --*

1. 'İşkda pey-rev-i Ferhâd ki dirler o bizüz  
Terbiyet-kerde-i üstâd ki dirler o bizüz
2. Bir içim şu diyerek cân virürüz gamzesine  
Teşne-i deşne-i cellâd ki dirler o bizüz
3. Değişüp 'aklı cünûna dili virdük zülfe  
Kayd-ı endîşeden âzâd ki dirler o bizüz
4. Sâde-rû her büt-i bî-gâzeye mâ'il oluruz  
'Âşık-ı hüsn-i Hudâ-dâd ki dirler o bizüz
5. Dürriyâ vâli-i mülk-i sühân âgâh olsun  
Şâ'ir-i nâdire-icâd ki dirler o bizüz

**29.**

*Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün*

*Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --*

1. Biz ki dâr-ı turre-i şeb-gûna çıkmış inmişüz  
Şan kemend-i âh ile gerdüna çıkmış inmişüz
2. Ey felek dürr-i yetîmüz pây-mâl itme bizi  
Kâdr ile dîhîm-i Efrîdûna çıkmış inmişüz
3. Bizden istifsâr idüñ sırr-ı Aristüyı ki biz  
Çâr-taş-ı 'aql-ı Eflâtûna çıkmış inmişüz
4. Çekmişüz meşq-i kemân-ı ebruvânından kalem  
Muşhaf-ı hüsninde ancak nûna çıkmış inmişüz
5. Dürriyâ biz tamlâ-i yâkût-ı kân-ı hasretüz  
Tâ cigerden dîde-i pür-hûna çıkmış inmişüz

28. S. 3409: 27<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrî.**

29. S. 3409: 36<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrî.**

## 30.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -*

1. Biz ki raḥm-ı māder-i imkāna inmiş çıkmışuz  
Gevher-i yek-dāneyüz kim kāna inmiş çıkmışuz
2. Zīb-baḥş-ı efser-i şāhān olursaḳ vechi var  
Dürr-i yek-tāyuz bün-i 'ummāna inmiş çıkmışuz
3. Çeşme-i ḥurşid olursa n'ola menzil-gāhumuz  
Jāleyüz berg-i gül-i ḥandāna inmiş çıkmışuz
4. Cevr-i ferzendān-ı Ya'küb-ı zemān-ı ğalleden  
Yūsuf-āsā çāh ile zindāna inmiş çıkmışuz
5. Neş'e-i feyz-i mey-i bezm-i elestüz Dürriyā  
Cām-ı taḅ'-ı 'ālem-i mestāna inmiş çıkmışuz

## 31.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -*

1. Çin-i zülf ü ḥatt-ı 'anber-fāma girmiş çıkmışuz  
Eyleyüp Çini seyāḥat Şāma girmiş çıkmışuz
2. Tāze düşdüñ sen zenaḥdānına ey dil itme āh  
Niçe kez biz ol çeh-i ālāma girmiş çıkmışuz
3. Gāh ğisū gāh ebrū gāh ḥāl ü geh zeḳan  
Olalı murğ-ı heves biñ dāma girmiş çıkmışuz
4. Seyr iderdük 'aksümüz evvel derün-ı bādede  
Gūyiyā cism-i laḫfüz cāma girmiş çıkmışuz
5. Tığ-ı çeşm ü feyz-i la'lüñle senüñ Dürrī gibi  
Niçe kerre ḥāne-i bī-bāma girmiş çıkmışuz

30. S. 3409: 37<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

31. S. 3409: 37<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

## 32.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel* + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Giry e her dem sebeb-i ḥande-i cānān olmaz  
Biñde bir kaṭre-i bārān dūr-i ğaltān olmaz
2. Şā' iriyyet yalıñuz vezn-i ṭabī' atle degül  
Bir şüküfeyle çemenzār-ı gülistān olmaz
3. Kābiliyyet gerek ādemde mürebbī n'itsün  
Dūde-i şem'-i Çigil kuḥl-i Sıfāhān olmaz
4. Zīnet-i elbise ḥayvānı ider mi ādem  
Tengnā zīver-i erzīz ile fincān olmaz
5. Komañuz Dürri-i 'ālī-güheri yirde meded  
Bu kadar zīver-i gencīne-i 'irfān olmaz

## 33.

*Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün*

*Muzārī'* -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Eşk ile tāze neşv ü nemā buldı dāğumuz  
Kesb-i ṭarāvet eyledi açıldı bāğumuz
2. Şūr-ı ümīd olsa da mesmū'umuz degül  
Ol deñlü şüret-i ye'sle pürdür kulağumuz
3. Gel taḥtgāh-ı sīne-i pür-dāğı seyr kııl  
Devrān-ı şāh-ı ğamda yanar biñ çerāğumuz
4. Şun bir piyāle destümüz al sākiyā meded  
Seng-i ḥumār kııldı şikeste ayağumuz
5. Dürri mürīd-i mürşid-i 'ışk olalı bizüm  
'Arş-ı berīne düşdi zılāl-i otağumuz

32. S. 3409: 42<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

33. S. 3409: 69<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

2 B mısrasının vezni aksamaktadır.

## 34.

*Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Yāri derūn-ı pīrehen-i cānda beslerüz  
Biz cevherīlerüz güheri kānda beslerüz
2. Dāğ-ı derūnı pārelerüz āh-ı serd ile  
Biz lālezārı faşl-ı zemistānda beslerüz
3. Tā irmesün aña zarar-ı çeşm-i āftāb  
Biz Yūsuf-ı melāḫati zindānda beslerüz
4. Hūn dilde eşk dīdede sevdāger-i ğamız  
Yāḫūtı kānda dūrri 'ummānda beslerüz
5. Ğavvāş-ı fikretüz dūr-i maẓmūnı Dürriyā  
Tā ḳa' r-ı baḫr-i ṭab'-ı sūḫandānda beslerüz

## 35.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Ḳaçan kim ḫadleri ol serv-ḳaddūñ güllenürlermiş  
Bahār-ı ḫüsne nisbet ṭurreler sünbüllenürlermiş
2. Feminden yoḳ eşer müy-ı miyānı nā-bedīd ammā  
Şebāt-ı leblerin mestāne şordum müllenürlermiş
3. Şanurdum ḫ<sup>v</sup>ān-ı ḫüsniñde 'adesdür ḫāl-i Hindūlar  
Velī bir yir ki teşmīm eyledüm fülfüllenürlermiş
4. Olup bir ğonceye dil-beste defterḫānede küttāb  
Anuñ'çün her seḫer bülbül gibi ğulğullanurlarmış
5. Olurlar her zemān mecrūḫ-ı ḫār-ı ğam meger Dürri  
O ğül-ruḫsāra murğ-ı cān u dil bülbüllenürlermiş

---

34. S. 3409: 215<sup>b</sup>.

**Güfte-i Dürri.**

35. S. 3409: 17<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## 36.

*Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün*

*Hezec -- + /+ -- + / + -- + /+ --*

1. Şehr-i fitenün şāhı o çeşm-i siyeh olmuş  
Şaf şaf müjeler ceng için aña sipeh olmuş
2. İtmezler imiş çeşmine zühhād içā'at  
Tā'atleri hep gāret-i ceşş-i nigeş olmuş
3. Sīb-i zekān için resen-i zülfe şarılmış  
Bī-çāre dil üftāde-i zindān-ı çeh olmuş
4. Bend olduğum ol zülf-i siyāh içre görenler  
Dirler ki güneş-kār-ı esīr-i güneş olmuş
5. Hızra çemen-i hāttı olup ravza-i hāzrā  
Rūhu'l-Ḳudūse bāğ-ı ruḥı cilvegeş olmuş
6. Neşr olıcağ āfāka tecellī-i cemāli  
Dönmiş iki pertev felege mihr ü meh olmuş
7. Mağrūr-ı kemāl olma şaşın Dürri ki hūrşīd  
Da'vā-yı kemāl itmek ile ḥāk-i reh olmuş

## 37.

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Lālezār-ı maṭlabı sīr-āb ider cū ḳalmamış  
Rūd-ı himmetde nem-i şeb-nem ḳadar şū ḳalmamış
2. Pā-māl-i küşt-gīrān-ı ğam olmuş ehl-i dil  
Nerre-şīrān-ı seḥāda zūr-ı bāzū ḳalmamış
3. Nev-bahār-ı dehri ber-bād eylemiş bād-ı ḥazān  
Būlbūl uçmış güller aḳmış cūya şeb-bū ḳalmamış
4. Divşūr ey şayyād-ı dil ālātuñı boz dāmuñı  
Şayd olur bu deşt-i vaḥşetde bir āhū ḳalmamış

36. S. 3409: 55<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

37. S. 3409: 59<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

5. Tarḥ-ı Nābīdür buña peyrevlik olmaz Dürriyā  
Pek zemīn-i tengdür cāy-ı tekāpū kalmamış

**38.**

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Ol ki ḥāl-i siyehūñ nāfe-i ḥurşīd yazmış  
Ol iki çeşm-i ğazālūñ iki āhū yazmış
2. Halka-i turre degül levḥ-i cebīnūñde senūñ  
Seri berāt-ı ruḥuña kilik-i kadret Hū yazmış
3. Gülşen-i ḥüsnūñe üstād idicek vaz-ı kalem  
Haṭṭuñı sebze-i ter zülfüñi şeb-bū yazmış
4. Seni ser-defter-i ḥübān yazan ey māh-likā  
Defter-i 'āşık [u] aġyārı siyeh-rū yazmış
5. Zīr-i la'inde olan ḥaṭṭ-ı ğubārı okudum  
Dürriyā ḥaste-i 'ışka bir içim şu yazmış

**39.**

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Meclis-i meyde şurāḥī gibi kulkul diyerek  
Şerbet-i la'ini nūş itdüm anuñ mül diyerek
2. Başlayup nağmeye bülbül gibi 'uşşāk-ı cemāl  
'Ākıbet açdılar ol ğonce-femi gül diyerek
3. Yāsemneveş şarılup boynına ol verd-i terūñ  
Koçlasam zülf-i dil-āvīzini sünbül diyerek
4. Bend idüp çīn-i 'araç-çīnine cān riştesini  
Uğraduğ tül-i emel kaydına kākül diyerek
5. Dilleri şī'ri ğüşād itmek ile Dürriñüñ  
Uçurur ğonce-dehenler anı bülbül diyerek

---

38. S. 3409: 215<sup>b</sup>.

**Güfte-i Dürri.**

39. S. 3409: 9<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## 40.

*Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -*

1. Tır-i nigāhı sīnemüzi deldi cāna dek  
Geçdi hadeng-i ğamzesi tā üstüh<sup>v</sup>āna dek
2. Mānend-i kuḥl-ı ḥāk-i derin bulmadı ḥakīm  
Tā vardı cüst ü cū iderek İşfahāna dek
3. Zencīr-i zülfe eylesün keh-keşānı bend  
Yoḥsa kemend-i āh uzanur āsmāna dek
4. Lā-büd mürūr-ı dehr ile bir fetḥ-i bāb olur  
Bu āstānı bekleyelüm bir zemāna dek
5. Dürrī sezā ki ḥisset-i ebnā-yı Rūmdan  
Erbāb-ı ma' rifet kaçā Hindūsitāna dek

## 41.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + -- / + - + - / + + -*

1. 'Aceb ne var yüzüñe zülfüñi niḳāb idecek  
Seḥābı perde-i ruḥsār-ı āftāb idecek
2. Yeter 'adūlar ile bāde içdüñ inşāf it  
Bu derdmendi mi bulduñ hemān kebāb idecek
3. 'Aceb mi sübhaya el urmasa ḳadeḥ-nūşān  
Ḳadeḥden özge ne var elde bir ḥisāb idecek
4. Ne ḳayd-ı cevriñi çekmek sipihr-i bī-mihrüñ  
Bulınmasa hele bir cevriñ irtikāb idecek
5. Bu nev-zemīn-i ḥoş-āyendedür hemān Dürrī  
Senüñ de nüşā-i şī' rüñde intiḥāb idecek

40. S. 3409: 13<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

41. S. 3409: 16<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**



## 42.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -*

1. Yâ Muhammed isteyüp mi' rācuñı Mevlā senüñ  
Oğudı şānuñda *Sübḥāne' llezī esrā* senüñ
2. Haḫ seni medḥ itdi Ḳur'ān-ı 'azīmü'ş-şānla  
Gökden indi şānuña *Yāsīn* ile *Ṭāhā* senüñ
3. Her münācātı ḳabül oldı maḳām-ı Ṭūrda  
Ümmetüñden olduğı'çün şıdḳ ile Mūsā senüñ
4. Ḥamdüli'llāh buldı maḳşūdın şeb-i mi' rācda  
Çok zamān müştāk idi teşrīfüne 'İsā senüñ
5. Ḥil'at-i levlāke lāyık sensin ey tāc-ı rūsül  
Halk olındı çünki āb-ı rūyuña dünyā senüñ
6. Hep tufeylüñdür senüñ bu ādem ü cinn ü melek  
Ḥil'atüñle buldı raḫmet esfel ü a'lā senüñ
7. Yâ Resūlu'llāh şefā'at eyle Dürrī mücrime  
Giçmez ol günde recāsı kimsenüñ illā senüñ

## 43.

*Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün*

*Müctes̄ + - + - / + + -- / + - + - / + + -*

1. Bu rüzgāra nesīm-i bahār için geldük  
Ne ān ki keş-me-keş-i rüzgār için geldük
2. Bu bāğuñ ebr-i çemen-perver-i ḫazānı mıyuz  
Ki naḳd-i ceyb-i ḫayātı nişār için geldük
3. Fiğān ki berg-i şafādan naşībümüz yoḳdur  
Bu lālezāra hemān āh u zār için geldük

42. S. 3409: 31<sup>b</sup>, Derkenar.

**Fī'n-Na't-ı Dürrī.**

1 Her türlü ayıp, kusur ve eksikliklerden beri olan o (Allah) yürüttü. (İsrā, 17/1).

43. S. 3409: 36<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

4. Ğaraż çeşīden-i lezzāt-ı 'ıŝkdur yoĥsa  
Dimeñ bu ğamkedeye vaşl-ı yār için geldük
5. Ridā-yı āh ile bu ma'bed-i ĥarāba meger  
Riyāzet-i dil-i şeb-zinde-dār için geldük
6. Zihī taşavvur-ı bātıl ki bu çerā-gāha  
Ğazāl-i vahş-i dehri ŝikār için geldük
7. Bu büstānda ğaraż reng ü bñ degül ancak  
Mesiredür diyü geşt ü güzār için geldük
8. Sihām-ı cevri dirīĝ itme ey sipihr-i kebūd  
Zücāc-ı ĥātırı biz inkisār için geldük
9. Hemān bu ğüne fesāda mücerred ey Dürri  
Ümīd-i raĥmet-i Perverdgār için geldük

## 44.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Vişāle izn olıcaĥ bñs-ı leb dimek ne dimek  
Olnca perde derīde edeb dimek ne dimek
2. Mey-i lebüñle olan mest-i ĥālüñi n'eyler  
Şarāb-ı nāb gerek yoĥsa ĥab dimek ne dimek
3. 'Ulüm-ı 'ālemi taşşīle besdür İstanbul  
Diyār-ı Başra vñ Mışr u Ĥaleb dimek ne dimek
4. Hemīşe 'āşıĥa rüsvāylık muĥarrerdür  
Maĥabbet ehline şūr u ŝeĝab dimek ne dimek
5. Olur mı zāt ile faĥr olmayınca isti'dād  
Cihānda cāhile ŝāĥib-neseb dimek ne dimek
6. Şikāyet itme ğam-ı dil-rübādan ey Dürri  
Tarīĥ-ı 'ıŝkda renc ü te'ab dimek ne dimek

## 45.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -*

1. Ol mehüñ çīn-i şikenc-i zülf-i pīçānın görüñ  
Bu dil-i aşüftenüñ hāl-i perīşānın görüñ
2. Fitne-i Mirrīh çeşminden felek lerzān iken  
‘Aşıkuñ tedbīr-i baht-ı nā-be-sāmānın görüñ
3. Vaşf-ı Tūbāda uzatmañ kāmety ey vā'izān  
Ol kıyāmet-kāmetüñ serv-i hırāmānın görüñ
4. Hūn-ı mazlūmān ile iftārı ‘add itmiş helāl  
Ol Hülāgū-mezhebüñ āyīn ü erkānın görüñ
5. Ey te‘accüb eyleyenler mülk-i dil taħrībini  
Dest-bürd-i qahramān-ı çeşm-i fettānın görüñ
6. İztırārīdür figānı bülbülüñ ‘ayb eylemeñ  
Gonce-i ter-dāmenüñ çāk-i girībānın görüñ
7. Seyr-i gülşenden ğaraż ger kudret-i Yezdān ise  
Ol nihāl-i tāzenüñ gül-berg-i handānın görüñ

## 46.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -*

1. Halka hoş gelmez idi āb u hevāsı Muşuluñ  
Şata ger uğramasa bād-ı şabāsı Muşuluñ
2. Şat kenārında meger eglene erbāb-ı şafā  
Ki bulunmaz daħı bir cāy-ı şafāsı Muşuluñ
3. Mihrveş bir meh-i tībānı görünmez ancak  
Çeşm ü ebrū iledür māh-liķāsı Muşuluñ
4. O daħı ğāyet ile vaħşet ider insāna  
‘Acebā neyle dil egler ğurebāsı Muşuluñ

45. S. 3409: 60<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

46. S. 3409: 71<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

5. Hele bir ehl-i dil olsa güzelinden geçdük  
Bilmem aşlında mı yokdur şu 'arāsı Muşuluñ
6. Sengveş hāmı tabī'at görünür hep halkı  
Ġālībā seng iledür cümle bināsı Muşuluñ
7. Dürriyā şihhat ile 'āzim-i Bağdād olsağ  
İtmedin cāna eşer cevr ü cefāsı Muşuluñ

## 47.

*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Ümīd-i gerden iderken semen semen diyerek  
İrişdi sebze-i hattı çemen çemen diyerek
2. 'Aķıķ-i la'li ümīdiyle zülfe bend oldum  
Diriğ Ġinde kaldum Yemen Yemen diyerek
3. O reng-i zerd hazāndan degüldür ālūde  
Şarardı cebhesi sīb-i zeķan zeķan diyerek
4. Görinmez oldı tenüm penbe-i cerāhatdan  
Yed-i tabīb-i ecelde kefen kefen diyerek
5. Kelām-ı cehdiye Dürrī nazīre kabildür  
Eger okursa bu şi'ri hasen hasen diyerek

## 48.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. 'Azm eyle ey berīd-i şabā kūy-ı yāra gel  
'Arz it peyāmumı benüm ol gül-'izāra gel
2. Evvel me'āl-i hālümü bir bir ifāde kıl  
Şoñra selām ile bu ġarībü'd-diyāra gel
3. V'ey lālezār-ı 'ışķı temāşa murād ise  
Ġülşen-serāy-ı şahñ-ı dil-i dāğdāra gel

---

47. S. 3409: 73<sup>a</sup>.

**Güfte-i Dürrī.**

48. S. 3409: 41<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

4. Havf eyle çeşm-i terden akan cüy-bârdan  
Ey serv-i ser-keş eyleme vahşet kenâra gel
5. Bir dağı ey sirâc-ı şebistân-ı ehl-i 'ışk  
Mihmân-serây-ı Dürri-i vaşl-intizâra gel

## 49.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*

*Hezec -- + /+ -- + / + -- +/+ --*

1. Bülbül neğamât eyledi gösterdi çemen gül  
Sen dağı açıl gül gibi ey gonce-dehen gül
2. Gülşende açup sîne-i pür-tābuñı 'arz it  
Tā çāk ide pīrāhenin ey sīm-beden gül
3. Sen bāğ-ı letāfetde açılmış gül-i tersin  
Uymaz kıadd ü rüy u femüñe serv ü semen gül
4. Te'sīr idemez hār-ı ğam erbāb-ı hūlūşa  
Gül hāşıl ider gülşen-i 'ālemde diken gül
5. Ğurbet-zedenüñ gönlin açar nağme-i bülbül  
Tıtsa ne 'aceb gūşe-i bāğ içre vağan gül
6. Dürri kadem-i şāha yüzün sürdi mi bilmem  
Kim olmadaki gitdükçe ter ü tāze vü şen gül
7. Hān Aħmed-i 'ādil ki nesīm-i kereminden  
Feyz almada bu gülşen-i 'ālemde biten gül
8. Ey şāh-ı cihān bāğ-ı sa'ādetde dem-ā-dem  
İtdükçe 'adū giryeyi güller gibi sen gül

## 50.

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + -- /- + -- /- + -- /- + -*

1. Münkesirdür seng-i ğamdan şışe-i mīnā-yı dil  
Şimdilik hūn-ı ciğerdür sākīyā şahbā-yı dil

49. S. 3409: 44<sup>a</sup>.

50. S. 3409:72<sup>a</sup>, Derkenar.

Dürri.

2. Oldığı'çün kec-nazar hakkāk-ı çarḥ-ı nā-şinās  
Seng-i bed-gevherle yeksāndur dūr-i yek-tā-yı dil
3. Ten egerçi pāy-māl-i gūra fehmandur velī  
Çarḥ-ı heftüm seyrin eyler dīde-i bīnā-yı dil
4. Sāyeveş ten her ne deñlü ḥāk ile yek-sān ise  
Ol kaçardur irtifā'-ı mihr-i 'arşāsā-yı dil
5. Vāyedār-ı āb-ı luḫf olsa olur şemsīrveş  
İki cānibden nümāyān cevher-i vālā-yı dil
6. Eylemez bir vech ile nā-dāna 'arz-ı ihtiyāc  
Sāye-endāz-ı hümādur himmet-i bālā-yı dil
7. Zīr-i bār-ı minnet-i dūnān olur mı Dürriyā  
Ṭab'-ı 'Ankādan daḫı ber-terdür istiğnā-yı dil

## 51.

*Mef'ūlü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -*

1. Fer şaldı dehre pertev-i ḥurşīd-i ṭal'atüm  
Āfākı tıtdı velvele-i kūs-ı devletüm
2. Ol āfetem ki mişlümi hīç kimse görmemiş  
Āyīnede meger göre 'aksini şüretüm
3. Görseydi ger tenāsüb-i a'zāmı bir nazar  
Yūsuf bile olaydı miyān-bend-i ḫıdmetüm
4. Erbāb-ı 'ışḫ her ne kaçadar olsa ḥ'ār u zār  
Ol deñlü izdiyād bulur şān u şevketüm
5. Ehl-i niyāzı çeşm-i bütān itmege helāk  
Furşat virür mi gamze-i Mīrrīḫ-heybetüm
6. Biñ dil-figāra bir nigeḫ itmem gūrürdan  
Ber-muḫtezā-yı ḫüsn budur şimdi 'ādetüm

51. S. 3409: 30<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürriñüñ Nābiye Dilber Deheninden Naẓire.**

7. Ser-tā-ḳadem vücūdum o deñlü laṭīfdür  
Kim berg-i gülde daḫı bulınmaz leṭāfetüm
8. Dürrīveş olmayan teni şad-pāre-i firāk  
Lāyık mıdur ki eyleye ümmīd-i vuşlatum

## 52.

*Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Kesdük ümīd riştesini zülf-i yārdan  
Yok şimdi ḳılca minnetümüz rüzgārdan
2. Artursa şevḳümi ḫaṭ-ı sebzüñ 'aceb degül  
Diller olur güşāde hevā-yı bahārdan
3. Pāyuña eşk-i çeşmi nişār eyledüm revān  
Ey serv-ḳāmet el yudum ol çeşmesārdan
4. Teşrīf-i bezm ider diyü ol āteşin-'izār  
Döndi kebāba cism-i nizār intizārdan
5. Ṭa'n eyler ise ehl-i ğaraż Dürriyā ne ğam  
Eksük degül ḫacer şecer-i mīvedārdan
6. Ey seng-dil ṭoḳınma şaḳın şīşe-i dile  
Zulm itme tāra sen ḫazer it inkisārdan
7. Pervānevār şūriş-i hecrünle raḳs ider  
Ey şem' şorma ḫāl-i dil-i bī-ḳarārdan

## 53.

*Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün*

*Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --*

1. Ey nāle-i dil dil-bere sen kār idemezsin  
Ḥ'ābından o meh-pāreyi bīdār idemezsin
2. Ey āh açarsın felege raḫneler ammā  
Taḫrīk-i ser-i zülf-i siyeh-kār idemezsin

52. S. 3409: 10<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

53. S. 3409: 11<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

3. Ey āyine rūşen görünür şüretüñ ammā  
Mihr olmayıcağ cevherüñ izhār idemezsin
4. Ey dil saña da ‘ışk virür şafveti yoğsa  
Sen kendüñi āyine-i dīdār idemezsin
5. Ey Dürri ğazel fażla-i gencīne-i dildür  
Kān olmayıcağ gevheri işār idemezsin

## 54.

*Müstef‘ilün fe‘ülün Müstef‘ilün fe‘ülün*

*Recez -- +- /+ -- /- - +- /+ --*

1. Tek teşnegān-ı vaşla bir reşha-i fem olsun  
Olmazsa cām-ı şādī peymāne-i ğam olsun
2. Bezm içre sākīyā mey devr eylesün pey-ā-pey  
Reşk-āver-i Cem ü Key bir başka ‘ālem olsun
3. La‘linde neş’e-i mül zülfinde bŷy-ı sünbül  
Lāyık mı böyle bir gül her hāra hem-dem olsun
4. Şaldı derūna dilber hecr āteşin ser-ā-ser  
İster ki dīde-i ter her bār pür-nem olsun
5. Ey āftāb-ı ruhsār hecr-i ruḡuñla her bār  
Lāyık mı Dürri-i zār fersŷde-i ğam olsun

## 55.

*Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün*

*Hezec -- + /+ -- + /+ -- + /+ --*

1. Ağzın açamaz ğonce hicāb-ı dehenümden  
Güller kızarur ḡaclet-i vech-i ḡasenümden
2. Ol sāḡir-i üstād-ı nigāhum ki şeb ü rŷz  
Behrām-ı felek de ḡazer eyler fitenümden
3. Ol pādşeh-i Mışr-ı cemālüm ki aransa  
Biñ Yŷsuf olur ser-zede çāh-ı zeḡanumdan

54. S. 3409: 12<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

55. S. 3409: 31<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri Efendinŷñ Nābiye Dilber Deheninden Nazīreleridür.**



4. Yūsuf da olursa eger üftāde-i dāmum  
Tahlīş idemez gerden-i cānı resenümden
5. Dürrī gibi āvīhte olmuş niçe miskīn  
Kullāb-ı ham-ı turre-i ‘anber-şikenümden

## 56.

*Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün*

*Hezec + ---/ + ---/ + ---*

1. Unutduñ zaḥm-ı gamzeñ mübtelāsın  
Güzeller böyle mi gözler gedāsın
2. Ğarīķ-i baḥr-i eşkümden ne kaçduñ  
Kişi hīç terk ider mi āšnāsın
3. Çekilmez derd imiş ‘ışkuñ ṭabībüm  
Dil-i mecrūḥuma gönder devāsın
4. Vişālūñle bizi şād eyle cānā  
Çıkar ḥāṭırdaki fürķat hevāsın
5. Qanı ol dem duçār olsam mükerrer  
Alurdum reh-güzerde merḥabāsın
6. O meh-rūnuñ cefādur kārı el-ḥaķ  
Dilā kim gördi dünyāda vefāsın
7. Ferāmuş itme luṭfuñ mübtelāsın  
Efendim şāh olan gözler gedāsın
8. Baña bī-gāne yār olma raķībe  
Unıtma baḥr-i ‘ışkuñ āšnāsın
9. Cemālūñ şem‘ine pervāne oldum  
Görince pertev-i nūr u ziyāsın
10. Çekilmek oķ gibi benden revā mı  
Çekerken ol kaşı yānuñ cefāsın
11. Mey ü maḥbūba virmişler qarārı  
Sürenler bezm-i dünyānuñ şafāsın

12. Meded ey gonce-fem yoğ mı dehānuñ  
Nedür söyle leb-i la'lüñ bahāsın
13. O şūhuñ reh-güzārın bekle Dürrī  
Görürsin 'ākıbet bir merḥabāsın

## 57.

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Halka-i vaḥdetde kıl ārām mānend-i nigīn  
Ol kanā'at-sāz-ı yek-bādām mānend-i nigīn
2. Dā'ireñ gözle tecāvüz itme ḥaddüñ tā seni  
Eylesünler her-kes istiḥdām mānend-i nigīn
3. Ğill u ğışdan sīne-şāf ol tā ki ol gözde tıttup  
Eyleye 'ālem saña ikrām mānend-i nigīn
4. Mū-şikāfān almaya nağşuñ şağın ey sāde-levḥ  
İtme sırrı kimseye i'lām mānend-i nigīn
5. Nağş-ı ğayrı ḥakk iden dilden çü aşḥāb-ı yemīn  
Her eyādide bulur ikrām mānend-i nigīn
6. Şafḥa-i sīneñde taḥrīr it temessükdür sözüüm  
Alma ger Ḥātem olursa vām mānend-i nigīn
7. Tekyegāhın sīm ü zerden eyleyen bed-gevherān  
Muttaşıl olup esīr-i dām mānend-i nigīn
8. Dest-i ḥakkāk-i felekde çarḥ-ı çenberden geçen  
İtmek mümkün mi kesb-i nām mānend-i nigīn
9. Zāhirüñ vīrāne eyle bāḥınuñ ma'mūr kıll  
Ol ğalaḥ-nağş-ı şaḥīḥ-encām mānend-i nigīn
10. Rū-siyāham şüretā ammā derūnum şāfdur  
Nağşdur sīnemde şubḥ u şām mānend-i nigīn
11. Mālik-i mühr-i Süleymānī olurdum Dürriyā  
Destüme girse o sīm-endām mānend-i nigīn

## 58.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Güzār-ı 'ömrüni fehm eyle āb-ı cūsından  
Cihānuñ eyle güzer cümle ārzūsından
2. Me'al-i hāl-i Cemi cāmdan müşāhede kııl  
İşit hikāyetini kulkul-ı sebūsından
3. Müzāhir-i kerem-i ehl-i devlet olma şaķın  
Halāş olınmaz anuñ ta'ne-i 'adūsından
4. Şabāh-ı vaşlı saña şām-ı hecr ider āhır  
Bu devrūñ umma vefā mihr ü mäh-rūsından
5. Netice bā'ış-i tül-i emeldür ey Dürrī  
Ümīdi kes o bütüñ zülf-i müşg-būsından

## 59.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Hazer kııl çeşminüñ ey dil müjeyle ebruvānından  
Emān virmez o Tātāruñ şaķın tır ü kemānından
2. Ten-i şad-çāke baķ şorma ne hācet zūr-ı müjgānı  
Kemāndāruñ kıyās it şestini zaħm-ı nişānından
3. Geçer dil kavş-i ebrū-yı kecinden tırveş ammā  
N'içün geçsün şikenc-i turre-i 'anber-feşānından
4. Bahārından hemān tek 'andelībān hışşemend olsun  
Bu bāguñ kāni'yüz bir bergine faşl-ı hazānından
5. Ğidā-yı ehl-i dil hūn-ı cigerdür şışe-i dilden  
Halāş ol Dürriyā çarh-ı le'imüñ imtinānından

58. S. 3409: 71<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

59. S. 3409: 72<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

## 60.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -*

1. Tutmayanlar güher-i pende şadefveş gūşın  
Başdan aşınca tıyar baħr-ı belānuñ cūşın
2. Nāka-āsā göremez bir daħı h<sup>v</sup>āb-ı rāħat  
Eyleyen maħmil-i esbāb-ı 'alāyık dūşın
3. Sākiyā dürd-i mey-i nāb ile ta'mīr eyle  
Yıkdılar leşker-i ğam şehri dilüñ varoşuñ
4. Baħmayan āyine-i cāma Felātün-āsā  
Ĥum-ı esrār-ı sipihrūñ açamaz ser-pūşın
5. Der-kenār itmege ol gevher-i baħr-ı ĥüsni  
Mevcveş zümre-i 'uşşāķı açar āĝūşın
6. Çāresi neşve-i ma'cün-ı leb-i dilberdür  
Her kimüñ keyfi ğubār-ı ĥaṭ olursa būşın
7. Ger Felātün daħı olursa olur dest-efşān  
Gūş iden bezm-i meyüñ na'ra-i nūş-ā-nūşın
8. Rind-i āĝāhı bu 'işretkede-i dünyānuñ  
Ĥālden ĥāli bilür şavma'anuñ medhūşın
9. Ğıbṭa-i gevher olur her sūħanı Dürrinüñ  
Açsa bir kerre şadef gibi leb-i ĥāmūşın

## 61.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Zevķ-i vuşlat bā'ış-i endūh u fūrķat olmasa  
Ĥüb-rūlarla ezelden kāş ülfet olmasa
2. Perde-i sırr-ı ĥaķīķat iştiĝāl-i dehrdür  
Çeşm-i cān bīdār olurdu h<sup>v</sup>āb-ı ĝaflet olmasa

60. S. 3409: 64<sup>b</sup>.

**Güfte-i Dürrī.**

61. S. 3409: 12<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

3. Kudretüm yok küyuñı tavf itmege üftādeyem  
Farz olur mı Ka'be kıblem istiṭā'at olmasa
4. Tab'-ı mevzūndur olan gencīne-i dürr-i kemāl  
Her türāb iksīr olur mı kabiliyyet olmasa
5. Behre bulmaz ma'rifetden ḥar ḳalır cāhil gibi  
Dürriyā üstāddan ṣāgirde himmet olmasa

**62.**

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + -- + / - + -*

1. Bir kerre mazhar olmağ ile çeşm-i mestine  
Oldum rübūde vādi-i 'āşık-perestine
2. Şad-güne mekr ü āl ü füsūn itdi ḥāşılı  
Ol māhı māhi-i dili uğratdı şestine
3. Dā'im ider mi böyle bizi pāy-māl-i cevri  
Ol mest-i nāz göñlümi almaz mı destine
4. Reşkā o ḥāk-ıynet-i gerdūn-mesīre kim  
Dehrūñ tenezzül itmeye bālā vü pestine
5. Gelmez mi Dürriyā 'aceb inşāfa ol perī  
Raḥm eylemez mi 'āşık-ı ḥātır-şikestine

**63.**

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Çemende şem'-i bezm olsa gül-i ḥandān-ı pervāne  
Hezārān bülbül-i şeydā olur ḥayrān-ı pervāne
2. Kaçan germiyyet-i bāzārı olsa şāhid-i şem'ün  
Metā'-ı nūr olur hep zīnet-i dükkān-ı pervāne
3. N'içün ḥār-ı fetīli der-kenār eyler diyü her şeb  
Yanar gül-berg-i şem'e 'andelīb-i cān-ı pervāne

---

62. S. 3409: 19<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

63. S. 3409: 54<sup>b</sup>.

**Güfte-i Dürri.**

4. Zamān-ı devlet-i hüsünde şem' -i meclis-ārānuñ  
Olur dāğ-ı dil-i devr-i felek devrān-ı pervāne
5. Murād üzre gönül zīr-i felekde idemez cilve  
Belī fānūs içinde teng olur meydān-ı pervāne
6. Gören devrinde şem' üñ şu' le-i cevvēle zann eyler  
Ne hoşdur ol per-i sūzān ile cevlān-ı pervāne
7. Gice tā şubha dek yandı yakıldı göz yaşın dökdi  
Girince dest-i şem' -i Dürriyā dāmān-ı pervāne

**64.**

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -*

1. Bahri şıgımaz söyleyenler halka-i girdābda  
Gönlümi görsün şikenc-i turre-i pür-tābda
2. Devlet-i bīdārdur azgās ü ahlām olsa da  
Tek hemān bir şeb naşīb olsa vişālün h' ābda
3. Çāk olursın aradan çık ey ketān-ı pīrehen  
Biz o māhı der-kenār itsek gerek meh-tābda
4. Merdüm-i çeşmüm degül evvel görüşde hüsünüñi  
'Aks-i hālüñdür ki kalmış dīde-i pür-ābda
5. Eylerüz dīdār için dā'im teveccüh Dürriyā  
Biz ham-ı ebrūda zāhid gūşe-i mihrābda

**65.**

*Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Çākerlik eyle dīlbere ger şeh-levend ise  
Hāk ol yolında kāmēti bālā bülend ise
2. Hüsni hasen nezāresin eyle gīdā-yı rūh  
Yūsuf didüklerine dehān açma khand ise

---

64. S. 3409: 19<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

65. S. 3409: 20<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

3. 'Arz eyleyince hālüm o şāha şabā dimiş  
Raḥm eylemek gerekdür aña müstemend ise
4. Tā haşre dek ümīd-i ḥalāş itmesün şaḫın  
Her kim ki çīn-i turre-i ḥübāna bend ise
5. Ol şūḥı esb-i ṭab'a süvār itme Dürriyā  
Çek sīneye murāduñ eger sīne-bend ise

## 66.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---*

1. Bu şeb bir mäh-peyker ḥayme ḳurđı şaḥn-ı şaḥrāya  
Degüldür yir yir āteş indi encümler temāşāya
2. Gören her şu'leyi meş'al-fürüz oldı şanur 'asker  
Meger pervāneler per yaḳmış ol şem'-i şeb-ārāya
3. Yaḥud sūz-ı dilin ol mehveşe 'arz eyleyüp 'uşşāḳ  
Çıḳardı dūd-ı āhından şererler çarḥ-ı mīnāya
4. Cemāl-i şāhid-i fetḥ itdi dehre bir tecellī kim  
Müşābih oldı ordu-yı hümāyün 'adn-i a'lāya
5. Çerāḡān oldı 'ālem şu'le-i şemşīr-i nuşretten  
Ḥudā 'ömr-i ebed vīrsün cenāb-ı şadr-ı a'lāya

## 67.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün*

*Hezec + ---/ + ---/ + ---*

1. Görüp o tıflı mekteb-ḥānesinde  
Didüm āyā mūrāhiḳ mi ne sinde
2. Egerçi ḥālet-efzādur cevānān  
Bu ḥālet anlaruñ bilsem nesinde
3. Anuñ'çün la'l ü dürre baḳmazam kim  
Ne lebde beñzer ol şūḥa ne sinde

---

66. S. 3409: 35<sup>a</sup>, Derkenar.  
Mebniyyi 'Ale'l-Ḥikāye.

67. S. 3409: 45<sup>a</sup>.

4. Dil-i dānā-yı Mecnūn itdi 'ıŝkuñ  
Nesin sen ey ŝacı Leylā nesin de
5. Sürüp yüz dergeh-i sultān-ı Rūma  
Ne Hinde meyl ider Dürrī ne Sinde
6. Cenāb-ı Hān Aḥmed kim ŝenāı  
Gözüm açdı gönül āyīnesinde

## 68.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -*

1. Ğam meze dīde kadeḥ ḥūn-ı cigerdür bāde  
Gel gönül 'ış idelüm bezm-i tarab āmāde
2. Bend iden zülfüñe cān riŝtesin ey serv-i sehī  
Hāŝılı kayd-ı ta'alluḡdan olur āzāde
3. Ser-fürü eyledi gülşende benefŝe yoḡsa  
Kadd-i mevzūnuña olmaḡ mı diler üftāde
4. Eyledi ḡasret-i la'lüñ dili pür-ḥūn-ı sitem  
Virdi zülfüñ hevesi ḡırmıñ-i 'ömrüm bāde
5. Dürriyā pey-rev-i ehl-i süḡan olmaḡ āsān  
Līk kābil mi nazīre süḡan-ı üstāde

## 69.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -*

1. Reşk ider devr-i felek gerdiŝ-i peymānemüze  
Cem de taḡlīd idemez zevḡ-i mülūkānemüze
2. H'āb-ı ḡafletden açar çeşmini bīdār eyler  
Mest hüŝyār gider gelse de meyḡānemüze
3. ŝemmedür kıŝŝa-i Ferḡād ile Mecnūn andan  
Ğıŝŝ olur ḡayret ile ḡuŝ uran efsānemüze

68. S. 3409: 58<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

69. S. 3409: 58<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**



4. Biñ hüner gösterürüz 'arşageh-i ma'nāda  
Kimse taklīd idemez vaż'-ı dilīrānemüze
5. Oldı sevdā-zede-i zülf-i bütān ey Dürrī  
Yine zencīr gerekdür dil-i dīvānemüze

## 70.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + ----/ + ----/ + ----/ + ----*

1. Kimüñ kâşānesin gülzār idersin reng ü būyuñla  
Bu şeb kimdür meşāmın eyleyen ta'fir būyuñla
2. Ne gülzāra 'aceb ey serv-i cūyāsā revān olduñ  
Ki biz āvāre-i deşt-i gam olduğ cüst ü cūyuñla
3. Bütün 'ālem esīr-i ğabğabuñ pā-māl-i zülfüñdür  
Bugün meydān-ı hüsnüñ şāhısın çevğān u ğūyuñla
4. Nice cān-ı za'ifüm tār-ı zülfüñden ğalāş olsun  
Hezārān ğahramānlar bend iken zencīr-i müyuñla
5. Açıldıñ gül gibi zālīm egerçi güleşen-i ğayra  
Hırāş-ı cānda bizüz bülbül-āsā ğüft ü ğūyuñla
6. Çerāğ-ı bezm-i ağyār olmağı terk itmedüñ gitdüñ  
Bizi pervāneveş yakduñ şerār-ı tāb-ı rūyuñla
7. Saña ben hū disem hey hāy ile düşnām idersin sen  
Hemīşe 'ömrümüz geçsün mi böyle hāy u hūyuñla
8. Bugün sen āftāb-ı evc-i eflāk-i melāhatsin  
Sipihre nāz ider dil intisāb-i ğāk-i kūyuñla
9. Baña 'uşşāk hū dir zāhid ise hāy zālīm dir  
Pür itdüñ cümle āfātı şadā-yı hāy u hūyuñla
10. Meger tab'uñ senüñ ser-çeşme-i şafvetdür ey Dürrī  
Ki gülzār-ı ma'ārif tāzelendi şüst ü şūyuñla

70. S.3409: 72<sup>b</sup>.  
Güfte-i Dürrī.

## 71.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Atınca ğamzeler tîr-i 'itâb âheste âheste  
Vücûdum kaçırımı eyler ħarâb âheste âheste
2. Olur ruhsârûñuñ şermendesî gül bunca ħüsn ile  
Eger gülşende ref' itseñ niķâb âheste âheste
3. Lebüñ devrinde gördükde degül tebhâleler dirler  
Dürilmiş kevşer üstinde ħabâb âheste âheste
4. Ğam-ı hecrüñle bezm-i miĥnet içre oldı ey ħünî  
Ciger pür-ĥünü hem baĝrum kebâb âheste âheste
5. Eger bilsem müfid olsa ğam-ı hicrâna ey Dürrî  
İçerdüm bâde-i şahbâ-yı nâb âheste âheste

## 72.

*Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün*

*Muzârî' -- + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Zülfinden aşdı câmı o şeh ħâle virmedi  
Âzâd idüp esîrini dellâle virmedi
2. Maĥmûr-ı ħayretem ki bu bezm içre destüme  
Bir tâze-rû şarâb-ı kühen-sâle virmedi
3. Ĥalka şükûfe-baĥş olıcaķ bâĝ-bân-ı dehr  
Dâĝ-ı derûn-ı 'ışķ olana lâle virmedi
4. Reşkâ o ĝuşe-ĝîr-i diyâr-ı maĥabbete  
Kim kâle-i dü-'âlemi bir şâle virmedi
5. Dürrî o kimse keşret ü vaĥdet nedür bilür  
Kim naķd-i 'ömri ħâle virüp kâle virmedi

---

71. S. 3409: 215<sup>a</sup>.

**Güfte-i Dürrî.**

72. S. 3409: 13<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrî.**

## 73.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Döşenüp pīşgeh-i Āşaf-ı devrāne sini  
Sīne gerdi bu kadar ni' met-i elvāna sini
2. Pertev-i vech-i münīrinden o şāhib-nazaruñ  
Döndi āyīne-i hūrşīd-i dıraşşāna sini
3. Geh çekiç zıhı çeküp geh küre-i nāra girüp  
Ne sitemlerle duhūl eyledi meydāna sini
4. Biri kalķarsa biri inmededür mā'idenüñ  
Ne güzel dā'iredür süfre-i ihsāna sini
5. Hāķ veliyyü'n-ni' am-ı 'ālem ide şāhibini  
Tā ki ni' metle ķonur süfre-i a'yāna sini

## 74.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Ne gördük ol şeh-i bī-rahmdan bī-dāddan ğayrı  
Ne sūd itdük diyār-ı 'ışķda feryāddan ğayrı
2. Derūnum gerçi itdi münevver maţlab dāğ dāğ ammā  
Çenār-āsā elümde hāşılum yok bāddan ğayrı
3. Kime tefhīm idersin derd-i zaķm-ı tīşe-i 'ışķı  
Kimüñ başına gelmişdür bu iş Ferhāddan ğayrı
4. Meserretten yine her dilde vardur bir eşer ammā  
Mükedder yok dem-ā-dem bu dil-i nā-şāddan ğayrı
5. Netīce Dürriyā bir dil bulunmaz ķayddan fāriğ  
Kānā'at gūşesinde hāţır-ı āzāddan ğayrı

73. S. 3409: 16<sup>b</sup>, Derkenar.

**Güfte-i Dürri Berāy-ı Sini-yi Kā'im-Maķām Pāşā.**

74. S. 3409: 35<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

2 A. mısrasının vezni aksamaktadır.

## 75.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Oldı bezm-i yārda çok kıl ü kâl añlanmadı  
Āh kim keyfiyyet-i erbāb-ı hāl añlanmadı
2. Çihre-i dilberde oldı hatt-ı müşgîn āşkār  
Hātır-ı 'āşıkdaki gerd-i melāl añlanmadı
3. Oldı her bir gevheri ārāyiş-i gūş-i cihān  
'Ālem-i ṭab'umdaki baḥr-i kemāl añlanmadı
4. Gülşen-i ḥüsninde ta'bīrāt-ı gūn-ā-gūn ile  
Bülbül-āsā itdügüm rengīn-ḥayāl añlanmadı
5. Nokṭa-i mevḥūma kaldı cevher-i yek-tā gibi  
Nükte-i ser-beste-i ehl-i maḳāl añlanmadı
6. Ser-te-ser çıkdı beyāza naḳş-ı eczā-yı cihān  
Müdde'ā-yı Dürri-i āşüfte-ḥāl añlanmadı
7. Añlanurdı müdde'āsı ol dil-efgāruñ velī  
Cevher-i zāt-ı şeh-i şāhib-kemāl añlanmadı
8. Ol ḥıdīv-i Bū-'Alī-endīşe kim māhiyyeti  
İtdi Eflātūnları mebhūt u lāl añlanmadı

## 76.

*Mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Yā Rab şüküfte it gül-i bāğ-ı murādumı  
Ağlatma bülbül-i dil-i derd-i'tiyādumı
2. Mir'āt-ı ḳalbe şayḳal-i zikrūñle vir cilā  
Şāf it secenceli dil-i rüşen-nihādumı
3. Uğratma keşti-i dili gird-āb-ı şübheye  
Müstahkem eyle lengere-i i'tiḳādumı

75. S. 3409: 45<sup>b</sup>.

**Dürri.**

76. S. 3409: 68<sup>b</sup>, Derkenar.

**Güfte-i Dürri Fi't-Tevḥid-i Bārī.**

4. Tevhīdden lisānumı dūr itme bir nefes  
Maḥv-i beyāz-ı ma'rifetüñ kı l sevādumı
5. Ferdā ümīdüm ol ki debīr-i mürüvvetüñ  
Zīb-i cebīnüm eyleye naqş-ı fu'ādumı
6. Tūfān-ı Nūh olursa tezelzül muḥāldür  
Ger kūh-ı luṭfuñ eyler iseñ istinādumı

## 77.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Āşafā ni' met-i luṭfuñdan alur vāye sini  
Süfre başına şalarsa yiridür sāye sini
2. Halka bezl itmededür mā'ide-i gūn-ā-gūn  
Var ise maṭbaḥ-ı cūduñdan alur māye sini
3. Şāhveş mesned-i kürsī-i şadefkārīde  
Devletüñde n'ola kaṭ' eyler ise pāye sini
4. Şubḥ u şām olmadadur mazḥar-ı ḥüsn-i nazaruñ  
Gün gibi açsa n'ola sīnesini aya sini
5. Rīze-çīn-i ni'amuñ olsa n'ola Dürrīveş  
Rüz u şeb cem' ider eṭrāfına hem-sāye sini

## KIT'ALAR

## 1.

*Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Hafif ++ -- / + - + - / + + -*

1. Zıll-ı Hāk pādşāh-ı devlet ü dīn  
İdicek taḥt-ı 'aṭıfetde mekān

---

77. S. 3409: 221<sup>a</sup>, Derkenar.

**Der-Meḥd-i Sini-yi Vezir Meḥemmed Pāşā.**

1. S. 3409: 3<sup>b</sup>.

**Tārīḥ-i Cülüs.**

2. Didi tārīḥ-i sālīni Dürri  
Pādşāh-ı zamān Aḥmed Hān  
Sene 1115

## 2.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fa 'lün*  
*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + -*

1. Hemīşe tā Ramazān içre ehl-i İslāmı  
Simāt-ı cūdına ğark ide Qādir ü Kayyüm
2. Budur ümīd ki el şunduĝuñca iftāra  
Ola mezākuña her loğma rāhatu'l-hulķüm

## 3.

*Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*  
*Hafif + + - - / + - + - / + + -*

1. Pādşāh-ı zamāne zıll-ı Hudā  
Ya'ni Sultān Aḥmed-i zī-şān
2. O şehenşeh ki zāt-ı eşrefidür  
Bā'ış-i rāhat-ı zemīn ü zamān
3. O şehenşeh ki devr-i 'adlinde  
Oldı muḥkem esās-ı emn ü emān
4. Çünki oldı binā-yı devlet ü dīn  
Himmetiyle müşeyyedü'l-erkān
5. Bu şafā-ḥānenüñ bināsı içün  
Eyledi şadr-ı a'zama fermān
6. Şarf-ı himmet kılop o şadr-güzīn  
Virdi bu kaşr-ı pāke revnağ u şān
7. Bāreka'llāh zihī ḥuceste-maķām  
Şāneka'llāh zihī sütüde-mekān

2. S. 3409: 4<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

3. S. 3409: 5<sup>a</sup>.

**Bu Kaşide Dağı Tersānedeki Kaşr-ı Zībānuñ Bā-Fermān-ı Hümāyün Tārīhidür.**

8. Böyle *kaşr-ı müferrih* ancak olur  
Öyle *sultāna lāyık* u *şāyān*
9. *Leb-i deryāda* bir *şadefdür* bu  
*Aña* *gevher vücūd-ı şāh-ı cihān*
10. *Vākı'ā* yapmadı *mühendis-i çarh*  
Böyle bir *kaşr-ı nādirü'l-aqrān*
11. *Ḥazret-i pādşāh-ı devrānuñ*  
*Ḥıfz idüp zāt-ı pākini Yezdān*
12. O *hümāyün vücūd* ile *dā'im*  
*Ḳıla* bu *kaşr-ı pāki reşk-i cinān*
13. *Şevket* ile *müşerref* itdükçe  
Bu *şafā-gāhı* ol *şeh-i devrān*
14. *Açılup tab'ı* *behcet-efzāsı*  
Ola *gül* gibi *hurrem* u *handān*
15. *Dürr-i bende sāl-i tārīhin*  
*Didi kaşr-ı cedīd-i Ahmed Ḥān*  
Sene 1115

## 4.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. *Şeh-i vālā-maḳām-ı baḥr* u *ber sultān-ı deryā-dil*  
*Şehensāh-ı kerem-āyīn* ü *ḥākān-ı sehā-mu'tād*
2. O *sultān-ı bülend-eyvān* [u] *çār-erkān* [u] *heft-iḳlīm*  
*Ki yümn-i maḳdeminden* oldu *muḥkem kaşr-ı 'adl* ü *dād*
3. *Binā-yı dīn* ü *devlet çün metānet* buldı 'ahdinde  
*Murād* itdi bu *cāy-ı dil-keşe* bu *tarḥ-ı nev-īcād*
4. *Olup me'mür şadr-ı a'zāmı 'izz* ü *sa'ādetle*  
Bu *kaşrı tarz-ı mergüb* üzre *ḥaḳḳā* eyledi *bünyād*

4. S. 3409: 5<sup>b</sup>.

**Bu Dağı Kaşr-ı Ḥavernaḳ-Āsānuñ Bā-Fermān-ı Hümāyün Tārīhidür.**

5. Zihî ƙaşr-ı muşanna' tarh-ı dil-keş me'men-i zibâ  
Göreydi naqşını hayrân olurdu Mânî vü Bihzâd
6. Bu ƙaşr-ı pâki ta'rif eyledükçe ferr ü şevketle  
Ola güller gibi pür-inbisât u hurrem ü dil-şâd
7. Olup me'mür Dürrî bendesi yazdı bu târihi  
*Leb-i vâlâ-yı deryâ ƙaşr-ı sulţânî mübârek-bâd*  
Sene 1115

## 5.

*Fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün*

*Hafîf* + + -- / + - + - / + + -

1. Zıll-ı Yezdân cenâb-ı Ahmed Hân  
Yapdı çün bu hüceste eyvânı
2. Didi târih-i sâlini Dürrî  
*Ƙaşr-ı cennet-mekân-ı sulţânî*  
Sene 1115

## 6.

*Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün*

*Remel* + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Ey keremkânı velî ni'met-i 'âlî-şânum  
Çârı maqşûd ile dergâhuña geldi bu gedây
2. Birisi tevliyetüñ 'arzı biri eski sarây  
Bir de üskübdeki tevliyet-i şâh-ı hümây
3. Bir dağı manşib-ı dîrîne rü'ûs-ı ibkâ  
Senesi toлмаğa zîrâ ki anuñ ƙaldı bir ay
4. Bunlaruñ derdine ednâ nazaruñ kâfidür  
Beni mesrûr ƙıl ey kân-ı kerem baħr-i 'atây

5. S. 3409: 5<sup>b</sup>.

**Bu Dağı Ƙaşr-ı Dil-Güşânuñ Bâ-Fermân-ı Hümâyün Târihidür.**

6. S. 3409: 7<sup>b</sup>, Derkenar.  
Niyâz-nâme-i Dürrî.



## 7.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. 'Aceb o menba'-ı 'ayn-ı zülāl-i himmetden  
Yine bu teşneye āb-ı hayāt gelmez mi
2. Netice hatt-ı hümāyūn ile bulup 'unvān  
Bugün bu lahza bu sâ'at berāt gelmez mi

## 8.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. N'ola reşk itse bu tuğrālara ressām-ı felek  
Eşer-i hāme-i sultān-ı celīlü'ş-şāndur
2. Beyza vü medd ü kafes hancere vü zülfeleri  
Lāle vü serv ü gül ü süsen ile reyhāndur
3. Nesh ü ta'likde yek-tālar ise Şeyh ü 'İmād  
Dürriyā şīve-i tuğrāda da Aḥmed Ḥāndur

## 9.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Hemīşe dār-ı şifā-yı ḥakīm-i mutlakdan  
Zülāl-i şerbet-i şihhatle tez-mizāc olasın
2. Vücūd-ı nāzükūñ ol deñlü 'āfiyet bula kim  
Tamām-ı 'ömrde müstağni-i 'ilāc olasın

---

7. S. 3409: 8<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

8. S. 3409: 9<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

9. S. 3409: 10<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## 10.

*Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Hafif* + + -- / + - + - / + + -

1. Gīv [ü] Rüstem-neberd-i 'arşa-i ceng  
Ya'ni Hān Aḥmed-i hüner-perdāz
2. Hāḡ bu kim bir güzīde sultāndur  
Ola baḡtı küşāde 'ömri dırāz
3. Her hünerde 'aceb mehāreti var  
Her fenūñ itdi rütbesin iḡrāz
4. Şimdi nūr-ı ferāsetine ḡicāb  
Kalmadı ḡayr-ı perde-i i'cāz
5. Bir gün ol Ḳahramān [u] Sām-neberd  
Oldı şemşīrlıkde cevlān-sāz
6. Açılup meşreb-i hümāyūnı  
İtdi seyr-i tūfeng içün āḡāz
7. Hūrde bir beyzayı nişāngāha  
Dikdirüp ol Hıdīv-i bende-nüvāz
8. Emr idüp çākerān-ı dergāhına  
Oldılar beyzaya tūfek-endāz
9. Kendi evc-i sa'ādet üzre hemān  
Anları seyr iderdi çün şeh-bāz
10. Hıketā kimse urmadı hedefe  
Kaldılar hep esīr-i sūz ü güdāz
11. Ol Süleymān-ı taḡt-ı iclālūñ  
İtdi şāhīn-i ḡayreti pervāz
12. Ele aldı şalābet ile hemān  
Bir muşanna' tūfeng-i ra'd-āvāz

---

10. S. 3409: 11<sup>a</sup>.

**Sultān Aḡmed Ḥāzretleriniñ Tūfeng İle Beyza Ḍarbine Tārīḡdür.**

13. Nice bir kerre âteş itdi ise  
Oldı biñ pāre beyza-i mümtāz
14. Hezār bābı ušta böyle gerek  
Ola mişvārı bellü bī-tek ü tāz
15. Kūh-ı Kāf üzre beyza-i ‘anķā  
Hedef olmaqlığa ger itse niyāz
16. Bir atışda aña işābet idüp  
İder ol beyza kuş gibi pervāz
17. Dürriyā ol şecī‘-i şīr-efgen  
Olıcağ Rüstemāne cilve-tırāz
18. Urduğı birle söyledüm tārīḥ  
*Āferīn dāver-i tüfek-endāz*  
Sene 1115

## 11.

*Mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün*

*Muzārī‘ ---+ / -+-+ / +---+ / -+-*

1. Minnet Cenāb-ı Hāḫka ki ber-vefk-i kām-ı dil  
İtdi zuhūr evveli iķbāl-i sermedüñ
2. Ya‘ni semiyi-yi faḫr-i rüsül bir vezīr-i pāk  
Oldı vekīl-i mutlakı sultān-ı emcedüñ
3. Nūr-efgen oldı tal‘ati çün şadr-ı devlete  
Mānend-i āftāb o zāt-ı mü‘eyyedüñ
4. Birbirine beşāret idüp didi cümle ḫalk  
Hāḫkā ki geldi şāḫibi şimdi bu mesnedüñ
5. Yā Rab mübārek eyle be-ḫaḫk-ı Resül-i pāk  
Teşrīfini bu şadra o düstūr-ı erşedüñ
6. Olsun rızā-yı Hāḫka muvaffaḫ her emrde  
Şer‘-i şerīfīn eylesün iḫyā Muḫammedüñ

11. S. 3409: 11<sup>b</sup>.

**Rāmi Meḫemmed Pāşā Ḥazretlerinüñ Nā’il-i Mühr Oldıgına Tārīḫdür.**

7. Bünyân-ı devletüñ virüp erkânına nizâm  
Temhîd ide esâsın o ƙaşr-ı müşeyyedüñ
8. Devrinde ola emn ü emân üzre kâ'inât  
Ceng ü nizâ'ı olmaya hîç nîk ile bedüñ
9. 'Âm ola dehre pertev-i luţfi güneş gibi  
Devr eyledükçe mâhı bu ƙarh-ı zebercedüñ
10. Târîh-i sâlin eyler iken şâ'irân hisâb  
Şevk u sürür ile bu neşât-ı mü'eyyedüñ
11. Yazdı melek felekde bu târihi Dürriyâ  
*Dehr oldı mühr-i 'aql ile Râmî Mehemmedüñ*  
Sene 1114

## 12.

*Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Cenâb-ı şâhib-i seyf ü ƙalem Hân Aħmed-i derrâk  
Ki oldur şehryâr-ı 'âtîfet-güster şeh-i ekrem
2. O sultân-ı bülend-iĳbâl o hâĳân-ı felek-iclâl  
Ki eyler ƙadri kesr-i şân-ı Efrîdün şüküh-ı Cem
3. Şehenşâh-ı keremver pâdişâh-ı mekremet-perver  
'Atâda reşk-i Bû Ca'fer şehâda ĳbta-i Hâtem
4. Şecâ'at ol ƙadar mir'ât-ı vechinden nümâyandur  
K'olur her cünbişi tâĳat-rübâ-yı Nîrem ü Rüstem
5. O deñlü meclis-ârâ-yı fûnûn-ı ma'rifetdür kim  
Felâţuna ĳitâb itse cevâbında olur ebkem
6. Bu hengâm-ı hümâyûn u bu eyyâm-ı sa'âdetde  
Egerçi luţfına mazhar çok ammâ cümleden aĳdem
7. 'Alî Āĳâ-yı şâhib-dil necîbü'l-aşl ü 'alî-ƙadr  
Ki oldur bezm-i hâşü'l-hâş-ı 'irfâna olan maħrem

12. S. 3409: 12<sup>b</sup>.

Târîh-i Silâhdâr 'Alî Āĳâ Der-Sitâyiş-i ĳazret-i Sultân Aħmed Hân.

8. Lebīb-i ehl-i 'irfāndur edīb-i nükte-sencāndur  
Nedīm-i hāş-ı sultāndur sezādur olsa ger mükrem
9. Olup günden güne manzūr-ı eltāf-ı şehenşāhī  
Silāhdār itdi anı 'ākıbet ol dāver-i efham
10. Mübārek ola zāt-ı pākine ol rütbe-i vālā  
Niçe yıllar rikāb-ı şehryārīde ola maḥrem
11. Yakışdı kıddine ol tār u pūd-ı hil'at-i zībā  
Ruḥ-ı rengīn-i hūbāna mişāl-i zülf-i ḥam-der-ḥam
12. Ezelden Hāḳ bu kim mümtāz idi ol cevher-i kâbīl  
Bu eltāf-ı Hudāvendī dahı oldı aña munzam
13. İlähī zāt-ı pāk-i pādşāhı şakla āfetden  
Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Mürsel be-ḥaḳḳ-ı 'İsī-i Meryem
14. Çün ol zāt-ı şerīf oldı sezā bu deñlü ikrāma  
Maḥaldür urşa erbāb-ı ma'ārif midḥatinden dem
15. Budur ümmīdümüz iḳbāl-i 'ālem-gīr-i şāhide  
Çerāğ olsun murād üzre vezāretle olup mükrem
16. Hāber geldükde Dürrī bendesine yazdı tārīḥin  
'Aliyy-i pāk-bīn oldı silāhdār-ı şeh-i ekrem  
Sene 1115

### 13.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Hāzret-i Hān Aḥmed-i zī-şān ḥāḳ-i dergehi  
Kīmiyā-āsā olur çeşm-i cihānā tūtiyā
2. Ol şeh-i vālā-mekān-ı kaşr-ı himmet luḫ idüp  
Bu maḥalli iltifāt-ı hāşına itdi sezā
3. Şuffe vü kaşr u der ü dīvār u ḥavz u bāğçe  
Cümleten muḥtāc idi ta'mīre yir yir vāḳı'ā

---

13. S. 3409: 14<sup>a</sup>.  
**Tārīḥ-i Kāḥ-ı Şuffe.**

4. Һamdüli'llāh oldı ma'mūr u mükemmel bī-kuşūr  
Ol şehenşāha mübārek eyleye Bāri Һudā
5. Ҙab'ını һurrem kılup Һaқ қalbini mesrūr ide  
'İzz ile ol қаsrı теşrīf eyledükçe dā'imā
6. Dürri-i dā'isi me'müren didi tāriһini  
*Şuffe Köşki oldı hālā şuffe-i şahn-ı şafā*  
Sene 1116

## 14.

*Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*

*Hezec ---+ / +---+ / +---+ / +---*

1. Şeh-bāz-ı hāş olmuş idi rüz-ı ezelden  
Gīsū-yı cevānāndan olan çine giriftār
2. Қalmışdı göñül nāmına bir murğ-ı za'ifüm  
Oldı o daһı pençe-i şāhıne giriftār

## 15.

*Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün*

*Hezec +---- / +---- / +---- / +----*

1. İmām-ı ehl-i sünnet muқtedā-yı ümmet ü millet  
Penāh-ı dīn ü devlet һazret-i Һān Aһmed-i zī-şān
2. O şāhenşāh-ı şāhib-һayr idüp iһlās ile niyyet  
Bu nüzhetgāh-ı erbāb-ı şalātı itdi ābādān
3. 'İbādetgāh idi gerçi ezelden bu maһall-i pāk  
Velīkin olmuş idi şiddet-i iһrāk ile sūzān
4. Civārında olan erbāb-ı tāt āh iderlerdi  
Ki āyā var midur bu cāmi'ün ta'mirine imkān
5. Bi-һamdi'llāh қаbül oldı du'āsı ehl-i imānuñ  
Bu Beytu'llāһı ma'mūr itdi ol sultān-ı 'ālī-şān

14. S. 3409: 14<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

15. S. 3409: 14<sup>b</sup>.

**Şultān Aһmed Һānuñ İstanbulda Unқapanında Ta'mir Buyurduқları Cāmi'-i Şerife Tāriһdür.**

6. İlähî kaşr-ı dîni her dem âbâd olsun ol şâhuñ  
Be-ḥaḳḳ-ı Ka‘be-i ‘ulyâ be-ḥaḳḳ-ı cennet ü Rıdvân
7. Bu câmi‘de olan tevḥîd ü tã‘ât u ‘ibâdetden  
Ola ervâḥ-ı ecdâd-ı ‘izâmı behrever her ân
8. Maḳâm-ı zıkr-i Sübhânî mekân-ı feyz-i Yezdânî  
‘İbâdet-ḥâne-i vâlâ-maḥall-i raḥmet-i Raḥmân
9. Ḥulûş-ı kalb ile Dürrî didi itmâmına târîḥ  
*Bu vâlâ câmi‘i zîbende ihyâ kıldı Ahmed Ḥân*  
Sene 1116

## 16.

*Fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün*

*Ḥafîf* ++ -- / +- +- / +- + -

1. Ḥabbezâ fülke-i serî‘ü’s-seyr  
Merḥabâ zevraḳ-ı şabâ-cevlân
2. Tarḥ-ı zîbende kıt‘ası mergûb  
Döndi bir şûḥ-ı şîve-kâra hemân
3. Mâh-ı nevdür yem-i felekde yürür  
Fülkedür şanma baḥr içinde revân
4. Esb-i baḥrî disem münâsibdür  
Ki yürür şu yüzinde cilve-künân
5. Başka bir keştî-i Dârâdur  
Seyr iden tarzını olur ḥayrân
6. İremez sür‘atine bād-ı şabâ  
Her ne deñlü olursa ger püyân
7. Güyiyâ tûti-i münakkaşdur  
Düm ü minḳârı la‘l ile mercân
8. Yoḥsa tâvüsdür ki bâl ü peri  
Buldı naḳş u nigâr ile ‘unvân

16. S. 3409: 14<sup>b</sup>.

**Sultân Ahmed Ḥân Ḥazretleriniñ Müceddeden İcâd Buyurdukları Zevraḳa Tarihüdür.**

5 A mısrasında vezin aksamaktadır.

9. Dilber-i sîne-çāke beñzer kim  
K̄ol şalup her taraf ider cevlan
10. Yoḥsa bir dürr-i pāke ‘āşıḳdur  
Ki gezer bahr içinde ser-gerdān
11. K̄ulıdur boynı baḡlu ḥünkāruñ  
İşigüñden cüdā degüldür bir ān
12. Her ne semte ki emr iderse yürür  
Bir işāretle bende-i fermān
13. Gerçi k̄uldur velik vahşīdür  
Baḡlamazsañ ider firār hemān
14. Ḥaylice ter-mizāc u nāzūkdür  
İdemez ihtimāl-i bār-ı girān
15. Bir sebük-rūḥ zāta lāyıḳdur  
Ki ola ṭab‘ ile melek-akrān
16. Ḥāşılı pādşāhdan ḡayri  
Yoḳ süvār olmaḡa aña şāyān
17. Ya‘ni Ḥān Aḡmed-i Sikender-seyr  
Ki odur server-i mülūk-i zamān
18. Yapdırup işbu fülke-i pāki  
Eyledi zīb-i şafḡa-i ‘ummān
19. Şevket ile süvār olup ḡāhī  
İder eṭrāf-ı ‘ālemi seyrān
20. Melek olmış süvār-ı fülk-i felek  
Fülkeye bindi şanma şāh-ı cihān
21. Çarḡ-ı nīlīde āftāba döner  
Sāye şalsa aña şeh-i devrān
22. Her kaçan kim bu zevraḡ üzre binüp  
İde seyrān o server-i zī-şān
23. Hızr u İlyās ola nigeḡbānı  
Himmet-i rūḡ-ı Nūḡ-ı Keştībān



24. Dürri-i bende didi tārīhin  
*Fülke-i bād-seyr-i Aḥmed Ḥān*  
 Sene 1116

## 17.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*  
*Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---*

1. Bi-ḥamdi'llāh yine gülşen-serā-yı şehr-i İstanbul  
 Cedīden cilvegāh-ı pādşāh-ı ins ü cān oldı
2. Yine teşrīf idüp 'izz ü sa'ādetle bu me'vāyı  
 Vücūd-ı nāsa ol rūḥ-ı muşavver tāze cān oldı
3. Ḥayāt-ı cāvidān buldı kudūmından sarāy-ı nev  
 Hemān ol kāleb-i fersūdeye rūḥ-ı revān oldı
4. Bu menzil vākı'ā ḥāl-i cemāl-i rub'-ı meskündür  
 Anuñ'çün cilvegāh-ı server-i 'Oşmāniyān oldı
5. Bināsı bī-bedel tarzı müsellemler tarḥı müsteşnā  
 Letāfetde hevāsı gıbta-fermā-yı cinān oldı
6. Der ü dīvār u saḳf u tāk u ferşi cümle pür-zīver  
 Fezā-yı gülşen-i cennet gibi hep gülsitān oldı
7. Bu mesken gerçi zātında ezelden ḥüb idi ammā  
 Vücūd-ı pādşāh ile müşārün bi'l-benān oldı
8. Eyā şāhensēh-i ekrem sen ol zāt-ı mükerremsin  
 Ki 'ahdüñde şer ü şūruñ vücūdı bī-nişān oldı
9. Ḥudā ḥıfz eyleye zāt-ı şerīfūñ her ḥaṭālardan  
 Vücūduñ 'āleme ser-māye-i emn ü emān oldı
10. Eyā zāt-ı mükerrem Ḥaḳ bilür kim nice demlerdür  
 Du'ā-yı devletūñ bu bendeñe vird-i zebān oldı
11. O deñlü ter-dimāğ oldum şenā-yı zāt-ı pākūñden  
 Ki ṭab'-ı feyznāküm cilvegāh-ı ḳudsiyān oldı

---

17. S. 3409: 15<sup>a</sup>.

**Sultān Aḥmed Ḥānuñ Sarāy-ı Hümayūna Nişin Olduḳları Tārīhdür.**

12. Senüñ devründe buldı intizâm aḥvâli dünyānuñ  
Senüñ ‘ahdüñde hep ebnā-yı ‘ālem şādmān oldu
13. N'ola ‘afv olsa Dürrī bir kuşūrı böyle târîḥüñ  
*Hümā-yı devlete bu mesken-i pāk āşiyān oldu*  
Sene 1116

**18.**

*Mütefā ‘ilün fe ‘ülün mütefā ‘ilün fe ‘ülün*  
*Kāmil + + - + - / + - - / + + - + - / + - -*

1. O şehenşeh-i yegāne o ser-āmed-i zamāne  
Ki vücūdi bī-bahāne şeref oldu ins ü cāna
2. O ḥazā’in-i mevāhib n'ola olsa cūda rāğīb  
Ki olur hemīşe gālib dil ü ṭab’ı baḥr u kāna
3. O ḥıdīv-i faḥr u iclāl sebep-i niḫām-ı aḥvāl  
Meh-i āsmān-ı iḳbāl gül-i gülşen-i zamāne
4. Fen-i ma’rifetde kāmil hüner içre bī-mu’ādil  
Dili bahş-ı ‘ilme mā’il sözi cümle ‘ālimāne
5. O şeh-i ferişte-sīmā nice gün idüp temāşā  
Bu sarāyı kıldı me’vā yine ‘izz ile şehāne
6. Ne sarāy-ı bāğ-ı cennet der ü şaḥnı pür-letāfet  
Yiridür olınsa ḥürmet bu mu’azzam āstāna
7. Ne güzel maḳām-ı vālā ne maḥall-i ḥüb u zībā  
Didiler behişt-i dünyā bu feraḥ-fezā mekāna
8. Nedür ol güzide bünyād o binā-yı cennet-ābād  
Temeli zemīne evtād başı irmiş āsmāna
9. Ne ḳavī metīn binādur ne maḳām-ı ḥoş-nümādur  
Ne maḥall-i dil-güşādur ne sarāy-ı bī-bahāne
10. N'ola olsa feyż-baḥşā dile ḳaşr-ı cennet-āsā  
Yine bu ḥuceste-me’vā o hümāya oldu lāne

18. S. 3409: 15<sup>b</sup>.  
**Tārîḥ-i Diğer Der-Sitāyiş-i Aḥmed-i ‘Ālī-Şān.**

11. O hıdīv-i heft-kışver o şehenşeh-i muzaffer  
O edīb-i şāf-gevher ki yegānedür yegāne
12. İdüp ism-i pākin Aḥmed anı kıldı Ḥaḳ mü'eyyed  
Ola yādgār-ı sermed bu güzīde ḥānedāna
13. Dilerüz Ḥudā-yı bī-çün ide 'ömr ü cāhın efzūn  
Vire tāli'-i hümāyūn o kerīm-i kāmṛāna
14. Açılup gül-i murādı ṭola nūr ile fu'adı  
Bula zevḳ u şevḳ u şādī kıla 'ıṣ-ı cāvidāne
15. Didi Dürri-i şenā-kār dem-i maḳdemine tāriḥ  
*Bu hümā-yı evc-i devlet yine kondı āşiyāna*  
Sene 1116

## 19.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Cenāb-ı hazret-i ḥāḳān-ı a'zam ya'ni Aḥmed Ḥān  
Ki zāt-ı pāki olmışdur selāṭin içre bī-hem-tā
2. O sultān-ı keremver pādşāh-ı şāhibü'l-ḥayrāt  
Ki cem' olmuş vücūdında şalāḥ u 'ilm ile taḳvā
3. Ḥulūş-ı tām ile hep niyyeti ḥayrātadur dā'im  
N'ola ger eylese āşār-ı cidd-i pākini ihyā
4. Ayaşofıyye ya'ni ol maḥall-i nūr-ı raḥmet kim  
Metānetde nazīrūñ görmemişdür dīde-i dünyā
5. Bulınmaz Ḥaḳ bu kim rüy-ı zemīnde mişl ü hem-tāsı  
Ḳıbāb-ı seb'adan bir ḳubbe-i mergūbedür güyā
6. 'Aceb mi künbed-i vālāsı çıksa evc-i eflāke  
Ki olmuşdur esāsı sāḳa-i ḡabrāda pā-ber-cā
7. Bu bir bünyād-ı vālā tarz-ı ra'nā tarḥ-ı 'ālīdür  
Ki mi'mārān-ı 'ālem aña taḳlīd idemez ḳaṭ'ā

19. S. 3409: 16<sup>a</sup>.

**Sultān Aḥmed Ḥānuñ Cāmi'-i Ayaşofıyyeyi İlbās Buyurduḳları Tāriḥdür.**

8. Benī Ümeyye ile cāmi'-i Ezher leṭāfetde  
Egerçi Mısr u Şāma virdi revnaḵ her biri ammā
9. Sevād-ı şehr-i İstanbulda bu ma'bed-i ḥāşı  
Cenāb-ı cāmi'ü'n-nās eyledi ḥāl-i ruḥ-ı dünyā
10. Bu cāmi' gūyiyā bir āsmāndur 'ālem-i nūra  
Ki zeyn itmiş fezāsın kevkeb-i ḵandīl ser-tā-pā
11. Der ü dīvār u saḵf u ṭāḵ u ferşi hep ruḥām-ı şāf  
Maḥaldür ger dinürse bu maḵāma cennet-i a'lā
12. İden şıdk ile ṭā'at āstān-ı pür-şafāsında  
Olur aña müyesser devlet-i dünyā ile 'uḵbā
13. Nice ṭā'at idenler olmasun maḵşūda nā'il kim  
Veliyyu'llāhdan bir gūşesi ḥālī degül aşlā
14. Maḥall-i isticābet mehbiṭ-i envār-ı raḥmetdür  
Sezādur Ḥazret-i Hızra olursa mesken ahyānā
15. Muşaffā ma'bed-i İslām u beyt-i ḥāş-ı Rabbānī  
Mu'azzam me'men-i ehl-i niyāz-ı millet-i beyzā
16. Mekān-ı zıkr-i sübhānī 'ibādet-ḥāne-i pür-feyż  
Ḷadīmī cilvegāh-ı ḵudsiyān-ı 'ālem-i bālā
17. Seḥer tā ḵubbe-i çarḥa irer gülbāng-i istiḡfār  
Derūnı tevbe-kārān-ı günāha Ka'bedür gūyā
18. Ṭavāf itmekdedür ins ü melek eṭrāfını dā'im  
Felekde beyt-i ma'mūra revādur itse istiḡnā
19. Selāṭīn-i selef gerçi buña çok iltifāt itdi  
Bu şāhenşeh gibi bir kimse ikrām itmedi ammā
20. Cedīden ferş için 'uşşāka ādem gönderüp maḥşūs  
Sipārişlerle işletdi bahāsın eyleyüp i'tā
21. Velī bu kār-ı ḥayra Ḥazret-i Āgā olup me'mūr  
Edā-yı ḥıdmetinde cidd ü iḵdām eyledi ḥaḵḵā
22. Ne āgā ser-firāz-ı ḥıdmet-i dār-ı sa'ādet kim  
Odur hep cümle evḵāf-ı şerīfe nāzır u bīnā

23. Kemāl-i zīb ile revnağ virüp bu cāmi'-i pāke  
Döşetdi bābdan mihrāba dek mergüb u müsteşnā
24. Hemīşe say'ini meşkür idüp Hağ hayrını mağbül  
Hemīşe böyle āsāra muvaffağ eyleye Mevlā
25. Ayaşofıyye el-ħağ cennet-i a'lāya dönmişdür  
'Acā'ib zīb ü fer virdi aña bu ħil'at-i zībā
26. İlähī bu mağāmı ma'bed-i İslām idüp dā'im  
Tezelzül görmeye erkān-ı pāki ħaşre dek ħat'ā
27. İçinde ehl-i tāt eyledükçe zıkr ile tevħid  
Ola tahtında kāt'im ol ħıdīv-i memleket-pīrā
28. Hemīşe 'ömri uzun ħalbi ħurrem tāt'ı şād olsun  
Be-ħağğ-ı tāt-at-ı kerrübiyān-ı 'ālem-i bālā
29. Didi fermān-ı şāhenşāh ile tārīħini Dürrī  
*Ayaşofıyyeyi Ĥān Aħmed ilbās eyledi ħālā*  
Sene 1116

## 20.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Server-i bezm-i şecā'at Ĥusrev-i şīr-iħtidār  
Rüstem-i meydān-ı şavlet Ĥahramān-ı mā' u tīn
2. Ya'ni Sultān Aħmed-i devrān ki itmiş Hağ anı  
Pādşāh-ı rub'-ı meskūn dāver-i rüy-ı zemīn
3. Pür kırup zāt-ı şerīfin feyz-i isti'dād ile  
Eylemiş ihsān aña her fenni Rabbü'l-'ālemīn
4. 'İzz ü şevketle varup bir gün kemerler seyrine  
Geşt iderken şīr-i ner gibi o sultān-ı güzīn
5. Çifte ħavz içre şu üzre gördi bir līmūn turur  
Destine aldı tūfeng-i düşmen-endāzın hemīn

20. S. 3409: 17<sup>a</sup>.

**Sultān Aħmed Ĥānuñ Kemerler Seyrinde Ĥavz İçinde Tūfeng İle Urduğı Līmūna Tārīħdür.**

6. Yüz adım yirden alup nūr-ı ferāsetle nişān  
Bir atışda urdı līmūnı hemān ol ħurde-bīn
7. Kimde vardur bu hüner Allāh için inşāf idüñ  
Uşta līmūn uşta ħavz uşta tūfeng-i āhenīn
8. Bāreka'llāh pādişāhum cevher-i idrākūñe  
Zāt-ı mes'ūduñ ola dā'im ħaṭālardan emīn
9. Ħaḫ ide ecdāduña raḫmet ki taḫt-ı devlete  
Yādgār oldı senüñ gibi vücūd-ı nāzenīn
10. Dā'imā sen böyle āşāra muvaffaḫ olasın  
Eyleye vaşf-ı kemālūñ Dürri-i bārīk-bīn
11. Geldi bir üstād-ı kāmīl söyledi tārīḫini  
*Pādşāhum ḫolunuñ idmānına şad-āferīn*  
Sene 1116

## 21.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Müjdeler 'āleme hem gözleri rüşen felegüñ  
Ħarem-i devlete bir şem'-i fūrūzān geldi
2. Gün gibi evc-i sa'ādetden olup raḫşende  
Güyyā 'āleme bir mihr-i dıraḫşān geldi
3. Ya'ni Ḥān Aḫmed-i ḫayrū'l-ḫalefūñ şulbinden  
Māder-i 'işmete bir duḫter-i zī-şān geldi
4. Dīdesi rüşen olursa ne 'aceb mihr ü mehüñ  
Ḳurretü'l-'ayn-ı şehenşāh-ı cihānbān geldi
5. Ṭaraf-ı Ħaḫdan o sulṭān-ı veliyyü'n-ni'ama  
Bir ḫayā ehli ḫadem şāḫibi mihmān geldi
6. Şem'-i mevlūdına cem' oldı melekler güyyā  
'Ālem-i ḡaybdan ol zāta nigehbān geldi

21. S. 3409: 17<sup>a</sup>.

Tārīḫ-i Vilādet-i Fāṭıma Sulṭān Binti Ḥāzret-i Sulṭān Aḫmed Ḥalledetu Salṭanatuhu.

7. Kimi ibrîk-i zer-endüdü kimi tutdı legen  
Kimi destinde gül-âb ile buhürdân geldi
8. Naḥl-i cennetden olursa n'ola gehvâre aña  
Böyle bir ḥür-ı perî-ḥüy u melek-şân geldi
9. Nice gehvâre olup kavş-i kızaḥdan tākı  
‘İkđ-ı pervîn aña âvîzeve şâyân geldi
10. Ger kımâṭ olsa sezâ sündüs ü istebrakdan  
Böyle bir zîb-i cihân zînet-i devrân geldi
11. N'ola lâlâsı kamer dâyesi ḥurşîd olsa  
‘Âleme rûḥ-ı muşavver gibi bir cân geldi
12. Ḥamdüli'llâh ki verâ-yı tutuḡ-ı ğaybîden  
Eşer-i mevhibe-i ḥazret-i Yezdân geldi
13. Olsa revnaḡ-şiken-i gevher-i yek-tâ lâyıḡ  
Şadef-i kevne bugün bir dür-i ğaltân geldi
14. Başka bir neşv ü nemâ buldı riyâz-ı devlet  
Gülşen-i ‘iffete bir ğonce-i ḥandân geldi
15. Bu beşâretten idüp çâk-i girîbân güller  
Yilerek bād-ı şabâ mirveḥa-cünbân geldi
16. Şâd olup ḥalk-ı cihân eylediler şeh-r-âyîn  
Dillere şevḡ-i füzün zevk-i firāvân geldi
17. Umaruz maḡdemini dehre mübârek ide Ḥaḡ  
Ki tulû‘ıyla me‘ân kıatre-i bārân geldi
18. Ya‘ni ol demde gülüp tâzelenüp rüy-ı zemîn  
‘Âleme luṭf-ı Ḥudâ rahmet-i Raḡmân geldi
19. Pâdşâhum elem itme ki o ma‘şûme-i pāk  
Cânib-i dergeh-i Ḥaḡdan saña iḥsân geldi
20. Gele bir gün ki beşâret iderek ehl-i cihân  
Diyeler müjde ki şeh-zâde Selîm Ḥân geldi
21. Çü o nev-bâve-i gülzâr-ı ḥayâ sidre-mişâl  
Şalınup gülşen-i iḡbâle ḥırâmân geldi

22. Didi mevlüdına fermân ile Dürrî târîh  
'Ayn-ı Cem rüşen ola Fâḫıma Sulṫān geldi  
Sene 1116

## 22.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Ḥabbezā kevkebe-i ḥazret-i Sulṫān Aḥmed  
Ki anı eyledi Ḥaḫ zīnet-i rüy-ı dünyā
2. Pertev-i salṫanatı rüşen idüp āfāḫı  
Dehrden zulmeti ref` eyledi ḥurşīd-āsā
3. Köhne `ālem yine evvelki nizāmın buldı  
Ḥāşılı añladı miḫdārını a`lā ednā
4. Her-kesüñ cevher-i zātisi mu`ayyen oldı  
Bildi ḥaddin cühelā oldı mükerrem `uḫalā
5. Zātı `ālī olan elbette bulup ḥüsn-i ḫabül  
Giderek lābüd olur mazḫar-ı iḥsān-ı Ḥudā
6. Ger delīl ister iseñ işbu maḫāl-i pāke  
İşte meydān-ı hüner işte Meḥemmed Pāşā
7. Ḳadr-i `irfānını ma`lüm idinüp şāh-ı cihān  
`Āḫıbet ḫıldı anı `izz ile ikrāma sezā
8. Ḥāşılı himmet ile evvel idüp mīr-i āḫūr  
Eyledi ḫā`ide-i resm-i ḫadīmi icrā
9. Sa`yi meşḫūr daḫī ḫıdmeti maḫbül olıcaḫ  
Eyledi mertebe-i zātını efzün Mevlā
10. Dem-be-dem mazḫar-ı āşār-ı `ināyet iderek  
Ḳıldı el-ḫışsa vezāretle anı kām-revā
11. Hem vezāret hem idüp baḫr-ı sefīde ḫapūdān  
Ḥaḫ bu kim eyledi şartınca işābet ḫaḫḫā

22. S. 3409: 17<sup>b</sup>.

**Ḳapūdān Meḥemmed Pāşānuñ Oḫ Meydānına Taş Dikdüdüğü Tārīhdür.**



12. Vākı'ā şāhlara lāyık olan oldur kim  
Müsta'id bendelerin eyleye bir bir ihyā
13. Hükmeten menzile oğ atmış idi ol āşaf  
Düşdi taş dikmesi ol vaqte müşādif meşelā
14. Çünkü taş dikmede olmuşdı ziyāfet 'ādet  
Geldi ol da'vete sultān-ı mekārim-pīrā
15. Pehlevānlar dağı cem' olup o menzilgehde  
Dikdiler ol taş şahrāya bilā-çün ü çirā
16. Dürri-i bende de mevcūd idi ol mecma'da  
Çünkü fermān-ı hümāyün ile oldı inhā
17. Kuvvet-i tab' ile fi'l-fevr didi tārīhin  
*Kapūdānlıkda taşın dikdi Mehemmed Pāşā*  
Sene 1116

### 23.

*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*

*Remel ++--- / ++--- / +++-*

1. Hağ bu kim baltacıyānuñ ocağı  
Mazhar-ı luğf-ı Hağ olmuş ezeli
2. Ekşeri ehl-i hüner kopmuşdur  
Her birinüñ eşeri uşta celi
3. Şimdi bir şāhib-i şest itdi zuhūr  
Ki odur toz koparanuñ bedeli
4. Tiri cevānger-i şahn-ı eflāk  
Sā'idi hāne-i kavsuñ temeli
5. Şest ile atdı bir oğ menzile kim  
Seyr idenler didi var ola eli
6. Gerçi çok menzili İsmā'ilüñ  
Anı on üç gez ile geçdi veli

17 A mısrasında vezin aksamaktadır.

23. S. 3409: 18<sup>a</sup>.

**Teberdār-ı Hāşşa 'Alī Āğānuñ Oğ Meydānına Taş Dikdüdüğü Tārīhdür.**

7. Korkaram Toz koparana yetişüp  
O da bir toz koparur besbelli
8. Nazar-ı hazret-i şahenşehde  
Çün pesend oldı anuñ bu ‘ameli
9. Himmet-i pādşeh-i ‘ālem ile  
‘Ākıbet menzilini aldı ‘Alī
10. Habbezā hazret-i Hān Aḥmed kim  
Zātı zeyn itdi bu dīn ü düveli
11. Dā’imā hurrem ü handān olsun  
Görmesün ṭab’-ı şerīfi keseli
12. Ser-firāz olmada erbāb-ı kemāl  
Ma’rifet ehline raġbet ideli
13. Ma’rifet şahibini yirde qomaz  
Böyledür kā’idemüz cümle belī
14. O kemāndār-ı kavī-bāzūdan  
Çün bedīd oldı bu āşār-ı celī
15. Didi fermān ile Dürrī tārīḥ  
*Oķ atup menzile taş dikdi ‘Alī*  
Sene 1116

#### 24.

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Kethudā-yı şadr-ı a‘zam şahib-i hulq-ı hasen  
Ya‘ni İsmā‘il Efendi ehl-i hayruñ ekremi
2. Ol kerīm-i şahibü'l- hayrāt idüp kaşd-ı sevāb  
İtdi icrā Hāķ için bu çeşme-sār-ı hurremi
3. Bu maḥal bir böyle āba hayliden muḥtāc idi  
Cümle memnün oldılar bundan vuḥūş u ādemī

---

24. S. 3409: 18<sup>b</sup>.

**Tārīḥ-i Çeşme-i İsmā‘il Kethudā.**

4. Bāreka'llāh hayr ise ancak olur şad-āferīn  
Ser-te-ser gūyā ki iskā itdi halk-ı 'ālemi
5. Hāq Te'ālā 'ömrin efzūn eyleye hayrın kabūl  
Teşnegāna ābdur el-hāq şevābuñ a'zamı
6. Bu mahalli eyledi rūşen bu ābuñ pertevi  
Çeşme-i hurşiddür gūyā ki 'ayn-ı maşsemi
7. Nūş idüp dil-teşneler Dürrī didi tārīhini  
*İtdi İsmā'il icrā 'ayn-ı mā'-i zemzemi*  
Sene 1116

## 25.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Sulţān-ı ber ü bahr ser-efrāz-ı tāc u taht  
Hān Aḥmed ol ser-āmed-i iqbāl-i sermedī
2. Ol şehryār-ı şāf-ṭabī'at ki eyledi  
Sīr-āb 'adl-i gülşeni şer'-i Muḥammedī
3. Bir gün hümā-şıfat o şehensāh-ı a'zamuñ  
Virdi bu cāy-ı pāke şeref zıll-ı es'adı
4. Ammā ki ṭab'-ı şāfi idüp ārzū-yı āb  
Şādır olınsa ḥükm ile emr-i mü'ekkeci
5. Yir yir teraşşuḥ eyledi her gūşeden şular  
Hāḳḳā ki kerāmet eyledi ḳalb-i erşedi
6. Gūyā ki pāy-būsına müştāk idi zemīn  
Anuñ'çün eşk-i çeşmini icrāya başladı
7. Cem' eyledi o reşhaları cümle bir yire  
Ḳıldı revān bu çeşme-i şāf u müceddedi
8. Minnet Cenāb-ı Hāḳḳa ki bu hayr-ı pāk için  
Hāq eyledi muvāfiḳ o sulţān-ı emcedi

---

25. S. 3409: 18<sup>b</sup>.

5. **Sulţān Aḥmed Hān Ḥazretleriniñ Oḳ Meydānında İhyā Eyledügi Çeşmeye Tārīhdür.**  
B mısrasında vezin aksamaktadır.

9. ‘Ömri ziyāde baht[1] küşāde olup müdām  
Kılsun kıyām-ı sâ‘ate hayr-ı mü’ebbedi
10. Dā’im zülāl-i mevhibe-i Kirdgārdan  
Reyyān ola hadīka-i mülk-i muhalledi
11. Dürrī du‘ā idüp didi tārīh-i sālını  
‘Ayn-ı hayāt u çeşme-i Sulţān Aḥmedi  
Sene 1116

## 26.

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --*

1. Nedür ol kal‘a-i ma‘mür-ı bedī‘ü’t-timşāl  
K’itmiş üstād anı gāyetde metānetle binā
2. Cünd ü ceb-hānesi çok tūp u tūfengi vāfir  
Gūyiyā tolmış içi āteş ile ser-tā-pā
3. Gerçi bünyādı metīn her tarafı müstaḥkem  
Rüz u şeb olmada dā’im mütezelzil ammā
4. Nazar itseñ görünür cüşsesi mānend-i cebel  
Līk bir yirde qarār eyleyemez küh-āsā
5. Geh yürür gāh tırur gāh kanad açmış uçar  
Başka bir tarz ile her laḥza olur cilve-nümā
6. O kadar cüşse ile başlasa pervāza eger  
İremez tozına biñ sür‘at iderse ‘anḳā
7. Gerçi yok cānı dili cān iledür hep seyri  
Şaḥşı bir cānvere beñzemez anuñ aşlā
8. Rüz u şeb ülfet ü ünsiyyeti insān iledür  
‘Unşur-ı çār ile ḳā’imdür esāsı gūyā
9. İhtiyār ile Benī Ādeme teslīm olmuş  
Kullanurlar anı hep mü’min ü gebr ü tersā

26. S. 3409: 19<sup>a</sup>.

Sulţān Aḥmed Hānuñ Müceddeden İnşā Buyurdugı Ḳalyona Tārīhdür.

10. Buldurınca şuyın âteş gibi sür'at eyler  
Tozı çıkmaz ne kadar eyler ise kesb-i hevā
11. Gāh dāmen-i bim-yāre meyl-i hırām itdükçe  
Bir güzel şūh-ı perī-peykere beñzer meşelā
12. Resen-i zūlfini gāhī tağıdur gāh bükür  
Geh niķābın bürinür mişl-i 'arūs-ı zībā
13. Gerçi gāyetde sebük-rūh velī lengerli  
Tırmada kūh-ı girān yilmede mānend-i şabā
14. Çünkü şafrāyi-mizāc oldu biraz hikmetle  
Gezdürür gıce vü gündüz anı hükmi-sevdā
15. Dest ü pāyı yoğ iken yine ğarābet bunda  
Tārz-ı reftārına hayrān olur erbāb-ı zekā
16. Hem cerī' hem varıcı hem dağı gāyetde şabūr  
Haşmı ejder de olursa da çatar elbette aña
17. Dīvler zabt idemez gāh firār itdükçe  
Gāh olur kim yidilür bir kıll ile bī-pervā
18. Rūhsuz ķāleb-i fersūde iken hikmetdür  
Yine ahķām-ı nücūm ile yürür şubh u mesā
19. Boyını bağılu gözi yaşlı cigeri pür-āteş  
Bār-ı ğam çekmeden olmuş kad-i bālāsı dü-tā
20. Pirdür ķaddi bükilmiş katı çok yaş sürmiş  
Nūh Tūfānın añar yaşımı şorsañ meşelā
21. Hele bir turfe-nümā hey'et-i ağrebdür kim  
Tursa ķal'a yürise esb olur uça 'anķā
22. Didüm āyā nedür ol şahş-ı 'acībü'l-heykel  
Ki olur cünbiş ü etvārına hayrān 'uķalā
23. Didiler nev'-i sefāyīnden o bir ķalyondur  
K'oldı fermān-ı şehensāh ile hālā inşā
24. Ya'ni yapırdı anı Hāzret-i Sulţān Aħmed  
Ki ola silk-i donanma-yı hümāyūna sezā

25. Һamdüli'llāh ki irüp himmet ile itmāma  
Şuya indürmege cem' oldılar a'lā ednā
26. Gelüp i'zāz ile reftāra o sulţān-ı cihān  
Sāye şaldı o temāşāgehe mānend-i hü mā
27. Eyleyüp şevket ile taht-ı sa'ādetde qarār  
Ehl-i dīvān ile hem geldi 'umūmen vūzerā
28. Bir tarafdan çalınup şevk ile mehter-ḡāne  
Bir tarafdan daḡı toplar atılup ra'd-āsā
29. Olıcaḡ izn-i hü māyūn-ı şehenşeh şādır  
Başladı inmege ol keşti-i ejder-sīmā
30. Hāşılı nice sürūr u nice şen-güller ile  
Bahre indürdiler ol zevrakı bī-çün ü çirā
31. Çün şalābetle nüzül itdi şuya ḡavfinden  
Mevcveş ditremege başladı dir dir deryā
32. Heybeti bahre ki bu mertebe lerziş virdi  
Neye müncer olur aḡvāli 'adūnuñ 'acebā
33. Pādşāhum olup iḡbāl ile 'ömrüñ efzūn  
Saña bed-ḡvāh olanı ḡahr ide dā'im Mevlā
34. Çok zamān mesned-i devletde ser-efrāz olasın  
Kāfiristānı çün fetḡ idesün ser-tā-pā
35. 'Avn-i Ḥallāḡ ile sen fetḡ-i bilād itdükçe  
Sāl-i tāriḡini Dürrī ḡuluñ itsün imlā
36. Umaram sen de aña öyle nigāh eylesin  
Ki ser-efrāz ola her vech ile beyne'ş-şu'arā
37. Benüm eksüklüğüme ḡalma ḡuşūrum çokdur  
Saña lāyık ne ise sen anı eyle i'tā
38. Bahr-ı devletde olup keşti-i bahtuñ cārī  
Bula eyyām-ı muvāfiḡ ide ḡükmin icrā

39. Yāverüñ Hızır ola her laḫza refiḫüñ tevfiḫ  
 Kıla her ḫacetüñi Ḥazret-i Allāh revā
40. Didi fermān-ı hümāyün ile Dürrī tāriḫ  
 Ḳahr-ı a'dā için oldı yine ḫalyon inşā  
 Sene 1116

## 27.

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Pādşāh-ı rub'-ı meskūn şehryār-ı şark u ğarb  
 Ya'ni Sultān Aḫmed o Dādār-ı Ḥāḫān-iḫtişām
2. Ol şeh-i şāhib-serir-i salṫanat kim zātını  
 Ḳuṫb-ı devlet merkez-i dīn eylemiş Rabbü'l-enām
3. Ol şehensāh-ı bülend-iḫbāl-i heft-iḫlīm kim  
 Devr-i 'adlinde cihān buldı murād üzre niżām
4. Zıll-ı iḫbālinde 'ālem rāḫat oldı ser-te-ser  
 Ḳaşr-ı dīn ü devlete virdi kemāl-i intizām
5. Ol ḫadar nūr-ı ferāset var dil-i şāfında kim  
 Cümle fenni 'ayn-ı isti'dād ile ḫılmış temām
6. Fenn-i ḫaṫ fenn-i fażilet fenn-i inşā fenn-i şir  
 Fenn-i naḫş u fenn-i raḫş u fenn-i şemşir ü siḫām
7. Mū-be-mū mecmū'a-i ḫalbinde bulmuşdur rüsūḫ  
 Ḥāşılı her fenni kesb itmiş o sultān-ı be-nām
8. Ḳābiliyyet ol ḫadardur ṫab'-ı derrākinde kim  
 Ḳā'ilüñ añlar murādın itmedin 'arz-ı merām
9. Dānişi ḫayretde ḫor insānı va'llāhü'l-'azīm  
 Güyiyā 'ayn-ı işābetdür aña her bir kelām
10. Cümleden ḫaṫ'-ı nażar bu kārġāh-ı dehrde  
 ṫab'-ı mi'mārīsidür ḫayret-fezā-yı ḫāş ü 'ām

27. S. 3409: 20<sup>b</sup>.

Tāriḫ-i Kāḫ-ı Āyinedār-ı Dil-Firīb Der-Sitāyiş-i Ḥān Aḫmed-i Zī-Şān.

11. Bu maḳāmuñ tarḫını bir gūne taḥmīn itdi kim  
Kıldılar cümle mühendisler aña teslīm-i tām
12. Vākı'ā bir böyle tarḫ-ı bī-naẓırūñ mişlini  
Görmemişdür 'ālem içre dīde-i ehl-i kirām
13. 'Ārız-ı dilber gibi her cānibi pūr-naḳş ü zīb  
Dīde-i 'āşık-şıfat eṭrāfi hep āyīne cām
14. Cām şanma revzeninde dīdelerdür cā-be-cā  
Mihir ü māh-āsā cihāna nāzır olmuş şubḫ u şām
15. Şübhesüz her cāmı bir āyīnedür 'ālem-nümā  
Baḳsun İskender gibi seyr itmeyenler rüy-ı kām
16. Yā meger ol şehryāruñ gözleyüp teşrīfini  
Şevḳ-i dīdār ile itmiş çeşmine ḥ'ābı ḫarām
17. Naḳşı ḫod ol mertebe dehşet-fezā-yı 'aḳldur  
Rūḫ-ı Bihzāda ider ta'līm-i fenn-i irtisām
18. Görse Mānī şan'at-ı naḳş u nigārın şayd için  
Ḫalka-i çeşmi ḳalur dīvārda mānend-i cām
19. Her ne deñlü var ise üşküfe şahn-ı bāğda  
Cümlenüñ taşvīrini naḳḳāşı ḳılmış iltizām
20. Gūyiyā bir gülsitān-ı tāzedür kim dem-be-dem  
Rūḫa baḫş eyler şafā-yı seyri ta'tīr-i meşām
21. Ğālibā bu zīb ü zīnetle cāy-ı dil-güşā  
Yā İrem gülzārıdur yā ravza-i Dārü's-selām
22. Yoḫsa bu kāşāne bir maḫbūbe-i mümtāzdur  
Naḳşınıñ her nokṫası bir ḫāl-i *miskiyyü'l-ḫitām*
23. Ağzı gonca ruḫları gül ḳāmeti serv-i sehī  
Çeşmi nergis sünbül ü şeb-būsı zülf-i müşk-fām
24. Ḳıṭ'ası mergūbe tarḫı bī-bedel tarzı ğarīb  
Levh-i dīvārı mücellā saḳfı zer ferşi ruḫām

---

22 Kur'an'da cennet şarabı "rahîk"ın içildikten sonra bırakacağı güzel kokunun (hitām) misk gibi olacağı belirtilir.(Mutaffifin 83/25-26)



25. Oldılar āgūş-ı dīvārında her bir çekmece  
Bir muşanna' dürc-i gevher-perver-i yāķūt-fām
26. Cennet oldu bu maḥal ezhār-ı gūn-ā-gūn ile  
Servdür gūyā buḥārīsi ider 'arz-ı ḥırām
27. Hāşılı bu naķş-ı reng-ā-reng ü cām-ı şāf ile  
Hayli revnaķ virdi bu 'ālī sarāya bu maķām
28. Hāķ budur kim böyle vālā menzile teşrīf için  
Sāye şalsañ vechi var ey dāver-i Dārā-gulām
29. Sensin ol sultān-ı 'ālī-şān ki dest-i 'adl ile  
Kārgāh-ı devleti ma'mūr ider ḥükmüñ müdām
30. Ol dür-i yek-dānesin kim çeşm-i ḥakkāk-i felek  
Görmemişdür mişlüñ ey sultān-ı vālā-iḥtirām
31. Hānedān-ı 'izz ü cāhuñ dā'imā ma'mūr olup  
Görmeye aşlā tezelsül tā dem-i şubḥ-ı kıyām
32. Bu mübārek ḥānede zevķ ü şafā vü şevķ ile  
Eyleye Hāķ şāhid-i maķsūduñ her laḥza rām
33. Dürri-i dā'ī didi fermān ile tārīḥini  
*Ṭarz-ı nev ey beyt-i Sultān Aḥmed-i vālā-maķām*  
Sene 1117

## 28.

*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Zīb-i iklīl-i edeb zīver-i tāc-ı 'işmet  
Ḥasan ol gevher-i deryā-yı vücūd-ı ebeveyn
2. Ya'ni ferzend-i hünermend-i re'īsü'l-küttāb  
Ki anuñ zātını itmişdi me'ārif pür-zeyn
3. Zen-i dünyāya nigāh eylemeyüp ol maḥdüm  
Eyledi bezm-i cinānda heves-i ḥūru'l-'ayn

28. S. 3409: 20<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Tārīḥ-i Vefāt-ı Rāmī-zāde.**

4. Budur ümmîd 'aṭāyā-yı Hüdādan ferdā  
K'anı memnūn [u] nūvāziş ide fahru's-şakaleyn
5. Söyledi Dürri du'ā eyleyerek tārīhin  
*Ola 'adn içre Hasan sākin-i kurb-ı haseneyn*  
Sene 1114

## 29.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. Dür-i pāk-i şadef-i şulb-ı re'īsü'l-küttāb  
Ya'ni Mollā Hasan ol zīver-i tāk-ı 'irfān
2. Edeb ü 'aql u kemāl ü hüner ü fiṭnatda  
Haḡ budur ki aña olmazdı nazīr ü aḡrān
3. Bülbül-i rūḡı idüp ārzu-yı gülşen-i ḡuld  
Nā-geh-ān eyledi bu bāḡ-ı fenādan ṭayerān
4. Budur ümmîd o maḡdüm-ı sa'ādetmende  
Hūr-ı firdevsi enīs eyleye Rabb-i Raḡmān
5. Söyledi Dürri-i dā'isi anuñ tārīhin  
*Ola Mollā Hasana rāḡat evi şaḡn-ı cinān*  
Sene 1114

## 30.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. Ḥabbezā me'men-i zībende-i firdevs-mişāl  
Gūyiyā cilvegeh-i zümre-i ḡavrādur bu
2. N'ola āyīne-serā dirse buña ehl-i nazār  
Dil-i rūşen gibi yek-pāre mücellādur bu
3. Bu maḡāma ideḡör dīde-i diḡḡatle nigāh  
Başḡa kāşāne-i ra'nā-yı dil-ārādur bu

29. S. 3409: 21<sup>a</sup>, Derkenar.

**Tārīh-i Diğer.**

30. S. 3409: 21<sup>b</sup>.

**Tārīh-i Diğer Der-Sitāyiş-i Ḥān Aḡmed-i 'Āli-Şān.**

4. Naķş[1] āfāk-ı derūnında nūmāyāndur hep  
Ġālibā manzara-i țārem-i mīnādur bu
5. Seyr idenler bunı hep ‘ālemi seyr itmiş olur  
Gūyiyā nūşha-i mecmū‘a-i dūnyādur bu
6. Ne kadar dīde-i encūm gibi olsam nāzır  
Șoyamaz seyrine dil özge temāşādur bu
7. Bilmem āyīne-serā-yı dil-i İskender mi  
Yoħsa rūşenkede-i dīde-i bīnādur bu
8. Resmi revnak-şiken-i naķş-ı nigāristāndur  
Şanki nūzhetkede-i gülşen-i me‘vādur bu
9. Hūrveş ādemi dil-beste ider taşvīri  
Bezmgāh-ı harem-i cennet-i a‘lādur bu
10. Görse dir tarzını naķķāş-ı şanem-ħāne-i Ćīn  
Ġıbta-fermā-yı Semerķand u Buħārādur bu
11. Ne kadar gülşen-i ‘ālemde şükūfe var ise  
Bundadır cümlesi bir ravza-i ra‘nādur bu
12. Yazamaz Māni vü Bihzād bunuñ taşvīrin  
Nazar erbābı bilür cümleden a‘lādur bu
13. Nice ta‘bīr ideyim naħl-i buħārīsın anuñ  
Șurfe bir serv-i sehī-ķāmet-i bālādur bu
14. Hele hoş tarħ-ı nigārende-i ğam-fersādur  
Hayli zībende vü şūħ u țarab-efzādur bu
15. Șarz-ı būnyādını bir kimse taşavvur idemez  
Başka bir kıt‘a-i mergūbe-i zībādur bu
16. Bu lețāfetle bu rūşenkede āyīne degül  
Pertev-i cilvegeh-i ‘ālem-i bālādur bu
17. Yūsuf-ı Mışr-ı kemāl oldu buña mālīk olan  
Şanki ħalvetkede-i kaşr-ı Zūleyhādur bu
18. Șarħı ser-cümle mühendisleri kıldı ‘āciz  
Mişlini çeşm-i cihān görmedi yek-tādur bu

19. Bu şafāgāha nezāret-figen-i taḥsīn ol  
Eser-i ḥazret-i şāhenşeh-i dānādur bu
20. Ya'ni Ḥān Aḥmed-i ferḥunde-şiyem kim zātı  
Seyr idenler didiler cevher-i yek-tādur bu
21. Şem'-i bezm-i ḥarem-i devlet-i 'Oşmāniyye  
Pertev-i dūde-i İskender ü Dārādur bu
22. Beñzemez ğayrı şehenşāha bu sulṭān-ı ğüzīn  
Server-i ḥayl-i mülūk-ı sipeh-ārādur bu
23. Felek-i ma' delete mihr-i cihān-pīrādur  
Ufuḫ-ı mekremete ğurre-i ğarrādur bu
24. Ḥaḫ mübārek ide bu cāy-ı feraḫ-baḫşı aña  
Ki o ğül ğonceye bir ğülşen-i ḥaḫrādur bu
25. Didi fermān-ı ḥümāyūn ile Dürrī tāriḫ  
*Cāy-ı a'lā vü nihān-ḥāne-i zībādur bu*  
Sene 1117

## 31.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Mesned-ārā-yı vezāret Āşaf-ı 'ālī-nijād  
Ya'ni kim pāşā-yı Ca'fer-nām u hem Yūsuf-şiyem
2. Öyle bir kāmīl-ḥired kim re'y-i pür-tedbīrine  
Kendini teslīm ider biñ şaḫş-ı Eflātūn-ḥikem
3. Başra iḫsān oldı emr-i pādşāhīden aña  
'İzzet u iḫbāl ile 'azm itdi ol ferruḫ-ḫadem
4. Ḥaḫ Te'ālā eyleyüp 'avn ile her 'üsrin yesīr  
Maḫşad-ı dāreynine nā'il ola ol pür-himem
5. Çıkdı bir hātif didi Dürrī anuñ tāriḫini  
*Ḥaḫ mübārek eylesün manşūbuñ ey şāḫib-kerem*  
Sene 1107

31. S. 3409: 21<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Tāriḫ-i Dürrī.**

## 32.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Dāver-i devr-i zamān ııtıb-ı selātin-i 'izām  
Ya' ni Hān Aımed o ĥākān-ı 'adālet-pīrā
2. Ol ŧeh-i merĥamet-endiŧ ki devrinde anuñ  
Tā kemān-ĥāne-i eflāke ııkar tır-i du'ā
3. Kīmiyā-yı naıar-ı pāki ile āŧafını  
İtdi her fende ser-efrāz-ı fūĥūl-i kudemā
4. Öyle bir Āŧaf-ı ferĥunde-liķā kim zātı  
Olmıŧ ārāste-i zühd ü ŧalāĥ u taıvā
5. Ĥıdmet-i devlet ile dīni edādan ŧoñra  
Eli degdükçe kemān-keŧlik iderdi icrā
6. Sābıķā gerçi bu menzilgehe taŧ dikmiŧ idi  
Yine bir tāze eŧer eyledi ŧimdi peydā
7. Yek-süvār oıla alup menzili ol tır-endāz  
Oldı bu 'arŧagehe yekte-süvār-ı vüzerā
8. Yoı iken meŧki hele ŧestine māŧā'allāĥ  
Vākı'ā ancaı olur cevher-i zātı ĥaıķā
9. Didi taĥsīn iderek Dürri-i dā'ı tārīĥ  
*Pehlevāndur yine taŧ dikdi Meĥemmed Pāŧā*  
Sene 1117

## 33.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Maĥaldür intizāma ıtıtsa yüz aĥvāl-i 'ālem kim  
Nesaı-sāz-ı riyāset yine bir nefis-i nefis oldı

32. S. 3409: 22<sup>a</sup>.

**ŧadr-ı Az'am Meĥemmed Pāŧānuñ Oı Meydānında Taŧ Dikdüı Tārīĥdür.**

4 B mısrasında vezin aksamaktadır.

33. S. 3409: 22<sup>a</sup>.

**Tārīĥ.**

2. Bu bir vālā-himem Yaḥyā-kerem Ca'fer-şiyemdür kim  
Simāt-ı himmetinde niçe Ḥātem kāse-līs oldu
3. Maḳdemin de şeref virmişdi bu şadra bi-ḥamdi'llāh  
Yine geldi ricāl-i devlet ile hem-celīs oldu
4. O yek-tā nüṣṣa-i kübrā-yı fenn-i ma'rifet gūyā  
Riyāset ü cöngine bir beyt-i mevzūn u selīs oldu
5. N'ola iḳbāl yüz gösterse Dürrī böyle tāriḥe  
*Kerīmī beg yine lutf ile ikrāmen re'īs oldu*  
Sene 1117

### 34.

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Server-i deryā-dil ü dādār-ı ḥākān-iḥtişām  
Ya'ni Sulṭān Aḥmed ol Dārā-yı İskender-eşer
2. Öyle bir pākīze gevherdür ki zāt-ı eşrefi  
Dīde-i inşāf ile dünyā vü mā-fihā deger
3. Zīnet-i devrān çerāğ-ı dūde-i 'Oşmāniyān  
Zīver-i rūy-ı zemīn ārāyiş-i nev'-i beşer
4. Āftāb-ı evc-i devlet ḥükmrān-ı şarḳ u ğarb  
Mihr-i burc-ı salṭanat fermān-revā-yı baḥr u ber
5. Dāver-i iḳlīm-i Rūm u ḥusrev-i mülk-i 'Acem  
Revnaḳ-ı taht u nigīn ü efser ü tīg u kemer
6. Ḥaḳ budur kim böyle bir sulṭān-ı encüm-ḥaşmetüñ  
Görmedi mişlin felekde dīde-i şems ü ḳamer
7. Kārgāh-ı devlete virdi murād üzre nizām  
Ḥamdüli'llāh ḥayra tebdīl oldu cümle şūr u şer
8. İntizām-ı devlet ü dīne hemīşe sa'y idüp  
Her lüzūmın iltizām itmekdedür şām u seḫer

34. S. 3409: 22<sup>b</sup>.

**Sulṭān Aḥmed Ḥān Ḥāzretlerinüñ Müceddeden İnşā Buyurduḳları Baştardaya Tāriḥdür.**

9. Cümleden evvel donanma-yı hümāyūn silkine  
Hayli revnaķ virdi ol sultān-ı İskender-zafer
10. Vāķı'ā lāyıkdur itse her ne deñlü iltifāt  
Kańķı devletde görölmiş böyle bir 'ālī-eşer
11. Bir eşerdür kim nazīrin görmemişdür rūzgār  
Āferīn bānīsine ancaķ olur hāzā hüner
12. Oldı her çekdürmesi bir ejder-i āteş-feşān  
Daķı her ķalyonı bir hışn-ı haşīn-i mu'teber
13. Şimdi bir baştarda inşād itdiler kim dem-be-dem  
Ejder-āsā düşmene aķzından āteşler şaķar
14. Kał'adur gūyā mehībü'ş-şekl-i müstaķkem-esās  
Kim derūnı cünd ü ceb-hāneyle tolmış ser-te-ser
15. Kūh-ı ķāfāsā olur ki lenger-endāz-ı sūkūn  
Gāh olur sīmurġveş bāl ü perin aķar uķar
16. Hāşılı tekmił olup ol zevraķ-ı āteş-feşān  
'Ādet üzre baķre indürmeklüge cem' oldılar
17. İbtidā sultān-ı deryā-dil o vālā menzili  
İtdi mānend-i hümā zıll-ı hümāyūna maķar
18. Şońra geldi şeyhü'l-İslām ile şadr-ı a'zamı  
Hem-nişīn oldı me'an mānend-i ferzend ü peder
19. Ba'dehu erkān-ı devlet cümleten tertīb ile  
Ol temāşāgāha ādāb üzre bir bir geldiler
20. Çıkdılar seyre ķayıķlarla şıġār ile kibār  
Baķr ü ber oldı ģalāyıkdan haşer-ender-haşer
21. Tūplar güm güm ötüp ķalındı mehter-hāneler  
Hayli ķurbānlar kesildi çok virildi sīm ü zer
22. Şol ķadar 'ālem meserret buldı bu hengāmeden  
Şehr-i İstanbulda oldı şandılar 'īd-i dīġer
23. Eyledi fermān sheńşāh ķadr-i ķudret hemān  
Ol 'azīmü'l-cismi bir īmā ile indürdiler

24. Girdi çün bahre o şekl ü hey'et ü endām ile  
Heybetinden mevc-i deryā oldu hep zīr ü zeber
25. Sāde bir cevlan ile çün bahri itdi lerzenāk  
Düşmene olmaz mı her bir tūpı bir dāğ-ı ciger
26. Pādşāhum Hāk haṭālardan emīn itsün seni  
Ābveş tab'-ı laṭīfūñ görmesün ašlā keder
27. Sensin ol sultān-ı 'ālī-şān ki mihr-i devletūñ  
Rub'-ı meskūn ile heft-iḳlīme şalmış nūr u fer
28. Hıdmet-i beyt-i mūkerrem ravza-i pāk-i Resūl  
Çün saña olmuş müyesser ey hıdīv-i müftehar
29. Hindle Özbek ü 'Acem cümle tūfeylüñdür senüñ  
Sen velī-ni'metsün anlar ni'metüñden behrever
30. Salṭanatda saña taḳlīd idemez sā'ir mülük  
Maḫhar-ı nūr-ı tecellīdür bu devlet ser-te-ser
31. Tūt ki taḳlīd eyledi eṭvāruña ḫākān-ı Çīn  
Yā donanma-yı hümāyūna nice taḳlīd ider
32. Mu'cizāt-ı Aḫmed-i Mürsel penāhuñdur senüñ  
Ḳande 'azm itseñ olur Hıẓr-ı hidāyet rāh-ber
33. Sen hemān bāb-ı rızā-yı Hākda tūr ihlāş ile  
Bir şadā-yı devletūñ a'dāyı eyler der-be-der
34. Ehle luṭfuñ düşmene ḳahruñ faḳīre şefḳatüñ  
Ola ḫulḳ-ı Aḫmedī ḍarb-ı 'Alī 'adl-i 'Ömer
35. Ol ḳadar a'lā ile ednāya luṭfuñ 'ām ola  
Kim saña taḫsīn ide gökde melek yirde beşer
36. Hāk donanmaña hümāyūn eyleye baştardañı  
Ḳande var ise aña rehber ola fetḫ ü zafer
37. Dürri me'mūren didi fi'l-fevr anuñ tārīhini  
*Bu donanma-yı hümāyūna bu zevraḳ viridi fer*  
Sene 1117



## 35.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Pādşāh-ı baħr u ber Hān Aħmed-i Hātem-simāt  
K'eyledi ħ<sup>v</sup>ān-ı seħā vü cūd ile dūnyāyı sīr
2. Ol şehenşeh kim ziyāfet-ħāne-i āfākda  
Rīze-çīn-i süfre-i iħsānidur bāy u faķīr
3. Ol dūr-i yek-tā-yı deryā-yı sa'ādet kim anuñ  
Mişlini seyr itmemişdür dīde-i çarħ-ı eşīr
4. Kānķı 'abdin eylese manzūr-ı 'ayn-ı iltifāt  
Kāf-ı devletde olur mānend-i 'Anķā cāy-gīr
5. Her kimüñ kim cevher-i zātisini ħiss eylese  
Luţf ider elbet aña ol server-i şāhib-serīr
6. Bā-ħuşuş idüp ricāl-i devletinden intiħāb  
Böyle bir dānā-yı şāhib-fiţnati kıldı vezīr
7. Pāk-meşreb sāf-tıynet sāde-dil kāmil-'ayār  
Cümle fenden behrever her ma'rifetden vāye-gīr
8. Eyleyüp evvel mühimm-i devlet ü dīni edā  
Sünneti iħyā için şoñra iderdi meşķ-i tīr
9. Yek-süvār oķla alınca menzil-i maķşūdını  
Lāzım oldu eylemek vaż'-ı 'alāmet ol dilīr
10. Emr-i şāhenşāh ile taş dikdi oķ meydānına  
Olmadı ħaķķā bu āşāra muvaffaķ bir şīr
11. Çünkü 'ādetdür ol eşnāda ziyāfet eylemek  
İtdi icrā 'ādeti ol Āşaf-ı rüşen-zamīr
12. Kıldı da'vet ħāzret-i şāh-ı cihānı ibtidā  
Kim odur şimdi veliyy-i ni'met-i ħātem-nazīr

35. S. 3409: 23<sup>b</sup>.

**Sultān Aħmed Hān-ı Zī-Şāna Oķ Meydānında Vezīr-i A'zam Meħemmed Pāşānuñ Ziyāfetine Tārīhdür.**

13. Eyleyince ʿizz ile teşrîf o sultân-ı güzîn  
Nûr ile rāhım zer-efşân eyledi mihr-i münîr
14. Geçdi taht-ı devlet üzre yol temâşâgâhda  
Kıldılar yir yir duʿâ-yı devletin cemʿ-i keşîr
15. Geldi şoñra fâzıl-ı ʿallâme-i dîn-i mübîn  
Yaʿni kim müftî efendi hazret-i şeyh-i kebîr
16. Baʿdehu geldi kemân-keşlerle sâʿir hâş u ʿâm  
Hâşılı ol ʿarşagâha cemʿ olup cemm-i gâfir
17. Pâdşâh-ı dîn-i İslâma duʿâlar eyleyüp  
Dikdiler ol şahna bir seng-i ruḥâm-ı dil-pezir
18. Şehryârâ ḥânedân-ı devletüñ maʿmûr olup  
Dâʿimâ itʿâm olınsun ger gâñi vü ger fakîr
19. Devlet ü iḳbâl ü niʿmet mâl ü mülk [ü]saltanat  
Hep senüñdür cümleten ey ḥusrev-i gerdün-mesîr
20. Sensin itʿâm eyleyen inʿâm ile dünyâyı hep  
ʿÂleme eksüklügüñ göstermesün Rabb-ı Kadîr
21. Sen tevekkül bâbına eyle teşebbüs şıdḳ ile  
Şübhesüz her maḩlabuñ ḥâşıl ider Ḥayy-ı kebîr
22. Ḥaḩ bilür ihlâş ile Dürrî duʿâcuñdur senüñ  
Pek maḩaldür ḥvân-ı luḩfuñdan olursa vâye-gîr
23. Devletüñde nâʿil-i kâñ oldu ekşer ḩullaruñ  
Nâʿil-i kâñ olmamak lâyıḩ degüldür ol ḩaḩîr
24. Ḥaḩ vücüd-ı pâküñi ḩıfz eyleyüp âfâtdan  
Ḥaşre dek maʿmûr ola ol südde-i devlet-maşîr
25. Biʿl-bedâhe söyledüm teşrîfinüñ târîḩini  
*Eyledi yümn ile sultân Aḩmedi daʿvet vezîr*  
Sene 1117

## 36.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Dem-be-dem kaldurup el yalvaralum Mevlāya  
Ola manzūr-ı şehenşāh-ı hümāyün-sāye
2. Ya'ni Hān Aḥmed-i Cem-kevkebe kim bendeligi  
Māye-i faḥr olur İskender ile Dārāya
3. Zātı ol gevher-i yek-tā-yı sa'ādetdür kim  
Çeşm-i inşāf ile dünyāya olur ser-māye
4. Āb-ı şāfı gibi āyīne-i ṭab'ı rüşen  
Mihir-i rüşen gibi envār-ı dili beyzāya
5. Ehl-i dil ehl-i kerem ehl-i kalem ehl-i kemāl  
Hiç nazır olmaz o sultān-ı cihān-ārāya
6. Nükte-i mübhemi fehmīdedür ol mertebe kim  
Yer kıomaz zerre kıadar kā'iline imāya
7. Hele bir vech ile ta'rīfi degüldür mümkin  
Şu'arā çekmesün evşāfın anuñ imlāya
8. Bu ne ikbāldür Allāhı severseñ luṭf it  
Ki muvaffakdur o sultāna mu'allā-pāye
9. Böyle bir Āşaf-ı dānā-dile kim mālīkdür  
Ki vücūdı ola dehre sebeb-i pīrāye
10. Zīnet-i efser-i ikbāl Meḥemmed Pāşā  
Ki odur gevher-i yek-tā şadef-i dünyāya
11. Şāf dil şāf güher şāf meniş şāf zamīr  
Ṭab'ı āyīnelik eyler felek-i mīnāya
12. Hüsni-i tedbīri güzel her eşeri müstaḥsen  
Mihir-i gerdün-ı kerem zāt-ı sa'ādet-sāye

36. S. 3409: 24<sup>a</sup>.

**Ķapudan Meḥemmed Pāşā Ḥāzretlerinin 'Azimet-i Baḥr Eyledüklerine Tārīḥdür.**

13. Nükte-dān ehl-i sūhan Āşaf-ı ferhunde-şiyem  
Ki odur vākıf olan derk ile her ma' nāya
14. Böyle sultāna sezādur bu vezīr-i kāmīl  
Biri hurşīde mişāl oldı birisi aya
15. Bā-ħuşuş ehl-i şecā'at Ķapudan Pāşā kim  
Cünbişi heybet ile lerze şalar deryāya
16. Ol kadar fenn-i donanmada ser-āmeddür kim  
Zevraķı gālib ider esb-i şabā-peymāya
17. Her kaçan baħr-i sefid üzre güzer eyler ise  
Tā kaçar ħavf ile küffār Ķızıl Elmaya
18. Bu donanma-yı hümāyün ile seyr itdükçe  
Rūy-ı deryāda döner Hızr-ı melek-sīmāya
19. Hem bahādır hem ola ehl-i hüner hem dīn-dār  
Fetħ ile nuşret aña olmaya mı hem-sāye
20. Seyr iden vech-i vecħhin didiler ħaķķā kim  
Ķapudanlık yakışur böyle güzel pāşāya
21. Çün donanma-yı hümāyünla çıkdı bahre  
Cünbişi māye-i ħavf oldı dil-i a' dāya
22. Yā İlāhī şeh-i zī-şāna virüp 'ömr-i tavīl  
Dā'imā kı l anı devr-i felege pīrāye
23. Daħı hem āşaf-ı rüşen-dil ü şāfī güheri  
Dem-be-dem mazħar ola mevhibe-i Mevlāya
24. Böyle bir zāt-ı şerīfī Ķapudan eylediler  
Ķaķ refīķ eyleye tevfiķini ol dānāya
25. 'Azm-i baħr eyleyicek söyledi Dürrī tārīħ  
*Ola yem seyri mübārek Ķapudan Pāşāya*  
Sene 1117

## 37.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -*

1. Leşker-i hüsni perîşân oldı  
Kalmadı zerre kadar 'unvânı
2. Devr-i rüyında o şâh-ı hüsniñ  
Aldı bir hâl-i siyeh meydânı

## 38.

*Mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Şeh-i Cem-sāye Sultān Aḥmed-i ferḥunde-ṭālî' kim  
Vücüdî 'āleme ser-māye-i şad-iftihār oldı
2. O ḥākān-ı hümāyūn-menḳabet kim devr-i 'adlinde  
Fesād u fitne hep güm-kerde-i rāh-ı iştiḥār oldı
3. O ḳuṭb-ı merkez-i emn ü selāmet kim anuñ zātı  
Nizām-ı dehre bā'ış rāḥat-ı kevne medār oldı
4. O şem'-i pür-ziyā-yı dūdmān-ı āl-i 'Oṣmān kim  
Fürüg-ı baḥtı revnaḳ-baḥş-ı mihr-i tāb-dār oldı
5. Kemāl ehli anuñ 'ahdinde buldı raġbet ü ḳadri  
Hünerverler anuñ devrinde şāhib-i 'tibār oldı
6. O bir sultān-ı 'āli-şān-ı vālā-menziletür kim  
Rikābın būs idenler hep vezir-i kām-kār oldı
7. Zihî ḥākān-ı a'zam kim şadā-yı kūs-ı iclālî  
Cigerden dehşet-endāz-ı 'adū-yı ḥāksār oldı
8. İdüp def'-i şer ü şür-ı mezālîm rüy-ı 'ālemden  
Murād üzre serir-i salṭanatda ber-ḳarār oldı
9. Hemîşe niyyeti icrā-yı aḥkām-ı şerî' atdur  
Anuñçün maḫhar-ı luṭf-ı cenāb-ı Kirdgār oldı

37. S. 3409: 24<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri Mebniyyi 'Ale'l-Ḥikāye.**

38. S. 3409: 24<sup>b</sup>.

**Sultān Aḥmed Ḥānuñ Duḫter-i Pākize-Aḫteri Fāṭıma Sultānuñ Dendānıma Tārîhdür.**

10. O serv-i ser-firāz-ı bŭstān-ı ʿizz ũ iḳbālũñ  
Nihāli zātı pŭr-neşv ũ nemā-yı berg ũ bār oldı
11. Yem-i şulb-i mekārım cŭşışinden ol şehũñ yaʿnı  
Bir aʿlā dŭrr-i yek-tā zıb-i āgũş-ı kenār oldı
12. Ne dŭr bir gevher-i ʿālem-bahā-yı dŭrc-i ʿıffet kim  
Bŭnāgũş-ı ʿarŭs-ı ḥŭsne zıb-i gũşvār oldı
13. O dem kim eyledi mehd-i vŭcŭda ʿizz ile teşrĩf  
Melekler yirine furşat-gŭzĩn-i intizār oldı
14. O şems-i āsmān-ı ʿişmetũñ ḥĩn-i tulũʿında  
Kimisi sım ile zer kimisi gevher-nişār oldı
15. Bahāristān-ı ğaybũ'l-ğaybdan gũyā o gŭl-ğonca  
Bu şāhenşāha verd-i ter gibi bir bergzār oldı
16. Yed-i ḥakkāk-i ḳudretten ıııkup bir gevher-i berrāk  
Ḳonup gencĩne-i şāh-ı cihāna yādgār oldı
17. Olınca heft māha sinni ol mihr-i cihān-tābuñ  
Dŭr-i dendānı revnaḳ-baḥş-ı dŭrr-i şāhvār oldı
18. Nŭmāyān oldı ıün ol dŭrr-i dendān dŭrc-i laʿlinden  
İdŭp elmās ḳadrin pest gevher şermsār oldı
19. İlāhı ol şehenşāh-ı ser-efrāz ile gitdŭkçe  
Ki zĩnet-baḥş-ı ʿālem zıb-i dest-i rŭzgār oldı
20. O deñlü fetḥ-i buldān eylesŭn ki Dŭrriyā ʿālem  
Disŭnler Ḥān Aḥmed pādşāh-ı nāmdār oldı
21. Gŭrince ğoncada şeb-nem melekler didiler tārĩḥ  
*Bu zıbā hoḳḳanuñ dendānı Dŭrrı āşkār oldı*  
Sene 1117

## 39.

*Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Hâzret-i pâdşeh-i dehri Fenerbağçesine  
Kıldı da‘vet yine pâşâ-yı şadâkat-eşeri
2. Öyle bir şeh ki vücūd-ı şeref-endüından  
Eyledi ğarğa-i envâr-ı şafâ baħr u beri
3. Ya‘ni Hân Ahmed-i zî-şân ki bütün ‘âlemde  
‘Avn-i ħallâk ile def‘ eyledi hep şūr u şeri
4. Devlet ü dīne murâd üzre virüp ħüsn-i nizâm  
Zâ‘il itdi dil-i erbâb-ı şafâdan kederi
5. Hâk budur kim yeñiden buldı cihân ârâyış  
Salţanat tahtına zâtı vireli zīb ü ferî
6. Kuvvet-i tab‘ ile bir fende kuşūrı yokdur  
‘Âlemüñ şimdi odur server-i şâhib-hüneri
7. Bâreka’llâh zihî server-i ħurşîd-i kerem  
Âsmân-ı şerefüñ hâk bu ki sensin kâmeri
8. Dâ‘imâ böyle ziyâfetlere teşrîf kı lup  
Dâ‘imâ kullaruña bezl idesin sîm ü zeri
9. Dem-be-dem sen idesin bezm-i sa‘âdetde şafâ  
Âteş-i ğamda kebâb ola ‘adūnuñ cigeri
10. Öyle bir âşaf-ı deryâ-dile mâliksin kim  
Bezli ider yoluña gencīne-i dürr ü güheri
11. Dâ‘imâ niyyeti taħsîl-i rızâ-yı pâküñ  
Devletüñde n'ola a‘dâya bulursa zaferi
12. Terbiyet eyleyen anı senüñ iĳbâlüñdür  
Pâdşahuñ kılına böyle gerekdür nazarı

---

39. S. 3409: 25<sup>a</sup>.

**Sultân Ahmed Hân Hâzretini Vezîr-i A‘zam Mehemmed Pâşâ Fener Bâğçeye Da‘vetlerine Târihdür.**

13. Sen gibi şāh-ı Sikender-zafere āşaf olan  
Hızır-ı tevfiķ olur elbette anuñ rāhberi
14. Tā dem-i haşır olasıñ taht-ı ‘adāletde muķīm  
‘Ālemüñ kabza-i hükümüñde ola ser-te-seri
15. Bi'l-bedāhe didi teşrīfine Dürrī tārīh  
*Hüsni Sultān-ı cihān kıldı münevver Feneri*  
Sene 1117

## 40.

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Menba‘-ı ‘ayn-ı şafā ser-çeşme-i cūd u şehā  
Ya‘ni Sultān Aḥmed ol Hākān-ı İskender-simāt
2. Ol şeh-i şāhib-eşer kim āb-ı ‘adlinden anuñ  
Oldı Reyyān rub‘-ı meskūn çār-güşe şeş-cihāt
3. Teşne-i luṭf idi dördünci cemā‘at kulları  
Merḥamette eyledi manzūrı ‘ayn-ı iltifāt
4. Ḥasbetenli’llāh bu āb-ı şāfi icrā eyleyüp  
Kıldı ihyā anları ol server-i ‘ālī-şifāt
5. Dürr-i dā‘isi me‘müren didi tārīhini  
*‘Ayn-ı rūḥ-efzā-yı Sultān Aḥmedi mā‘-i ḥayāt*  
Sene 1117

## 41.

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*

*Remel + + – – / + + – – / + + – – / + + –*

1. Şeh-i Cem-kevkebe Sultān-ı selāṭin-i cihān  
Ya‘ni Hān Aḥmed o hākān-ı hümāyün-simā
2. Ol şehensāh-ı hümā-sāye ki iķbālinden  
Eyledi ‘ālemi müstağrak-ı envār-ı şafā

40. S. 3409: 25<sup>b</sup>.

**Tārīh-i Çeşme.**

41. S. 3409: 26<sup>a</sup>.

**Veżir-i A‘zam Meḥammed Pāşanuñ Kağıdhānede Taş Dikdügi Tārīhdür.**



3. Bā-ḥuşūş āşaf-ı deryā-dil-i vālā-güherin  
Kıldı feyz-i nazār ile dūr-i yek-tā ḥaqqā
4. Cümleden kaç'-ı nazār fenn-i kemān-keşlikde  
Ol kadar oldu ser-āmed o vezīr-i dānā
5. Ki idüp evveli ārāste Oğ Meydānın  
Eşeri oldu Kağıdhānede şimdi peydā
6. Pīş-rev oğla alup menzili ol tūr-endāz  
Oldı çün pīş-rev-i ḥayl-i fūḥūl-i vūzerā
7. Pehlevānlar görüp āşārını taḥsīn itdi  
Fahır idüp emr-i şehenşāh ile taş dikse n'ola
8. Bāreka'llāh zihī ḥoş eşer-i müstahsen  
Şāneka'llāh zihī zāt-ı sa'ādet-pīrā
9. Söyledi gāyet-i imā ile Dürrī tārīḥ  
*Dikdi taş menzil-i maḳşūda Meḥemmed Pāşā*  
Sene 1117

## 42.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Hezārān müjde kim devlet-serā-yı şehryārīden  
Yine bir şem'-i rüşen oldu āfāka ziyā-baḥşā
2. Zihī ḥurşīd-i nūr-efşān ki āşār-ı tūlū'ından  
Zemīn ü āsmān ğark oldılar envāra ser-tā-pā
3. Ne rüşen āftāb-ı 'ālem-ārā-yı sa'ādetdür  
Ki feyz-i pertevinden rüşen oldu dīde-i dünyā
4. Cenāb-ı pādşāh-ı 'ālemün bāğ-ı vücūdından  
Ser-efrāz-ı necābet oldu bir serv-i melek-sīmā
5. Cihāna ya'ni bir şeh-zāde-i ferruḥ-ḳadem geldi  
Ḳudūmından n'ola bulsa şafā dünyā vü mā-fihā

5 A ve B mısrasında vezin aksamaktadır.

42. S. 3409: 26<sup>a</sup>.

Tārīḥ-i Vilādet-i Şeh-zāde Meḥemmed Ḥān Bin Sulḫān Aḥmed Ḥān Ḥallede Saltanatuhu.

6. Bir aḥterdür tülū' itdi bugün evc-i sa'adetden  
Sezādur olsalar ḥurşid ile meh dāye vü lālā
7. Alup çengin ele Zühre ser-āgāz-ı sürür itsün  
Melekler ḥāzır itsün aña bir gehvāre-i zībā
8. Güşād itsün yine bāb-ı behiştı şevk ile rıdvān  
Donansun zīb ü zīnetle ser-ā-ser Cennetü'l-Me'vā
9. Kırup bezm-i şafāyı şaḥn-ı Firdevs içre ğilmānān  
Çalınsun sāzlar girsün semā'a zümre-i ḥūrā
10. Netice gül gibi gülsün açılsun gönli dünyānuñ  
Ki olmaz ehl-i zevke böyle bir faşl-ı feraḥ-efzā
11. Donandı cā-be-cā eṭrāf-ı 'ālem döndi Firdevse  
Sitanbul şehri cennet oldı şehir-āyīn ile gūyā
12. 'Acā'ib zīb ü fer virdi bu şehir-i pāke şehir-āyīn  
Maḥaldür seyre çıksa kudsiyān-ı 'ālem-i bālā
13. Şafālar kesb idüp ehl-i zamāne şādmān oldı  
Sürür u şevk ile 'id itdiler a'lā ile ednā
14. Hele bir böyle faşl-ı 'ālem-ārā oldı kim mişlin  
Ne görmışdür ne ḥod görse gerekdür dīde-i dünyā
15. Eyā sultān-ı 'adl-āyīn sen ol baḥr-i sa'adetsin  
Ki şulb-i pāküni Ḥaḳ itdi kān-ı gevher-i yek-tā
16. Hemişe lücce-i zāt-ı şerīfün pür-ḥurūş olsun  
Hemişē zīb-i dehr olsun bu gūne lü'lü'-i lālā
17. Vücūd-ı pāki sensin ḥānedān-ı Āl-i 'Oşmānuñ  
Müselsel eyleye nesl-i şerīfün ḥaşre dek Mevlā
18. Sen evreng-i 'adālet üzre dā'im kā'im olduqça  
Gele dünyāya şulbünden niçe şeh-zāde-i ra'nā
19. Bugün sensin riyāz-ı devletün serv-i ser-efrāzı  
İde Ḥaḳ sāye-i iḳbālünü memdūd ü müsteşnā
20. Kıilup āfākı rüşen neyyir-i baḥt-ı hümayūnuñ  
Mülük-i dehr ola pertev-i gedā-yı ṭal'atün şāhā

21. Çün ol nūr-ı mücessem pertev-i 'izz ü sa'ādetle  
 ʤulū' itdi verā-yı ğaybdan mihr-i cihān-āsā
22. Bedīhī söyledi fermān ile tārīhini Dürrī  
*Meḥemmed şulb-i Aḥmed Hāndan oldı meh gibi peydā*  
 Sene 1117

## 43.

*Mef'ülü mefā'ili mefā'ili fe'ülün*  
*Hezec -- + /+ -- + / + -- + /+ --*

1. Dürrī müteḥammil gerek erbāb-ı tevekkül  
 Biz rāzıyuz i'ḫāsına ḫallāḳ-ı cihānuñ
2. Bu berzaḫ-ı miḫnetden elem yok bize zīrā  
 Devlet öte yanındadır elbette ḳazānun

## 44.

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*  
*Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -*

1. Müjdeler kim āsmān-ı devlet ü iclālden  
 Dehre pertev şaldı bir ḫurşīd-i nūrānī-eşer
2. Müjdeler kim dest-sāz-ı bāğbān-ı ğaybdan  
 Zīver-i destār-ı iḳbāl oldı bir gül-berg-i ter
3. Müjdeler kim oldı revnaḳ-baḫş-ı tāc-ı salṫanat  
 Bir güher kim mişlini görmiş degül çeşm-i beşer
4. Ya'ni kim ḫallāḳ-ı 'ālem Ḥazret-i Hān Aḫmedi  
 ʤıldı bir ferzend-i 'ālī-ḳadr ile rüşen-nazar
5. Öyle bir şeh-zāde teşrīf eyledi dünyāya kim  
 Seyr idenler ṫal'atin nūr-ı mücessem şandılar
6. Öyle bir şeh-zāde tenvīr eyledi āfāḳı kim  
 'Arızından iktisāb-ı nūr ider şems ü kamer

43. S. 3409: 26<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

44. S. 3409: 26<sup>b</sup>.

**Tārīh-i Diger.**

7. Öyle bir şeh-zāde kim nakş-ı cemālin gūyiyā  
Şüret-i Yūsufda taşvīr eylemiş kıl-k-i kader
8. ‘İzz ile ol gül olunca zīver-i mehd-i vücūd  
Perdehā-yı çeşm-i bülbül den kımātın biçdiler
9. Eylesün bāb-ı behişt-i şevk ile rıdvān gūşād  
Sākinān-ı hulde virsün hātif-i gaybī haber
10. Naḥl-i cennetden düzüp gehvāre-i zībāsını  
Cāme-ḥ<sup>v</sup>ābın sündüs ü istibraḳ itsün ḥūrlar
11. Her ne deñlü ‘izzet ü ikrām olunca vechi var  
Ḳurretü'l-‘ayn-ı şehensāhīdür ol nūr-ı başar
12. Kıldı ser-tā-ser cihānı ğarḳa-i nūr-ı sürür  
Evc-i kudretten tūlū’ idince mānend-i kamer
13. Maḳdemi oldu cihāna māye-i şevk ü neşāt  
Şād olup ehl-i şafā maḥv oldu dillerden keder
14. Sū-be-sū tezyīn olup bāzārı şeh-āyīn ile  
Cennet-āsā kıldılar her gūşeyi pūr-zīb ü fer
15. Düşdi ol vakte müşādif ḥikmeten leyl-i berāt  
Her mināre giydiler ḳandīlden bir tāc-ı zer
16. Ol ḳadar oldu çerāġān ber ile baḥr üzre kim  
Tā felekden seyr için encümler oldu dīdever
17. Geh tūfeng ü tūp atup deryāya āteş-bāzlar  
Geh çıḳup evc-i hevāya her fişekden biñ şerer
18. Baḥrde çarḥ-ı felekde ḳal’alar ceng itmede  
Sāḥilinde gūne gūne sāz ü söz ü cilveler
19. Şaldı ḫabl u kūs-ı şāhī āsmāne ğulġule  
Baḥr u ber oldu ḫalā’ıḳdan ḫaşer-ender-ḫaşer
20. Bir donanma-yı hümāyūn oldu İstanbulda kim  
Mişlini seyr itmemişdür dīde-i nev’-i beşer

21. H̄ayretinden h̄irelendi d̄ide-i gerd̄un-ı p̄ir  
Biñ temāşāya nice its̄un kifāyet bir naz̄ar
22. H̄āşılı ız̄n-i şehens̄āh-ı k̄ader-ferm̄an ile  
On ḡun on gice donanma-yı h̄ümāȳun itdiler
23. Seyri gör kim şāh-ı İrāndan gelen ilçi dahı  
Bir iki ḡun Üsküdarı eyleyince müstaķar
24. Aldılar ferm̄an-ı şāhens̄āh ile çekdürmeye  
Seyr ile deryādan İstanbula eylerken güzer
25. Gördi çün t̄üp u t̄üfeng ü h̄āy u h̄üy u şenligi  
Oldı istilā-yı h̄ayretle özinden b̄i-h̄aber
26. Kendüsi döndi hemān t̄üpa t̄utulmuş maymuna  
Reng-i hacletden kıızıl kurd oldı her bir sürh-ser
27. Nice h̄ayrān olmasun ilçi degül şāh-ı ‘Acem  
Belki İskender bile seyr itmedi böyle eşer
28. Pādşāhum H̄aķ h̄aṭālardan em̄in its̄un seni  
Görmesün ṭab’-ı şerīf̄üñ zerre deñlü bir keder
29. Kevkeb-i iķbāl̄üñi tā böyle ‘ālem-ḡir iden  
Kuvvet-i bahtuñdur ey sultān-ı İskender-zafer
30. Meymenetden t̄ıynet-i pāk̄üñ mürekkebdür senüñ  
Mażhar-ı feyz-i ezelsin ey h̄ıd̄iv-i müfteħar
31. Cümle vehb̄idür saña bu ‘aķl u rüşd ü ma’rifet  
Kesb ile olmaz bu isti’dād maķd̄ur-ı beşer
32. Başka bir şun’-ı H̄udādur cevher-i zāt̄uñ senüñ  
Sırr-ı tevfiķa muvaffaksın sen ey şāhib-hüner
33. H̄aķ Te’ālā düşmene dā’im seni manşūr idüp  
Tevsen-i iķbāl̄üñe rehber ola feth ü zafer
34. Saltanatda k̄āfdan k̄āfa olup h̄ükmüñ revān  
Dehr içinde olasın bir pādşāh-ı nāmver
35. Hem dahı şandūķa-i elṭāf-ı Raḥmāniyyede  
Dā’imā maḥf̄uz ola şeh-zāde-i vālā-güher

36. Hāfızı ‘avn-i İlähî h<sup>v</sup>ācesi kuddüsiyân  
Dāye vü lälâsı mihr ü mäh ola şâm u seher
37. Ol hümâ-yı evc-i istiğnâ-yı devlet ‘izz ile  
Çün fezâ-yı ‘âlem-i imkâna açdı bâl ü per
38. Kudsîyân tebşîr idüp Dürrî didi târîhini  
*Geldi şeh-zâde Mehemmed Pâdşâhum müjdeler*  
Sene 1117

## 45.

*Mefâ ‘lün mefâ ‘lün mefâ ‘lün mefâ ‘lün*  
*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Beşâretler zemîn ü âsmâna müjde âfâka  
Yine sultân-ı ‘âlem mazhar-ı lutf-ı Vedūd oldı
2. Yine zevk ü şafâdan tâzelendi ‘âlemüñ rûhı  
Yine şevk ehline bir mevsim-i behcet-nümüd oldı
3. Cenâb-ı Hazret-i Hân Aḥmedüñ ‘ırk-ı laṭifinden  
Yine bir şâh-zâde zîver-i şahn-ı şühüd oldı
4. Nice şeh-zâde bir hurşîd-i nür-efşân-ı devlet kim  
Felekde neyyir-i a‘zam gibi sa‘du’s-su‘üd oldı
5. Kudümından yine zeyn oldı şehir-âyîn ile ‘âlem  
Taşavvurdan ziyânı ehl-i sūkuñ cümle sūd oldı
6. Zemîn üzre görüp ehl-i zamânı hurrem ü handân  
Felekde Zühre de çeng aldı pür-şevk ü sürüd oldı
7. Kızardı âftâb-ı ‘âlem-ārâ reng-i hacletden  
Sipihrüñ âsmânî çihresi döndi kebūd oldı
8. Eyâ sultân-ı taht-ārâ senüñ ‘ahd-i şerîfüñde  
Bulup ‘âlem meserret būd-ı gam cümle nebūd oldı
9. N’ola a‘lâ vü ednâ zât-ı pür-südüñla faḥr itse  
Vücüd-ı pāküñ ebnâ-yı zamâna maḥz-ı cüd oldı

45. S. 3409: 27<sup>b</sup>.

Tārîḥ-i Vilâdet-i Şeh-zâde ‘İsâ Hân Bin Sultân Aḥmed Hân Halledehu Saltanatuhu.

10. Kıyām-ı sāyebān-ı devlet-i ‘ālem-penāhuñ‘çün  
Cibāh-ı ehl-i t̄ā‘at vaqf-ı mihrāb-ı sücūd oldı
11. İlāhī sūdmend-i ‘ömr-i devlet ola şeh-zāde  
Ki teşrīfī cihāna māye-bahş-ı nef ü sūd oldı
12. Vücūd-ı pāki şihhat-yāb olup her lahza şād olsun  
Ki ‘ālem maqdeminden ser-te-ser şādī-nümūd oldı
13. N'ola iqbāl yüz gösterse Dürrī böyle tārīhe  
*Gelüp şeh-zāde ‘Īsā zīnet-i mehd-i vücūd oldı*  
Sene 1117

## 46.

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Hākka minnet kim yine Hān Aḥmed-i ferḥunde-baḥt  
Mālik oldı böyle bir şeh-zāde-i ‘Īsī-deme
2. Öyle bir şeh-zāde kim seyr eyleyenler tal‘atin  
Şandılar mihr-i münevverdür sipihr-i a‘zama
3. Güyiyā nüzhet-serā-yı ‘ālem-i ervāhdan  
Armağan geldi cenāb-ı şehryār-ı ekreme
4. Yoḥsa bir āyīne-i ‘ālem-nümā-yı ḡaybdur  
Şafvet-i sīmā-yı pāki ta‘n ider cām-ı Ceme
5. Hāşılı bir neyyir-i raḥşendedür kim vechi var  
Şalsa pertev tal‘at-ı vālāsı çarḥ-ı çārüme
6. Eyleyüp tezyīn yine bāzārı şeh-r-āyīn ile  
Ruḥşat oldı zevk u şevk şādī vü ‘iṣ u deme
7. Kırdılar bezm-i şafāyı ehl-i diller cā-be-cā  
Kıldılar āfākı sāz ü sūr ile pür-zemzeme
8. Kuvvet-i baḥt-ı hümāyün-ı şeh-i zī-şān ile  
Ġālib oldı Qahramān-ı şevk-i Sührāb-ı ḡama

46. S. 3409: 28<sup>a</sup>.  
Tārīh-i Diger.

9. Pādşāhum Hāḡ seni gitdükçe manşūr eyleyüp  
Sāye şalsun rāyet-i bahtuñ sipihr-i a'zama
10. Kālb-i pāküñ bir muşaffāyī bedel āyinedür  
Vechi var olsa muvaffaḡ nice sırr-ı mübheme
11. Başka bir şun'-ı İlähīdür mübārek tıynetüñ  
Beñzemez zātuñ senüñ sâ'ir mülük-i efhama
12. Hāḡ mu'ammer eyleyüp şeh-zādelerle zātuñı  
Olasız mazhar hemīşe luḡ-ı Hāḡḡ-ı a'leme
13. Dürriyā hātif didi mevlūdunuñ tārīhini  
*Nūr şaldı gün gibi şeh-zāde 'İsā 'āleme*  
Sene 1117

## 47.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--*

1. 'Azm-i 'uḡbā idüp ol 'ārif-i Mevlānāyī  
Çün vedā' eyledi bu dār-ı fenā tekyesine
2. Dürriyā rıhletine didi erenler tārīḡ  
*Kārı Aḡmed dedemüz göçdi beḡā tekyesine*  
Sene 1120

## 48.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--*

1. Müsteşār-ı vüzerā mü'temin-i Aḡmed Hān  
Āşaf-ı devr-i zamān ya'ni Meḡmed Pāşā
2. Niyyeti ḡayra olup ḡaşdı şevāba dā'im  
Fikr ü endīşesi taḡşil-i rızā-yı Mevlā
3. Luḡ idüp otuz altıncı cema'āt odasın  
Yapdı bi'l-cümle tetimmātı ile ser-tā-pā

47. S. 3409: 28<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

48. S. 3409: 28<sup>b</sup>.

**Şadr-ı A'zam Meḡmed Pāşānuñ Otuz Altıncı Cemā'at Odasın Yapduḡına Tārīhdür.**



4. Ya'ni kim şuffe vü kâşâne vü dīvār ü derin  
Eyledi tarz-ı bedī' üzre cedīd ü ihyā
5. Böyle bir bāb-ı binā olmadı bir dergāha  
Katı çok eyledi bu bābda himmet haḳḳā
6. Ne kadar himmet olınsa yiridür bunda yatur  
Baba Keşkek o ni'am-perver-i ḥ'ān-ı şühedā
7. Bāni-i kevn ü mekān pādşeh ü āşafinuñ  
Kaşr-ı iḳbālını ma'mūr ide tā rüz-ı cezā
8. Ser-firāz oldı zamānında guzāt-ı İslām  
Bāreka'llāh zihī pādşeh-i mülk-ārā
9. Didi fermānı ile Dürri-i dā'ī tārīḥ  
*Bī-bedel itdi bu dergāhı Meḥemmed Pāşā*  
Sene 1117

## 49.

*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Semiyy-i faḥr-ı risālet vezīr-i Aḥmed Ḥān  
Ki ḳavl u fi'l-i ḳarīn-i rızā-yı Mevlādur
2. Bu ḥayr-ı pāki ḥulūş üzre eyledi tecdīd  
Ümīdi feyz-i şefā'atle zaḥr-i 'uḳbādur
3. İlāhi cümlemüzi nā'il it şefā'atine  
Ki şer'-i Aḥmedi ihyā iden Mesīḥādur
4. Kemīne Dürri-i dā'isi didi üç tārīḥ  
Birisi lafz u biri ism ü biri ma'nādur
5. Yapıldı on yedide bu mināre-i beyzā  
*Maḥall-i eşref ü cāy-ı nüzül-ı 'İsādur*  
Sene 1117

49. S. 3409: 28<sup>b</sup>.

Şadr-ı A'zam Meḥemmed Pāşānuñ Şām-ı Cennet-Meşāmda Tecdīd Eyledüğü Mināreye Tārīḥdür.

## 50.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Li'llahi'l-ḥamd ki ber-vefḳ-ı murād-ı 'ālem  
Böyle bir müjde-i cān-baḥş-ı 'ināyet geldi
2. Ya'ni kim cānib-i ḥaccāc-ı zafer-rehberden  
Bir peyām-ı ṭarab-engīz-i beşāret geldi
3. Hem ṭavāf eyleyüp ikrām ile Beytu'llāhı  
Hem idüp ravza-i pür-nūrı ziyāret geldi
4. Pādşāhum demidür şād ola ehl-i İslām  
Böyle bir hoş ḥaber-i şevḳ u meserret geldi
5. Hep senüñ niyyet-i şāfuñ berekātındandır  
Ki keder zā'il olup dillere şafvet geldi
6. Ne kadar baḥt-ı hümāyūnuña fāl itdüm ise  
Ḥaḳ bilür cümlesi hep fetḥ ile nuşret geldi
7. Çıkağeldi biri fi'l-fevr didi tārīḥin  
*Müjde şāhum yine ḥac ehli selāmet geldi*  
Sene 1117

## 51.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes +- +- / +- +- / +- +- / +- +-*

1. Mu'ın-i dīn-i Meḥammed cenāb-ı Aḥmed Ḥān  
Ki ḳalb-i enveridür ḳiblegāh-ı Rabbānī
2. Ḳadīmi maḥfile bu secdegāhı zamm idicek  
Ḥarīm-i cennete döndi bu cāy-ı rūḥānī
3. Derün-ı cāmi'e eşrefi var o mertebe kim  
Murādı üzre ider nūr-ı dīde cevlanı

50. S. 3409: 28<sup>b</sup>.

**Ḥaccāc-ı Müslimīnün Selāmet ile Teşriflerine Dürrinün Bā-Fermān-ı Hümāyün Tārīḥidür.**

51. S. 3409: 29<sup>a</sup>.

**Tārīḥ-i Dürrī Berāy-ı Maḥfil-i Şerif.**

4. Bu ma'bed içre olan t̄a'atun̄ sevābından  
Hak ide behrever ol pādşāh-ı zī-şānı
5. Melekler itdi bu tārīḥ ile *mübārek-bād*  
*Maḥall-i pūr-şeref-i secdegāh-ı sulṭānī*  
Sene 1117

## 52.

*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*  
*Müctes* + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. İmām-ı millet-i beyzā cenāb-ı Hān Aḥmed  
Ki kalb-i pākidür envār-ı feyz-i ḥaḳḳa mekān
2. Bu secdegāhı çeküp mevzi'-i kadīmimden  
Çı kardı cāmi'e ḳadr-i bülendin itdi 'ayān
3. O deñlü virdi leṭāfet derūn-ı cāmi'e kim  
Ṭaraf ṭaraf baḳup ehl-i naẓar olur ḥayrān
4. İlähi ḥaşre dek ol pādşāh-ı zī-şānuñ  
Binā-yı devleti olsun müşeyyedü'l-erkān
5. Ṭutup du'ā elini ḳudsiyān didi tārīḥ  
*Ola ḳabūl-ı İlähī şalavāt-ı şāh-ı cihān*  
Sene 1118

## 53.

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*  
*Remel* - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Pādşāh-ı şāf-dil Hān Aḥmed-i şāhib-zekā  
Kim zamīr-i pāki olmış mazhar-ı nūr-ı ḳıdem
2. Bāreka'llāh zihn-i pāk ü ṭab'-ı ḥayr-endişine  
Eyledi bu gūşeyi bu maḥfil-i zībāya zam
3. Buldı çün bu ḳaşr-ı pāk-i bī-ḳuşūra bir ḳuşūr  
Eyleyüp tekmiline himmet-i zāt-ı pūr-kerem

---

52. S. 3409: 29<sup>a</sup>.  
**Tārīḥ-i Dürrī Berāy-ı Diğer Maḥfil-i Şerīf.**

53. S. 3409: 29<sup>a</sup>.  
**Tārīḥ-i Dürrī Berāy-ı Diğer.**

4. Emri üzre itdiler bu ğurfe-i pāki binā  
Hem 'ibādetgāh u hem me'vā-yı şāh-ı muhterem
5. Geldiler tebrīke üçler didiler tārīhini  
*Secdegāh-ı hāş Sultān Aḥmed-i vālā-himem*  
Sene 1118

## 54.

*Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Hafif* ++ -- / +- +- / +- + -

1. Pādşāh-ı yegāne zıll-ı Hudā  
Ya'ni Hān Aḥmed-i huçeste-mekān
2. O şehenşeh ki zāt-ı eşrefidür  
Bā'ış-i rāḥat-ı zemīn ü zamān
3. Öyle bir ṭab'-ı pāke mālīkdür  
Ki ider ğıbṭa ḥusrevān-ı cihān
4. Bu muşaffā neşīmen-i pāküñ  
Ba'zı tezyīnin eyleyüp fermān
5. Ya'ni tecdīd kıldı köhne iken  
Eyledi iltifātına şāyān
6. Hāşılı muḳtezā-yı ṭab' üzre  
İtdi bu ḳaşr-ı pāki reşk-i cinān
7. Oldı ḥaḳḳā miyān-ı bāĝçede  
Bir murabba'-neşīmen-i 'irfān
8. Ḥayli mergüb u dil-nişīn oldı  
Seyr iden ṭarzını olur ḥayrān
9. Şanki ğülşen-serāy-ı dünyāya  
Düşdi bir ḳıṭ'a ravza-i Rıḍvān
10. Gündüzin dīdebānı mihr-i münīr  
Giceler pāsbān meh-i tābān

54. S. 3409: 29<sup>b</sup>.

Sultān Aḥmed-i Hümāyün-Bahtuñ Sarāy-ı Hümāyünda Ta'mīr Buyurduḳları Ḳaşra Tārīhdür.

11. Didi tārīhini *bir eksükli*  
*Dürriyā kaşr-ı pāk-i Aḥmed Ḥān*  
 Sene 1118

## 55.

*Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün*  
*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Nāşır-ı devlet ü dīn pādşeh-i rūy-ı zemīn  
 Ya‘ni Ḥān Aḥmed o sultān-ı mu‘allā-mesned
2. Gördi bu maḥfil-i dīrīneyi teng ü tārīk  
 Aña zamm eyledi bir tāze münevver ma‘bed
3. Gerçi şāhān-ı selef bunda çok itdi tāt  
 Līk fikr eylemedi behcetini hīç aḥad
4. Cāmi‘-i ‘ilm ü hüner mālīk-i mülk-i ‘ālem  
 Menba‘-ı cūd u seḥā maḥzar-ı elṭāf-ı Şamed
5. Ḥüsni idrākine meftün olur ehl-i dāniş  
 Cevher-i zātına taḥsīn ider erbāb-ı ḥıred
6. Ol şehensāh-ı melek-ḥüy u felek-mertebe kim  
 Oldı mir‘āt-ı dili maḥzar-ı elṭāf-ı Şamed
7. Ḥamdüli‘llāh bu şehensāha naşīb oldı o ḥayr  
 Kala ḥayrātı gibi kendi de dünyāda ebed
8. Didi itmāmı için Dürri-i dā‘ī tārīḥ  
*Ḥabbezā maḥfil-i pākīze-i Sultān Aḥmed*  
 Sene 1118

## 56.

*Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*  
*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Cāmi‘-i Sultān Süleymān Ḥān-ı Ğāzī kātibi  
 Muştafā-nām u muḥibb-i çār-yār-ı bā-şafā

---

55. S. 3409: 29<sup>b</sup>.

**Tārīḥ-i Maḥfil-i Şerīf.**

56. S. 3409: 29<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīḥ.**

2. Vālid-i mācidlerinüñ rûhını ihyâ için  
Eyledi bu çeşmesâr-ı şâfdan icrâ-yı mâ'
3. Eyleyüp bu hayrını maqbûl Rabbü'l-'âlemîn  
Cür'a-nüş-ı Kevşer ü Tesnîm ola rûz-ı cezâ
4. Nüş idüp leb-teşneler Dürrî didi târîhini  
*İtdi ihyâ mâ' ile rûh-ı Hüseyni Muştafâ*  
Sene 1112

## 57.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --*

1. Mazhar-ı luṭf-ı Aḥad Ḥazret-i Sultān Aḥmed  
Ki anı itdi Ḥudā lāne-i devletde hümā
2. Öyle bir şeh ki hemîşe oqınur elḳābı  
Bāni-i devlet ü mi'mār-ı kulüb-ı fuḳarā
3. Mevzi'inden bu şafâ-hāneyi bālāya çeküp  
Eyledi taht-ı Süleymān gibi mevḳûf-ı hevā
4. Hāne-i ḥātırı pāk olmağ ile ister kim  
Ola me'vāsı daḥı pāk ü laṭîf ü ḡarrā
5. Ḥadd-i zātında güzel mesned-i merḡûb oldu  
Ol şehensāha mübārek ide bu ḳaşrı Ḥudā
6. Olmış āvîḥte-i ḳadd-i nihāli servüñ  
Bir muşanna' ḳafes-i bülbüle beñzer gūyā
7. Seyr idüp Dürri-i dā'îsi didi târîhin  
*Virdi zîbi o çemen şuffeye bu ḳaşr-ı şafâ*  
Sene 1118

57. S. 3409: 30<sup>a</sup>.

**Sultān Aḥmed-i 'Ālî-Şānuñ Sarāy-ı Hümāyünda Çemen-i Şuffede İnşād Buyurduḳları Ḳaşra Tārîhdür.**

6 A mısrasında vezin aksamaktadır.

## 58.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Gül-i gülşen-serāy-ı saltanat Hān Aḥmed-i derrāk  
Ki oldur āb-ı rūy-ı hānedān-ı āl-i 'Osmānī
2. Cemī'-i me'men ü me'vā seni pāk ü laṭīf ister  
Aña maḥşūşdur ḥaḳḳā ki āyīn-i cihānbānī
3. Bu ḳaşrı gerçi kim ecdād-ı pāki yaptılar ammā  
Netice meşreb-i pākince tezyīn eyledi anı
4. Bu nüzhetgāhı teşrīf eyledükçe ferr ü şevketle  
Ola güller gibi her dem güşāde ṭab'-ı ḥandānı
5. Olup me'mūr Dürrī bendesi yazdı bu tāriḥi  
'Aceb ma'mūr u zeyn oldı bu ḳaşr-ı bāb-ı Sulṭānī  
Sene 1118

## 59.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Cenāb-ı Ḥāzret-i Hān Aḥmed-i zī-şān ki dir şimdi  
Sezā-yı taḥt-ı devlet lāyīḳ-ı tāc-ı şehensāhī
2. O sulṭān-ı selāṭīn-i cihān kim çeşm-i şāhāna  
Olur sürme ğubār-ı āstān-ı ma'deletgāhı
3. O ḥāḳān-ı ğazanfer-fer-i meydān-ı şecā'at kim  
Şadā-yı şavleti lertzān ider küffār-ı güm-rāhı
4. Hemīşe niyyeti tertīb-i esbāb-ı ğazādur hep  
Hemīşe dīn-i Ḥaḳ te'yīdidür mecmū'-ı dil-ḥ'āhı
5. İdüp Ṭophāne-i ma'müreye bir niçe ṭüp fermān  
Anı tekmīle me'mūr itdi ol düstūr-ı Cem-cāhı

58. S. 3409: 30<sup>a</sup>.

**Sulṭān Aḥmed-i Zī-Şānuñ Bāb-ı Hümayūnda Ta'mir Buyurduḳları Ḳaşr-ı Dil-Firibe Tāriḥdür.**

59. S. 3409: 30<sup>b</sup>.

**Der-Sitāyiş-i Aḥmed Hān Tāriḥ-i Güzide Ṭüp-ı Ra'd-Āver-i Peyker-i Şāhı.**

6. Nizāmü'l-mülk-i 'Osmānī 'Alī Pāşā-yı pür-dil kim  
Hemîşe memleket tedbîrin eyler qalb-i āgāhı
7. Bi-ḥamdi'llāh ki tekmîl itdürüp ḥüsn-i ḥitām üzre  
Müheyâyā kıldı vāfir tûp-ı a'dā-küb-ı cāygāhı
8. Velî dökdürdi bu eşnāda bir tûp-ı muşanna' kim  
Nazîrin görmemişdür āsmānuñ mihr ile māhı
9. 'Aceb tûp-ı gāzanfer-heybet ü ejder-mehābetdür  
Ki darbından çıkar çarḫa 'adūnuñ āh ile vāhı
10. Derūnı gerçi pür-āteş yüzi buzdan şovuk ammā  
Mü'eşşirdür demi mānend-i feryād-ı seḫergāhı
11. Dehānından çıkınca dūd-ı pīç-ā-pīç ebr-āsā  
Felekde māh-ı nev lerzān olur gird-ābda māhı
12. Tûp olsa bir yire gelse atılsa rüyına ḫaşmuñ  
Bir ağızdan ider çāh-ı caḫīme cümlesin rāhı
13. Bu ejderdür buña kundaḫ tekerlek hīç degül ḫācet  
Bu bir dem çekse maḫv eyler cihānı şu'le-i āhı
14. Hezārān ḫışn-ı muḫkem darbına tāḫat getürmezken  
Ne mümkin sedd-i rāh olmaḫ 'adūnuñ bār u bendgāhı
15. Ki ednā bir şerārı düşse ger ordu-yı küffāra  
Olur sūzān tınāb-ı ḫayme vü ālāt-ı ḫargāhı
16. Ne cevher olduḫın fehmi itmeyenler nev'-i insānı  
Açup 'ibret gözin seyr eylesün bu ḫudretu'llāhı
17. İlähî ḫānedān-ı āl-i 'Osmānı kılup ma'mūr  
Hemîşe kıblegāh-ı ehl-i ḫācet it o dergāhı
18. Kemāl-i şun'ına taḫsîn idüp Dürrî didi tārīḫ  
*Güzīde tûp-ı ra'd-āvāz u ejder-peyker-i şāhı*  
Sene 1118



## 60.

*Fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Hafif* ++ -- / + - + -/+ + -

1. Bāreka'llāh zihī mişāl-i ğarīb  
Ki bulunmaz cihānda akrānı
2. Böyle bir tuhfedür ki mişlin anuñ  
Görmedi çeşm-i 'ālem-i fānī
3. Bu ne fānūs-ı bü'l-'acebdür kim  
Maḥv ider nūrı māh-ı tābānı
4. 'Aql-ı kül resmin itmege kâşır  
Belki naqşında 'aciz ider Mānī
5. Oldı gūyā ki naqş-ı bûkalemün  
Ki ider ḥire çeşm-i insānı
6. Görinür her baqışda bir gūne  
Seyr iden olmasun mı ḥayrānı
7. Yoḥsa şeş-ḥāne bir kadehdür bu  
Devr ider bezmgāh-ı 'irfānı
8. On sekiz şīşe on iki kandīl  
Ḥayli zībende eylemiş anı
9. Şīşeler zeyn olup şükūfe ile  
Daḥı kandīller firūzānı
10. Şanki gülşen-serāy-ı cennetdür  
Enderün-ı birünı nūrānı
11. Beñzedür āsmān-ı dünyāya  
O kanādīl ile gören anı
12. Yedi tūp ol yedi 'alemler ile  
Oldı bu heft kulleyle şānı

---

60. S. 3409: 31<sup>b</sup>.

**Tārīḥ-i Fānūs-ı Sulṭān Aḥmed Ḥān.**

13. Nürdan al'a üzre g y  kim  
T p-1 zerr neler omış b n 
14. İşte f n s olunca böyle gerek  
Ki ola şem'-i cem'-i 'Oşm n 
15. Ya'ni kim bezm-i h ş-1 Aħmed H n  
Bula anu'la revna u ş n 
16. şem'-i baħtın hemişe rüşen ide  
Pertev-i iltifat-1 Yezd n 
17. Didi t r h-1 resmini Dürri  
*Uşta f n s-1 bezm-i sult n *  
Sene 1118

## 61.

*F 'il t n f 'il t n f 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + -*

1. B reka'll h nev-ħa-1 z bende kim  
Virdi hüsn-i Behcet ye z neti
2. Ĥa mıdur y  sünbül-i hoş-b  mıdur  
Kim bah r-1 hüsne virdi şureti
3. Ĥa degül 'uşş kını' ma'c nıdur  
Mest ider ehl-i dili keyfiyyeti
4. Geri evvelden be-n m idi o ş h  
Ĥa ile arturdu ş n u şöhreti
5. Ĥ l-i hind lar araya gitdiler  
Ĥa periş n eyledi cem' iyyeti
6. Ĥa sev d oldu o s m n abgaba  
Anu' i n buldı adr u ıymeti
7. Perde oldu geri ebr-i Ĥa veli  
Mihr-i h sn 'n gitmedi germiyyeti

61. S. 3409: 32<sup>a</sup>.  
T r h-i Dürri Ber y-1 Liħye-i Behcetü.

8. H̄aṭ ruḥın bilmem nice ḥas-pūş ider  
 Āteşüñ yandırmak iken ‘ādeti
9. H̄aṭtı kara yüzi aḳdur gūyiyā  
 Eylemiş giceyle gündüz ülfeti
10. Ol ḥaṭ-ı nev-reste-i ḥoş-bū için  
 Fikr-i tāriḥ eyler iken ülfeti
11. Biri şāhib çıḳdı tāriḥin didi  
*H̄aṭ ile buldı Meḥemmed behceti*  
 Sene 1118

## 62.

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Ḳuṭb-ı ‘ālem bā‘iṣ-i emniyyet-i kevn ü mekān  
 Pādşāh-ı Cem-ḥaşem ḥākān-ı şāhib-‘adl ü dād
2. Ya‘ni sulṭān Aḥmed-i pākīze-tıynet kim odur  
 Maḫhar-ı tevfiḳ-i Bārī māye-i rüṣd ü sedād
3. Fenn-i dānişde Aristū şoḫbetinden müstefīz  
 Ma‘rifetde Bū ‘Alī endişesinden müstezād
4. Bir güherdür cevher-i zātı ki ḥakkāk-i felek  
 Mişlini gördüm dise bi’llāhi itmem i‘timād
5. Zātı ḥurşīd-i sa‘ādet kendü zıllu’llāhdur  
 Vechi var zıll-ı hümāyūnı bulursa imtidād
6. Tā ezel feyyāz-ı muṭlak eylemiş ol serverüñ  
 Çeşm-i iḳbālın münevver dīde-i baḫtın küşād
7. Müttefikdür bu kelām-ı pākde erbāb-ı şadaḳ  
 Gelmemişdür kevne bir böyle şeh-i pāk-i‘tiḳād
8. Ḥaşre dek bulmaz nihāyet vaşf-ı pāki olsa ger  
 Āsmān kāğız dıraḫtān ḥāme deryālar midād

62. S. 3409: 32<sup>a</sup>.

Tāriḥ-i Vilādet-i Şeh-zāde Selīm Ḥān Bin Sulṭān Aḥmed Ḥān.

9. Şıdķ ile yüz sürmeden dergāh-ı Hāķķa rüz u Şeb  
Aña bir ferzend-i vālā-ķadr idi naķķ-ı fu'ād
10. Hāķķa minnet kim ķabül idüp du'ā-yı pākini  
Ķıldı ihsān böyle bir Şeh-zāde-i ferruķ-nihād
11. Öyle bir meh-pāre kim seyr eyleyenler tal'atin  
Eylemezler bir dahı mihr-i cihān-ārāyı yād
12. Böyle bir meh-pāre-i ħurŐid-i tal'at toĝdı  
'Aķl u nefis u rūķ u ecsām eyleyelden ittiĥād
13. Mihr ü māha kim baķar nūr-ı mücessem var iken  
Müşterī vardur deyü ķarķ itmesün varın mezād
14. GerdiŐinden bu ne āyā ki sipihrüñ rüz u Şeb  
Ümmühāna böyle bir ferzend idi gūyā murād
15. Armaĝandur māder-i dehre bu tıfl-ı nāzenīn  
Kim diyār-ı ĝaybdan gönderdi ĥallāķ-ı cevād
16. Mihri dāye māhı lālā eyleyüp Zāl-i felek  
İtsün ol Şeh-zādeyi perverde Őām u bā-midād
17. Zāt-ı pāki cism-i ĥūrādan n'ola pūyā ise  
'İtr-ı Őāhīye nice mānend olur müşķ ü zebād
18. Matla'ından tal'at-i mevzün ile yüz gösterüp  
Őāh-ı beyt-i devlete ĥāķķā ki oldu müstezād
19. Tıfl-ı nev-resdür kenār-ı māder-i eyyāmda  
Ĥaķ Te'ālā eyleye baĥtın ķavī 'ömrin ziyād
20. Maķdemi dünyāyı Őehr-āyīn ile mesrūr idüp  
Oldı zevķ u Őevķ ile a'lā vü ednā ber-murād
21. Seyr idüp yir yir ķerāĝān-ı zemīni Őubĥa dek  
İtmesün gerdün ķanādīl-i nücūma istinād
22. HāŐılı Şehr-i Sitanbul iķre üç gün üç gice  
Bir donanma itdiler kim cümle 'ālem oldu Őād

23. Hāzret-i Hāḡ zātını Hān Aḡmedüñ maḡfūz idüp  
Sāye-i iḡbāli mümted ola tā *yevmü't-tenād*
24. Hem daḡı šeh-zāde-i vālā-nijāduñ yümn ile  
Maḡdem-i pākin mübārek eyleye Rabbü'l-‘ibād
25. šād olup ehl-i cihān Dürrī didi tāriḡini  
*šulb-i Aḡmed Hāndan geldi Selīm-i pāk-zād*  
Sene 1119

## 63.

*Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*  
*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Efendim sen o deryā-yı melāḡatsin ki zātuñda  
Hezārān gevher-i ‘ālem-pesend-i ḡābiliyyet var
2. Murād üzre olursın ‘āḡıbet maḡšūduña nā’ıl  
Senüñ ḡaḡḡuñda ḡayli himmet-i ehl-i velāyet var

## 64.

*Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*  
*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Bi-ḡamdi’llāḡ nesīm-i rūḡ-baḡš-ı feyż-i ḡudsīden  
Yine bir ḡül açıldı ḡülsitān-ı ittiḡād üzre
2. Yine ḡülšen-serā-yı salḡanat revnaḡ bulup tāze  
šadā virdi yine kūs-ı meserret ‘adl ü dād üzre
3. Bedīd oldı yine rūy-ı šafā mir’āt-ı ‘ālemde  
Yine çarḡ-ı felek devr eyledi vefḡ-i murād üzre
4. Didüm āyā bu hengām-ḡarab-engīze bā’iš ne  
Ki oldı cümle dilde ševḡ u šādī izdiyād üzre
5. Meger sulḡān-ı ‘ālī-kevkebüñ zıll-ı ḡümāyūnı  
šeref-baḡš oldı bir šeh-zāde-i vālā-nijād üzre

23 İnsanların korku ve dehšetten baḡrıšıp çāḡrıšacakları gün (40/Mü'min, 32)

63. S. 3409: 32<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

64. S. 3409: 33<sup>a</sup>.

**Tāriḡ-i Vilādet-i šehzāde Murad Hān Bin Sulḡān Aḡmed Hān.**

6. Nice şeh-zāde bir meh-pāre-i hürşīd-ṭal'at kim  
Melekler şüretin taşvīr ider levḥ-i fu'ād üzre
7. Cemāl-i bā-kemāli bedr-i tābān gibi şehir-efrūz  
Cebīni neyyir-i a'zam gibi nūr-ı reşād üzre
8. Ruḥ-ı âmāli şāf āyīne-i maqşūdı rüşen-ter  
Gül-i iqbāli hürrem gonca-i bahtı güşād üzre
9. 'Ayāndur ṭal'at-i pākinden āşār-ı hünermendi  
Vücūdı halk olınmış güyiyā rüşd ü sedād üzre
10. Bunuñ būy-ı laṭīfi ṭīb-i hūrādan muṭayyebdür  
Ki 'ıtr-i şāhinüñ rüçḥanı var müşk ü zebād üzre
11. Kenār-ı māder-i eyyāmda bir ṭıfl-ı yek-tādur  
Anı perverde itsün dāye-i gerdün vedād üzre
12. İlahī dā'imā ol şehryār-ı taht-ı iclālüñ  
Zılāl-ı 'izz ü cāhın sāyebān eyle 'ibād üzre
13. Zemīn üzre zamān oldukça kā'im ola ol şāhuñ  
Zemīn-i mülki vüs'atde zamānı imtidād üzre
14. Ola 'ömri füzün iqbāli ber-ter sāyesi memdūd  
Budur dā'im du'āmuz Ḥaḳḳa şıdḳ u i'tikād üzre
15. Daḥı şeh-zāde-i vālā-nihāduñ zāt-ı bihbūdın  
Emānet eylerüz hıfz-ı Hudāya istinād üzre
16. Didı mevlūd-ı ferrūḥ-fālinüñ tārīḫini Dürrī  
*Murādın buldı Sulṭān Aḫmed-i 'ādil Murād üzre*  
Sene 1119

**65.**

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -*

1. Çünkü ey gevher-i tēc-ı iqbāl  
Baña farz oldu du'ā-yı devlet

---

65. S. 3409: 33<sup>a</sup>, Derkenar.  
Dürrī.

2. Bir daqıka umaram olmaya fevt  
İsterem luṭfuñı sâ'at sâ'at

## 66.

*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. Müjdeler kim ḥarem-i bāğçe-i devletde  
Oldı üşkäfte iki tāze vü ter ḡonca-i gül
2. Nice gül her biri bir zīb-i gülistān-ı ḡayā  
Vechi var ruḡlarına olsa melā'ik bülbül
3. Birinüñ 'arız-ı rengīnine meftün gül-i ter  
Birinüñ zülf-i muṭarrāsına mā'il sünbül
4. Birinüñ sūḡte-i dāğ-ı cemāli lāle  
Birinüñ şifte-i nāfe-i ḡālī fülful
5. Birisi gül gibi gülzār-ı melāḡatde laṭif  
Biri sünbül gibi behcetde perīşān-kākül
6. Birisi gevher-i şāḡāne-i dürc-i 'iffet  
Biri elmās-ı girān-māye-i kān-ı Kābil
7. Biri ḡurşīd-i münevver biri māḡ-ı enver  
Birisi ḡür-ı cinān biri melek şübhe degül
8. Nām-ı nāmīleri Zeyneb daḡı Ümmü Gülsüm  
Her biri ola mu'ammer be-ḡaḡ-ı *Sūre-i Kul*
9. İki daḡı me'an şaldı cihāna pertev  
Ola ḡān Aḡmede yā Rab şeref-i māye-i kül
10. ḡaşre dek kā'im olup taḡt-ı şehensāḡhīde  
Kūs-ı 'adli şala āfāḡa hemīşe ḡulḡul
11. Didi Dürrī dem-i maḡdemlerinüñ tārīḡin  
*Gülşen-i devleti açdı iki sultānī gül*  
Sene 1119

66. S. 3409: 33<sup>b</sup>.

**Tārīḡ-i Vilādet-i Hem-Zād-ı Zeyneb Sultān ve Ümmü Gülsüm Sultān Bintü Aḡmed ḡān-ı 'Alī-Şān.**

8 Sūre-i Kul diye bilinen sureler aslında Kafirun, İhlas, Felak ve Nas'tır. Çünkü bu dört sure "kul" kelimesiyle başladığı için bu adla anılmıştır.

## 67.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + -*

1. Menba'-ı 'ayn-ı zülāl-i ma' delet  
Mağsem-i ser-çeşme-i feyż-i cemāl
2. Ya'ni Sultān Aḥmed-i 'ādil k'odur  
Gevher-i yek-dāne-i nesl-i aşıl
3. Bu çemenzār içre ihyā eyledi  
Nev-eşer bir çeşmesār-ı bī-'adıl
4. Gerçi ābı 'ayn-ı zemzemdür velī  
Hey'eti Ümmü'l-kıyās cūy-ı Nıl
5. Lüleler bi'l-cümle şāḥ-ı mīve-dār  
Güyyā bir naḥl-i ḥurmādur bu mıl
6. Şanki engüşt-i şehādetdür 'ayān  
Mürdeyi ihyāya olmaz mı delıl
7. Tāze kılsun gülsitān-ı devletin  
Dā'imā ol serverüñ Rabb-ı Celıl
8. Ḥaste-dil Dürrī didi tārīḥini  
*Ṭarz-ı a'lā çesmesār-ı selsebıl*  
Sene 1119

## 68.

*Müfte 'ilün müfte 'ilün fā 'ilün*

*Serī' - + + - / - + + - / - + -*

1. Şadr-ı güzīn āşaf-ı vālā-mekān  
K'eyledi sīr-āb-ı 'aṭā her yiri
2. Eyledi bu āb-ı ḥayātı revān  
Pādşehüñ Āşaf-ı nām-āveri

67. S. 3409: 33<sup>b</sup>.

**Sultān Aḥmed Ḥānuñ Sarāy-ı Hümayūnda Müceddeden İhyā Buyurdukları Çeşmeye Tārīḥdür.**

2 B mısrasında "pādşāh" kelimesi vezin gereği "pādşeh" ile değiştirilmiştir.

68. S. 3409: 33<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīḥ-i Çeşme.**



3. Nüş kıilup lezzet ile teşneler  
Oldılar āşār-ı 'aşaşdan berī
4. Dürri-i dā'ī didi tārīhini  
'Ayn-ı 'Alīden içelüm kevşeri  
Sene 1119

## 69.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Şehryār-ı heft-kışver pādşāh-ı baħr u ber  
Husrev-i Cem-sāye sultān Aħmed-i 'ālī-maķām
2. Ol şehensāh-ı Süleymān-seyr ü İskender-sülük  
Kim olur āb u hevā fermānına her laħza rām
3. Yapdurup bu fülke-i ra'nāyı naķş u zīb ile  
Eyledi ārāyiş-i ruhsāre-i deryā temām
4. 'İzz ü şevketle süvār olduķça İskender gibi  
Şāf ide āyīne-i ṭab'ın Hūdāvend-i enām
5. Tarzına ħayrān olup Dürrī didi tārīhini  
*Bāreka'llāh ey müzeyyen zevraķ-ı şāh-ı be-nām*  
Sene 1119

## 70.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Bānū-yı 'işmet-serā-yı ħāş Sultān Aħmedi  
Ĥasbetenli'llāh bu ħayr-ı pāki inşād eyledi
2. Tāze bir zībā eşer tarħ itdi bu ma'berde kim  
Ehl-i sūķı ser-te-ser mesrūr u dil-şād eyledi
3. Hem sebīlün eyleyüp ħuddāmını āmāde hem  
Mektebe eṭfāl için ta'yīn-i üstād eyledi

69. S. 3409: 34<sup>a</sup>.

Sultān Aħmed Ĥāniñ Müceddiden İnşā Buyurduķları Zevraķa Tārīħdür.

70. S. 3409: 34<sup>a</sup>.

Ĥaşekī Sultānuñ Bā-Fermān-ı Hümāyün Tarħ u İnşād Eyledügi Sebīl ü Mektebe Tārīħdür.

4. Dār-ı dünyāda vücūh-ı hayra şarf-i māl idüp  
Cennet içre kendüye bir hāne bünyād eyledi
5. Dürriyā hātif didi itmāmınuñ tārīhini  
*Bu sebīl ü mektebi baş kadın ābād eyledi*  
Sene 1119

## 71.

*Mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Bi-ḥamdi'llāh yine şulb-i cenāb-ı şadr-ı 'āliden  
Toğup bir neyyir-i rahşende pertev şaldı āfāka
2. Ne neyyir öyle bir nūr-ı çerāğ-ı çeşm-i 'ālem kim  
Ziyāsı düşdi tā āyīne-i mīnā-yı nüh-tāka
3. Tūlū'ından qarīrū'l-'ayn olup her dem dünyā  
Ġubār-ı maḳdemın kuḥl itdi çeşm-i cān-ı müştāka
4. Müşādif oldı çün 'ıda kudūm-ı meymenet-bahşı  
Muḥaḳkaḳdur ki mazhardur vüfūr-ı luṭf-ı Ḥallāka
5. İdüp yüz biñ teşekkür vālid-i mācidleri ḥaḳka  
Anuñ'çün başladı gencīne-i ihsānı infāka
6. Hele bir böyle ferzend-i sa'ādetmend-i zī-şānuñ  
Maḥaldür 'idina ḳurbān olursa niçe biñ nāka
7. Yed-i naḳḳāş-ı ḳudretten ḳıḳan taşvīr-i zībādur  
Melekler zīb-i dest itsün 'Uṭārid yazsun evrāka
8. O naḥl-i pāk ile vālidleri bir laḫza şād olsun  
Du'āmuz böyledür dā'im Cenāb-ı Rabb-i Rezzāka
9. Dem-i mevlūd-ı ferruḥ-fāline Dürrī didi tārīḥ  
*Sürūr-ı 'id ile başdı ḳadem Aḫmed Beg āfāka*  
Sene 1119

71. S. 3409: 34<sup>a</sup>.

Şadr-ı A'zam 'Alī Pāşānuñ Maḥdūm-ı Mükerrerleri Aḫmed Begūñ Vilādetine Tārīhdür.

## 72.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Hemîşe Hazret-i Hân Ahmed-i Cenâb-ı Hudâ  
Muvaffak ide murâd üzre feth ile naşra
2. Bu kaşrdan çıkarup bu neşîmen-i pâki  
Mişâl-i nokta-i zîb itdi şafha-i 'aşra
3. Bedîhi emr ile târîhini didi Dürrî  
*Güzel yakışdı bu pâkîze şuffe bu kaşra*  
Sene 1119

## 73.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. İtdi cennet gibi bu kaşrı ser-â-pâ mir'ât  
Tab'ı rüşenger-i sultân-ı mu'allâ-mesned
2. Didi fermân-ı hümâyün ile Dürrî târîh  
*Ey şafâ-hâne-i âyîne-i Sultân Ahmed*  
Sene 1119

## 74.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Cenâb-ı Hazret-i Sultân Ahmed Hân-ı deryâ-dil  
Ki oldı luţf-ı cân-bahşı zülâl-âsâ şifâ-bahşâ
2. O şehensâh-ı 'iffet-pîşe kim şıdk u hulûş üzre  
İder her lahza tahşîl-i rızâ-yı Hazret-i Mevlâ
3. Binâ-yı câmi'e niyyet idince âşaf-ı pâki  
O sultân-ı cihân izn-i hümâyün eyledi i'tâ

72. S. 3409: 34<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Şuffe Köşkine Târîhdür.**

73. S. 3409: 34<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Âyinehâneye Târîhdür.**

74. S. 3409: 34<sup>b</sup>.  
**Şadr-ı A'zam 'Alî Pâşanuñ Tersânedede İhyâ Buyurdukları Çeşmeye Târîhdür.**

4. Çü tekmîl oldu hep âşâr-ı hayrâtı murâd üzre  
Bu cây-ı pâki de ‘ayn-ı ‘atâdan eyledi ihyâ
5. Aķup üç lüleden âb-ı hayât-ı cân-fezâ yir yir  
Zülâl ü kevşer ü tesnîme mânend oldılar güyâ
6. Fezâ-yı haşrde âb-ı şefâ‘at eyleyen ümmîd  
Bu dünyâda ider leb-teşnegân-ı ümmeti isķâ
7. İlâhî pâdşâhuñ hıfz idüp zât-ı hümâyûnın  
Vezîr-i a‘zamın eyle hemîşe böyle şadr-ârâ
8. Ki tervîh kılup teşnegân-ı nâs için li’llâh  
Mekârim-i çeşmesârından güzel âb eyledi icrâ
9. İçenler Dürriyâ hamd eyleyüp dirler bu târîhi  
*Zihî ‘ayn-ı şafâ-yı çeşme-i pâk-i ‘Alî Pâşâ*  
Sene 1119

## 75.

*Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Şehensâh-ı mü’eyyed zıll-ı Hâķ dâdâr-ı heft-iķlîm  
Penâh-ı dîn ü devlet muķtedâ-yı millet-i beyzâ
2. Hümâyûn-sâye Sultân Aķmed-i ferhunde-ķal‘at kim  
Odur şimdi ser-efrâz-ı selâķin-i cihân-pîrâ
3. Ser-â-pâ zât-ı pâki mażhar-ı nûr-ı sa‘âdetdür  
Sezâdur pertev-efşân olsa dehre âftâb-âsâ
4. O hâķân-ı ‘azîmü’s-şâna ihsân eylemiş Bârî  
Kemâl-i kuvvet-i iķbâlden bir âşaf-ı dâñâ
5. Ne âşaf hâmi-i şer‘-i mûkerrem şâhibü'l-ķayrât  
Ne âşaf mâhi-i cevri ü sitem düstûr-ı şadr-ârâ
6. ‘Alî Pâşâ-yı ‘âlî-menķabet kim şıdķ ile dâ‘im  
İderdi fikr-i taķşîl-i rızâ-yı Hâzret-i Mevlâ

75. S. 3409: 34<sup>b</sup>.

Şadr-ı A‘zam ‘Alî Pâşânuñ Tersânede Müceddeden Tarķ u İnşâ Buyurduķları Câmî‘-i Şerîfe Târîhdür.

7. Bi-ḥamdi'llāh bir öyle devlete oldu muvaffak kim  
Du'ā-yı ḥayr ile eyler şenāsin ḥaşre dek dünyā
8. Yapup tā mevki'inde cāmi' vü mekteble ḥammāmı  
Bu āsar ile gūyā bu maḥalli eyledi iḥyā
9. Ne cāmi' firqa-i İslāmiyānuñ Beyt-i Ma'mūrı  
Ne cāmi' mecma'-ı ḳuddūsiyān-ı Ḳubbe-i Ḥaḍrā
10. Ne cāmi' şaff-ı erbāb-ı niyāza ma'bed-i tāze  
Ne cāmi' ümmet-i dīn-i resūle Mescid-i Aḳşā
11. Bināsı bī-bedel naḳşı muşanna' tarḥı nā-dīde  
Esāsı muḥkem eṭvārı müselleḡ tarzı bī-hem-tā
12. Mu'allā rūḥ-baḥşā mürtefi' memdūḥ u müstaḥsen  
Müferriḥ dil-güşā feyż-āver u maṭbū' ü müsteşnā
13. O deñlü şāf u berrāk u beyāz u ḥüb u nāzūkdür  
Ki nüzhet-ḥāne-i firdevsden bir ḳıṭa'dur gūyā
14. Bunuñla n'ola zīnet bulsa rüy-ı şāhid-i 'ālem  
Ki oldu ḳıṭ'a-i mergūbesi ḥāl-i leb-i deryā
15. Menār-ı pür-ḳanādīlin gören dir Ka'be bāmında  
Sehī-ḳad bir melekdür efser-i zerrīn ile ḥaḳḳā
16. Bu cāmi'de şenā vü ḥamd ü zıkr ü ṭā'at olduḳça  
Şehenşāh ile bānīsin mu'ammer eyleye Mevlā
17. Tamām olduḳda Dürrī bendesi yazdı bu tāriḥi  
*Muşanna' tarz-ı a'lā cāmi'-i pāk-i 'Alī Pāşā*  
Sene 1119

**76.**

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Bu maḳāmı eylediler orta mālından binā  
Pādşāhuñ bendegānı ḥāfız-ı ceb-ḥānesi

76. S. 3409: 34<sup>b</sup>, Derkenar.  
Dürrī.

2. Hâtif-i ğaybî didi tekmiline târîh için  
*On yedinüñ eñ güzel oldı müzeyyen hânesi*  
 Sene 1119

## 77.

*Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*  
*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Bu çeşmesârı revân eyledi li-vechi'llâh  
 Vezîr-i 'azam-ı şâhenşeh-i cihânârâ
2. İlâhi fazluñ ile hayrını idüp maqbûl  
 Zülâl-i rahmete müstağrağ it anı ferdâ
3. Didüm akınca ser-i âb Dürriyâ târîh  
*Sebîl-i 'ayn-ı hayât eyledi 'Alî Pâşâ*  
 Sene 1119

## 78.

*Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*  
*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Cenâb-ı Hâzret-i Sultân Aḥmed Ḥân k'odur şimdi  
 Hudâvend-i melek-ḥaşlet şehenşâh-ı felek-dergâh
2. O ḥâkân-ı bülend-aḥter ki nûr-ı kevkeb-i baḥtı  
 Olur şubḥ u mesâ pertev-feşân-ı rûy-ı mihr ü mâh
3. Çerâğ-ı bezm-i dünyâ âftâb-ı evc-i ma'nâdur  
 Temâşâ itmemişdür çeşm-i devrân böyle şâhenşâh
4. Hemîşe kaşdı ta'mîr-i ḥarâb-âbâd-ı 'âlemdür  
 Hemîşe berây-ı ma'mûre itmekdür aña dil-ḥ'âh
5. Gerek şahn-ı sarây olsun gerek 'azm-i hümâyündür  
 Diler elbette ṭab'ı böyle bir pâkîze nüzhetgâh
6. Mürûr-ı dehr ile bu kaşr-ı bî-mânend olup köhne  
 Lisân-ı hâl ile tecdîd için her dem iderdi âh

77. S. 3409: 34<sup>b</sup>, Derkenar.

**Târîh-i Çeşme-i Tersâne.**

78. S. 3409: 35<sup>a</sup>.

**Sultân-ı Aḥmed Ḥânuñ 'Alî Beg Karyesinde Ta'mîr Buyurdukları Kaşra Târîhdür.**

7. Olup manzūr-ı ‘ayn-ı iltifâtı ehl-i şehenşāhuñ  
Murād-ı meşreb-i pākince yapdurdı bi-ḥamdi’llāh
8. O deñlü pür-leṭāfet oldı kim mi‘mār-ı endīşe  
Ne deñlü şan‘atin fikr itse ol deñlü olur güm-rāh
9. Bu zīb ü zīneti seyr itmedi Erjeng ile Mānī  
Bu gūne naqşdan Bihzād-ı üstād olmadı āgāh
10. Bu bir tarḥ-ı muşanna‘ tarz-ı ra‘nā qaşr-ı vālādur  
Bunuñ derkinde üstād-ı ḥıred ‘āciz olur va’llāh
11. Hezārān āferīn ṭab‘-ı hümāyūn-ı şehenşāha  
Ki isti‘dādı ehl-i dānişi ḥayrān ider bi’llāh
12. ‘Alī Beg menzili bu qaşr ile reşk-i cinān oldı  
‘Aceb mi seyr içün eṭrāfin alsa ḥayme vü ḥārgāh
13. Seḥer mihr-i dirahşān seyr idüp şeb şubḥa dek encüm  
O sulṭān-ı felek-sāye du‘ālar eyle ki bī-gāh
14. İlähī ‘ömrin efzūn it o sulṭān-ı cihān-bānuñ  
İlähī dā‘imā a‘dāsı itsün nāle-i cāngāh
15. Qadīmī Dürri-i dā‘isi me‘müren didi tāriḥ  
*Bu qaşr-ı pāki ābād itdi Sulṭān Aḥmed-i Cem-cāh*  
Sene 1119

## 79.

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Āferīnler Qır atuñ cünbiş-i merdānesine  
Ḥaḥ budur kim aña bu ‘arşada yoḫdur şānī
2. Qıvvet-i baḥt-ı şehenşāh-ı ‘alī-siretten  
Aldı Döldül gibi ḥaḫḫā ki bugün meydānı
3. Raḥş-ı raḥşende-i sulṭān-ı cihān böyle gerek  
Ki güneş olmaya sür‘atde anuñ aḫrānı

79. S. 3409: 35<sup>b</sup>.

Sulṭān Aḥmed Ḥān Ḥāzretlerinüñ Qır Esb-i Şabā-Reftāruñ Öñdül Alduḡı Tāriḥdür.

4. Gerçi Yūsuf Āgānuñ al atı āl eyler idi  
 oşuda geçmek için kendi gibi hayvānı
5. Leng ü lūk āl iderek n'itdi ise itdi hele  
 Geçdi biñ hīle ile bir niçe har pālānı
6. Bunı da geçmege haşmāne nigāh eyler idi  
 Hiss-i hayvāna göre kem-ter imiş iz'ānı
7. ıtalum cüşse vü hem kuvvet ile fil olmuş  
 Hiç Burāk ile ne mümkindür ide cevlanı
8. oşı meydānına at başı ber-ā-ber giricek  
 İkişi dahı me'an eylediler pūyānı
9. Cünbiş-i evvel ile sebkat idüp aña kır at  
 aldı al at girüde mişl-i har-ı batrānı
10. Ne kadar hīle vü āl itdi ise sür'atde  
 Bulmadı tozına irmeklige bir imkānı
11. ır küheylān yitişüp oğ gibi menzil başına  
 Yay gibi aldı al at gevşek imiş her yanı
12. Gūyiyā tāzi idi oturaaldı fi'l-hāl  
 almadı adımını atmağā bir dermānı
13. Aña şimden girü şarı kedi dirlerse n'ola  
 Süfreden mabaħa dekdür kedinüñ cevlanı
14. anı kır ata ġazübāne o evvelki nigāh  
 Şimdi aşlā izine başmağā yodur cānı
15. Şemm iderse nefesin hissi gider havfından  
 Güş iderse haşrin lerze tutar a'zānı
16. Hele al ata bu meydānda 'aceb reng oldu  
 ıdı bāzāra bugün cevherinüñ nuşşānı
17. Al degül eşheb idi tonı ezelden şimdi  
 Hacletinden kızarup taşraya urdı anı
18. Hele hayvāna sözüm yo bilürem hayvāndur  
 Budur elbette sezā-yı şıfat-ı hayvānı



19. İnfî 'âli eğer eylerse eğer şâhibine  
Haşre dek vardur atum dimege ditrer cānı
20. Ger uçarsa züfer kuş dimez aña çaylak imām  
Uçdı al kaldı al ıtlâkı yazarken şānı
21. Şehsüvārā Haq idüp tevsen-i iqbālūñi rām  
Şahn-ı devletde hemîşe idesin cevlanı
22. Kāfdan kāfa degin 'āleme hüküm eylemege  
Vire tevfiq saña mevhibe-i Yezdānı
23. Hep rikābuñda piyāde yürüye hayl-i mülük  
Ola gitdükçe füzün saltanatuñ 'unvānı
24. Ne kadar maṭlab-ı a'lāya vüşül ister iseñ  
Cümlesin hāşıl ide Hāzret-i Haq āsānı
25. Didi fermānuñ ile Dürri bedihen tārīḥ  
*Düldül-āsā ne güzel aldı kır at meydānı*  
Sene 1119

## 80.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Eyā sultān-ı 'ālī-şān ki teşrīf-i kudūmuñla  
Bütün Toḫāneye cem' oldılar eşraf ile a'yān
2. Egerçi şüretā tūp seyrine cān atdılar ammā  
Temāşā-yı cemālūñdür ğaraż ey server-i şāhān
3. Sen ol ḥākān-ı İskender-zafersin kim murād itseñ  
İdersin şarkdan ğarba cihānı bende-i fermān
4. İrişdi kulle-i Kāfa şadā-yı kūs-ı iclālūñ  
'Aceb mi tūp gibi güm güm öterse günbed-i gerdān
5. Hele eflāki bilmem lık āvāz-ı tūlū'uñla  
Pür olmuşdur cihāt-ı sitte heft-iqlīm ü çār-erkān

80. S. 3409: 36<sup>a</sup>.

**Sultān Ahmed Hān Hāzretleriniñ Toḫāneye Teşrīflerine Tārīḥdür.**

6. Şeref viridi vücūduñ ḥānedān-ı āl-i ‘Oşmāna  
N'ola ervāḥ-ı ecdād-ı a'zāmuñ olsalar şādān
7. Nazargāh-ı İllāhī bir şehensāh-ı mü'eyyedsin  
Seni ḥıfz ide dā'im ḥazret-i zül-men ü ve'l-iḥsān
8. ‘Adīli mün‘adim akrānı nādir mişli nā-dīde  
Bugün sensin selāṭin içre ser-tāc-ı ser-efrāzān
9. Saña nisbetle şāhān-ı cihān encümdür ammā sen  
‘Alemsin ol girde içre mişāl-i neyyir-i raḥşān
10. Yazup levḥ-ı semāya kilik-i kudret ismüñi Aḥmed  
Seni kıldı semiyi-yi faḥr-ı ‘ālem Ḥazret-i Sübhān
11. Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Oşmān u Ḥaydardan virüp feyzi  
Ḥaḳ itmiş şıdk u ‘adl u ḥilm ü ‘ilme zātuñı şāyān
12. Bi-ḥamdi'llāh virüp dīn-i mübīne kuvvet ü şevket  
Senüñ devründe revnaḳ buldı şer‘-i Aḥmedī el-ān
13. Cihād esbābına şimdi ne deñlü eyleseñ himmet  
O deñlü ecrini iḥsān ider ferdā saña Yezdān
14. Taḳayyüd eyledükçe sen umūr-ı dīn ü devletde  
Düşüp ḥavf u hirāsa cümleten küffār olur lertzān
15. Ḥuşūşā bir vekīl-i muṭlaḳa ḥālā muvaffāksın  
Ki cümle emrünü tekmīle sa‘y eyler bilā-nuḳşān
16. Şadāḳat-kār-ı ‘iffet-pīşe düstūr-ı şalāḥ-endiş  
Felāṭün-‘aḳl u Āşaf-re‘y u şāfi-ṭab‘ u pāk-iz‘ān
17. Sezādur sen gibi sultān-ı vālā-ḳadre ḥünkārüm  
Bir öyle müsteşār-ı dīn ü devlet Āşaf-ı zī-şān
18. Hemīşe şāḥn-ı devlet zāt-ı pāküñle metīn olsun  
Hemīşe tūp-ı ḳahruñ eylesün küffārı ser-gerdān
19. Döküldükçe bugün Topḥāne-i ma‘mūrede tūplar  
Dökülsün rīze rīze cismi a‘dānuñ olup sūzān

20. Bu kaşr içre vücūd-ı meymenet-endūd-ı pür-sūduñ  
Olnca sāye-endāz-ı sa'ādet ey şeh-i devrān
21. Bedīhī bir işāretle didi tārīhini Dürrī  
*Hümāy-āsā gelüp şaldı bu cāya sāye Ahmed Hān*  
Sene 1119

**81.**

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Menba'-ı luṭf u kerem pür-çeşme-i 'ayn-ı ḥayāt  
Pādşāh-ı baḥr u ber ḥākān-ı İskender-livā
2. Ya'ni Sultān Ahmed-i rūşen-güher kim ḳalbini  
Eylemiş feyż-i Ḥudā āyīne-i 'ālem-nümā
3. Ol şehenşāh-ı mu'azzam kim vücūd-ı pākidür  
Māye-i eczā-yı ḥikmet sāye-i luṭf-ı Ḥudā
4. Muḳtezā-yı ṭab'-ı şāfi cümle ḥayrāt üzredür  
'Ālemi iḥyāya sa'y itmekdedür şubḥ u mesā
5. Eyleyüp bu çeşmesārı ḥayli menzilden revān  
Ḥükmin icrā eyledi ol ḥusrev-i fermān-revā
6. Böyle bir āb-ı muşaffā kim içenler ḳatresin  
Lezzetinden neşveyāb-ı ḳand olurlar güyiyā
7. Biri Ceyḥūn biri Seyḥūn biri Nīl ü biri Şaṭ  
Yā Zülāl ü Zemzem ü Kevşer yāḥud āb-ı beḳā
8. Her biri biñ teşneyi sīr-āb ider bir laḥzada  
Vechi var itlāk olınsa bunlara 'ayn-ı şafā
9. Āb şanmañ çār çeşm olmış bu zībā çeşmesār  
Ol şehüñ dīdārına nezzāre eyler dā'imā
10. Oldur ümmīdüm İlāhī bu 'uyūn-ı erba'a  
Çār enhār-ı cinān olsun aña rüz-ı cezā

81. S. 3409: 36<sup>b</sup>.  
Tārīh-i Çeşme.

11. Emr-i 'ālī-şān ile Dürrī didi tārīhini  
*Ḥān Aḥmed eyledi icrā-yı āb-ı cān-fezā*  
 Sene 1119

## 82.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*  
*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Menba'ı 'ayn-ı 'atā Ḥazret-i Sultān Aḥmed  
 Ki odur mazhar-ı iḥsān-ı ḥafıyyü'l-eltāf
2. Ol şehensāh-ı melek-ḳadr-i felek-mertebe kim  
 İtdi dergāhımı Ḥaḳ ḥayl-i selāṭına meṭāf
3. Böyle İskender-i Dārā-ḥaşemüñ rüy-ı zemīn  
 Yaraşur ḳabza-i ḥükminde ola Ḳāf-be-Ḳāf
4. Eyleyüp tāze bu ser-çeşme-i şāfi ihyā  
 Virdi bu gülşen-i ra'nāya anuñla eşrāf
5. Nice ser-çeşme bu bir āb-ı muşaffādur kim  
 Ta'mı sükkerden elez levni gümüşden şeffāf
6. Ney-şekerdür didi her lüle-i bercestesine  
 Lezzetin sükkere tercīḥ iden ehl-i inşāf
7. Yā İlāhī bu şehi öyle ser-efrāz it kim  
 Süre yüz pāyine şu gibi mülük-ı etrāf
8. Seyr idüp tarz-ı bedī' in didi Dürrī tārīḥ  
*Nev-nihāl-i gül-i şad-berg-i çemen çeşme-i şāf*  
 Sene 1120

## 83.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*  
*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Hemīşe Ḥazret-i Ḥān Aḥmedüñ Cenāb-ı Ḥudā  
 Vücūd-ı pākin ide zīb-ı taḥt-ı 'Oşmānī

82. S. 3409: 37<sup>a</sup>.

Ḥān Aḥmed-i Cem-Cāhuñ Sarāy-ı Cedīdede İhyā Buyurduğı Yüz Lüleli Çeşmeye Tārīhdür.

83. S. 3409: 37<sup>b</sup>.

2. Ki sāyesinde niçe bendegān-ı dergehine  
Müyesser oldu hezārān şevāb-ı rūhānī
3. Kilerci başı [o] ‘Osmān Ağā o şāhib-ı hayr  
Bu ma‘bede olup izz-i şerīf ile bānī
4. Hülüş-ı kalb ile haqqā yitürdi itmāma  
Şalāt-ı cum‘a kıldı okundu Qur‘anı
5. Zihī sa‘ādet-i ‘uzmā o şāh-ı ‘āleme kim  
Bu gūne bendeleri ola hayra erzānī
6. Kilercibaşı ağānuñ hem ola hayrı kabūl  
Ola muvāfıq-ı kārı rızā-yı Yezdānī
7. Vücūdī cümle-i ekdārdan olup maḥfūz  
Cenāb-ı Hazret-i Hallāk ola niğebānı
8. Sa‘ādet-i ebedī yār olup Hudā yāver  
Hemīşe zevk ü neşāt ile geçe devrānı
9. Hülüş ile didi tārīḥ-i sālını Dürrī  
*Bu cāmi’ oldı hele yādgār-ı ‘Osmānī*  
Sene 1120

## 84.

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Şehryār-ı tācdārān Husrev-i ḥayl-i mülūk  
Pādşāh-ı Cem-ḥaşem Hākān-ı İskender-cenāb
2. Ya‘ni Sultān Aḥmed-i raḥşende-kevkeb kim anuñ  
Cebhesi mäh-ı münevverdür cemālī āftāb
3. Kāse-rüyı maṭbah-ı iqbālünün fağfūr-ı Çın  
Āstān-ı cāhınuñ cārū-keşi Efrāsiyāb

---

Ser-Kilerciyān-ı Hāşşa ‘Osmān Ağānuñ Kara Ağaç Bağçesinde Binā Eyledügi Cāmi‘-i Şerīfe  
Tārīhdür.

84. S. 3409: 37<sup>b</sup>.

Şadr-ı A‘zam ‘Alī Pāşānuñ Fāṭıma Sultānı Te‘ehhülünde Olan Sūr-ı Pür-Sürūra Tārīhdür.

4. Bu şehensāhuñ cihānda mişlini görmek temām  
Mihr ü mehden tutsa ger ‘aynek bu çarḥ-ı nüh-ķıbāb
5. Başka bir sırr-ı İllāhīdür vücūd-ı eşrefi  
Kimse derk itmez anı va'llāhu ‘alem bi'ş-şavāb
6. Fenn-i isti‘dād-ı māder-zādına ol serverūñ  
Haşre dek bulmaz nihāyet yazılır yüz biñ kitāb
7. Öyle sultān kim şehān-ı Özbek ü Hind ü ‘Acem  
İtseler būs-ı rikāb itmez nigāha irtikāb
8. Her umūrında muvaffaḥdur anuñ'çün ol şehe  
Viridi Ḥallāķ-ı cihān bir Āşaf-ı devlet-me‘āb
9. Āşaf-ı ekrem ‘Alī Pāşā-yı ‘ālī-rütbe kim  
Dergehi silk-i vezāretten olındı intiḥāb
10. Öyle bir destūr-ı ‘iffet-māyedür kim Ḥālīķuñ  
Emrine münķād olup nehyinden eyler ictināb
11. Dā'imā ihlāş ile şāf olduğı'çün niyyeti  
Ḥaḳ murādınca anı devletden itdi behreyāb
12. Ya'ni kim bir gevher-i yek-tāyı ḥakkāk-i felek  
Eyleyüp ‘iffet-serāy-ı salṭanatdan intiḥāb
13. Genc-i ma‘mūrında pinhān eyledi ol Āşafuñ  
Rūy-ı iķbāli anuñla buldı ḥaḳķā āb u tāb
14. Öyle bir sūr-ı sūrūr-efzā-yı behcet oldı kim  
Seyr idince oldılar mebhūt-ı ḥayret şeyḥ ü şāb
15. Çıkdılar ālāya hep erbāb-ı cevān fevc fevc  
Kimisi zerrīn bisāṭ urmuş kimi sīmīn rikāb
16. Girdiler bāb-ı hümāyūndan serāy-ı devlete  
Oldılar hep mütefeyyiz şerbet ü ‘ūd ü gül-āb
17. Seyr idince ehl-i İslāmuñ bu zevk ü şevķini  
Oldı ‘adānuñ sirişķ-i çeşmi ḥūn bağırı kebāb

---

4 B mısrasında anlam gereği “tolsa” kelimesi “tutsa” ile değiştirilmiştir.

18. İtdiler gerdüne-yi ikrāma ol mihri süvār  
Kıldılar menzilgeh-i düstür-ı zî-şāna şitāb
19. Hāşılı sūr-ı hümāyūnuñ ne ise ʿādeti  
İtdi icrā cümleten ol server-i vālā-nişāb
20. Yā İlāhī ʿarşa-i ʿālemde Sulţān Aḥmedüñ  
Zāt-ı pāki görmesün devr-i felekten inḫılāb
21. Dā'im olsun ol şehenşāh-ı meʿānī-menḫabet  
Kām-baḫş u kām-rān u kām-bīn ü kām-yāb
22. Kāfdan Kāfa Sikenderveş cihāna ḫükm idüp  
Ola kā'im salţanatda tā dem-i rüz-ı ḫisāb
23. Hem mübārek ide Ḥaḫ bu sūrını ol Āşafuñ  
Ola dā'im devletinden müstefiz ü müsteḫāb
24. İnbisātından bu sūr-ı pür-sürünüñ şād olup  
Fikr-i tāriḫin iderken Dürri-i ḫāzır-cevāb
25. Āsmāndan bir melek geldi didi tāriḫini  
*Menzili māh-ı münir oldı mekān-ı āftāb*  
Sene 1120

## 85.

*Feʿilātün mefāʿilün feʿilün*

*Ḥafif* ++ -- / +- +- / +- -

1. Şadr-ı aʿzam vezir-i Aḥmed Ḥān  
Āşaf-ı Cem cenāb-ı ʿālī-cāh
2. Yaʿni kim Ḥāzret-i ʿAlī Pāşā  
K'oldı tevfiḫ-i Ḥaḫ aña hem-rāh
3. Sālikān-ı reh-i ḫaḫīḫat için  
Yapdı bir tekye ḫasbetenli'llāh
4. Hem edā-yı şalāt için mescid  
Hem sülük ehline ʿibādetgāh

85. S. 3409: 38<sup>a</sup>.

Şadr-ı Aʿzam ʿAlī Pāşānuñ Dīvān Yolında Müceddeden Binā Eyledüğü Cāmi' ve Tekyeye Tāriḫdür.

5. 'Äleme öyle bir eŒer ıodı kim  
Hıayr ile ismi yād olur hergāh
6. Sa'yi meŒkūr olup Œevābı kabūl  
Kılalar zıkr-i hıayrını efvāh
7. Dürriyā hātif ehl-i tevħīdi  
İdüp esrār-ı zıkrden āgāh
8. Didi bu tekyegāh için tārīh  
*Zıkr idüñ Lā ilāhe illa'llāh*  
Sene 1120

## 86.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + -*

1. Œāhibü'l-hıayr ĀŒaf-ı Hān Aħmedi  
Ya'ni Œadr-ı a'zam-ı 'ālī-simāt
2. Bu kadīmī çeŒmeye Œu zamm idüp  
Eyledi manzūr-ı çeŒm-i iltifāt
3. Güyiyā 'ayn-ı tevekkülден revān  
Bir zülāl-i Œafdur hem çün Furāt
4. Nüş idüp Dürrī didi tārīhini  
*Mā'-i Œāfi çeŒme-i 'ayn-ı hayāt*  
Sene 1120

## 87.

*Mef'ülü mefā 'lün mef'ülü mefā 'lün*

*Hezec - - + / + - - - / - - + / + - - -*

1. Düstūr-ı kerem-perver Œadr-ı niŒfet-güster  
Serdār-ı zafer-yāver ya'ni ki 'Alī PāŒā
2. Ol ĀŒaf-ı deryā-dil hıayrāta olup mā'il  
Koydı bu cihān içre niçe eŒer-i vālā

86. S. 3409: 38<sup>a</sup>, Derkenar.

**Tārīh-i ÇeŒme-i 'Alī PāŒā.**

87. S. 3409: 38<sup>b</sup>.

**Tārīh-i Medrese-i 'Alī PāŒā.**



3. Bu buḳ‘a-i zībāyı bünyāda kıluḫ himmet  
İhlāş ile sa‘y itdi yapdurdı güzel ḫaḳḳā
4. Hengām-ı ḫitāmında bir kāmīl-i rūşen-dil  
Tārīḫi için görmiş bir vāḳı‘a-i ğarrā
5. İbn-i ‘umem-i peygamber ya‘ni ‘Alī Ḥaydar  
İtmiş ola rü‘yāyı bu ḳavli aña inhā
6. Kim ğāyete yitdükde bu medrese-i ‘Ālī  
Tārīḫini itsünler bu mışra‘ ile inşā
7. Zīrā ‘adedi anuñ bu sāle muvāfiḳdur  
Vāḳı‘de güzel düşdi yek-pāre vü müsteşnā
8. Güyā ki kerāmetdür Dürrī aña bu tārīḫ  
“Men’allemenī ḫarfen ḳad sayyaranī ‘abdā”  
Sene 1120

## 88.

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel - + - - - / - + - - - / - + - - - / - + - - -*

1. Bu muşanna‘ tūp-ı ra‘d-āhengi icād eyledi  
Pādşāh-ı āl-i ‘Oşmānuñ vezīr-i erşedi
2. Ğāyet-i imā ile Dürrī didi tārīḫini  
*Tūp-ı şehr-āşūb-ı nev-icād-ı Sulṫān Aḫmedi*  
Sene 1120

## 89.

*Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*

*Hezec + - - - - / + - - - - / + - - - - / + - - - -*

1. Bu tūp-ı nev-zuhūrı emr-i Sulṫān ile yapdurdı  
Vezīr-i memleket-ārā ‘Alī Pāşā-yı ‘ālī-şān

8 Bana bir harf öğretenin kölesi olurum.

88. S.3409: 38<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīḫ.**

89. S.3409: 38<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīḫ.**

2. Ser-i âteş-feşânın seyr idüp Dürrî didi târîh  
*Muşanna' bî-bahâne tûp-ı nev-îcâd-ı Aḥmed Ḥân*  
 Sene 1120

**90.**

*Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün*  
*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Açılıp bülbül gibi Dürrî didi târîhini  
*Gülşen-i kaşr-ı hümayün bâb-ı Sulṭân Aḥmedi*  
 Sene 1120

**91.**

*Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün*  
*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Mâder-i Ḥazret-i Ḥân Aḥmed-i Sâliṣ ki Ḥudâ  
 Niçe böyle eşere eyledi anı bânî
2. Mevki'inde kıilup icrâ bu zülâl-i şâfi  
 Zemzem-i luṭfına kandurdu nice 'atşânı
3. Böyle bir çeşmeye muhtâc idi ḥaḳḳâ bu maḥal  
 Ne güzel ḥayr-ı celîl itdi o 'iffet kânı
4. Budur ümmîd ki bu ḥayrı kıilup Ḥaḳ maḳbûl  
 Kıla maḥşerde aña kevşer ile iḥsânı
5. Dürriyâ nüş kıılanlar didiler târîhin  
*Mâ'-i şâf-eşer-i vâlide-i Sulṭânı*  
 Sene 1121

**92.**

*Mef'ülü fâ 'ilâtün mef'ülü fâ 'ilâtün*  
*Muzâri' - - + / - + - - / - - + / - + - -*

1. Düstür-ı şâf-gevher zât-ı şalâḥ-perver  
 Ya'ni semiyî-i Ḥaydar ol âşaf-ı yegâne

90. S.3409: 38<sup>b</sup>, Derkenar.

**Târîḥ.**

91. S. 3409: 39<sup>a</sup>, Derkenar.

**Târîḥ-i Çeşme.**

92. S. 3409: 39<sup>b</sup>, Derkenar.

2. Dehrüñ görüp esâsın fehm eyledi fenâsın  
Açdı yed-i seḥâsın bezl eyledi cihâne
3. Ol server-i kirâmı mesrûr idüp enâmı  
Yapdurdı bu maḳâmı vaḳf itdi ṭâlibâne
4. ‘İlm ehline maḳardur ḥayrât-ı mu‘teberdür  
Ḥaḳḳâ güzel eşerdür bu cāy-ı bî-bahâne
5. ‘İlm-i ḥadîṣ ü tefsîr itdükçe kıldı tenvîr  
Gül-bang-ı ehl-i taḳrîr tâ çıḳsun âsmâne
6. Bu mevzî‘-i dil-ârâ olduḳça zîb-i dünyâ  
Ḥaḳ ecrin ide ‘aṭâ ol ḳadr-ı kâmrâne
7. Dürrî bu âstâne târîḥ-i bî-bahâne  
*Yapıldı ṭâlibâne pākîze ders-ḥâne*  
Sene 1120

## 93.

*Mefâ ‘ilün fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün*  
*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Edîb-i şâf-güher Muṣṭafâ Efendi kim  
Mu‘în u nâşırı hem-vâre Ḥaḳ tebârek ola
2. İdince oḒlını sünnet didüm bu târîḥi  
*‘Alî efendimize sünneti mübârek ola*  
Sene 1122

## 94.

*Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün*  
*Remel - + - - / - + - - / - + -*

1. Şâf cevher pādşâh-ı baḥr u ber  
Ya‘ni Sulṭân Aḥmed-i ferḥunde-zât

---

93. **Târîḥ-i Ders-Ḥâne-i Vezîr-i A‘zam ‘Alî Pâşâ.**  
S. 3409: 50<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürrî.**

94. S. 3409: 54<sup>b</sup>.  
**Târîḥ-i Selsebîl-i Der-Sarây-ı Hümayün.**

2. Yapdurup bu selsebîl-i hurremi  
Kıldı bu cāy-ı laṭife iltifāt
3. Ābı nehr-i selsebîlūñ 'aynıdur  
Ṭa'ımdur reşk-āver-i kand u nebāt
4. Dāne dāne kaṭresin gevher şanup  
Āb-ı rüyın bezl ider Nîl ü Furāt
5. Dürri-i dā'î didi târîhini  
*Selsebîl-i çeşme-i 'aynü'l-ḥayāt*  
Sene 1121

## 95.

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Muştafā Āgā-yı pākūñ duḥter-i sa'd-aḥteri  
Ya'ni Zeyneb Qadın ol mestüre-i 'iffet-güzîn
2. Vaz' iderken ḥamlını nā-geh şehīden oldı fevt  
Ola 'adn içre maḳāmı ḥaclegāhı ḥür-ı 'în
3. İntikālın gūş idüp Dürrî didi târîhini  
*Ola bezm-i cennete Zeyneb 'arūs-ı nāzenîn*  
Sene 1122

## 96.

*Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Recebde leyle-i kandilde teslîm eyleyüp rûhın  
Sarāylı kadın itdi çün vedā'-ı 'ālem-i dünyā
2. Oquyup rûhına rahmet didi hātif bu târîhi  
*Sarāyından ola me'vā Cihānşāh Qadına a'lā*  
Sene 1121

95. S. 3409: 54<sup>b</sup>, Derkenar.

**Târîḥ.**

96. S. 3409: 54<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## 97.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Pādşāh-ı rub´-ı meskūn şehryār-ı şark u ğarb  
Ya´ni Sultān Aḥmed ol İskender-i Dārā-sipāh
- 2.. Öyle şāhensēh ki mişlin görmedi çeşm-i felek  
Olalı āfākda rūşen çerāĝ-ı mihr ü māh
3. Pertev-i iclāli şem´-i dūdmān-ı saltanat  
Dest-i ´adli bāni-i devlet-serāy-ı ´izz ü cāh
4. Zāt-ı pāki zīnet-i ma´mūre-i rūy-ı zemīn  
Zıll-ı iķbāli hümā-yı i´tibāre sāyegāh
5. Şevketi revnaķ-fezā-yı ḥānedān-ı ma´delet  
Heybeti dehşet-nümā-yı düşmen-i güm-kerde rāh
6. Zeyn olaldan kārgāh-ı devlet-i ´Osmāniyān  
Gelmedi bir böyle sultān-ı mu´allā-destgāh
7. Māye-i iksīr-i devletdür vücūdı ḥāşılı  
Böyle iķbāle muvaffaķ olmadı bir pādşāh
8. Şıdķ ile şāhid bu yetmez mi ki Vehhāb-ı kerīm  
Virmiş ol sultāna bir āĝā-yı şāhib-intibāh
9. Hāris-i dārū's-sa´āde maḥrem-i esrār-ı ḥāş  
Ḥayr-ḥ´āh-ı dīn ü devlet mażhar-ı luţf-ı İlāh
10. Ol şehensāhuñ rızā-yı ḥātırın taḥşil için  
Yolına bi'l-cümle varın şarf ider bī-iştibāh
11. Gül gibi tab´-ı hümāyūnı güşād olsun diyü  
Yapdı bu gülşen-serāyı ol nedīm-i nīk-ḥ´āh
12. Öyle bir kaşr-ı hümāyūn kim basit-i ḥākde  
Āsmān seyr itmedi bir böyle ra´nā bārgāh

97. S. 3409: 55<sup>a</sup>.

**Tārīḥ-i Kaşr-ı Hümāyūn Der-Bāĝe-i Sarāy-ı Cedid.**

13. Gūyiyā Firdevsden bir kıt'a-i merğūbedür  
Kim temāşasında ser-gerdān olur nūr-ı nigāh
14. Tarh-ı vālā-ı tarzına taḥsīn ider mi'mār-ı 'aql  
Naqş-ı zīb-efzāsına Mānī çeker her laḥza āh
15. Bu zemīn-i nev-zuhūrı görmedi çeşm-i zamān  
Pür olaldan naqş-ı maşnū'āt ile bu kārğāh
16. Her sūtünü bir cevān-ı serv-kāmetdür meger  
Tāk-ı ebrūsına yitmez rişte-i medd-i nigāh
17. Görse bu kaşr-ı ḥavernaḳ revnaḳuñ taşvīrini  
Meyl-i seyrin eylemezdi ḥusrev-i zerrīn-külāh
18. Lāne-i 'ankā-yı kudretdür bu kaşr-ı nüh-revāk  
Dāmeni ancak olur bād-ı şabāya busegāh
19. Servler şaf şaf turup el bağlamış teşrīfine  
Her ḥıyābāndan açılmış rahşına bir şāh-rāh
20. Zāt-ı pākiyle o sultān-ı mu'allā-mesnedüñ  
Zeyn olunca şeh-nişīn olur bu 'ālī bārğāh
21. Ḥānedān-ı devletin ma'mūr idüp Ḥaḳ dā'imā  
Āstānın eyleye tā ḥaşre dek vaḳf-ı cenāh
22. Tā ki bu ne ḳubbe-i zengār-ı ḥām-ı kā'ināt  
Olalar āyīneveş pertev-pezir-i mihr u māh
23. Ol şeh-i ḥusrev-serīrūñ āftāb-ı tal'ati  
Eyleye dā'im bu kaşr-ı nāzenīni cilvegāh
24. Bu maḥall-i dil-keşūñ itmāmına tārīḫ için  
Lehce-i dilde iderken peyk-i endişem şināh
25. Emr-i şāhenşāh ile Dürrī didi tārīḫini  
*Kaşr-ı 'ālī tarh-ı Sultān Ahmed-i 'ālem-penāh*  
Sene 1120

## 98.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Silaḥdār-ı nigū-girdār-ı Sultān Muṣṭafā merḥūm  
Vezīr-i fārisi'l-ḥayl-i cihān Ḥacī Ḥasan Pāṣā
2. Olup şām-ı şerīfe biñ yüz onda ibtidā vālī  
Emīrū'l-ḥāclıķla itdi ṭavf-ı Ka'be-i 'ulyā
3. Daḥı niçe eyālet zabṭ idüp ammā ki şoñ demde  
Bu şancağ içre oldı rāyet-efrāz-ı reh-i 'uķbā
4. Çıķup da'vetle istiķbāline peyk-i ecel anuñ  
'Adem-ābāda teşrīf-i nüzūlin eyledi imā
5. İnüp ol server-i mülk-i vücūd esb-i ḥayātından  
Çalındı ṭabl-ı rāḥat ḥ'āba vardı gūyiyā tenhā
6. Budur ümmīd kim çirk-i günehden pāk olup ferdā  
Ola müstağraķ-ı deryā-yı 'afv u raḥmet-i Mevlā
7. Du'ā idüp didi tāriḥ-i sāl-i fevtini Dürrī  
*Ola Ḥacī Ḥasan Pāṣāya me'vā cennet-i 'ulyā*  
Sene 1122

## 99.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Cenāb-ı kātib-i dārū's-sa'āde-i 'ālī  
Ki oldı mażhar-ı elṭāf-ı kirdgār-ı Kerīm
2. O pāk-ṭıynet o zāt-ı melek-ṭabī'at kim  
Ḥaķ eylemiş anı memdūḥ-ı ḥüsn-i ḥulķ-ı a'zīm
3. Hemişe ḥ'āhiş-i celb-i ķulüb-i cümle-i nās  
Müdām ümīdi ḥuşul-ı rızā-yı Rabb-ı Raḥīm

98. S. 3409: 55<sup>a</sup>, Derkenar.

**Tāriḥ-i Vefāt-ı Silaḥdār Ḥasan Pāṣā.**

99. S. 3409: 55<sup>b</sup>.

**Tāriḥ-i Ḥāne-i İbrāhim Efendi Kātib-i Āgā-yı Dārū's-Sa'āde.**

2. Ve sen elbette yüce bir ahlāk üzeresin. (Kalem Suresi 4. ayet).

4. Bu menzil-i feraḥ-ābādı kıldı şahn-ı cinān  
‘Aceb mi resmine dil-dāde olsa ‘aql-ı selīm
5. Nuḳūşı reşk-fezā-yı nigār-ḥāne-i Çīn  
Riyāzı ğıbtā-i nüzhet-serā-yı bāğ-ı Na‘īm
6. Hele güzel eṣer-i bī-bedel binā kıldı  
Mübārek ide aña yümn ile Ḥudā-yı ‘alīm
7. Ḥuzūr-ı kalb ile hem inbisāt-ı ḥātır ile  
Ola hemīşe o menzilgeh-i şafāda muḳīm
8. Olup cenāb-ı ḥaḳuñ rüz u şeb emānında  
Cihānda görmeye hıç ‘illet ü keder ğam u bīm
9. Görüp bu menzili ehl-i ṭabāyi‘ ey Dürrī  
İdince her biri tārīḥ-i sālını terkīm
10. Didiler olmaya bundan ziyāde bir tārīḥ  
*Mekān-ı ehl-i sa‘ādet maḳām-ı İbrāhīm*  
Sene 1120

**100.**

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Şadr-ı a‘zam Āşaf-ı şānī Ḥüseyn-i Baykara  
Kim cihān devrinde buldı miḥnet ü ğamdan necāḥ
2. Bir sa‘ādetdür ki itdi cānib-i Ḥaḳdan zuhūr  
Oldı dīn ü devlete ser-māye-i fevz ü felāḥ
3. Yā hümā-yı evc-i himmetdür ki pervāz eyleyüp  
Farḳına oldı ‘ibāduñ sāye-endāz-ı cenāḥ
4. Nām-ı nāmīsi Ḥüseyn ef‘āl ü eṭvārı Ḥasan  
Zikri müstaḥsen zamīri pāk aḥlāḳı melāḥ
5. Zāt-ı pāki nev-bahār-ı gülşen-i fazl u kemāl  
Ṭab‘ı ol gülşende güyā menba‘-ı mā’-i qarāḥ

---

100. S. 3409: 56<sup>b</sup>.  
Tārīḥ-i Şulḥiyye Der-Sitāyiş-i Ḥüseyn Paşa.



6. Ol zamān kim eyledi şadır-ı sa'ādetde qarār  
İntizām-ı dehre meşgūl oldı her şām u şabāh
7. Hükmine biñ cān ile a'dā da raġbet gösterüp  
Cān u dilden itdiler şulh üzre tedbīr-i şalāh
8. Bir zamān gerd-i seferden gerçi kim bī-tāb olup  
Tütüyā-yı çeşm idi halk-ı cihāna irtibāh
9. Zayġamān-ı pīşe-i imānı aġzāb eyleyüp  
Her tarafından hükveş küffār iderlerdi niyāh
10. Hamdüli'llāh beste-i şulh oldı bāb-ı dār u gīr  
Vech-i rāhatdan açıldı halka rüy-ı iftitāh
11. Bu meserretten fuşūl-ı erba'a yek-reng olup  
İmtizāc itdi türāb ü āteş ü āb u riyāh
12. Gūşe gūşe halk-ı 'ālem oldılar mest-i sürūr  
Neş'e-bahş oldı kulūba bu haber mānend-i rāh
13. Bāreka'llāh ey Aristū-re'y-i Eflātūn-ı hīred  
Kim zamānında zamāne buldı feyz-i İnşirāh
14. Āferīn ey hāmi'-i şer'-i mübīn-i Muştafā  
Ehl-i dīne eyledüñ ġam-hāne-i dehr-i ferāh
15. Heykel-i bāzū-yı iķbāl olduġına şübhe yok  
K'oldı re'y-i bā-şavābuñ gerden-i mülke dü-şāh
16. Muķtezā-yı zāt-ı pākūndür ki olmış tā ezel  
Rüy-ı raķş-ı devletüñ raķşende-i rüy-ı şalāh
17. Sā'ire taķlīd ise devlet saña taķķīkdür  
Kim vezāret irş ile ol nesle olmışdur mübāh
18. Rāhat-ı dāreyn ile mesrūr ide Hālīķ seni  
K'oldı devrinde mübeddel rāhata hūb-ı kifāh
19. Sāl-i şulhuñ Āşafā tārīhini termīm için  
Şā'irān ki deste ķāmūs aldılar gāhī şīhāh

20. Lafzen ü ma'nen hemān Dürrī didi tārīhini  
*Biñ yüz onda buldı dünyā rāhat-ı şulh u şalāh*  
 Sene 1110

**101.**

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Himmet-i düstür-ı şadr-ārā 'Alī Pāşā ile  
 Oldı çün zīb-i leb-i deryā bu tarh-ı bī- 'adīl
2. Tarz-ı pākin seyr idüp Dürrī didi tārīhini  
*Kaşr-ı nev fevvāre-i zibende 'ālī selsebīl*  
 Sene 1120

**102.**

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Nışfet-i menkabe Maşşūd Girāy Sulţān kim  
 Terk idüp 'ālemi itdi heves-i 'illiyyīn
2. Dā'imā rūhı olup ni'met-i dīdār ile şād  
 Ola hem-şoĥbeti hūrī yiri gülzār-ı berīn
3. İşidüp fevtini Dürrī didi tārīh-i temām  
*'Azm-i 'adn eyleye Maşşūd Girāy Nürü'd-dīn*  
 Sene 1119

**103.**

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Ĥamdüli'llāh cilve-i luţf-ı İlāhīden yine  
 Nev-cevān olmaĥlıĥa meyl eyledi dünyā-yı pīr

- 
101. S. 3409: 56<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Tārīh-i Kaşr-ı Şadr-ı 'Alī.**
102. S. 3409: 56<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Tārīh.**
103. S. 3409: 57<sup>a</sup>.  
**Tārīh-i Diğer.**

2. Pertev-i nūr-ı tecelliden bu da bir lem'adur  
Kim ser-ā-pā itdi dehr-i zulmet-ābādı münir
3. Haq mülük-ı āl-i 'Osmānı haṭādan hıfz ide  
Bīşezār-ı dīne oldı her biri bir nerre şir
4. 'İzz ü şevketle cülüs itdi o nesl-i pākden  
Taht-ı şāhıye yigirmi bir şeh-i şāhib-serir
5. Her biri biñ güne āşāra muvaffaq oldılar  
Cümleñüñ ervāhını şād eyleye Hayy u Kebir
6. Muştafā Hān oldı yigirmi ikinci pādşāh  
'Ömr ü iqbālın ziyāde eyleye Rabb-i Kadir
7. Bu yigirmi iki sultān-ı güzünün Āşafı  
Şāhib-i mühr olmağ üzre oldı yüz toğuz vezir
8. Yüz onuncı hāliyā bir Āşaf-ı 'allāmedür  
Kim sedād u rüşdine taḥsın ider şeyḫ u kebir
9. Cümle etvārı ḥasendür ism-i sāmisi Hüseyin  
Gelmemişdür dehre bir böyle vezir-i bī-nazir
10. Şulḥ idüp çāsār u cumhūr u kıral u çār ile  
Rāhat itdi 'ālem-i renc-i seferden ol müşir
11. Ḥamd idüp bu ni'met-i 'uzmāya erbāb-ı kemāl  
Oldılar tāriḫe sā'ī ger kebir u ger şağir
12. Lafzen ü ma'nen hemān Dürrī didi tāriḫini  
*Mülki işlāḫ itdi yüz onda yüz onuncı vezir*  
Sene 1110

#### 104.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + ---/ + ---/ + ---/ + ---*

1. Hakīm-i şehryāri Nūḫ Efendi ḥazık-ı kāmil  
K'odur dārü'ş-şifā-yı ḥikmete Sūkrat-ı bī-hem-tā

---

104. S. 3409: 57<sup>a</sup>, Derkenar.  
Tarih.

2. Bekā-yı bî-şebātın añlayup dünyā-yı fānīnūñ  
Murād itdi ki tertīb eyleye zād-ı reh-i ‘uqbā
3. Binā kıldı bu nüzhetgāh-ı ‘ilmi ḥasbetenli’llāh  
İdüp maqbül ḥayrın sa’yını meşkür ide Mevlā
4. Fuḥūl-i ehl-i ‘ilme oldı zībā medrese el-ḥaḥ  
İlāhī ḥaşre dek ma’mūr ola bu tarḥ-ı müsteḡnā
5. Temām olduḡça yazdı Dürri-i dā’ī bu tārīḥi  
*Ḥekīmbaşu Efendi kıldı a’lā medrese iḥyā*  
Sene 1111

**105.**

*Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Ḥazret-i ‘Ārif Efendi ol vücūd-ı nāzenīn  
K’eylemiş Ḥaḥ zātını āyīne-i şıdḡ u şafā
2. Tıynet-i pāki ma’ārifden mürekkebdür hemān  
Nüşḥa-i eczā-yı ḥikmetdür vücūdı muḥlaḡā
3. Seyyid-i ‘allāme-fer Risṡū-yı Eflāṡun-hüner  
Kāmil-i pākīze-gevher fāzıl-ı müşkil-güşā
4. ‘Ārif-i lübb-i me’ānī vāḡıf-ı fenn-i edeb  
Rā’iz-i raḡş-ı feṡānet merd-i meydān-ı zekā
5. Cümle fenden behrever her ma’rifetden ḥışşemend  
Sīnesi mecmū’a-i feyz-i Ḥudādur gūyiyā
6. Ḥaṡṡ-ı ḥüsn-i dil-rübāyı neshḡ idüp ḥüsn-i ḥaṡı  
Virdi ta’līḡa kemāl-i şīve-i ḥüsn-i edā
7. Kıṡ’ası ḥayret-fezā-yı şāḥ Maḥmūd u ‘İmād  
İntizām-ı saṡrı bir dürr sübḥa-i ‘ālem-bahā
8. Ḥaşılı bir nüşḥa-i nā-dīdedür kim mişlini  
Görmedi gencīne-i āfāḡda çeşm-i semā

---

105. S. 3409: 57<sup>b</sup>.  
Tārīḥ-i Şadr-ı Rüm Şoden Ḥazret-i ‘Ārif Efendi.

9. Meşreb-i pāki muşaffā ṭab‘ı ‘ālī ḥulķı hoş  
Şoḥbet-i rūḥ-āşnāsı neşve-baḥş u cān-fezā
10. Şāh ile şāhāne hem dervīş ile dervīşdür  
Ol sebebdendür aña ikrām ider şāh u gedā
11. Bundan evvel şadr-ı Anaṭoluyı teşrīf idüp  
Sāyesinde buldı çok üftādeler neşv ü nemā
12. Şimdi şadr-ı Rūma virdi yümn ile ḳadr u şeref  
Ḥaḳ anı şadra mübārek eyleye şadrı aña
13. Şād olup dā‘ileri Dürrī didi tārīḫini  
*‘Ārifī bi’llāh ḫālā şadr-ı Rūm oldı sezā*  
Sene 1118

**106.**

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Āşaf-ı ekrem ‘Alī Pāşā-yı ‘ālī-rütbe kim  
Zāt-ı pākin eylemiş Ḥallāḳ-ı bī-hem-tā ‘azīz
2. Gerçi ehl-i ‘izzet itmişdür ezelden Ḥaḳ anı  
Luṭf-ı şāhenşāh ile oldı yine ḫālā ‘azīz
3. Ya‘ni mülk-i Mışra mālīk oldı ‘avn-i Ḥaḳ ile  
Böyledür elbette manzūrın ider Mevlā ‘azīz
4. Şādmān olsun yine sükkān-ı Mışr-ı Ḳāhire  
Oldı taḫt-ı Yūsufa bir Āşaf-ı dānā ‘azīz
5. Yūsuf-ı Mışr-ı sa‘ādet olmağa şādīḳ gerek  
Şāḫibin eyler mu‘azzez olsa ger rü’yā ‘azīz
6. Yūsuf-ı Mışr-ı şadāḳat olmağa olmaz sezā  
Sürme-āsā olmayanuñ çeşmine rü’yā ‘azīz
7. Ḥāşılı dünyā vü ‘uḳbā ṭā‘at-i Ḥālīḳdadur  
Şıḳ ile ṭā‘āt ider erbābını Ḥaḳḳa ‘azīz

106. S. 3409: 57<sup>b</sup>.

‘Alī Pāşā Ḥāzretlerinüñ Valī-i Vilāyet-i Mışr-ı Ḳāhire Olduḳları Tārīḫdür.

8. Öyle bir Āşaf ki zuhr-i āhiretdür maṭlabı  
Bîş-i çeşminde degül dünyā vü mā-fihā ‘azîz
9. Zann iderdi hüsni-i Yūsuf da şalāh āşarıdur  
Nūr-ı vech-i pākini görse Zelīhā yā ‘azîz
10. Barmağıyla güyyiā imā ider ümmü'l-ķıyās  
Gelmedi bu mülke bir böyle melek-sīmā ‘azîz
11. Nîl-i nā’il olmağ’içün kiştzār-ı maṭlaba  
Ümm-i dünyānuñ bütün maḥlūķı dirdi yā ‘azîz
12. Hāmdüli’llāh müstecāb oldı du’āsı anlaruñ  
Ol diyāra oldı ber-düstür-ı Āşaf-rā ‘azîz
13. Ṭal’atiyle taḥt-ı Mışra virdi bir ḥayli şeref  
Şimdi oldı güyyiā ol manşib-ı vālā ‘azîz
14. Kāddine olup mübārek ḥil’at-i zībā-yı cāh  
Ola yā Rab dā’imā ol zāt-ı müsteşnā ‘azîz
15. Hem meḥārīm-i kirāmı ḥıfz-ı ‘avni’llāhda  
Her birisi ola mānend-i dūr-i yek-tā ‘azîz
16. Şād olup dā’ileri Dürrī didi tārīḥini  
*Oldı mülk-i Mışr-ı iķbāle ‘Alī Pāşā ‘azîz*  
Sene 1118

**107.**

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Gül-i gülzār-ı cinān Fāṭıma binti Rıdṽān  
Oldı raḥmetle çü ferş-i ‘ademe ruḥ-süde
2. Bunda terk eyledi çünki peder-i Rıdṽanı  
Anda Rıdṽāna mülākāt ola ol mes’üde
3. ‘Afv idüp Hāzret-i Hāķ luṭf ile taķşirātın  
İde firdevsde nāz u ni‘ama ālūde

**107.** S. 3409: 57<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Tārīḥ-i Dürrī.**

4. Dağı bākīlerine 'ömr virüp Bāri Hudā  
Zıll-ı devletlerini her dem ide memdüde
5. Fevtinüñ iki melek geldi didi tārīhin  
*Fāṭıma gülşen-i cennetde ola āsūde*  
Sene 1117

**108.**

*Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün*  
*Muzāri' ---+ / -+--- / ---+ / -+---*

1. Hürşid-i evc-i 'iffet Hācī Emīne kadın  
Çün 'ālem-i fenādan itdi beķāya rıhlet
2. Ol zāt-ı nāzenīnün yatduķça toprak içre  
Haķ 'afv idüp günāhın rūhına ide himmet
3. Çün gūş idüp vefātın tārīh için didiler  
*Hācī Emīne Kadın ola 'arūş-ı cennet*  
Sene 1124

**109.**

*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*  
*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Cenāb-ı vālide-i Hān Aḥmed-i sālīş  
Ki itdi Hāzret-i Haķ anı mazhar-ı ḥayrāt
2. Bu āb-ı şāfi sebīl itdi fī sebīlli'llāh  
İki cihānda ola tā ki nā'il-i derecāt
3. Nice sebīl ki bir kaçresin idenler nūş  
Meşām-ı cānı olur reşha-pāş-ı kand ü nebāt
4. Cihānda teşneyi ışkā kadar şevāb olmaz  
Ne deñlü aḥsen-i a'māl var ise bi'z-zāt
5. Zülāl-i 'afv ile Haķ eyleye anı sīr-āb  
O dem ki teşne-leb ola ahāli-i 'araşāt

108. S. 3409: 57<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīh-i Dürrī.**

109. S. 3409: 58<sup>a</sup>.

**Vālide Sulṭān Hāzretlerinün Türbesinde İcrā Eyledüğü Sebīle Tārīhdür.**

6. Kıyām-ı sâ'ate dek nüş iden du'â eyler  
Ki ide Hâzret-i Hâk anı dâhil-i cennât
7. Du'â idüp didi târih-i sâlini Dürrî  
*Sebîl-i Vâlide Sulţân nişân-ı âb-ı hayât*  
Sene 1121

**110.**

*Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --*

1. Zıll-ı Hâk Hâzret-i Hân Ahmed-i Şâliş ki odur  
'Âlemüñ rûh-ı revân-bahşı cihânuñ cânı
2. Ol şehüñ vâlide-i mâcide-i şâlihası  
Câvidân olmadığın bildi bu dâr-ı fânî
3. Şıdķ u ihlâs ile sa'y eyledi çün hayrâta  
Bunca âşâra Hudâ kıldı muvaffak anı
4. Gâh cısr itdi binâ geh şular itdi icrâ  
Ki yapup eyledi ma'mûr niçe vîrânî
5. Mâ'-i zemzem gibi hep çeşmeleri şâf u lezîz  
Beyt-i a'zam gibi câmi'leri hep nûrânî
6. Şimdi bu türbe-i vâlâ-eşeri kıldı binâ  
Ki ola kendüye râhatkede-i cismânî
7. Vâkı'â arz-ı muğaddesde bu zîbende eşer  
Añdırur âdeme nüzhetkede-i Rıdvânî
8. Budur ümmîd ki bu merķad-i pāk içre müdâm  
Kıla âsüde Hâk ol zât-ı kerîmü'ş-şânı
9. Tuymayup nez'i deminde sekerât-ı mevti  
Şoñ nefesde aña hem-râh ide Hâk îmânı
10. Maħv idüp 'illetini pertev-i nûr-ı hasenât  
Zevķ ide râyiha-i cennet ile rûhânî

110. S. 3409: 58<sup>b</sup>.  
**Târîh-i Binâ-yı Türbe-i Vâlide Sulţân.**



11. Her kim eylerse anı *Fātiḥa*-i ḥayr ile yād  
Müsteḥak ola aña mağfiret-i Rabbānī
12. Didi itmāmı için Dürri-i dā'ī tārīḥ  
*Türbesin kıldı binā Vālide-i Sultānı*  
Sene 1121

**111.**

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Ḥazret-i Sultān Aḥmed Ḥān-ı vālā-menzilet  
Kim odur şimdi ser-efrāz-ı selāṭin-i zamān
2. Ol şehensāh-ı serīr-i mesned-i iclāl kim  
Çāker-i dergāhıdur şāhān-ı İskender-nişān
3. Her hünerde Ḥak o deñlü māhir itmişdür anı  
Kim degül evşāf-ı pāki kābil-i şerḥ u beyān
4. Başlasam vaşf itmege cüz'-i kemālātın anuñ  
Yetmeye deryā mürekkeb olsa kāğız āsmān
5. Ḥāşılı bir pādşāh-ı bī-bedeldür kim anuñ  
Mişlini seyr itmemişdür dīde-i ehl-i cihān
6. Bu ne ḥikmetdür ki ṭab'ı her neye meyl eylese  
Vech-i āsān üzre taḥşil eyler ol fenni hemān
7. Taḥtgāh-ı salṭanatda dāver-i fermān-revā  
Dār u gīr-i 'arşa-i ceng ü vegāda ḳahramān
8. Feyz-i isti'dād ile Riştü-yı Eflātün-zekā  
'İlm-i māder-zād ile 'allāme-i āteş-zebān
9. Bezmdede Loḳmān ile Büzürcmihre hem-'ayār  
Rezmdede Sührāb ile İsfendiyāre hem-'inān
10. Nazmda ḥayret-fezā-yı Şā'ib-i şīrīn-suḥan  
Şīve-i inşāda reşk-i ḥ'āce-i Şāh Cihān

111. S. 3409: 59<sup>b</sup>.

**Tārīḥ-i Pāre-Zeden-i Ḥazret-i Sultān Aḥmed Ḥān.**  
9 A ve B mısrasında vezin aksamaktadır.

11. Nesh ü ta'lik içre Yâkût-ı 'Umâdî kimse  
Olmaz idi resm-i tuğrâda müşârün bi'l-benân
12. Hâşılı bir nüsha-i kübrâdur ol zât-ı şerîf  
Hıfz ide dâ'im haţâdan anı Rabb-i Müste'an
13. Emr idüp huddâmına bir gün tüfeng-endâzlık  
Seyr iderken mesnedinde ol şeh-i vâlâ-mekân
14. Tab'-ı pâki meyl idince bir tüfeng aldı ele  
Oldı güyâ ol tüfeng bir ejder-i âteş-feşân
15. Dikdiler bir pâre-i sîmîn nişangâha hedef  
Eyleyüp nûr-ı firâsetle anı ol şeh nişân
16. Himmetiyle uçlerüñ urdı üçünci def'ada  
Seyr idenler didiler haqqâ budur şâhib-ķırân
17. Vâkı'â olsa te'emmül bir kerâmetdür bu kim  
Pâdşâhân-ı selefden olmamışdur hîç 'ayân
18. Elli üç âdem maħalli fikr idüp inşâf kııl  
Hurde bir pâre nice teşhîş olur ey hurde-dân
19. 'Arşa-i dünyâda zâhir olalı âlât-ı ceng  
Hağ bu kim böyle hüner göstermedi bir pehlevân
20. Yâ İlâhî öyle ümîd eylerüz kim ol şehüñ  
Sâyesi ola tırâz-dâmen-i âħir zamân
21. Emrine râm eyleyüp âfâkı İskender gibi  
Saltanatda Kâfdan Kâfa ola hükmin revân
22. Bu eşer çünkim zühür itdi o şâhenşâhdan  
Başladı târîhini terķîme her bir nükte-dân
23. Dürri fermân-ı hümayûn ile târîhin didi  
*Ķıldı ol bir pâreyi şad-pâre sulţân-ı cihân*  
Sene 1122

## 112.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Bu nişān-ı dil-keşüñ tārīhi tekml̄l olmadın  
Geldi bir fermān-ı 'ālī dahı ol dem nā-geh-ān
2. Ya 'ni şad-pāre idince pāreyi şāh-ı be-nām  
Dikdi anuñ yirine bir dāne gülnārı nişān
3. Himmet idüp anı da urdı üçünci def'ada  
Seyr idenler kaldılar engüşt-i hayret ber-dehān
4. Öyle bir gülnār-ı āteş-pāre kim seyr eyleyen  
Yā 'akıķ-i ter şanur yā aķker-i āteş-feşān
5. Hāķ Te'ālā kuvvet-i bāzūsını eفزün idüp  
Vire aña devlet-i pāyende 'ömr-i cāvidān
6. Pārelendükçe tūfenginden nişān ol serverüñ  
Pāre pāre eyleye cism-i 'adūsın her zamān
7. Kahr olup düşmenleri đarb-ı tūfeng-i merg ile  
Olalar dā'ileri āsūde-i dārü'l-emān
8. Aña da tārīh için fermān olunca söyledüm  
*Bir kirāsı kıldı yüz biñ parça sulţān-ı cihān*  
Sene 1122

## 113.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. 'Azīz-zāde o hem-nām-ı kıdve-i rūsülüñ  
Olnca hilye-i hūsnine lihye dā'ire-keş
2. Miyān-ı hālede bedr-i kām̄er midür yoksa  
Verā-yı perde-i ebr-i hafāya girdi güneş

112. S. 3409: 60<sup>a</sup>.

**Tārīh-i Gülnār-Zeden-i Hāzret-i Sulţān Aķmed Hān.**

113. S. 3409: 60<sup>a</sup>, Derkenar.

**Tārīh-i Berāy-ı Lihye-i 'Azīz-zāde.**

3. Görüp o haṭṭ-ı nevi Dürriyâ didüm târiḥ  
*Civâr-ı Ka'be-i imâna geldi ceş-i Habeş*  
 Sene 1101

**114.**

*Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*  
*Hafif* ++ -- / +- +- / +- + -

1. Habbezâ Hazret-i 'Ömer Pâşâ  
 Ki vezâretde cümleden uludur
2. Râh-ı Haḫka sebîl-i âb itdi  
 Çeşme-i kevşere nişâne budur
3. Didi târiḫini bir eksükli  
*Âb-ı rû cümle-i şevâba şudur*  
 Sene 1102

**115.**

*Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*  
*Remel* - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Ol semiyy-i faḫr-ı 'âlem aḫmed âğâ-yı vecîh  
 Kim zâmîr-i pâkidür mir'ât-ı esrâr-ı ḫakem
2. Menba'-ı cûd u seḫâvet mecma'-ı ḫulḫ-ı kerîm  
 Şâf-dil pâkîze-meşreb ehl-i devlet-i muḫteşem
3. Bu maḫâm-ı ḫurremüñ ber-muḫtezâ-yı ṭab'-ı pâk  
 Eyledi ta'mîr ü bünyâd dîde çün sa'y u himem
4. Ḥamdüli'llâh öyle bir şüretde buldurdı kemâl  
 K'oldı her bir kûşesi reşk-âver-i bâğ-ı irem
5. Bu binâ hem-vâre 'işretgâh olup bânîsi hem  
 Ola dâ'im ḫüsn ü ḫâl üzre mu'ammer ü muğtenem
6. Lafzen ü ma'nen didi Dürrî anuñ târiḫini  
*Yapdı biñ yüzde bu vâlâ kaşrı şâhib-kerem*  
 Sene 1100

114. S. 3409: 60<sup>a</sup>, Derkenar.

**Târîḫ-i Çeşme.**

115. S. 3409: 61<sup>a</sup>, Derkenar.

## 116.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Pādşāh-ı dādger dārā-yı İskender-eşer  
Ya' ni Sultān Aḥmed-i Cem-ḳadr u Ḥākān-iḥtişām
2. Ol şehensāh-ı bülend-eyvān-ı ḳaşr-ı ma' delet  
Kim der-i iḳbālidür dārü'l-emān-ı ḥāş u 'ām
3. Bu maḳām-ı dil-keşüñ bünyādına himmet ḳılup  
Virdi tarz-ı ḥāş ile ḥaḳḳā kemāl-i intizām
4. Böyle bir cāy-ı neşāḫ-efzā-yı vālā oldı kim  
Aña dünyāda nazır olmaz meger dārü's-selām
5. 'Arızı dilber gibi her cānibi pür-naḳş u zīb  
Dīde-i 'aşıḳ-şıfat eḫrāfi hep āyīne-i cām
6. Tarḫı zīb-efzādur u dīvārı pür-naḳş u nigār  
Ābı rüşen ḥavzı dil-keş saḳfi zer ferşi ruḥām
7. Pāsbān-ı bābıdur iḳbāl u devlet rüz u şeb  
Dīdebān-ı şaḫnıdur ḥurşīd ile meh şubḫ u şām
8. Ḥaḳ budur kim böyle menzilgāha mānend-i ḥümā  
Sāye-endāz olsa lāyıḳdur o sultān-ı be-nām
9. Bu maḫalli zāt-ı pākine mübārek eyleyüp  
Ol şehensāhı ḫaḫādān ḫıfz ide şāh-ı enām
10. Bende-i dīrīnesi Dürrī didi tāriḫini  
*Ḳaşr-ı zībā tarz-ı Sultān Aḥmed-i 'ālī-maḳām*  
Sene 1121

## 117.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Bi-ḥamdi'llāh yine şulb-i cenāb-ı şehryārīden  
Dıraḥşān oldı bir meh kim cihānı tıtdı envārı
2. Ne meh bir āftāb-ı evc-i iḳbāl u sa'ādet kim  
Zemīn ü āsmāna pertev-efgen oldı āşārı
3. Gül-i bāğ-ı tarāvet gonca-i neşküfte-i ḳudret  
Dür-i baḥr-ı leṭāfet gevher-i şeb-tāb-ı ḥünkārı
4. O dem kim eyledi mehd-i vücūda yümn ile teşrīf  
Melekler ḥāzır itdi şad-hezār ālāt-ı zer-kārı
5. Netīce nūr-ı ḳudretten o şem'-i bezm-i iḳbālī  
Fürüzān eyledi luṭf-ı cihān-ārā-yı Settārı
6. Maḥaldür mihr ü māh ol zāta olsa dāye vü lālā  
Sezādur ḥıdmetinde ḥūrlar olsa perestārı
7. İlähī Ḥāzret-i Ḥān Aḥmedüñ 'ömrin ziyād eyle  
Hemīşe nā'il it maḳşūdına ol ma'delet-kārı
8. Ümīd oldur ki bu vaḳt-i mübārek şevḳine yazup  
Yine mesrūr ide bir manşıb ile bu dil ü zārı
9. Bedīhī söyledi tārīḥ-i ferruḥ-fālını Dürrī  
*Mu'ammer ide bu Şeh-zāde 'Abdü'l-Mālīki Bārī*  
Sene 1121

## 118.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Süleymān Beg bihīn-i ferzend İbrāhīm kim  
Sipāh ebnāsına şimdi odur āgā-yı şāhib-dād

117. S. 3409: 62<sup>b</sup>.

**Tārīḥ-i Velādet-i Şeh-zāde 'Abdü'l-Melik.**

118. S. 3409: 62<sup>b</sup>, Derkenar.

2. O maḥdūm-ı mükerrerem ol aşıl-i şāf-gevher kim  
Kibār içre odur her vech ile memdūḥ-ı māder-zād
3. Bu sāḥilḥāne-i nūzhet-fezāya oldu çün mālīk  
Yed-i himmetle kıldı hep der ü dīvārını ābād
4. O deñlü pür-leṭāfet oldu kim seyr eyleyenler hep  
Bulurlar zevḳ-i rūḥānī olurlar ḡuşşadan āzād
5. Zihī zībā maḳām-ı dil-güşā ḳaşr-ı cihānārā  
Ḥoşā pākīze bünyād dilārā ṭarḥ-ı nev-īcād
6. Mübārek eyleyüp ḥaḳ zāt-ı pākine bu sükenāyı  
Ola hemvāre teşrīf eyledükçe ḥurrem ü dilşād
7. Olur mı hīç bundan bir ziyāde Dürriyā tārīḥ  
*Leb-i deryāda bu ḳaşr-ı Süleymānī mübārek-bād*  
Sene 1124

**119.**

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Te'āla'llāh zihī devr-i feraḥ-baḥş-ı dil-ārā kim  
Yine fer buldı 'ālem ḳudret-i Ḥallāḳ-ı vāḥidden
2. Yine ehl-i cihān dil-şād olup kesb-i şafā itdi  
Yine diller güşād oldu bu hengām-ı müsā'idden
3. Cenāb-ı pādşāhuñ ya'ni kim ḥurşīd-i maḳşūdı  
Diraḥşān oldu bir şeh-zāde-i vālā-maḳāşiddan
4. Bu bir şeh-zāde-i 'ālī-nesebdür kim cebīninde  
Nümāyandur fūrūḡ-ı devlet āşār-ı meḥāmidden
5. Cebīninde nümāyān olmasun mı nūr-ı devlet kim  
Aña mīrāşdur ābā vü ecdād-ı emācidden
6. Ḳudūmı mūrīş-i behcet vücūdı māye-i ḥikmet  
Vürūdı maḥz-ı emniyyet cihāna luṭf-ı mācidden

---

**119.** S. 3409: 63<sup>a</sup>.  
**Tārīḥ-i Diğer.**

7. Felekde levha-i mihr ü mehe tahrîr için vaşfin  
N'ola düşmezse hâme rûz u şeb dest-i 'Uṭâridden
8. Ṭulû' itdükçe ol meh cāy-gāh-ı mehd-i vālāsı  
Pür oldı hūriyān-ı sīm sāk [u] nūr-ı sâ'idden
9. Zemîne mihrveş pertev şalınca çıkdı eflāke  
Şadā-yı şükr ü mīlādı mesācidden me'ābiddeden
10. O deñlü pür-ḥurūş oldı cihān kim nefha-i şevki  
İder zī-rūḥ olan ışgā lisān-ı hāl-i cāmidden
11. Mü'ebbed eyleyüp gitdükçe Sulṭān Aḥmedi Yā Rab  
Vücūd-ı pākini ḥıfz eyle envā'-i şedāyiddeden
12. Daḥı şeh-zāde-i vālā-nijāduñ zīb-i mes'ūdın  
Yed-i luṭfuñla mahrūs eyle zaḥm-ı çeşm-i ḥāsiddeden
13. Hemīşe ḥırz-ı cān-ı pāki olsun *Āyete'l-Kürsī*  
Hemīşe tıynet-i şāfi emīn olsun mefāsiddeden
14. İderken fikr-i tārīḥ-i kudūm-ı meymenet-baḥşın  
Zamīre geldi bir mısrā'-ı pāk ilhām u vāridden
15. Hezārān zevk u şevk ile didüm tārīḥini Dürrī  
*Vücūda geldi 'Abdü'l-Mālik Aḥmed Ḥān-ı 'ābiddeden*  
Sene 1121

**120.**

*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Bir ehl-i hāle ḥuşul-i murād için şordum  
Didi şelāşe aḥyar içre tā'at-i Yezdān
2. Didüm ki vüş'at-i rızka 'aceb nedür çāre  
Didi devām-ı vuzū'dur tilāvet-i Qur'an



## 121.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Çün der-i mîr ü vezîr ü şâhdan zillet görüp  
'Arz-ı hâcât eyledi Dürrî cenâb-ı 'izzete
2. Li'llahi'l-hamd ol kadar eltâfa şâyân oldı kim  
Güyyiâ düzaḥdan âzâd oldı girdi cennete

## 122.

*Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Şehenşâh-ı hüner-pîrâ yed-i mi' mâr-ı himmetle  
Virince âb u tâb üzre bu kaşr-ı pâke 'unvânı
2. Gelüp bir teşne-leb nûş eyleyüp Dürrî didi târiḥ  
*Zülâl-i 'ayn-ı şâfi selsebîl-i kaşr-ı sulṭânî*  
Sene 1122

## 123.

*Mefâ 'ilün fe 'ilātün mefâ 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Muḥîṭ-i 'aql Meḥemmed ḥalîfe-i evvel  
Bulınca yazıcılıkla ḥuşûl-ı âmâli
2. Du'â idüp didi târiḥ-i sâlini Dürrî  
*Mübârek ola Meḥemmed bu rütbe-i 'âlî*  
Sene 1124

## 124.

*Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*

---

121. S. 3409: 63<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrî.**

122. S. 3409: 64<sup>a</sup>, Derkenar.

**Târiḥ-i Selsebîl.**

123. S. 3409: 64<sup>a</sup>, Derkenar.

**Târiḥ-i Berây-ı Kâtib Âgâ-yı Dârü's-Sa'âde.**

124. S. 3409: 64<sup>b</sup>, Derkenar.

[Târiḥ]

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Cenāb-ı şadr-ı deryā-dil müşīr-i mesned-ārā kim  
Odur şimdi vezīr-i a'zam-ı Hān Aḥmed-i yek-tā
2. Leb-i bahruñ sarāy-ı pākini tekmiñden şoñra  
Bu cāy-ı dil-keş üzre kıldı bu tarḥ-ı nevi peydā
3. İdüp mi'mār-ı 'aqlı ḥıdmet-i ta'mīrine me'mūr  
Güzel üslüb-ı mergüb üzre bünyād eyledi ḥaḳḳā
4. Şafā-yı āb ile luḫf-ı hevāsın seyr idenler dir  
Ḥarīm-i gülşen-i firdevsden bir kıṭ'adur gūyā
5. Netīce baḥr u berde mişli yoḳ bir beyt-i 'ālīdür  
Mübārek eyleye bānīsine Ḥallāḳ-ı bī-hem-tā
6. Olup me'mūr Dürrī bendesi yazdı bu tārīḫi  
*Mekān-ı pāk ü zībā tarḥ-ı ra'nā-yı 'Alī Pāşā*  
Sene 1122

### 125.

*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*

*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --*

1. Merḥabā merḥabā ey Āşaf-ı ferḥunde-cemāl  
Yine teşrīfüñ ile 'ālemi itdün iḫyā
2. Yine gün gibi olup evc-i şerefden ṭālī'  
Ṭal'at-ı pāküñ ile oldı münevver dünyā
3. Ḥaḳ bu kim pertev-i ruḥsār-ı feraḥnāküñden  
Başka bir gūne ziyā buldı cihān ser-tā-pā
4. Sende bir sırr-ı Ḥudā vardur eyā zāt-ı şerīf  
Ki bilen bilmeyen eyler saña elbette du'ā
5. Luṭfuña mazhar olan eyler idi evşāfuñ  
Olmayanlar daḫı gūş eyleyüp eylerdi şenā

125. S. 3409: 65<sup>a</sup>.

Tārīḫ-i Dil-Pezīr-i Ḥazret-i Meḥemmed Pāşā.

6. Ol zamān kim seni bu şadra murād itdi o şeh  
İtmedi sırrını bir kimseye ifşā ammā
7. Bildiler da'vet için gitdi silahdār aġalık  
Gelecek kim diyü hep hayrete vardı 'uçalā
8. Bāreka'llāh zihī pādşeh-i 'ākil kim  
Re'y ü tedbırde aqrānı bulunmaz haqqā
9. Bu işābetleri bu kuvvet-i vicdānı görüp  
Hiddet-i tab'ma taḥsīn ider erbāb-ı zekā
10. Kimsenüñ ḥātırına gelmeye bu nakş-ı ġarīb  
Kendü maḥfıce ide levḥ-i zamıre inşā
11. Çıkıcağ soñra beyāza qalalar hayretde  
'Aqlınuñ añlaya mi'yārını a'lā ednā
12. Āşkārā o nihānı bu rumūzuñ keşfin  
Birbirinden iderek ḥalk-ı cihān istiḫşā
13. Kār u bārın bıraġup başladılar efkāra  
Sūḳ u bāzār u cevāmi'de bile şubḥ u mesā
14. Vüzerā fırqasını bir bir idüp hep ta'dād  
Bu ḥuşūşa qatı çok eylediler şarf-ı zekā
15. İntihāb eyledi her birisi zu'mınca birin  
Kimisi itdi işābet kimisi itdi ḥatā
16. Ḥāşılı bir niçe gün ḥalk ciger-ḥün oldı  
Kimse bu müşkili ḥal itmedi ferden ferdā
17. Döndi taqvīm-i kühen-sāle müneccim qavli  
Levḥ-i ebced diseler taḥta-i remmāle sezā
18. Bildiler cümlesi miqdārını şimden soñra  
Bu 'Alī olsa daḥı qavli olunmaz ışġā
19. Böyle bir emr-i bedīhīde ġalaḡ-güster olan  
Nice müstaḥrec olur emr-i ḥafīde 'acebā
20. Ḥāşılı cümle taşavvurları oldı mensūḥ  
Ḥikmetin kendi bilür Ḥazret-i Ḥaqq āmennā

21. Ol gürühuñ hele yoğ medħali bunda ancak  
Cifr-i 'aql ile biraz semtine vardı 'uđalā
22. Giderek buldı taħađđuđ ħaber-i teşrīfūñ  
Oldı dillerde nümāyān eğer-i zevđ u şafa
23. Li'llahi'l-ħamd ħarām eyleyerek devlet ile  
Şadra geldūñ yine ey Āşaf-ı ferħunde-liķā
24. Sendedür hep nazarı şimdi 'ibādu'llāhuñ  
Sensin ümmīdümüz ey püşt-i penāh-ı zu'afā
25. Meşreb-i pāk-i hümāyūna münāsib ħareket  
Yine sensin iden ey şāħib-i remz ü ĩmā
26. Pehlevān olmađa maħşūşdur ey tīr-endāz  
K'ola bu çarĥ-ı kemāndar ile bir kez hem-pā
27. Senden özge bilürüz tab'-ı şehenşāha göre  
İdemez ħükmini bir kimse bu şadruñ icrā
28. Sendedür 'aql u edeb rüşd ü sedād ü 'irfān  
Sensin el-kışşa ser-efrāz-ı gürüh-ı vüzerā
29. Seni her vech ile Allāha emānet itdük  
Cümle müşkillerüñi eyleye āsān Mevlā
30. Sen daħı Ĥađđā idüp cümle umūrın tefvīz  
Gice gündüz eđer-i sūziş ile eyle du'ā
31. Ele al ħātırını luţf ile dermāndelerüñ  
Ĥāşıl it devlet-i dünyā ile zuħr-ı 'uđbā
32. Dürri-i bende daħı dā'i-i dīrīneñdür  
Her ne kim lāyık ise şānuña eyle icrā
33. Çıkarup nāmuñı eflāka didüm tārīħūñ  
*Yine mühr aldı murād üzre Meħammed Pāşā*  
Sene 1122

## 126.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Şeh-i şevket-penāh-ı taht u efser ya 'ni Hān Aḥmed  
Ki tıtdı ser-te-ser dehri şadā-yı kūs-ı iclālī
2. O sulṭān-ı selāṭīn-i cihān kim ḥāk-i dergāhı  
Olur cümle mülūkuñ tūtiyā-yı çeşm-i iḳbālī
3. Hemīşe fikri ta'mīr-i ḳulūb-ı ehl-i sünnetdür  
Anuñ'çün ḳalbi olmaz zıkr-i Ḥaḳdan bir nefes ḥālī
4. Bu sünnet-ḥāneyi tevsī' içün vaz'-ı ḳadīminden  
Murād itdi cedīden irtikā'ın ṭab'-ı meyyālī
5. Güzel üslūb-ı mergūb üzre tecdīd itdiler ḥaḳḳā  
Bulınmaz kārgāh-ı 'ālem içre şimdi emşālī
6. İlahī ḥānedān-ı devleti ma'mūr olup dā'im  
Mürūr ide sürūr u zevḳ ile rüz u meh ü sālī
7. Sürüş-ı 'ālem-i bālāda didiler Dürriyā tāriḥ  
*Zihī sulṭān-ı dīn ḳıldı mekān-ı sünneti 'ālī*  
Sene 1122

## 127.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Te'āla'llāh zihī taht-ı hümāyūn-ı şehensāhī  
Ki oldı kātīb-i esrār aña bir ma'rifet kānı
2. Ne kān-ı ma'rifet bir ma'den-i iksīr-i 'irfān kim  
Cihāna gelmemişdür belki gelmez mişl ü aḳrānı
3. Cenāb-ı Muştafā Beg ibn-i Defterdār Pāşā kim  
Bütün āfāḳı tıtdı ma'rifetle şöhret ü şānı

126. S. 3409: 65<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

127. S. 3409: 66<sup>a</sup>.

**Tāriḥ-i Sarāy-ı Sulṭān Aḥmed Hān.**

4. Suhan-perver kalemver şâf-tıynet Bū ‘Alī-fiṭrat  
Felâṭūn-ı Arışū-fiṭnat-i ādāb-ı Lokmānī
5. Edīb-i fenn-i ehliyyet lebīb-i nüşha-i hikmet  
Ḥabīr-i remz ü imā vākıf-ı esrār-ı pinhānī
6. Ḥaḳīkat ḥıdmet için böyle sultān-ı melek-şāna  
Maḥaldür itseler hep intiḥāb erbāb-ı ‘irfānı
7. Olup bir niçe müddet sāye-i iḳbāl-i şāhīde  
Ola āḥir murād üzre çerāğ-ı luṭf u iḥsānı
8. Mübārek-bādına reh-yāb-ı fırsat olmayup Dürrī  
Hediyye olmak üzre eyledi ‘arz-ı senā-ḥvānı
9. ‘Uṭārid şafḥa-i pāk-i sipihre yazdı tāriḥin  
*Ḳalemle Muştafā oldı debīr-i sırr-ı Sultānī*  
Sene 1121

**128.**

*Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Müşīr-i muḥterem düstūr-ı ekrem Āşaf-ı efḥam  
‘Alī Pāşā vezīr-i a‘zam-ı Ḥān Aḥmed-i yek-tā
2. Olup dört sāl üç ay şadr-ı vālā-yı vezāretde  
Güzel ḥıdmetler itdi işbu dīn ü devlete ḥaḳḳā
3. Velī ber-muḳteżā-yı ḥükm-i taḳdīr-i Ḥudāvendī  
Ne çāre eyledi ‘azm-i şehādet-ḥāne-i ‘uḳbā
4. Hemīşe kārı çün ḥayrāt idi bu dār-ı dünyāda  
Budur ümmīd-i ferdā ecrini iḥsān ide Mevlā
5. Olanlar zā’ir-i ḳabri disünler Dürriyā tāriḥ  
*Ḳıla me ‘vā sarāy-ı ‘adn-i a ‘lāyı ‘Alī Pāşā*  
Sene 1122

128. S. 3409: 66<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tāriḥ-i Vefāt-ı ‘Alī Pāşā.**

2 B mısrasında“itdi” kelimesi vezin gereği “eyledi” ile değiştirilmiştir.

## 129.

*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Me'ārif ehli Mehemmed Efendi kim zātı  
Münevver olmuş anuñ pertev-i se'ādet ile
2. Halīfelikle ocağında hayli hıdmet idüp  
Çü nām u şānı zuhūr itdi istikāmet ile
3. Kılup cenāb-ı Hudā sa'yini anuñ meşkūr  
Çün oldı kātib-i dārü's-sa'āde devlet ile
4. Neşāt u şevk ile hurrem olup ahibbāsı  
Du'āsın eylediler cümle şıdk-ı niyyet ile
5. Didüm o şevk ile ben dağı Dürriyā tārīh  
*Yazıcı oldı Mehemmed Efendi rif'at ile*  
Sene 1124

## 130.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Mecmū'a-i kemāl-i Mehemmed Efendi kim  
Haq mālīk eylemiş anı baht-ı mü'eyyede
2. Çokdan ocağ-ı baltacıyāna emek virüp  
Tā oldı baş halīfelik ile ser-āmede
3. Anda dağı zuhūra gelüp istikāmeti  
Çok hıdmet itdi şıdk ile Sultān Aḥmede
4. Minnet Hudāya sa'yini meşkūr idüp anuñ  
Oldı debīr-i ḥazret-i āgā-yı emcede
5. Bir ḥil'at-ı laṭīf idi sīmā-yı pākine  
Haqqā ki virdi revnaq-ı tāze o mesnede

---

129. S. 3409: 67<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Tārīh-i Berāy-ı Kātib-i Ağā-yı Dārü's-Sa'āde.**

130. S. 3409: 68<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Tārīh-i Berāy-ı Kātib-i Ağā-yı Dārü's-Sa'āde.**

6. H̄ayli dem ol maḳāmda ḡābit-ḳadem ḳılup  
H̄aḳ mazhar eyleye anı iḳbāl-i sermede
7. Gördüm ‘Uṭārid almış ele ḥāme Dürriyā  
Tahrīr iderdi şafha-i çarḥ-ı zebercede
8. Çün ḡāyet-i du‘ā ile tārīḥ olur temām  
*Bu rütbeyi mübārek ide H̄aḳ Meḥemmede*  
Sene 1124

## 131.

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. Eyledi Şāliḥ Efendi meyl-i nüzhetgāh-ı ‘adn  
Güş-ı cānı irci‘ī emrin idince istimā‘
2. Āh idüp aḥbābı fevt içün didi tārīḥini  
*Ḳıldı Şāliḥ bu ‘ibādetgāh-ı dehre el-vedā*  
Sene 1120

## 132.

*Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*

*Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –*

1. H̄ān Aḥmed idicek teşrīf-i taḥt-ı saltanat  
Dutdı āfāḳı mübārek-bād ile āvāz-ı kūs
2. Böyle bir ‘anḳā-yı Ḳāf-ı ḳudrete evvel şikār  
Ya ḳıral-ı Nemçedür yāḥud bilād-ı Engerūs
3. Çok kerāmāt gördi ecdād-ı ‘azāmından anuñ  
Vechi var şāh-ı ‘Acem eylerse ‘arz-ı ḥāk-būs
4. Veh nice şāh-ı ‘Acem güş itseler evşāfını  
‘An-ḳarīb eyler şehān-ı Hind u Özbek Cāblūs
5. H̄ükmine teslīm iderdi gerden-i İskenderi  
Ger göreydi re’y-i Eflātün-pesendin Feyleḳūs

131. S. 3409: 71<sup>b</sup>.

**Dürri.**

132. S. 3409: 72<sup>b</sup>.

**Tārīḥ-i Ḥazret-i Sulṭān Aḥmed H̄ān-ı Sānī ‘Aleyhi’r-Raḥmetü’l Melikü’s-Sübḥānī.**



6. Oldı hāḫ ḫāḫ āsūde ūimdi nāle vü bī-dāddan  
Kimse itmez devr-i ‘adlinde fiḡān illā ḫurūs
7. ‘Adli İslāma olup ser-riūte-i emn ü emān  
Ḳahrı küffāra olur bādī-i itlāf-ı nüfūs
8. Ḥāḫ vüçüdün taḫt-ı ‘Oūmānīde idüp ber-ḫarār  
Dostlar ḫamd eyledükçe ide düşmenler füsūs
9. Dürriyā hātif nidā idüp didi tārīḫini  
*Dehre müjde itdi Sulṫān Aḫmed-i ‘ādil cülūs*  
Sene 1102

**133.**

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--*

1. Pür iken rüy-ı zemīn ḫāḫ ile her ūubḫ u mesā  
Cümle rızḫın bulıyor birisi de aç degül
2. Deñiz aygırına yem virmez imiū mālīki hīç  
O yemin kendi bulur kimseye muḫtāc degül

**134.**

*Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--*

1. Gülūenī ūeyḫi o ūem‘-i ḫarem-i ‘irfānuñ  
Germ olursa n'ola ḫurūīd gibi bāzārı
2. Āftāb-ı felek-i ma‘rifetem dirse eger  
Aña ūāhiddür iki kevkeb-i keyvānī

**133.** S. 3409: 149<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

**134.** S. 3409: 193<sup>a</sup>.

**Dürri.**

## 135.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --*

1. Şanmañuz cāme-i ħüsni o büt-i ħayyātuñ  
Düş-1 'işmetde nihān ola bu āvāze ile
2. Yine ser-rişte virüp ipligi bāzāra çıkar  
..... anı kullansa da endāze ile

## 136.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --*

1. Müjde kim Ĥallāk-1 'ālem bir tecellī eyleyüp  
Ġarķa-1 nūr-1 sürür itdi cihāmı ser-te-ser
2. Müjde kim mir'āt-1 ğaybü'l-ğayb 'ilm-i Allāhdan  
Oldı bir ta'bīr-i şādī levĥa-pīrā-yı eşer
3. Müjde kim āyīne-i 'ālem-nümā-yı devrden  
Oldı rüy-1 şāhid-i maķşūd-1 'ālem cilveger
4. Müjde kim ĥātır-1 envār-1 şafādan oldı şāf  
Kalmadı āyīne-i āfāk da gerd-i keder
5. Müjde kim cüş-1 tarabdan eyleyüp āheng-sāz  
Şevķ ile bezm-i felekde Zühre kıldı cilveler
6. Müjdeler kim tertīb-i meclis eyleyüp ehl-i neşāt  
Sā'id-i sīmīn-i sākīde görindi cām-ı zer

135. S. 3409: 218<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

136. S. 3409: 218<sup>b</sup>.

Şikāt-i şahīḡü'l-kelimāt ittifaķı üzre mümeħhed bünyānū'd-devletü ve'l-iķbālū mesned-i erkānū's-sa'āde ve'l-iclālū faķīrlerinüñ mā-şadaķı olan düstür-ı ekrem ü efĥam müşīr-i a'dil ü a'zam devletlü 'ināyetlü vezīr-i bī-nazīr Eflātün-tedbīr a'nī Meħemmed Pāşā *yüssirallāhu mā yürīdu mā-yeşā'* ĥazretlerinüñ biñ yüz yigirmi üç senesinde fī-sebīli'llāh ğazā niyyeti kaşdıyla 'asākir-i manşüre ile varup barut şuyı kenārında hoş geçeydi nām maħalde Mosķov taburuyla karşulaşup ve bi-'ināyetu'llāh Te'ālā çār-ı menĥūsı bozup ve taburını muzammil idüp ve dört pāre ķal'a ve vāfir memleketin alup ve kendü mürāca'at-ĥ'āhişleriyle 'aķd-ı şulĥ u şalāĥ eyledüĝi ğazā-yı ĝarrālarına kadīmi Dürri bendelerininüñ tārīĥidür.

7. Müjdeler kim baħr-i 'ināyetden çıkup bir dürr-i pāk  
Virdi tāk-ı devlet-i 'OŖmāniyāna zīb ü fer
8. Müjde kim ŖāhenŖeh-i Dārā-gulāmuñ kevkebi  
Ŗarğdan tā ġarba te'Ŗir itdi İskender-ğadr
9. Müjde kim üç sipihr-i nuŖret-i İslāmdan  
Toğmadı bir aħter ki nūr-ı āftābı maħv ider
10. Müjde kim bāğ-ı zaferden oldı bir gül ser-zede  
'İtr-sāy oldı meŖām-ı hāne-i hem-çün müŖk-i ter
11. Müjde kim mir'āt-ı Ŗafvet pertev-i eyyāmdan  
Oldı İslāma nümāyān çihre-i fetħ ü zafer
12. Ya'ni Mosğov arı ol nekbet-me'āb-ı rüzgār  
Ŗulħ iken tek urmayup ĩkāk iderdi fitneler
13. Destine girmekle bir tağrīb ile hıŖn-ı Azak  
Mālik-i baħr-i siyāh olmağ murād itmiŖ o ġar
14. 'Ākıbet peymāneyi peymānına virüp Ŗikest  
Eyledi ġabŖ-ı derūnı āŖkār ol bed-güher
15. Ol zamān kim rāyet-i menħūsını ref' eyleyüp  
Eyledi tâ vādi-i heyhātdan Rūma sefer
16. Üç yüz altmıŖ biñ k adar ġinzir-i merdüm-ħvār ile  
HāŖeli'llāh Ŗehr-i İstanbul diyü kaŖd itdiler
17. Ol ġadar 'ucb u ġurūr itmiŖdi istī'āb kim  
eŖmine gelmezdi ġinzir dāne-i ġardal ġadar
18. Sū'-ı kaŖdından o mel'un-ı ġabāŖet-piŖenüñ  
Çünkü āğāh oldı ŖāhenŖāh-ı İskender-zafer
19. Ya'ni Sultān Aħmed ol fermān-revā-yı Ŗarğ u ġarb  
Mağhar-ı ġulğ-ı Meħemmed menba'-ı 'adl-i 'Ömer
20. Cem' idüp dīvānına cümle ricāl-i devletin  
Ŗer' ile bir meclis-i 'ālī ġurup söyleŖdiler
21. Oldı ādāb üzre ol mecma'da ġayli ġil ü ġāl  
RiŖte-i tağriri āħir tiğ ile kağ' itdiler

22. Didiler erbāb-1 dīne farz-1 ‘ayn oldı cihād  
Ya ‘nī ol ehl-i dālāle iktizā itdi sefer
23. Virdi bismi'llāh ile fetvāsını müfti'ü'l-enām  
Mücibinde şāh-1 ‘ālem daḥı fermān itdiler
24. Kıldı esbāb-1 ğazāya şadr-1 şafārā şürü‘  
Gitdi ‘asker cem‘ine her cānibe emr ü ḥaber
25. Başladı cem‘ olmağa yir yir ğuzāt-1 müslimīn  
Oldı şahrā-yı Dāver Pāşā ḥaşr-ender-ḥaşr
26. Hep vezirān-1 mükerrem mīr-i mīrān-1 kirām  
‘Arz idüp ‘askerlerin bir bir alay gösterdiler
27. Bunlara serdār idüp düstür-1 ‘ālī-şānını  
Virdi sancağ-1 Resūlu'llāhı ol ferḥunde-fer
28. Cümlesin ihlāş ile Ḥaḳḳa emānet eyleyüp  
Kendüsi seccāde-i t̄ā‘atda oldı dīdever
29. Gündüzin şā‘im gice k̄ā‘im olup ol şehryār  
Āh-1 āteş-bār ile dā‘im dökerdi eşk-i ter
30. Kavsviş ḥam-der-ḥam idüp k̄āmet-i mevzūnını  
Gönderüp tūr-i du‘āyı çarḥa her şeb-tā-seḥer
31. Böyle eylerdi niyāzı dergeh-i Ḥallāḳa kim  
Yā İllāhī senden ümmīd eylerüz fetḥ ü zafer
32. Ehl-i derdüñ eyleyen sensin du‘āsın müstecāb  
Sendedür her derde dermān ey ḥakim-i dādger
33. Gerçi çokdur cürmümüz ammā ḥulūş-1 tām ile  
Zikr-i pāküñdür hemīşe ḳalbümüzde cilveger
34. Biz muvaḥḥid mü‘minüz taht-1 ḥilāfetde bugün  
Anlar erbāb-1 dālāletdü daḥı ehl-i saḳar
35. Ḥazret-i faḥr-1 rūsül ya ‘nī ḥabībūñ ‘ışḳına  
Anlaruñ cem‘iyyetin ḳahruñla kıl zīr ü zeber
36. Bu teveccüh ile ḥulūş üzre kılup sūz u güdāz  
Ḥırḳa-i pāk-i Resūlu'llāha eylerdi nazar

37. ‘Azm idüp şadr-ı mükerrem-i ‘asker-i İslāma  
Oldılar a‘dā-yı dīne şukka-pīrā-yı zafer
38. Hāzret-i düstūr-ı şadrārā Mehemmed nām kim  
Mühr ile oldur vekīl-i pādşāh-ı bahr u ber
39. Āşaf-ı şāfi-ṭabī‘atdūr vezīr-i pāk-dil  
Kimseye qalbinde yokdur zerrece kaşd-ı zarar
40. Hem kemāndār-ı yegāne hem tūfeng-endāz-ı pāk  
Hem suḥani hem gūne gūne ma‘rifetden behrever
41. Müşfik āna her-kesūñ cebr iderdūñ ḥāṭırların  
Ordū-yı küffāra dek menzil-be-menzil gitdiler
42. Çeşm-i giryān sīne-i sūzān dil-i maḥzūn ile  
Hāfiyyen Hāḳka niyāz idüp kııurdı nāleler
43. Dirdi ey Hāllāḳ-ı ‘alem şāni‘-i kevn ü mekān  
Senden ümmīd ‘atā eyler bu ‘ālem ser-te-ser
44. Çün beni bu ‘Asker-i Manşūra serdār eyledūñ  
Saña tefvīz eyledüm cümle umūrum ḥayr u şer
45. ‘İzzetūñ ḥāḳkı’yçün itme ben za‘īfi şermsār  
‘Afv idüp cürmüm nigāh-ı merḥametle kııl nazār
46. ‘Ahdini küffār bozdı ṭurmadı peymānına  
Hāşeli’llāh ehl-i dīni pāy-māl itmek diler
47. Ehl-i dīni eyleme pāmāl erbāb-ı ḍalāl  
Şād idüp mü‘minleri vir anlara renc ü keder
48. Evliyā vü enbiyā eyleyüp dā‘im şefī‘  
Böyle eylerdi niyāz ol ḳuṭb-ı erbāb-ı sefer
49. Li’llāhi'l-ḥamd oldı bi'l-cümle du‘āsı müstecāb  
Böyledür elbette te’sīr eyler āh-ı pūr-şerer
50. Hāşılı şahn-ı vegāda itdiler ḍarb-ı ḥımām  
‘Asker-i Manşūr ile cünd-i ‘adū-yı ḥileger
51. Ceng içün irsāl idüp evvel iki ṭaburını  
Oldı çün ṭabur-ı şālis çār-ı menḥūsa maḳār

52. Uydurup tūp u tūfengi oldılar āteş-feşān  
Virmek ister iken guzāt-ı nuşret-āyāta keder
53. Şadr-‘āzam ejderān-ı Rūma fermān eyledi  
Şīr-i ner gibi hemān bir kez yirinden kıpdılar
54. Cümleden evvel gürūh-ı enderūn āgāları  
Cān ile başdan geçüp tabura dek cān atdılar
55. Anlaruñ ardınca gönlinden geçen erbāb-ı ceng  
Rūm ili dağı ocağ halkıyla serden geçdiler
56. Rüstemāne her tarafından eyleyüp yir yir hücūm  
Açdılar cem‘iyyet-i küffāra hayli rahneler
57. Evvelīn-i tabur menhūsın perīşān eyleyüp  
Şaldılar tabur-ı şānī üstine zīr ü zeber
58. Nār-ı bāzār-ı veğā gitdükçe germiyyet bulup  
Āteş-i ceng ü cedel vardukça oldu şu‘lever
59. Urdılar müşriklere şemşīr-i bürrānı guzāt  
Kırdılar a‘dā-yı dīni şīr-i merdān-ı hüner
60. Belki üç sâ‘atde birkaç biñ gürūh-ı müşrikīn  
Tu‘me-i şemşīr olup hep oldılar düzağ-makar
61. Bā-ħuşuş ol āb-ı rü-yı devlet-i Cengīziyān  
Server-i Rüstem-eşer Tātār Hān-ı nāmver
62. Her tarafından ‘asker-i Tātāra aqın itdürüp  
Çok esir ü māl alup hem hayli kāfir kırdılar
63. Dağı bender ‘askeri şu cānibin kağ‘ eyleyüp  
Turdılar tabura karşı Sedd-i İskender kadar
64. Kaldı ol ber-geşte-bahtān teşne vü zār u zebūn  
Başladılar gūk ile ekl itmege kışr-ı şecer
65. Her cihetden çünkü me‘yūs oldılar feryād idüp  
Düşdiler bīm-i helāka didiler *eyne'l-meferr*
66. Öyle tazıyık itdiler küffār-ı bed-girdārı kim  
Kabz-ı ervāha ecel bulmazdı bir dem reh-güzer

67. Tā ezelden böyledür de'b-i kâdīm-i rûzgâr  
 'Aqlına mağrūr olanlar hep peşimân oldılar
68. Karşu tırmaz âteş-i sūzāna hırmengāh-ı kâh  
 Cūy-ı tīg-ı âbdāra sedd-i rāh olmaz siper
69. Çār nā-çār oldu çün kim böyle girdāba dūçār  
 Kalbine düşdi hirās-ı ver' ile havf u haţar
70. Rāyet-i menhūsımı ma'kūs idüp didi hemān  
 El-amān ey dāver-i zūr-āver-i Rüstem-eşer
71. Cünd-i mağhūrumda aşlā kalmadı tāb u tüvān  
 Rüstemāne hamlelerle eyledüñ zīr ü zeber
72. El-amān ey kahramān-ı 'arşa-i ceng el-amān  
 El-amān ey Hamza-i şāhib-kırān-ı baħr u ber
73. Kal'a u cebhāne vü tūp u tūfeng ü memleket  
 Vireyim her ne dilerseñ ey vezīr-i müfteħer
74. Tek beni āzād idüp 'afv it günāh u cürmümi  
 Ben haţā itdümse sen eyle 'atā ey dādger
75. Rīm-pāpānuñ lāşe-i murdārına yüz biñ kase  
 Mürd olunca itmeyem daħı haddümden güzer
76. Ben degül evlād evlādum daħı tā haşre dek  
 Cānına la'net iderse devlete birkaç nazār
77. Kānde ben kānde şükūh-ı devlet-i 'Osmāniyān  
 Kānde hūk-ı hīre-ser kānde hücüm-ı şīr-i ner
78. Nice itsün pençe-i bāz ile bāzı şa' ve hīç  
 Destbürd-i Haydara Hayber taħammül mi ider
79. Şol kadar itdi tazarru' kim cenāb-ı Āşafuñ  
 Girye-i şādīden oldu dīdesi genc-i güher
80. Hāşılı 'afv itdi cürmin şullhına virdi rızā  
 Cānını āzād idüp kıldı haţāsından güzer
81. Toptolu cebhānesiyle çār kal'a erdi çār  
 Birini ma'mūr idüp üçini taħrīb itdiler

82. Li'llāhi'l-ḥamd öyle bir luṭf itdi İslāma Ḥudā  
Kim anuñ seyr itmemişdür mişlini nev'-i beşer
83. Āferīn ey Ḥaydar-ı kerrār-ı meydān-ı veġā  
Āferīn ey şafder-i rezm-āzmā-yı pür-hüner
84. Āferīn ey ḳahramān-ı yeke-tāz-ı ḳarb u ḳarb  
Āferīn ey pehlevān-ı 'arşa-pīrā-yı eşer
85. Bir ġazā itdüñ ki ervāḥ -ı şehīdān oldı şād  
Bir ġazā itdüñ ki cān-ı tāze buldı mürdeler
86. Bir ġazā itdüñ ki taḥsīn itdiler ḳayl-i melek  
Bir ġazā itdüñ ki memnūn oldılar nev'-i beşer
87. Dehrde bir nām ḳoyduñ kim cihān tā ḳaşre dek  
Yād idüp āşāruñı zıkr-i cemīlūñ ideler
88. İşbu dīn ü devlete bir ḳıdmet içüñ kim anı  
İtmedi senden muḳaddem bir vezīr müfteḳar
89. Az maşrafla çok iş gördüñ ġarābet bundadır  
Ḥikmet üzre eyledüñ tedbīr-i Eflāṭūn ḳadar
90. Dīn yolında varuñı şarf eyleyüp ḳıldıñ cihād  
Eyledüñ tekmīl-i 'arz-ı salṭanat ey nāmver
91. Ḥaḳ budur kim idemezdi böyle ḳıdmet āḳirī  
Yüz ḳazāne şarf idüp ḳıldı biñ kerre sefer
92. Her-kesüñ ma'lūmıdur Āşār-ı eslāf-ı kirām  
İşte evrāk-ı tevārīḥ şikāt-ı mu'teber
93. Hīç muvaffaḳ oldı mı böyle ġazāya bir vezīr  
Gördi mi çeşm-i felek 'ālemde bir böyle eşer
94. Bir iki tedbīrüne şad bār iderlerdi pesend  
Gelseler dehre Nizāmü'l-Mülk ile Āşaf eger
95. Sa'yüñi meşḳūr idüp Ḥālīḳ vire ecr-i cezīl  
Olasın iki cihānda maḳzar-ı ehl-i naḳar
96. Ser-firāz-ı nās olup şadr-ı sa'ādetde müdām  
Devr-i luṭfuñda çerāġ ola hezārān bendeler



97. Hāmdüli'llāh kuvvet-i bahtından ol şāhenşehūñ  
Buldı tāt u taht-ı 'oşmānī cedīden kerr ü ferr
98. Tāze bir revnağ bulup gülşen-serā-yı salţanat  
Dīde-i a' dāya her bir hārı oldu nīşter
99. Şayd-ı evveldür o şehbāz-ı hümā-pervāza bu  
'Azm iderse kāfdan kāfa cihānı fetḥ ider
100. Nāmına ser-levḥa-i mihr üzre ol şāhenşehūñ  
Şimdi sultānu'l-guzāt elķābını yazmasun kamer
101. Ya'ni Sultān Aḥmed-i ġāzī diyü ta'zīm ile  
Eylesün evşāfını gökde melek yirde beşer
102. Dürriyā bu neş'eden 'ālem olup ser-mest-i zevk  
Birbirine hep virürken inbisātından ḥaber
103. Devlet-i bīdār baş kaldurdu tārīḥin didi  
*Pādşāhum Moskovı bozdu vezīrūñ müjdeler*  
Sene 1123

**137.**

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Gevher-i şāyeste-i kām-ı sevād-ı arz-ı dem  
Ya'ni hem-nām-ı Resül-i Ḥazret-i Rabbü'l-'ubād
2. Rıḥlet itdi dehrden kām amadın ol nev-cevān  
Umaruz kim mazḥar-ı rahmet ola yevmü't-tenād
3. Āh idüp Dürrī aḥibbā fevtinüñ tārīḥini  
*Muştafā gitdi cihāndan almadı bū-yı murād*  
Sene 1124

## 138.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Şeh-i şāhib-ķırān-ı baħr u ber sultān-ı heft-iķlīm  
Şehensāh-ı cihād-āyīn ü ħākān-ı zafer-mu'tād
2. Cenāb-ı Ĥazret-i Sultān Aħmed Ġāzī kim  
Du'ā-yı 'izz ü iķbālin ider hep bende vü āzād
3. Zamānında cihān çün rāħat-ı şulħ u şalāħ oldı  
Murād itdi bu ħısn-ı bī-'adīli itmege bünyād
4. Olup serdār-ı zī-şān 'Abdī Pāşā bendesi me'mūr  
Metānet üzre yapdurdı anı ol mefħar-ı imcād
5. Be-ħamdi'llāh ki bir ħısn-ı ħaşīn-i nāzenīn oldı  
Şeref virdi süvār-ı mülk-i İslāma mübārek-bādz
6. Didi fermān-ı şāhensāh ile tārīħini Dürrī  
*Ĥotin ħısnını kıldı ħükm Şultān Aħmed ābād*  
Sene 1125

## 139.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Cenāb-ı āşaf-ı kāmīl 'Alī Pāşā-yı pür-dil kim  
Odur şimdi vezīr-i a'zam ħāk ān-ı dehrārā
2. Mü'eyyed Ĥazret-i Sultān Aħmed Ĥān Ġāzī kim  
Nazīrin görmedi görmez daħı dünyā vü mā-fīhā
3. Şeh-i Fārūķ-tıynetdür velīyu'llāh bir Ĥaķdur  
Buña yok şübhemüz taħķīķ āmennā vü şaddaķnā
4. Velī olmaz mı ol şāhensāh-i şāhib-işābet kim  
Anı bi'l-cümle emrinde muvaffaķ eyleye Mevlā

138. S. 3409: 223<sup>b</sup>.

**Tārīħ-i Ķal'a-i Ĥotin.**

139. S. 3409: 229<sup>a</sup>.

**Ġüfte-i Dürrī Efendi Tārīħ-i Fetħ-i Ķal'a-i Gördü.**

5. Muqaddem Moskovuñ virdi cezāsın şimdi cühūda  
Bu düstür-ı sipāh-ārāyı serdār eyledi hālā
6. Çeküp seni ganī sultān-ı kevneynüñ sa'ādetle  
Ġazāya niyyet itdi ol müşīr-i memleket-ārā
7. Sipāh-ı āl-i 'Oşmān ile 'azm idüp Sitanbulda  
Mora teşhīrine kaşd eyledi bī-bāk u bī-pervā
8. Gelüp menzil-be-menzil irdi çün ser-ħaqq-i mansūra  
Nümāyān oldı Gördüs nāmına bir ħal'a-i bālā
9. Nice ħal'a çıkup bir kūh-ı sengīn ü bülend üzre  
Bir dahı hem-ser olmış ħulle-i gerdān ile gūyā
10. Metānet bulmuş ol deñlü ki biñ tūp ursalar birden  
Koparmağ mevzi'nden bir taşın mümkün degül ħat'ā
11. Anuñ teşhīrini şadr-ı mükerrrem idicek tazmīm  
Ocağ ħalkıyla hep erbāb-ı fikret didiler lālā
12. Kuşatmağla alınmaz böyle ħal'a 'askeri yormañ  
Meger tażyıķ ile münħal ola bu 'atede-i Kübrā
13. Teveccüh eyleyüp Ĥaqqā o düstür-ı 'alī-sīret  
Didi baña bu ħışnuñ fetħin ihsān eyle yā Mevlā
14. Hemān bir fırğa ceyşe kıldı pāşānuñ birin başbuğ  
O muğ kem ħal'ayı teşhīre fermān eyledi icrā
15. Hizebran-ı veğā bāzār-ı ħarbe virdi germiyyet  
O ħışnuñ fetħine biñ cān ile sa'y itdiler Ĥaqqā
16. Mağām-ı rāstdan fetħ-i ħışāra idicek āğāz  
Uşul-i fetħ ü darbı ħumbarayla kıldılar ĩmā
17. 'Adū-yı dīn ise mağdūrını şarf eyleyüp cenge  
Dem-ā-dem balyemez tūplarla olurdu zemīn-fersā
18. Olnca beş gice beş gün cedel işbu siyāk üzre  
Görindi tal'at-ı māh-ı Recebden ħarra-i ħarrā
19. Hemān küffār kıldı rāyet-i menħūsını ma'kūs  
Didi şad el-amān ey nerre-şīr-i 'arşa-i heycā

20. İdüp cebhâne vü tûp u tûfeng ü al'ayı teslîm  
Mücerred cânların talı için itdiler istîgnâ
21. Bi-amdi'llâh ki yümn-i mu'cizât-ı pâk-i Amedden  
udâ İslâma bu fet-i celîli eyledi i'tâ
22. Eñ evvel şaydudur ol şâhbâz-ı evc-i ibâlûñ  
Hele seyr eyle açsun şeh-perin mânende-i 'Anâ
23. Mora geri ezelden bir mualsam-ı genc idi ammâ  
Tılsımın bozdı hikmet ile o gencüñ Bu 'Alî Sînâ
24. Kilîd-i gevher-i ma şûd girdi dest-i ümmîde  
Hemân encâminuñ fetin daı âsân ide Mevlâ
25. Budur ümmîdümüz kim berren ü baren olup manşûr  
Bu mülki ser-be-ser teşir ider ol âsaf dâ'imâ
26. udâ yârî ılup bir kez ıtâmın virse bu emrûñ  
Sikenderve aña olur müsahhar büsbütün dünyâ
27. Bu fet -i 'âlem-ârânuñ didi târîini Dürrî  
*Yed-i a'dâdan aldı Gördüsüñ aşînin 'Alî Pââ*  
Sene 1127

## RUBÂ'İLER

### 1.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*

*Ahreb -- + / + -- + / + -- / -*

1. Yâ Rab sen o Vehhâb-ı 'azîm-ihsânsın  
Yâ Rab sen o Rezzâk-ı kerîmü's-şânsın
2. Kim kullaruña merhâmetüñ bî-haddür  
Zîrâ ki Raḥîm ü Erḥam ü Raḥmânsın

### 2.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*

*Ahreb -- + / + -- + / + --- / -*

1. Biz 'abdüz İlähî sen bize mevlâsın  
Ḳudretde keremde kâdir ü yek-tâsın
2. Biz rû-siyeh ü 'âciz ü pür-teşvîşüz  
Sen bî-bedel ü kerîm ü bî-hem-tâsın

### 3.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül*

*Ahreb -- + / + -- + / + -- + / + -*

1. Yâ Rab baña itdüñ ol kadar luṭf u 'aṭâ  
Kim 'ömrüm olunca idemem şükryn edâ
2. Ammâ yine çok luṭfuñı ümmîd iderem  
Zîrâ ki hemîşe ben ḳulam sen Mevlâ

---

1. S. 3409: 3<sup>b</sup>, Derkenar.

**Münâcât-ı Dürrî Efendi.**

2. B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

2. S. 3409: 3<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrî.**

1. B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

2. B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

3. S. 3409: 4<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrî Efendi.**

2. B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

## 4.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*  
*Aḥreb - - + / + - + - / + - - - / -*

1. Ey zerre-i luṭfi āftāb-ı 'ālem  
 Ve'y muḡtenem-i feyż-i 'amīm-i ādem
2. Lā vü ne'am-ı ḥalka esir itme beni  
 Ey mevhibesi müjde-i lā vü ne'am

## 5.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*  
*Aḥreb - - + / + - + - / + - - - / -*

1. Yā Rab tamām-ı ḥayretem ser-tā-pā  
 Bilmem nic'olur ḥāl-i dilüm vāveylā
2. Maḥlūka uşandum eylemekden minnet  
 Bī-minnet-i ḥalk ḥācetüm eyle revā

## 6.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*  
*Aḥreb - - + / + - - + / + - - - / -*

1. Luṭfuñla beni kām-revā kı l yā Rab  
 İn'am-ı şerifüñe sezā kı l yā Rab
2. Ben itdüm ise sehv ü ḥatā mu'terifem  
 Sen merḥamet it 'afv u 'atā kı l yā Rab

---

4. S. 3409: 4<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

5. S. 3409: 4<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

6. S. 3409: 5<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

## 7.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül*

*Ahreb* -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Sākī beni ihsānuñ ile şād eyle  
Kayd-ı elem-i dehrden āzād eyle
2. Ğam cānuma yetdi yoq mıdur merḥametüñ  
Bir cām-ı şafā-baḥş ile imdād eyle

## 8.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*

*Ahreb* -- + / + - + - / + - - - / -

1. Ey ḥall-i rumūz-ı müşkilāt-ı 'ālem  
V'ey vāqıf-ı esrār-ı cemī' -i ādem
2. Zī-luṭf u kerem ki maṭbaḥ-ı cūduñda  
Bir mūr-ı za'ıf-i nā-tevāndur Ḥātem

## 9.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül*

*Ahreb* -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Gencīne-i gerdūnda bulunsaydı eger  
Zātuñ gibi bir şāf-ı mücevher sâ'at
2. Raqqāş-şıfat çarḥa girüp mihr ile mäh  
Gerd-i serüñe dönmez idi her sâ'at

---

7. S. 3409: 6<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.
- 2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

8. S. 3409: 9<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

9. S. 3409: 10<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.
- 2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

## 10.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*

*Aḥreb -- + / + -- + / + --- / -*

1. Ey evc-i melâhatde meh-i tâbānum  
'Afv it keremüñle var ise nuḡṣānum
2. Ḥurşide muḡābil itme mir'āt-ı ruḡuñ  
Ġarḡ-ı 'araḡ-ı ḡicāb olur sultānum

## 11.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*

*Aḥreb -- + / + -- + / + --- / -*

1. Ben mü'min-i pākize-fu'ādam yā Rab  
Dildāre-i ḡusn-i ittiḡādam yā Rab
2. Āsīb-i ḡazādan mütezelsil olmam  
Ben bende-i şāf-i'tiḡādam yā Rab

## 12.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*

*Aḥreb -- + / + - + - / + --- / -*

1. Ālüde-i cürm-i bī-ḡisābam yā Rab  
Müstaḡraḡ-ı deryā-yı ḡicābam yā Rab
2. 'Afv eyler iseñ sezā-yı Ġufrān oluram  
'Adl eyler iseñ ehl-i 'itābam yā Rab

---

10. S. 3409: 15<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

- 2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.  
B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

11. S. 3409: 23<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.  
2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

12. S. 3409: 23<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

- 2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.  
B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.



## 13.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*

*Ahreb* -- + / + -- + / + --- / -

1. Yok bir 'amelüm cürm ü ḥaṭādan ğayrı  
Elden ne gelür ḥavf u recādan ğayrı
2. Bu tekyegeh-i fenāda ümmīdüm yok  
Dergāh-ı Ḥudāya ittikādan ğayrı

## 14.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*

*Ahreb* -- + / + -- + / + --- / -

1. Her 'aybumı setr eyle benüm ey Settār  
Urma yüzüme kıl kerem itme beni zār
2. İtdüklerüme cümle peşimān oldum  
Ümmīdüm odur 'afv idesin ey Ğaffār

## 15.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*

*Ahreb* -- + / + - + - / + --- / -

1. Ḥayy u Aḥad u Ḳadīmsin yā Rabbī  
Esrār-ı dili 'alīmsin yā Rabbī
2. Vir maṭlabumı eyleme me'yūs beni  
Bir pādşeh-i kerīmsin yā Rabbī

---

13. S. 3409: 23<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.  
B mısrası vezni *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

14. S. 3409: 24<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

15. S. 3409: 26<sup>a</sup>, Derkenar.

**Münacāt-ı Dürri.**

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

## 16.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*

*Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -*

1. Geçdi şeb ü şām-ı fürkat inşā'allāh  
İrdi dem-i şubh-ı vuşlat inşā'allāh
2. Biñ şerm ile itdügüm münācāt oldı  
Maqbül-i cenāb-ı hazret inşā'allāh

## 17.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*

*Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -*

1. Ey mazhar olan vüfur-ı feyzu'llāha  
Şefkat-ı nazarla bak bu hāk-i rāha
2. Manzūr-ı nigāh-ı iltifāt olmış hep  
Sevķ eyledügün hazret-i 'ālī-cāha

## 18.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül*

*Ahreb -- + / + - - + / + - - + / + -*

1. Cānā saña bu hüsñ ile ādem diyemem  
Hem-zād-ı perī rūh-ı mücessem diyemem
2. Evşāfuñ içün her ne murād eyler isem  
Bi'llāhi olur zebānum ebkem diyemem

## 19.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*

*Ahreb -- + / + - - + / + - - - / -*

1. 'Ālem dir idi pençe-i beyzāsın sen  
Ben söyler idüm nūr-ı tecellāsın sen

16. S. 3409: 26<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrü.**

17. S. 3409: 29<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrü.**

18. S. 3409: 30<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrü.**

2 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

19. S. 3409: 30<sup>a</sup>, Derkenar.

2. Bunlar güzelüm hayāl-i bātıldur hep  
Her ne dinilürse andan a'lāsın sen

## 20.

*Mef'ülü mefā 'ilün mefā 'ilü fe 'ül*  
*Aḥreb -- + / + --- / + -- + / + -*

1. Ey şāf-ı güher cevher-i zātuñla bugün  
Sensin kef-i iqbāle mücevher sâ'at
2. Raqqāş-şıfat çarḥa girüp mihr ile mäh  
Etrāfuñı devr itmededür her sâ'at

## 21.

*Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilün fa'*  
*Aḥreb -- + / + -- + / + --- / -*

1. Menzilgeh-i 'ālemde garībem yā Rab  
Āşüfte-i aḥvāl-i 'acībem yā Rab
2. Gelmez bilürem hisāba cürmüm ammā  
Ümmīd-i der-i luṭf-ı Ḥabībem yā Rab

## 22.

*Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilün fa'*  
*Aḥreb -- + / + -- + / + --- / -*

1. Ey Mübdi'-i eşyā baña iḥsān eyle  
Bir kâra şürü' eyledüm āsān eyle
2. Şāh-ı rüsülü çün gül-i ḥandān itdüñ  
Na'tında beni bülbül-i nālān eyle

**Dürri.**

- 2 B mısrası *Mef'ülü mefā 'ilün mefā 'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.  
20. S. 3409: 33<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

- 1 B mısrası *Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.  
2 A mısrası *Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ül* vezniyle yazılmıştır.  
B mısrası *Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.  
21. S. 3409: 56<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

- 2 A mısrası *Mef'ülü mefā 'ilün mefā 'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.  
22. S. 3409: 56<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

Bu rubai 61<sup>b</sup>. numarasında tekrar edilmiştir.

## 23.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*  
*Aḥreb -- + / + - + - / + - - - / -*

1. Biz gerçi ğarīb ü bī-kes ü bī-cāyuz  
Pūyān-ı reh-i bevādi-i sevdāyuz
2. Ammā bu ṭarīḳ-i ğamda her vech ile biz  
Ümmīd-i der-i hidāyet-i mevlāyuz

## 24.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*  
*Aḥreb -- + / + - - + / + - - - / -*

1. Ey ṣāni'-i her-bedā'-i-i arz u semā  
V'ey Ḥālīḳ-ı mümkināt-ı süflā vü 'alā
2. Ser-tā-be-ḳadem maḥz-ı günāh u 'aybum  
'Afv eyle günāhum itme 'aybum ifṣā

## 25.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*  
*Aḥreb -- + / + - - + / + - - - / -*

1. Yā Rab meh ü ḥurṣīd ü semā ḥaḳḳıy'çün  
Encümde olan nūr u ziyā ḥaḳḳıy'çün
2. Eyyām u nehār u hafte vü māh ile sāl  
Evḳāt u dem ü ṣubḥ u mesā ḥaḳḳıy'çün

---

23. S. 3409: 56<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

24. S. 3409: 61<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

25. S. 3409: 61<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

## 26.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*

*Aḥreb* -- + / + - + - / + - - - / -

1. Kurbîyyet-i cidd-i enbiyâ ḥaḳḳıy'çün  
Ünsiyyet-i şâhib-i 'aşâ ḥaḳḳıy'çün
2. Ser-tâc-ı rüsül şâh-ı nübüvvet ya'nî  
Sultân-ı serîr-i iştıfâ ḥaḳḳıy'çün

## 27.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*

*Aḥreb* -- + / + - + - / + - - - / -

1. Yâ Rabbi merâm-ı dili taḳdîr eyle  
Besdür beni âvâre-i tedbîr eyle
2. Ben cürmüme münkir degülem lîk bu dem  
Şaḳla birazın behrede ta'zîr eyle

## 28.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*

*Aḥreb* -- + / + - + - / + - - - / -

1. Biz ḥâceti eylerüz temennâ Ḥaḳdan  
Dâ'im umaruz luṭf u 'atâyâ Ḥaḳdan
2. Her-kes birer ümmîd idinür lîk biz kim  
Yoḳ kimseden ümmîdümüz illâ Ḥaḳdan

---

26. S. 3409: 61<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

27. S. 3409: 62<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

28. S. 3409: 62<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

## 29.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*

*Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -*

1. Şad āh bu çarḥ-ı dūn elinden her-gāh  
Kim 'aks-i murādum üzre devr eyler āh
2. Ağyār ile yārı hem-dem eyler beni dūr  
*Lā havle ve lā kuvvete illā bi'llāh*

## 30.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'*

*Ahreb -- + / + - - + / + - - - / -*

1. Dehr itdi meger kaşr-ı vücūdum taḥfif  
Kim pister-i miḥnet üzre buldum taz'if
2. Raḳḳām-ı şahāfiyāt-ı evrāk-ı fenā  
Āh itmede taşnif-i ḥayātum ta'zif

## 31.

*Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'*

*Ahreb -- + / + - + - / + - - - / -*

1. Dürrī nice bir dilüñ perişān olsun  
Hālā demidür ki şād u ḥandān olsun
2. Ol zāt-ı şerifüñ it şifātın taḥrīr  
Bir nazm ile kim ğibta-i 'irfān olsun

29. S. 3409: 62<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.  
B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.

30. S. 3409: 71<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

1 B mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fa'* vezniyle yazılmıştır.  
2 A mısrası *Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül* vezniyle yazılmıştır.

31. S. 3409: 214<sup>a</sup>.

**Rubā'ī.**

## NAZMLAR

## 1.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Kimesne ƙalmanı 'ālemde i'timād idecek  
Hemīşe bārgēh-i ƙaƙdur istinād idecek
2. Bu i'tikād ile ümmīdüm oldur ki odur  
Bu bendegān-ı pür-ihlāşı ber-murād idecek

## 2.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Felekde pertev ile āftāb-ı 'ālem-gīr  
Bir ayda ancaƙ ider bir hilāli bedr-i münīr
2. Kerem-revāsın o ƙūrşīdsin ki bir günde  
Niçe hilāl olur pertevüñle vāye-pezīr

## 3.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Dil ƙulūş üzre senüñ bende-i fermānuñdur  
Cümleten cān ise müstağraƙ-ı ihsānuñdur
2. Hele bir vech ile ta'bīr idemem bi'llāhi  
Dil ü cān maşşere dek muğtenem-i ƙvānuñdur

- 
1. S. 3409: 5<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**
  2. S. 3409: 6<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**
  3. S. 3409: 6<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**

## 4.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Yā Rab ol Āşafuñ dil-i şāfin münevver it  
Maḥfūz idüp cemī' -i ḥaṭardan mu'ammer it
2. İqbāl ü 'izz ü devlet ü şevk ü sürür ile  
Dīdār-ı pākini yine görmek müyesser it

## 5.

*Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*

*Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -*

1. Eflāke çıkarsa yiridür her gice āhum  
Bir gün baña göstermedi yüz baht-ı siyāhum
2. Öldürme beni ḥasret-i zülf-i siyehüñle  
Alma güneḥüm gerden-i sīmīnūñ şāhum
3. Ger menzilümi eylese teşrīf o māhum  
Ḥurşīd şikest eyler idi şeb-külāhum
4. Ḥaqq-ı nazarum kaldı ğubār-ı kademinde  
Pāk itdi müjem yollarını gelmedi şāhum

## 6.

*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Güzeşte dilberüñ irādı zer degül misdür  
İnanma tācir-i 'unvān-fürüşa müflisdür
2. Biraz müsā'ade-i baht egerçi lāzımdur  
Binā-yı devlete ammā ḥired mühendisdür
3. Se-rūze devlet-i nā-pāydār-ı 'ālemdür  
O mey ki neş'esi vaḥşī ḥumārı münisdür

---

4. S. 3409: 7<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

5. S. 3409: 8<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

6. S. 3409: 8<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**



## 7.

*Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün*

*Hezec* -- + / + -- + / + -- + / + --

1. 'Aklı heves-i kākül-i müşgîne düşürdüm  
Cānı şiken-i turre-i pür-çine düşürdüm
2. Bir vech ile mümkün degül el-kışşa halāşı  
Ben murğ-ı dili pençe-i şāhīne düşürdüm

## 8.

*Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Müctes* + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Meşām-ı cānı mu'atṭar idince bŷy-ı bahār  
Derūna düşdi yine şevk-ı ārzū-yı bahār
2. Gülüp açıl çemende sen de gönce-lebler ile  
Ki güller oldı şüküfte açıldı rŷy-ı bahār

## 9.

*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

*Remel* - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ey kerem ehli 'ināyet şāḥibi himmet eri  
Bu elem ḥayretde koydı Dürri-i ğam-perveri
2. Kahramān-ı himmetüñ müşkil-ğüşā-yı dehr iken  
Nā-ümīd itmek revā mıdur bu 'abd-i kemteri
3. Sen murād itseñ yaparsın anı va'llāhü'l-'azīm  
İtme sultānum bahāne Āşaf-ı dād-āveri
4. Ḥasbetenli'llāh şevāba kaşd idüp kııl merḥamet  
Eyle miḥnetden rehā birkaç ḥaḳīr ādemleri
5. İki 'ālemde Ḥudā ḥāşıl idüp maḳşūduñı  
Olasın maḥfŷz-ı rŷḥāniyyet-i peygamberī

7. S. 3409: 14<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

8. S. 3409: 15<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

9. S. 3409: 17<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri Mebniiyi 'Ale'l-Ḥikāye.**

## 10.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Hazret-i Haḳ ḳalbine Ḥān Aḥmedüñ ilhām ide  
Bendegān-ı āstānın behremend-i kām ide
2. Yā İlähī şöyle ilhām it o şāhensāha kim  
Dürri-i dā'ī ne isterse anı in'ām ide

## 11.

*Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün*

*Ḥafif + + - - / + - + - / + + -*

1. Her kaçan kim bu dürc-i şāf güher  
Dest-i pāk-i şeh-i cihāna deger
2. Açılup gül gibi şafāsından  
Nefhası 'ālemi mu'aṭṭar ider

## 12.

*Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Beyāz-ı gerden-i kāfūrı yāruñ ḥüsn-i maṭla'dur  
Dü-la'l-i sükker-efşānı zebān-zed iki mışra'dur
2. Nice keşf eylesün ol ḡonca-i rāz ḥoḳḳa-i la'līn  
Ki lebrīz-i güher yek-pāre bir dürc-i muşanna'dur
3. Degüldür cāy-ı nāḥun cism-i pür-dāḡumda ser-tā-pā  
Mürīd-i pīr-i 'ışḳum pūşışüm delḳ-i muraḳḳa'dur

---

10. S. 3409: 25<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

11. S. 3409: 25<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

12. S. 3409: 42<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## 13.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Dil-i şeydā n'ola cem' itmese esbāb-ı sāmānı  
Periṣān eyledi aḥvālümü zülf-i periṣānı
2. Leb-ā-lebdür hevā-yı būs-ı la'lünle senün sāķı  
Ḥabābuñ şanma cām içre tehīdür çeşm-i ḥayrānı

## 14.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + ---*

1. Kaldum taleb-i merām ile zār u zebün  
Kıldı beni āteş-i qalb-i dāğ-ı derün
2. Şeb-tā-be-seher nāle vü feryād iderem  
Lāyık mı olam hemīşe böyle maḥzün

## 15.

*Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Ey gevher-i felek şādef-i lücce-i kıdem  
Sultān-ı Rüm u şāh-ı 'Arab server-i 'Acem
2. Ceyhün- 'adl u Nıl-mürüvvet Furāt-rahm  
Menba' -ı luṭf u kân-ı 'atā çeşme-i kerem
3. Maķbül-ı ḥalk u mehbiṭ-i Cibril-Emīn daḥı  
Maḥbüb-ı ḥaķ melāz-ı cihān melce' -i ümem

---

13. S. 3409: 45<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrî.**

14. S. 3409: 62<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrî.**

15. S. 3409: 69<sup>a</sup>, Derkenar.

**Güfte-i Dürrî Fî-El-Na't-ı 'Arif.**

## 16.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Ölmege terzîn 'arūs-ı dehre baķmaz merd olur  
'Arşagāh-ı 'ālem içre bir süvār-ı cerd olur
2. Kend'özin 'ārif ider kayd-ı 'alāyıkdan berī  
Kim Mesīhāveş şu'ūd itmekde çarħa ferd olur
3. Öz hevāsına yilüp lā-kayd olan 'āşık degül  
'Āşık oldur kim Ebu'l-derdā gibi pür-derd olur

## 17.

*Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Dilberüñ nergis-i fettānına cādū didiler  
Kad-i bālāsına 'ar'ar biline mū didiler
2. Hüsine beñzedecek bāğda bir gül yoğ iken  
Ne ħatā ile yiler zülfine şeb-bū didiler

## 18.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Çeşm-i ser-mestüñ 'aceb cellād-ı ħün-āşāmdur  
Her biri dest-i ecelden gūyiyā bir cāmdur
2. Şöyle fehm itdüm ki şimden şoñra ey ħünī nigāh  
'Āşıkā vaşluñ temennāsı ħayāl-i ħāmdur

---

16. S. 3409: 69<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

17. S. 3409: 70<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

18. S. 3409: 217<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## 19.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes* + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Ğamuñla çeşme-i çeşmi ki hün-feşān idem  
Cihānı ğarqa-i seyl-āb-ı bī-amān idem
2. Çün eyledüm dili dest-i ğamuñda zār u zebūn  
Yağīnüm oldı ki vaşluñla şādmān idem

## 20.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*

*Müctes* + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Hezār şekveler ey şūh-ı bī-vefā senden  
İrişmedi dile bir kerre merhabā senden
2. Düşer mi şānuña ey pādşāh-ı luṭf u kerem  
Gedālaruñ ola āzürde dā'imā senden

---

19. S. 3409: 218<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

20. S. 3409: 218<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## MESNEVİLER

## 1.

*Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül*

*Mütekarib + -- / + -- / + -- / + --*

1. Te'ālā'llah ey қаşr-ı cennet-nişān  
K'olur her temāşāsı reşk-i cinān
2. Zihī kāh-ı ra'nā maқām-ı şerīf  
Zihī tarh-ı zībende tarz-ı laţīf
3. N'ola olsa revzenleri dīdedür  
Çeker maқdem-i pākine intizār
4. Baқılsa ger ol revzen-i dil-nişīn  
Olur çeşm-i endīşeye dūr-bīn
5. Bu āyīne-i cāmuñ ğam-ı ḥasreti  
Naşīb itdi İskendere zulmeti
6. Zihī cām-ı rahşende-i tābnāk  
K'ider şubḥ āyīnesin çāk çāk
7. Eger görse saқf-ı bülendin semā  
Şüreyyāyı āvīze eyler aña
8. Nuқūşına diққatle baқmaқ muḥāl  
Қalur diyeler anda şüret-mişāl
9. O tāk-ı muқavves virür bī-gümān  
Yeşil tozlu қavs-ı қuzahdan nişān
10. Eger olsa müjgān-ı Mānī қalem  
Қalur naқş-ı tākında pür-piç ü ḥam
11. Bu taḥriri eylerse Bihzād yād  
İner merdüm-i dīdesinden midād
12. Olurdı meşābe uzar şemseler  
Nücüm olsa gündüz nümāyān eger

---

1. S. 3409: 4<sup>b</sup>.

**Tersānede Müceddeden İbnā Olman Қаşr-ı Dil-Firibūn Haққında Dinilen Қаşidedür. Bā-Fermān-ı Hümāyūn.**

13. Yaḥud şemsesi şems-i rahşendedür  
Ki ırş-ı kamerden firūzendedür
14. Meger ırarḥ o gül-mīḥ revzenleri  
Keser ırş-ı ḥurşidden ekşeri
15. Bu ırş-ı ḥavernaḥ-nişāna mişāl  
Sinimmār ḥ<sup>v</sup>āb iḥre itmez ḥayāl
16. Göreydi bu ırşrı eger ḥūr-ı ʿīn  
İderdi temāşā-ı ḥuld-ı berīn
17. İki dīdebāndur aña mihr ü māh  
N'ola itseler gice gündüz nigāh
18. Degül mihr ü meh gözlük ile müdām  
Anı seyr ider āsmān şubḥ u şām
19. Maḥarr eyledükçe o sultān-ı dīn  
Yiridür bu ırşr disem şeh-nişīn
20. Hümā-sāye Ḥān Aḥmed-i kāmṛān  
Ki oldur ser-i serverān-ı cihān
21. İdüp ırşr-ı iḥbālını Ḥaḥ metīn  
Ola taḥt-ı devletde dā'im mekīn
22. Muḥīmān-ı dergāhı Dürrī-mişāl  
Ola zıll-ı ʿindinde āsūde-ḥāl

## 2.

*Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Ḥafīf* + + - - / + - + - / + + -

1. Ey şeh-i mülket-i Süleymānī  
Revnaḥ-ı taḥtgāh-ı ʿUmmānī
2. Sāye-i Kirdgārsın bi'llāh  
Vechi var saña dinse zıll-ı İllāh

---

2. S. 3409: 9<sup>b</sup>.

Dürrī Efendi Te'ehhül Eyledüğü Vaḥtde Bā-Fermān Taḥrīr Eyledegü Ḥaşıdedür.

3. Pādşāh-ı yegānesin haqqā  
Seni hıfz eyleye hemīşe Hudā
4. Ey ser-efrāz-ı cilvegāh-ı refi<sup>c</sup>  
Eger olmazsa mūcib-i taşdı<sup>c</sup>
5. Emrūne imtişāl idüp hālā  
Başladum bir zemīn-i turfe-nümā
6. Eyledüm hāme-i terüm inşā  
Başka bir tāze tarh-ı şūh-ārā
7. Diñle aḥvālını bu maḥzūnuñ  
Açıla meşreb-i hümāyūnuñ
8. Çünkü ber-muktezā-yı emr-i Hudā  
İctimā<sup>c</sup> oldu Ādem ü Havvā
9. Geldi andan vücūda nev<sup>c</sup>-i beşer  
Buldı insān ile cihān zīver
10. Emr-i naşş-ı *tenāselū* irdi  
Dīn-i İslāma takvıyet virdi
11. Kim ki buldı te'ehhül ile şeref  
Göñline düşdi ārzū-yı halef
12. Çün püser oldu yādgār-ı peder  
Pedere ḥayr ider püser ekşer
13. Seni Sultān Mehemmed-i merḥūm  
Eyledi yādgār-ı hıttā-i Rūm
14. İtmek için hemīşe rūhını şād  
*Fātiḥa* okıyup idersin yād
15. Vire zātuñ hemīşe tahta şeref  
Gele senden de niçe ḥayr-ı halef
16. Her birisi şeh-i mu'azzam ola  
Baḥt u devletle şād u ḥurrem ola

---

8 B mısrasında “eyledi” kelimesi anlam gereği “oldı” ile değiştirilmiştir.

10 Evleniniz, çoğalınız (üreyiniz); çünkü ben, kıyamet günü, düşük dahi olsa, sizin çokluğunuzla, öbür ümmetlere karşı övüneceğim.



17. Hele evlād başka gevherdür  
Pederüñ cānına ber-ā-berdür
18. Ben de düşdüm ümīd-i evlāda  
İtdi esbābını haq āmāde
19. Kavı-i pāk-i Hudā-yı ekber ile  
Dağı fermūde-i peyember ile
20. Haq te'ehhül müyesser itdi baña  
Sünnet-i pāki eyledüm icrā
21. Şeb-i qadr içre oldı feth-i kelām  
Düşdi 'aqd-i nigāha 'īd-i şıyām
22. Devletünde güzel sürür itdüm  
Yedi gün yedi gece sūr itdüm
23. Da'vet itdüm kibār u a'yānı  
Geldiler cümle devlet-i erkānı
24. Līk bir hayli maşrafum gitdi  
Yine luţfuñ anı tamām itdi
25. Çün senüñ gibi pādşāhum var  
Ne ğam ey husrev-i bülend-tebār
26. Haq te'ālī seni mu'ammer ide  
Luţf-ı bī-ğayesine mazhar ide

## 3.

*Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Haḫfīf* ++ -- / +- +- / +- -

1. Haḫbezā dürc-i gevher-i ğaltān  
Ki olur dest-sāy-ı Aḫmed Hān
2. Gül-i nesrīn gibi açılsa eger  
Gülşen-i 'ālemi mu'aḫḫar ider

---

3. S. 3409: 24<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Berāy-ı Dürc-i 'İtr-ı Şāhī Bā-Fermān-ı 'Ālī.**

## 4.

*Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*

*Hafif* ++-- / +-+- / +-+

1. Şāf u ra‘nā bu dürc-i bī-hem-tā  
Ki virür dā’imā meşāma şafā
2. Şanma kim būy-ı ‘ıtr-ı şāhīdür  
Eşer-i kurb-ı pādşāhīdür

## 5.

*Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün*

*Hezec* +--- / +---- / +---

1. Hoşā pākīze dürc-i ‘ıtr-ı şāhī  
Ki olmuş zīb-i dest-i pādşāhī
2. Ele alduğça ol sultān-ı zī-şān  
Olur būyā mişāl-i verd-i ḥandān

## 6.

*Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*

*Hafif* ++-- / +-+- / +-+

1. Ey şehensāh-ı ma‘delet-bünyān  
Pādşāh-ı yegāne Aḥmed Ḥān
2. Gül-i nev-reste-i bahār-ı kemāl  
Bülbül-i āşyāne-i iḳbāl
3. Şems-i raḥşende-i sipihr-i kerem  
Pertev-i nūr-ı şāni‘-i ekrem
4. Ey bihīn-i yādgār-i ‘Oşmānī  
Revnaḳ-efzā-yı taḥt-ı sultānī
5. Ser-güzeştüm olursa ger Āşafā  
Eyleyem ḥāk-i pāyuña inhā

---

4. S. 3409: 24<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

5. S. 3409: 25<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrī.**

6. S. 3409: 69b.

**Kaşide-i Dürrī Civār-ı Ū Der-Sitāyiş Sultān Aḥmed Ḥān.**

6. Şanma aḥvâlden şikâyetdür  
Ġarażum ıurfe bir hikâyetdür
7. Çün te'ehhül müyesser oldu baña  
Eyledüm devletünde 'ış u şafâ
8. Bu te'ehhül ne hûb 'âdet imiş  
Câna rahmet vücûda râhat imiş
9. Kisveti pâk olur ta'âmı laḫîf  
Ser-te-ser câme-h<sup>v</sup>âbı hûb u nazîf
10. Bâ-ḫuşuş ola bir ḫayâ-perver  
Seni her vech ile şıyânet ider
11. Gözedür dâ'imâ ri'âyetüni  
Ṭutar ikrâm birle 'izzetüni
12. Seni görse kıyâm ider fi'l-ḫâl  
Ḫayli menzilden eyler istiḫbâl
13. Destüni bûs idüp nezâket ile  
Saña yüz gösterür beşâşet ile
14. Ne ḫadar varsa gönülünde gamuñ  
Ḫâşılı cümle def' ider elemüñ
15. Āh eger ola bir 'acûze-nihâd  
Hey'et ü şekli dīv-i mâder-zâd
16. Bî-ḫayâ vü sefîhe vü nekbet  
Bed-gümân bed-zebân ü bed-sîret
17. Gice gündüz işi olup âzâr  
Şevheri kendiden ola bî-zâr
18. Anlaruñ zemmine kılup âġâz  
Baḫ ne dir Şeyḫ Sa'dî-i Şîrâz
19. *Zînhâr ez-ḫarîn-i bed zinhâr*  
*Fe-ḫınâ rabbenâ 'azâbe'n-nâr*

20. Hele a' lāsı hūr-ı cennetdür  
Bedi siccīnden 'ibāretdür
21. Hāmdüli'llāh ki şāni'-i erham  
Beni nā-cinse itmedi mahrem
22. Şāhib-i hüsn-i hulka düş oldum  
'Avn-i haqq ile küfvümi buldum
23. İyüdür ülfet ü müvānesetüm  
Hübdu rāhat u mu'āşeretüm
24. Ğālib oldı maḥabbet ü ülfet  
İki cānibden oldı germiyyet
25. Şeb-i nevrüz def' olup kederüm  
Toğdı bir duḡter-i şafā-güherüm
26. Çün o ma'sūma geldi dünyāya  
İktizā itdi aña bir dāye
27. Dahı sā'ir havāyic u maşrūf  
Ne ise anda 'ādet-i me'lūf
28. H'āh u nā-h'āh cümlesin el-ān  
Baña aldurdılar bilā-nuḡşān
29. Dāye vü maşraf u havāyic hep  
Oldı beş yüz ğuruş deyne sebeb
30. Deyni āsān iderdi Rabb-i laṭīf  
Çekileydi berāta ḡatt-ı şerīf
31. Umaram tā zamān-ı rüz-ı kıyām  
Saña 'ömr-i ebed vire 'allām
32. Ben o dergehden eyledükçe niyāz  
İdesin sen 'aṭā-yı bī-endāz
33. Şöhreti şehlerüñ 'aṭā iledür  
Şānı en'am ile seḡā iledür
34. Bā-ḡuşuş ola saltanatda muḡīm  
Bir senüñ gibi pādīşāh-ı kerīm

35. Kādrin añlar kemāle raġbet ider  
Ma'rifet ehline maḥabbet ider
36. Böyle bir server-i hoş-āyende  
Halkı itmez mi kendüye bende
37. Ey kemāl ehli şāh-ı zī-şānum  
V'ey benüm 'ātıfetlü sulṭānum
38. 'Āşıkam zāt-ı pāküñe bi'llāh  
İsterem vaşfuñı kılam her gāh
39. Līk vaşf itmege liyākāt yok  
Saña lāyık kelāma kudret yok
40. Gerçi çokdur kuluñda sū'-i edeb  
Umaram 'afv ola kuşūrum hep
41. Fer bulup pertevüñle kevkeb-i baht  
Fahır ide tal'atüñle efser [ü] taht
42. Haq idüp 'ömr ü devletüñ efzün  
Kıla 'ıdüñ mübārek ü meymün
43. Hüküm idüp salṭanatda kāf-be-kāf  
Ola Dürrī kuluñ saña vaşşāf

## 7.

*Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Haḫf* ++ -- / +- +- / +- + -

1. Ey mübārek şeh-i huçeste-liķā  
Maḫhar-ı feyz-i ḫāzret-i Mevlā
2. Zīver-i tahtgāh-ı sulṭānī  
Revnaq-efzā-yı mülk-i 'Oşmānī
3. Āftāb-ı sipihr-i istiġnā  
Şehryār-ı memālik-i ġabrā

7. S. 3409: 71<sup>a</sup>.  
Kaşide-i Dürrī Der-Vaşf-ı Haḫḫ-ı Şerif.

4. Pādşāh-ı kerīm ü deryā-dil  
Zāt-ı kāmīl şehenşeh-i ‘ādīl
5. Kār-fermā-yı ‘ālem-i imkān  
Nāzım-ı cümle-i umūr-ı cihān
6. Gerçi bu hānedān-ı ‘ālī-şān  
Bu kadar pādşāha oldu mekān
7. Bir senüñ gibi şehryār-ı güzīn  
İtmedi bu qarārgāhı mekīn
8. Ğıll u ğışdan dilüñ mu‘arrādur  
Ṭab‘uñ āyīne-i mücellādur
9. Sendedür nūr-ı feyz-i isti‘dād  
Sendedür ‘aql u rüşd ü fehm ü sedād
10. Cümle fenn-i hünerde kıbilsin  
Mişli yok bir vücūd-ı kāmilsin
11. Sensin ol pādşāh-ı Cem-şaşmet  
Ki vücūduñla fahr ider devlet
12. Seni haq mazhar-ı kerem kıldı  
Bir şehenşāh-ı muhterem kıldı
13. Ser-firāz-ı mülük-ı devrānsın  
Zübde-i nesl-i āl-i ‘Osmānsın
14. Saña virdi bu deñlü isti‘dād  
Cevher-i zāt-ı feyz-i māder-zād
15. Seni kıldı hudā-yı bī-enbāz  
Cümlesinden müsellemler ü mümtāz
16. Hāşılı ey şehenşeh-i ‘ālem  
Şimdi sensin mülük içinde ‘ālem
17. Her hünerde görüp mahāretüñi  
‘Ālem eyler du‘ā-yı devletüñi
18. Kalmadı ma‘rifetde hīç bir fen  
Hep saña virdi hāl-ı zü'l-men

19. Lîk fenn-i haţ içre yek-tâsın  
Belki yâķūtdan da a'lâsın
20. Kalemüñ lüle-i zülâl-i kemâl  
Noķtası ĥâl-i çihre-i iķbâl
21. Görseler resm-i kilik-i iķbâlüñ  
Dede vü Şeyĥ olurdu abdâluñ
22. Reşĥa-i kiliküñ âb-ı zemzemdür  
Ĥaţ-ı nüşĥañ 'aceb müsellemdür
23. Vâķı'â neshi ĥaţtı tâ bu kadar  
Yazmadı levĥ-i dehre nev'-i beşer
24. Bu ĥaţ-ı nesh-i pâk u reyĥânî  
Cümle nesh itdi ĥaţ-ı ĥübânı
25. Altı ĥarf oldu çünki ĥaţ-ı şerîf  
Şeş cihet ol cihetden oldu laţîf
26. Cümle ĥarfi sürûra dâ'irdür  
Her birinde neşâţ zâhirdür
27. Ĥarf-i ĥâ ĥandeden 'ibâretdür  
Tâ ise menba'-ı leţâfetdür
28. Şîni şâd olmaĥa delâletdür  
Râsı nûr-ı sürûr-ı behcetdür
29. Yâ ise dilde lafz-ı yâ Rabdur  
Fâ ise lafzdan mürekkebdür
30. İşte ĥaţ-ı şerîf-i sulţânî  
Böyle vaşf olur ey keremkâni
31. Kim ki bu ĥaţ-ı pâke nâ'il olur  
Şübhesiz her murâdı ĥâşıl olur
32. İsterem ben ĥudâ-yı bî-çündan  
Feyz alam bu ĥaţ-ı ĥümâyündan
33. Âĥ o ĥaţ-ı şerîfi ben görsem  
Aña bî-iĥtiyâr yüz sürsem

34. Anı cān gibi hırz-ı cān itsem  
Harem-i sīnede nihān itsem
35. Şafha-i dilde meşķ idüp her bār  
Günde biñ kerre eylesem tekrār
36. Yā İlāhī be-ḥaķķ-ı nūr-ı kıdem  
Be-‘ibāret-nüvīs-i levḥ u ķalem
37. Be-zuhūrāt-ı leyle-i İsrā  
Be-ser-efrāzi-i resül-ı Hudā
38. Be-nüzül-i kelām-ı Rabbānī  
Be-mezāyā-yı feyz-i Kur’ānı
39. Be-velāyāt-ı çār-yār-ı güzīn  
Be-‘ibādāt-ı ḥāş-ı ehl-i yakīn
40. Eyle ey Ḥayy-ı Erḥam u Raḥmān  
Beni ḥaṭṭ-ı şerīf ile şādān
41. Dürriyā çekme gam ki ol server  
Seni çok luṭfına ider mazhar
42. Sen bu emre hemān ḥaṭ istersin  
Dā’im ol emr için mükeddersin
43. Öyle mi zann idersin ey aḥmaķ  
Ki senüñ virmeye murāduñı ḥaķ
44. Var tevekkül kılup du‘ā ile  
Ni‘metüñ şükrimini edā ile
45. Eylemişken tenüñ elem pür-dāğ  
Seni ol şehryār kıldı çerāğ
46. Daḥı çok luṭf ider saña bī-şek  
Sen hemān kııl du‘āda şarf-ı emek
47. Ḥaķ vücūdın ḥaṭādan ide emīn  
Taḥt-ı devletde dā’im ola mekīn
48. Ḳalb-i pāki hemīşe ḥurrem ola  
İki ‘ālemde de mükerrerem ola



49. Her ne isterse ʔab<sup>ʕ</sup>-ı vālāsı  
Cümle hāşıl ola temennāsı
50. Taht-ı iķbālde olup kâ'im  
Düşmen-i dīni ķahr ide dā'im
51. Fetḥ ide bu cihānı kâf-be-ķâf  
Ola Dürrī ķulı aña vaşşâf

## 8.

*Fe'ılātün mefâ'ilün fe'ilün*

*Ḥafif* + + - - / + - + - / + + -

1. Ey vezir-i ķalem-rev-i devlet  
Āşaf-ı pādşāh-ı Cem-şevket
2. Şadr-ʕazam-ı müşir-i kār-güzār  
Mażhar-ı luṭf-ı ḥazret-i Settār
3. Sensin ol gevher-i yegāne ki Ḥaķ  
Virdi zātuñla ʕāleme revnaķ
4. ʕAķl u fehm ferāset ü izʕān  
Daḥı rüşd ü sedād ile ʕirfān
5. Sendedür ey ser-āmed-i vüzerā  
Seni dā'im mu'ammer ide Ḥudā
6. Rāḥat itdün cihānı bi'llāhi  
Yoķ nazirün netice va'llāhi
7. Her umūra virüp nizām-ı tamām  
Ḥaķ bu kim ḥayli eyledün iķdām
8. Māl-ı mīriye sa'y idüp her bār  
Nice fermānlar eyleyüp imrār
9. Hep beķāyāyı eyleyüp taḥşil  
İtdün el-ḥaķ ḥazīneyi tekmil

8. S. 3409: 216<sup>b</sup>.

**Ḳaşıde-i Dürrī Der-Sitāyiş-i ʕAlī Pāşā.**

10. İhtimām eyleyince sen bi'z-zāt  
Cem' olındı bu deñlü mañlülāt
11. 'Askeri korunup tedāñılden  
Aldı her-kes 'ulūfesin elden
12. Kimsenüñ olmadı derūnı ħazīn  
Her-kesüñ ħünın eyledüñ teskīn
13. Bu ħadar ħal'anuñ 'imārātı  
Dañı her birinüñ müħimmātı
14. Olmıñ iken nuħūddan irsāl  
Yine ħālā ħazīne māl-ā-māl
15. Eyledüñ ihtimām Tophāne  
Bī-şümār oldı tūpla dāne
16. Virdüñ ālāt-ı ħarbe cümle niżām  
Oldı cebñāne himmetüñle tamām
17. Dañı bī-ħaħ sefāyin-i a'lā  
Eyleyüp hep müceddeden inşā
18. Her biri oldı çeşm-i a'dāya  
Bir mehīb-ejder-i girān-sāye
19. Āşaf-ı pādşāh böyle gerek  
Devlete ħayr-ħ<sup>v</sup>āh böyle gerek
20. Sensin aħrān ile bugün fā'ıħ  
Sensin el-ħaħ şadārete lāyıħ
21. Virmeyüp 'ömri bāde ħaflet ile  
Geçürüp vaħtūñi 'ibādet ile
22. Eyleyüp fikr zād-ı rah-ı beħā  
Ekşer itdüñ nevāñılı icrā
23. Dañı ħayrāta ħayli sa'y itdüñ  
Ehl-i cennet tarīħine gitdüñ
24. Bī-'aded çeşmeler ħılup icrā  
Eyledüñ teşne-lebleri isħā

25. Himmetüñle bilâ-kuşûr u kûsûr  
Oldı tersâne şahını hep ma'mûr
26. Dağı İstanbul içre bu hayrât  
Oldı haqqâ güzîde-i hasenât
27. Yapdurup sūq u cāmi' u hammām  
Hamdülü'llāh ki buldı hüsn-i hitām
28. Vākı'ā bir güzel eşerdür bu  
Hayli mergüb u mu'teberdür bu
29. Şübhesiz Haq bu hayr-ı dil-h'āhı  
Eylemişdür kul dergāhı
30. Bes degül mi kabül-i Haqqa güvāh  
*Zikr idüñ lā ilāhe illā'llāh*
31. Böyle tārīh-i pāk ü müsteşnā  
Olmamışdur zebān-zed-i şu'arā
32. Bu senüñ hayr-ı niyyetüñdendür  
Eşer-ı şıdık u 'iffetüñdendür
33. 'İlm-i Allah eyā hüceste-siyer  
Cümle erbāb-ı ma'rifet yek-ser
34. Hāliyā fırqa fırqa ehl-i nazār  
Anı şubh u mesā ziyāret ider
35. Haq Te'alādan eylerem ümmīd  
K'olasın sen bu şadrda cāvīd
36. Nice böyle eşer kılup peydā  
İde tārīhini kuluñ inşā
37. Dā'imā ey müşīr-i bi't-tedbīr  
Kılayum vaşf-ı pāküñi taḥrīr
38. Bende olup hemīşe yanuñda  
Kılayım hıdmet āstānuñda
39. Līkin ey ber-güzīde-i vüzerā  
Şerm ile eylerem bu emri recā

40. Ki emîn-i umûr-ı tersâne  
Gözeden nâ'il iken ihsâna
41. Yine ihmâl ider muhâsebede  
Tutalum olmuşuz muţâlebede
42. Bâ-ıuşûs itdi emr-i 'âlî şudûr  
Eyledük biz de gûşîş-i mevfûr
43. Bu kadar sa'y kıldı defterdâr  
Dağı baş bağı kulu leyl ü nehar
44. Ne kadar itdilerse ikdâmı  
Yine oldu hevâ ser-encâmı
45. Görmezem diyü eylemez 'işyân  
Görürem dir velî sözi yalan
46. Luţfinuñ olursa ey kerem-perver  
Maşlahat bir işâretüñle biter
47. Yeter ey Dürri luţf ile güzâr  
Başla hayr du'âya leyl ü nehâr
48. Hâk vücûdın haţâdan ide emîn  
Ola şadr-ı sa'âdet üzre mekîn
49. Çok zamân ser-firâz-ı 'âlem ola  
'İzz ü iqbâl ile mükerrem ola
50. İtmeyüp gam o zât-ı pâke eşer  
Ola a'dası pây-mâl-i keder
51. Yâ İlâhî be-ıaqq-ı nûr-ı mübîn  
Bu du'âyı kabûle eyle qarîn

## MÜFREDATLAR

## MÜFRET

## 1.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*  
*Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --*

1. Dil-teşnelere söyledi tārīhini Dürri  
*Gel rūh-ı Hasan 'ışk-ı Hüseyne içelüm mā'*  
 Sene 1110

## 2.

*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*  
*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --*

1. Dürri-i bende didi lafzen ü ma'nen tārīh  
*Kayd-ı şulh eyledi yüz onda Re'isü'l-Küttāb*  
 Sene 1110

## 3.

*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*  
*Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --*

1. Çekmem elem-i mansıbı sen sağ ol efendim  
 İbrām ider elbet saña zātuñdaki himmet

## 4.

*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*  
*Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --*

1. Hārun oğlını idüp māl-i māl-i Qārūn  
 Qādı oğlını zügürd eyledi yelloz dünyā

- 
1. S. 3409: 5<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Edirne'de Çeşmeye Tārīhdür.**
2. S. 3409: 5<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Tārīh-i Şulhiyye-i Rāmī.**
3. S. 3409: 7<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**
4. S. 3409: 8<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Dürri Mebniyyi 'Ale'l-Ĥikāye**

## 5.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Dürri Ahmed şaḥını eylerdi zülfiyle tamām  
Emr-i dāmād ile şimdi ḥalka beyzā eyledi

## 6.

*Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Germ olma germe gögüsünü gözle dā' ireñ  
Şaḥın zamāne sille urur saña def gibi

## 7.

*Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Hümāyün maḥdemi şeh-zāde için ülfeti tārīḥ  
*Mesīḥ-āsā gelüp şeh-zāde 'İsā buldı 'ālem rūḥ*  
Sene 1111

## 8.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Ḳudsiyān didi ḳarīrū'l- 'ayn olup tārīḥini  
*Oldı Sulṭān Aḥmede Şeh-zāde 'İsā nūr-ı 'ayn*  
Sene 1117

---

5. S. 3409: 24<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Mebnī-i 'Ale'l-Ḥikāye.**

6. S. 3409: 25<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**

7. S. 3409: 28<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Tārīḥ.**

8. S. 3409: 28<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Tārīḥ.**

## 9.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Çıkup yek-pāre istiḳbāle 'ālem didiler tārīḥ  
*Zihī kevkeb ararken gökde bulduḳ yirde 'İsāyı*  
 Sene 1117

## 10.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Sezādur bir ḳuşūrı 'afv olınsa böyle tārīḥūñ  
*Meḥemmed Beg yüz on toḳuzda itdi 'ayn-i pāk icrā*  
 Sene 1119

## 11.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Rukyedür bu şābitā üç kez üfür tārīḥdür  
*Ḳondi Bismi'llāh mehd-i devlete Sulṭān Selīm*  
 Sene 1119

## 12.

*Müfte 'ilün müfte 'ilün fā 'ilün*

*Serī' - + + - / - + + - / - + -*

1. Dürrī me'müren didi tārīḥini  
*Ḥalka-i Ḥān Aḥmed-i 'ālem-penāh*  
 Sene 1119

---

9. S. 3409: 28<sup>a</sup>, Derkenar.

[Tārīḥ]

10. S. 3409: 32<sup>b</sup>, Derkenar.

Dürrī.

11. S. 3409: 33<sup>a</sup>, Derkenar.

Tārīḥ

12. S. 3409: 35<sup>a</sup>, Derkenar.

Dürrī.

## 13.

*Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Biz sîr-çeşm-i mâ'ide-i 'âlemüz velî  
H'vân-ı vişâl-i dilbere germ-iştihâlaruz

## 14.

*Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün*

*Muzārī' -- + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Dürrî vü Sa'dî Mâdiḥ ü Feyzî bu bezmde  
Bir kaşî yâya çille çeker mübtelâlaruz

## 15.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. O şūḥuñ fikr-i zülf ü ḥāl ü ḥaṭṭ u rûyî maḥv itmiş  
Çü Mâdiḥ Dürriyâ Sa'dî ile Feyzî-i nālâmı

## 16.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Cihāndan rıḥlet itdükde didi hâtif bu târîḥi  
*Cihānşāh Kadına firdevs ola me'vâ vü menzilgāh*  
Sene 1121

13. S. 3409: 44<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

14. S. 3409: 44<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

15. S. 3409: 45<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

16. S. 3409: 54<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**



## 17.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī'* -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'Arş üzre qudsiyān didi tārīḥ Dürriyā  
*Burc-ı hamelde birbirini buldı mihr ü māh*  
 Sene 1105

## 18.

*Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün*

*Ḥafīf* + + - - / + - + - / + + -

1. Dürriyā nūş iden didi tārīḥ  
*Kevseriñ şāfi aqdı dünyāya*  
 Sene 1122

## 19.

*Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*

*Hezec* -- + / + - - + / + - - + / + - -

1. Rif atle daḥı olsa eger hem-ser-i ḥurşīd  
 Zātında yine zerrece himmet bulamazsın

## 20.

*Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün*

*Muzārī'* -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ey dāğ-ı sīne şadra geçüp germe gögsüñi  
 Kan ağlamaqda dīde-i giryān seni başar

17. S. 3409: 56<sup>b</sup>, Derkenar.

**İstanbul Ka'im-i Maḳāmı Silāḥdar 'Osmān Pāşā Ḥazretlerinüñ Sür-ı Mübāreklerine Tārīḥ.**

18. S. 3409: 64<sup>a</sup>, Derkenar.

**Tārīḥ-i Çeşme-i Sulṫān Aḥmed.**

19. S. 3409: 72<sup>a</sup>.

**Dürri.**

20. S. 3409: 25<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## MATLA'LAR

### 1.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Seyyid-i kevneyne ta' zīmen şehenşāh-ı cihān  
Eyledi bu na't-ı pāki resm-i tuğrā-yı 'ıyān

### 2.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Hābīb-i Hāğdan ümmīd-i şefā'at eyleyüp ferdā  
Hādīs-i pākini tuğrā çeke Hān Aḥmed-i yek-tā

### 3.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Nağş-ı devlet ber-ğarār olmaz mişāl-i dest-māl  
Cāha mağrūr olma müftī vağ'asından örnek al

### 4.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -*

1. Şubḥ-dem çıķduğça bāb-ı āsmāndan āftāb  
Ol sulţān-ı cihāna her gün olur fetḥ-i bāb

- 
1. S. 3409: 3<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**
  2. S. 3409: 4<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**
  3. S. 3409: 4<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**
  4. S. 3409: 5<sup>a</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**

## 5.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*  
*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Der-i sa'ādeti mānend-i mihr-i 'ālem-tāb  
 Güşāde kııl yüzime yā müfettiḥe'l-ebvāb

## 6.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*  
*Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Şabā açdukça bāb-ı gülsitānı her seḥergāhī  
 Açılsun gül gibi ṭab'-ı hümāyün-ı ŧehenşāhī

## 7.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*  
*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Bu 'azīmetde saña Hıızr ola her laḥza refīk  
 Yāverüñ 'avn-ı Hudā hādi-i rāhın tevfiḳ

## 8.

*Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün*  
*Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -*

1. Açup dü-destüñi dergāh-ı ḥaḳḳa eyle niyāz  
 Hemişe rüyuña fetḥ ola bāb-ı gülşen-i rāz

## 9.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*  
*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Ol gün olur mı açup bāb-ı murādın Müste'ān  
 Ola bir süknāya mālīk Dürri-i bī-ḥānmān

---

5. S. 3409: 5<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

6. S.3409: 6<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

7. S. 3409: 6<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

8. S. 3409: 7<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

9. S. 3409: 7<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## 10.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Şubḥ-ı şadıḳdur beyāz-ı gerden-i sīmīn-i yār  
Tügme-i zerrīn girībānında mihr-i tābdār

## 11.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Dā'imā maḥfūz idüp ḥaḳ zāt-ı ferrūḥ-ḥālūñi  
İtmiye zā'il başumdan sāye-i iḳbālūñi

## 12.

*Mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. İtse ḥırām o serv-i gül-endāmumuz bizüm  
Ḳalmaz mişāl-i fāḥte [şan] ārāmumuz bizüm

## 13.

*Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Bezmüñ ecnās ile pür ehl-i dile ḥalvet yoḳ  
Varıcaḳ pāyuña söz söylemege fırsat yoḳ

## 14.

*Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün*

*Ḥafif + + - - / + - + - / + + -*

1. Şart olan ḳuvvet-i muḥāfazadur  
Elde kilik ālet-i mülāḥazadur

---

10. S. 3409: 7<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

11. S. 3409: 10<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

12. S. 3409: 14<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

13. S. 3409: 15<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

14. S. 3409: 24<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## 15.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Zīb-i dest-i pādşāhīden bu dürc-i hoş-nümā  
Anuñ için 'ıtr-sāy olur meşāma dā'imā

## 16.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Dest-i būs itmek için şa'y iderem irmez elüm  
Pāye olsun güzelüm bāri ayağūñ öpelüm

## 17.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Dā'imā bābuñ olup melce'-i ehl-i hācāt  
Olasın maḥşere dek mazhar-ı hayr u ḥasenāt

## 18.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Bāb-ı firdevsi güşād itdükçe Rıdvan her zamān  
Feth ola yā Rab der-i maḥşūd-ı sultān-ı cihān

---

15. S. 3409: 25<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

16. S. 3409: 25<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

17. S. 3409: 26<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

18. S. 3409: 28<sup>b</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

## 19.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Güzel tārīḥ olup virdi bu bāba Dürriyā şanı  
 Müzeyyen tarḥ-ı ra'nā-yı çemen-ārā-yı sulṭānī  
 Sene 1120

## 20.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Ğonce tūmārın güşād itdükçe feyż-i şubḥgāh  
 Yā İlahī fetḥ ola bāb-ı murād-ı pādşāh

## 21.

*Mef'ülü fā 'ilātün mef'ülü fā 'ilātün*

*Muzāri' - - + / - + - - / - - + / - + - -*

1. Yā Rab ola güşāde mānend-i bāb-ı cennet  
 Rūy-ı şeh-i cihāna bu dergeh-i sa'adet

## 22.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. Açıldıḡça bu zībā bāb açılsun ḡalb-i sulṭānī  
 Ḳapandıḡça ḡapansun dīde-i a'dā-yı nā-dānī

## 23.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Gören dir ḡaṭṭ-ı 'anber-bārı yārūñ la'l-i naḡzında  
 Devā-yı misk-i 'uşşāḡı yazılmış ḡoḡḡa aḡzında

- 
19. S. 3409: 28<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Çemşirlikde Müceddeden Binā Ohnan Ḥāne-i Hümayūna Tārīḡdür.**  
 20. S. 3409: 28<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**  
 21. S. 3409: 28<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**  
 22. S. 3409: 28<sup>b</sup>, Derkenar.  
**Dürri.**  
 23. S. 3409: 29<sup>a</sup>, Derkenar.

## 24.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Hadd-i zātında nazır olmaz bu ki Ceyhün u Nıl  
Reşk-i 'ayn-ı selsebıl oldı bu şāfı selsebıl

## 25.

*Mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*

*Muzārī' - - + / - + - + / + - - + / - + -*

1. Şafvetde bī-bahāne vü lezzetde bī-'adıl  
Güyā ki 'ayn-ı nehr-i cināndur bu selsebıl

## 26.

*Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Fetḥ-i bāb-ı mışra'-ı şānidedür tārīḥ-i tām  
*Kaşr-ı zībā Tūr-ı Sulṭān Aḥmed-i 'ālī-maḳām*  
Sene 1120

## 27.

*Mef'ülü mefā' ilü mefā' ilü fe'ülün*

*Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -*

1. Halka bir ulu ni'metidür Bāri Hudānuñ  
Ammā n'idelüm ḳadri bilinmez Ramazānuñ

**Dürri.**

24. S. 3409: 30<sup>a</sup>, Derkenar.

**Maḳla'-ı Selsebıl.**

25. S. 3409: 30<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

26. S. 3409: 38<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīḥ.**

27. S. 3409: 47<sup>a</sup>.

**Dürri.**

## 28.

*Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün*

*Remel* ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Sâkıyâ hâl harâb oldu yetiş imdâda  
Hırmen-i derd ü gamı âteşe yak vir bâde

## 29.

*Mef‘ülü fâ‘ilātü mefâ‘ilü fâ‘ilün*

*Muzārî‘* --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Gönlüm hevâ-yı silsile-i dil-rübâdadur  
Ol goncenüñ ümîdi nesîm-i şabâdadur

## 30.

*Mef‘ülü fâ‘ilātü mefâ‘ilü fâ‘ilün*

*Muzārî‘* --+ / -+-+ / +--+ / -+-

1. Yokdur günâh o gamze-i hünîde bendedür  
Şâhum suç öldürende degüldür ölenededür

## MISRA‘-I ÂZÂDELER

## 1.

*Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün*

*Remel* -+-- / -+-- / -+-- / -+-

1. Çıkdı bir a‘lâ şadefden iki dürr-i mîr-behâ  
Sene 1104

---

28. S. 3409: 58<sup>a</sup>, Derkenar.

29. S. 3409: 72<sup>a</sup>.

**Dürrî.**

30. S. 3409: 217<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürrî.**

1. S. 3409: 5<sup>b</sup>, Derkenar.

**Târîh-i Velâdet-i Şeh-zâde İbrâhîm Hân.**



## 2.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. *Rūh idi menzil-i zībāya su 'ūd itdi Hasan*

Sene 1114

## 3.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec +---- / +---- / +---- / +----*

1. *Hümā-yı rūh-ı Hasan bām-ı 'arşı eyledi me'vā*

Sene 1114

## 4.

*Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün*

*Recez --+- / --+- / --+- / --+-*

1. *Şeh-zādelerüñ oldı eñ 'āklı Sulṭān Maḥmūd*

Sene 1109

## 5.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. *Eyledi 'adl-i 'Ömer āb-ı ḥayāti icrā*

Sene 1101

## 6.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel -+-- / -+-- / -+-- / -+--*

1. *Çekdi ser-levḥa kitāb-ı ḥüsne ḥakḳā kilik-i mū*

Sene 1117

2. S. 3409: 20<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīḥ-i Vefāt-ı Rāmī-zāde.**

3. S. 3409: 20<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīḥ-i Vefāt-ı Rāmī-zāde.**

4. S. 3409: 28<sup>a</sup>, Derkenar.

**Tārīḥ-i Velādet.**

5. S. 3409: 28<sup>a</sup>, Derkenar.

**Tārīḥ-i Çeşme-i 'Ömer Pāşā Güfte-i Dürrī.**

6. S. 3409: 29<sup>a</sup>, Derkenar.

## 7.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. *Kitāb-ı hüsne çekdi levha-i ser kıl-k-i mü haqqā*

Sene 1118

## 8.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*

*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. *Bu 'aynı itdi mā'-i pāk ile ihyā 'Alī Pāşā*

Sene 1118

## 9.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün*

*Hezec + --- / + --- / + ---*

1. *Müferrih oldı bu āyīne-hāne*

Sene 1119

## 10.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. *Açdı tab'-ı pādşāhī geldi mißtāh-ı Azak*

Sene 1124

## 11.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. *Cāy-ı zībā kaşr-ı sulţānī maķām-ı dil-güşā*

Sene 1120

---

**Tārīh.**

7. S. 3409: 29<sup>a</sup>, Derkenar.

[Tārīh]

8. S. 3409: 33<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīh-i Çeşme-i Hırka-i Şerif.**

9. S. 3409: 34<sup>a</sup>, Derkenar.

[Tārīh]

10. S. 3409: 38<sup>a</sup>, Derkenar.

**Tārīh-i Dürrī.**

11. S. 3409: 38<sup>a</sup>, Derkenar.

[Tārīh]

## 12.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*  
*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. *Yüz onda bed' olup ol şulha on birde temām oldı*  
 Sene 1110

## 13.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*  
*Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -*

1. *Onda cehd on birde şulh oldı on ikide temām*  
 Sene 1112

## 14.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*  
*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. *Halebden geldi devlet şuyına ikrām ile Nābī*  
 Sene 1122

## 15.

*Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*  
*Hezec + --- / + --- / + --- / + ---*

1. *Halebden geldi Rūma da 'veten ikbāl ile Nābī*  
 Sene 1122

---

12. S. 3409: 57<sup>a</sup>, Derkenar.

, **Tārīh-i Diğer.**

13. S. 3409: 57<sup>a</sup>, Derkenar.

[**Tārīh**]

14. S. 3409: 65<sup>b</sup>, Derkenar.

**Nābī Efendiniñ İstanbula Teşrifine Tārīh.**

15. S. 3409: 65<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīh-i Diğer.**

## 16.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. *Yine ser-māye-i şadr oldı Mehemmed Pāşā*

Sene 1122

## 17.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. *Şād oluñ aldı yine mühri Mehemmed Pāşā*

Sene 1122

## 18.

*Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*

*Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-*

1. *Şadra geldi yine merdāne Mehemmed Pāşā*

Sene 1122

## Farsça Şiir

## 1.

*Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*

*Remel -+-- / -+-- / -+-- / -+--*

1. 'Ālem ki şarāb-ḥāne-i şad-reng-est  
Her reng-i vey ābisten-i şad nīreng-est
2. Şahbā-yı vey ez-ḥūn-ı dil-i Cemşid-est  
Cāmeş zi-kaḫā-yı kelle-i Hūşeng-est

16. S. 3409: 65<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīḫ-i Diğer.**

17. S. 3409: 65<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīḫ-i Diğer.**

18. S. 3409: 65<sup>b</sup>, Derkenar.

**Tārīḫ-i Diğer.**

1. S. 3409: 6<sup>a</sup>, Derkenar.

**Dürri.**

Yüz bin türlü hileli bir meyhane olan ve her bir düzeninde/yalanında yüz(türlü) efsun gizlenen bu alemin şarabı/badesi Çemşid'in ciğer kanı, kadehi ise Hūşeng'in kafatasındadır.

## Nesir

## 1.

## Çeşmiyye-i Dürrî Ahmed Efendi Bâ-Fermân-ı Hümayûn

(14) Mādām ki şems ü kamer manzara-i felekde cilveger ve ahvâl-i 'āleme şām u seher dīdever  
ola ol (15) kıurretü'l-'ayn-ı 'ālemiyān olan şevketlü mehābetlü kudretli 'ināyetli kerāmetli  
pādşāh-ı kerīmü'ş-şān (16) ü hākān-ı celilü'l-'unvān hāzretlerinüñ hem-vāre āyine-i zamīrleri  
pertev-i envār-ı başiret ile mücellā (17) ve günden güne mir'āt-ı kalb-i münīrleri tīb-ı eşi'a-i  
şafvet ile rüşen u muşaffā ola āmīn. (18) bi-hürmeti hāzret-i nūr-ı mübīn tütüyā-yı 'uyūn-ı a'yān  
olan türāb-ı iksīr-nişāb-ı dergāh-ı mu'allā (19) destgāhlarıyla dīde-i ğam-dīde-i remed-keşīde  
tekhlīl kıılınmak mu'arrızında nümüde-i bende-i kemterīn-i (20) cefā-bīnāları budur ki ey nūr-ı  
dīde-i ādemiyān 'aleyke 'aynu'llāh şi'r

çeşm-i.....

.....

*El-'aynı hākı kııdīs-i şerīfinüñ ma'nā-yı laţīfī\** (1) dīde-i ehl-i başirete rüşen ü nümāyān  
olduđına nazaran zamān-ı tufūliyyetde ğam-hānemüze (2) nisvāndan bir şūh-çeşm-i bed-bīn  
müsāfir olup bu 'abd-i nā-çīze nezzāreye alup şi'r

Bilmem bizi gözüñle n'ıçün yirsin ey felek

Bu gülsitāna düşdük ise şeb-nem olmaduk

(4) fehvāsınca āhirü'l-emr işābet-i zaħm-ı çeşm ile gözi benden ve beni gözden çıkarduğı 'aynı  
ile (5) vālideynüme rüşen olduğın bu hākıre naql iderler idi. *El-hāletu hāzīhi el-vāhidü ke-elfin*  
(6) çeşm-i hurde-bīn ile eczā-yı 'ālemi terāzū-yı 'ayār-ı merdümek-dīde ile sencīde (7) idüp  
ya'nī bir gözden giçürüp *bağdukdā el-hamdü'l'lāhi'l-melikü'l-başīr* 'ālem-i ervāhdan gözi (8)  
açuklar ile göz āşnālıđı olmak hasebiyle manzūr-ı 'ayn-ı 'ināyet-i şāhāne ve mazhar-ı (9) çeşm-  
i 'atıfet-i pādşāhāne-i husrevāneleri olup hāk-i āstān-ı devlet- (10) nişānelerine rü-māl ile ifāde-  
i merām için 'arz-ı hāl kıılındı şi'r

Dīde-i hūn-feşāna sulţānum

Minnet-i tütüyāyı çekdürme

1. S. 3409: 46<sup>b</sup>.

Çeşmiyye-i Dürrî Ahmed Efendi Bâ-Fermân-ı Hümayûn.

(\*) metin 47<sup>a</sup> sayfasından devam etmektedir.

Dest-gîr ol rikābuña düşdüm

Ḥāk-i pāyuñdan isterem sürme

## SONUÇ

Dürrî Ahmed Efendi (Dürrî-i Yek-çeşm), 17. yüzyılın sonunda doğmuş olup edebiyat sahasında varlığını 18. yüzyılda III. Ahmed döneminde göstermiştir. Çocukken bir gözünü kaybetmesi sonucu Farsça tek gözlü anlamına gelen “Yek-çeşm” mahlasını kullanmıştır. Van’da doğmuş olan şairin babası Vanlı Ebû Bekr Efendi isimli bir zat, kardeşleri ise Dîvân-ı Hümâyûn katipliği yapmış şair Feyzî Salih Efendi (ö. H. 1127/M. 1715), diğer kardeşi ise Dîvân Katipliği, Hotin’de şikk-ı sâni defterdarlığı vazifelerinde bulunan şair Abdü’lbâkî Sa’dî Efendi (ö. H. 1161/M. 1748)’dir. Dürrî Ahmed Efendi’nin babası hakkında iki kaynakta bilgi bulunmakta olup kardeşlerinin isimleri ise çok sayıda eserde zikredilmektedir.

Dürrî Ahmed Efendi’nin ne zaman İstanbul’a geldiği bilinmemekle beraber eğitim hayatıyla ilgili pek bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat çok iyi bir eğitim aldığı bulunduğu devlet görevleri; (Dîvân-ı Hümâyûn kalemi katipliği, Dîvân-ı Hümâyûn hocalığı, H. Receb 1125-1126 Muharrem 1126/Ö. Temmuz 1713-1 Şubat 1714 tarihleri arasında Târîh-i Naîmâ’nın müellifi Naîmâ Mustafa Efendi yerine Anadolu Muhasebeciliği, H. 27 Muharrem 1127/M. 24 Ocak 1715’te sipâh katipliği, Süvârî mukâbeleciliği, Harâc muhasebeciliği, H. Evâhir-i Şevvâl 1132/M. 15 Ağustos 1720 tarihinde şikk-ı sâni defterdarlığı pâyesiyle İran elçiliği, H. 15 Safer 1134/M. 24 Kasım 1721’de İstanbul’da başmuhasebeciliktir. Ayrıca dönemin padişahı III. Ahmed’e olan yakınlığı, sadrazam Damad İbrahim Paşa ile olan ilişkileri ve onun emriyle elçi olarak İran’a gitmesi, diğer devlet adamlarına sunduğu şiirler, düşürdüğü tarihler önemli ve saygıdeğer bir kişi olduğunun kanıtıdır. Dönemindeki birçok şair tarafından övülmesi ve ölümüne düşürülen tarihler edebiyat sahasındaki saygınlığını ortaya koymaktadır. Bunun yanında dönemindeki ve sonraki yüzyıllarda yazılan birçok edebi ve tarihi eserlerde ismi övgüyle anılmaktadır. Farklı hünerleri ve yeteneklerine vurgu yapılmaktadır. Örneğin *Salim Efendi Tezkiresi*’nde Farsça’yı çok iyi bilmesi ve konuşması, divani ve diğer yazı çeşitlerindeki mahirliği ile övülmektedir. *Hammer Tarihi*’nde şairin devlet kademesindeki saygınlığı ve alimliğine değinilmiştir. Dürrî Efendi, şiir alanında tarih düşürme yeteneği ile ön planda olmuştur. Birçok kaynakta bediheten tarih düşürdüğü söylenmiştir.

Şairimizin iki eseri bulunmakta olup bunlar Divan’ı ve İran Sefaretnamesi’dir. Daha çok İran Sefaretnamesi ile tanınan Dürrî Efendi’nin Divan’ı arka planda kalmıştır. Dürrî’nin Divan’ı üzerine ilk çalışmayı 1995 yılında M. Ziya Bağrıaçık, “Dürrî ve Divanı’ndaki Tarih Manzumeleri” adlı yüksek lisans teziyle yapmış olup ardından kısa bir süre sonra 1996 yılında Sadık Erdem “Dürrî-i Yek-çeşm ve Gazelleri” adlı bir makale kaleme almıştır. Her iki araştırmacı da sınırladıkları kapsam bakımından Divan’ın belli bir kısmını çeviriyazıya

aktarmışlardır. Divan'ın önemli bir kısmını oluşturan tarihler üzerine Bağrıaçık tarafından yapılan yüksek lisans tezinde hemen dikkatimizi çeken özensizlikle birlikte numaralandırma, vezin ve okuma yanlışları/eksiklikleri had safhadadır. Erdem'in adı geçen makalesi ise daha ciddiyetle çalışılmış olup okuma yanlışları asgari seviyededir. Ancak her iki çalışmada da dikkatimizi çeken şey nüshanın tamamına bakılmayıp sadece Dürrî'nin şiirlerinin bulunduğu varakların çalışmalarına alınmasıydı. Halbuki mecmuanın ilerleyen varaklarında da şairin şiirleri mevcuttur. Yukarıda sayılan eksiklik ve yanlışlar göz önüne bulundurularak tam bir divan hüviyeti oluşturulmak amaçlanmıştır.

Dürrî Divanı'nın mürettep bir nüshası olduğu kaynaklarda söylene de bilinen tek nüsha Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi kısmında 3409 nolu numaradaki mecmuada kayıtlıdır. Eser mürettep olmayıp talik kırmayı yazı ile cetvel kullanılarak yazılmıştır. Divan'ında neredeyse birçok nazım şeklini (kaside, murabba, şarkı, muhammes, tahmis, müseddes, terki-i bend, müstezad, gazel, tarih, kıta, rubai, nazm, mesnevi, müfred, Farsça şiir) kullanmış olan şairin tarihleri önemli bir yer teşkil etmektedir. Divan'da 22 kaside, 77 gazel, 4 murabba, 1 tahmis, 1 muhammes, 12 müseddes, 1 terki-i bend, 1 müstezad, 6 şarkı, 31 rubai, 139 kıta, 20 nazm, 68 müfredat (müfred, matla', mısra'-ı azade), 8 mesnevi vardır. Kasidelerinin bazıları tarih düşürme olup III. Ahmed'e yazılmış ve bahariye, nevrüziye, îdiye gibi konuları içermektedir. Divanında tespit ettiğimiz 77 gazelinde ise sık kelime tekrarları üzerine kurulmuş olan ve şiirleri Nâbî tesiriyle yazılmış hikemî ve âşıkâne tarzdadır. Farklı nazım şekilleriyle (kaside, kıta, müfred) yazılmış tarih konulu şiirler Divan'da önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu şiirleri şu başlıklar altında toplayabiliriz: Padişahların cülusları, Tayinler: Sadrazamlık, Vezirlik, Rumeli Kadı Askerliği, Valilik, Silahdarlık, Katiplik, Reislik, Fetihler, Bina, Çeşme, Sebil, Deniz Vasıtaları, Top ve Fanus Yapımı: Cami, Medrese, Saray, Köşk, Askeri Binalar, Türbe, Sünnethane Yapımı, Ev, Çeşme, Sebil, Deniz Vasıtaları, Top Yapımı, Fanus Yapımı, Merasimler ve Adetler: Sulh, Ziyafet, Düğünler, Hacıların Dönüşü, Sakal Bırakılması, Sultan III. Ahmed'in Tophane Ziyareti, Spor Çalışmaları, Nâbî Efendi'nin İstanbul'a Gelişi, Dış Çıkarma, Doğumlar, Vefatlar. Musammatlar bölümünde Nâî'lî'nin "giderüz" redifli gazelini tahmis etmiştir. Müseddes şeklinde yazılmış bir tane münacatı ve farklı konularda 11 tane daha müseddesi vardır. Şarkı türünde şiir yazan şair redif tekrarlarını sıkça kullanarak bu türde kullanmıştır. Bir tane Farsça yazılmış şiiri Divan'ında yer almaktadır. Ayrıca farklı nazım şekillerinde yazılmış münacat ve naatları Divan'ın içinde tespit edilmiştir.

Dürrî Ahmed Efendi Divanı, daha önceki yayınlarda bulunmayan şiirleri de ortaya çıkarılarak divan hüviyetinde müstakil olarak çalışılmış ve şiirleri şekil ve içerik olarak incelenmiştir. Genellikle Nâbî tesirinde olan şairin, bir tahmisinde Nâ'îlî'den de etkilendiği



görülmektedir. İrticalen tarih düşürmedeki mahareti ve külfetsiz şiir söylemedeki yeteneği Divan'da açıkça görülmekle beraber diğer nazım şekillerinde ustaca şiirler kaleme almıştır. Dürrî Ahmed Efendi artık sadece tarih düşürmedeki yeteneği ile değil diğer nazım şekillerinde gösterdiği üstün şiir kabiliyetiyle Klasik Türk Edebiyatı'nda yerini alacaktır.

## KAYNAKÇA

- Abdülkadiroğlu, Abdülkerim, Van Meşhurları (1900 Doğumlulara Kadar) ed., Abdülkerim Abdülkadiroğlu, *Van Kütüğü (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)*, Türk Hava Kurumu Matbaası, Ankara 1993, ss. 170-257.
- Aktepe, Münir, “1720-1724 Osmanlı-İran Münâsebetleri ve Silâhşör Kemanî Mustafa Ağa'nın *Revân Fetihnâmesi*”, İ.Ü.E.F. Yayınları, İstanbul 1970.
- Aktepe, Münir, “Dürrî Ahmed Efendi'nin İran Sefareti”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, I/1 (1967, Ekim), ss. 56-60; I/2 (1967, Kasım) ss. 60-63; I/3 (1967, Aralık) ss. 64-66; I/4 (1968, Ocak) ss. 60-62; I/5 (1968, Şubat) ss. 53-56; I/6 (1968, Mart) ss. 82-84.
- Babinger, Franz, *Die Geschichtsschreiber der Osmaen und Ihre Werke*, Leipzig 1927.
- Babinger, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Coşkun Üçok, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1982.
- Bağrıaçık, M. Ziya, *Dürri ve Divanındaki Tarih Manzumeleri*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 1995.
- Dürrî Ahmed Efendi, *Dürrî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi Bölümü 3409/1.
- Ekinci, Ramazan, Hüseyin Ayvansarâyî, *Vefeyât-ı Ayvansarâyî, (İnceleme-Tenkitledi Metin)* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü, Manisa 2011.
- Erdem, Sadık, “Dürri Yek-çeşm ve Gazelleri” *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Ağustos, 1996, 103, ss. 165-204.
- Erdem, Sadık, *Râmiz ve Âdâb-ı Zuraî'sı (İnceleme-Tenkitledi Metin-İndeks-Sözlük)*, AKM Yayınları, Ankara 1994.
- Ergun, S. Nüzhet, “Dürri (Vanlı Ahmed)”, *Türk Şairleri*, İstanbul Matbaası, 1943, c. III.
- Fatîn Davud, (*Hâtimetü'l-Eş'âr*), haz. Ömer Çiftçi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara (e-kitap), (27 Ekim 2018).

- Güzel, Bilal, “*Kemiksiz-Zâde Safvet Mustafa ve “Nuhbetü’l-Âsâr Min Ferâidi’l-Eş’âr” İsimli Şair Tezkiresi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012.
- Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, *Mecmua-i Tevârîh*, haz. Vahid Çabuk - Fahri Çelik Derin, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınevi, İstanbul 1985.
- Hammer, Joseph Von, *Osmanlı Tarihi*, çev. Mehmed Ata; haz. Mümin Çevik, Erol Kılıç, Üçdal Hikmet Neşriyat, İstanbul 1992, c. XIV.
- Horata, Osman, “Klasik estetikte hazan rüzgârları: Son Klasik Dönem (1700-1800)” *Türk Edebiyatı Tarihi*, ed. Talat Sait Halman, vd., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2006, c. II, ss. 437-596.
- İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1999.
- İsmail Belig, *Nuhbetü’l-Âsâr li-Zeyli Zübdetü’l-Eş’âr*, haz. Abdulkerim Abdulkadiroğlu, AKM Yayınları, Ankara 1999.
- Kılıç, Atabey, *Mirzâ-zâde Ahmed Neylî ve Divanı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004.
- Kocatürk, V. Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi, Tahlili ve Tenkidi*, Edebiyat Yayınevi, Ankara 1964.
- Kolektif, *Büyük Türk Klasikleri*, Ötüken-Söğüt Yayınları, İstanbul 1987, c. VII., s.196.
- Kolektif, *Osmanlılar Ansiklopedisi (Yaşamları ve Yapıtlarıyla)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, c. 1, ss. 117.
- Kurnaz, Cemal – Çeltik, Halil, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, H Yayınları, Ankara 2010.
- Mehmed Râşid, *Tarih-i Râşid*, İstanbul Matbaa-i Amire, İstanbul 1282, c. V.
- Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî Osmanlı Ünlüleri*, haz. Nuri Akbayar, İstanbul 1996.
- Mustafa Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî, (Nuhbetü’l-Âsâr min Fevâ’idi’l-Eş’âr)*, *İnceleme-Metin-İndeks*, haz. Pervin Çapan, AKM Yayınları, Ankara 2005.
- Oğraş, R., *Esad Mehmed Efendi’nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Şâhidü’l-Müverrihîn Adlı Eserinin Metni*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara (e-kitap). (11.11.2018)
- Sâlim Efendi, *Tezkiretü’ş-Şu’arâ*, haz. Adnan İnce, AKM Yayınları, Ankara 2005.

Saraç, M. A. Yekta, *Klâsik Edebiyat Bilgisi (Biçim-Ölçü-Kafiye)*, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul 2003.

Şemseddin Sami, *Kâmûsu'l-A'lâm*, Mihran Matbaası, İstanbul 1889, c. III.

Şeyhi Mehmed, *Vekâi'u'l-Fuzalâ*, haz. Abdülkadir Özcan, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989, c. IV.

*Sihhatnâme*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Kitaplığı, No: 826.

Talay, Aydın, “Dürrî Ahmed Efendi”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1994, c. 10, ss. 34-35.

*Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler-İsimler-Eserler-Terimler)*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1998, c. 1, ss. 60.

Unat, F. Reşid, *Osmanlı Sefirleri ve Seferatnameleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1968.

Uzunçarşılı, İ. Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1978, 1/IV.

Ürkündağ, Ayhan, *Ahmed Dürrî Efendi'nin İran Seferatnamesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2006.

Ünver, İsmail, “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Türkoloji Dergisi*, Ankara 1983, c. II, s. 1, ss. 51-89.

Yöntem, Ali Canib, “Dürrî”, *Hayat Mecmuası* c. III., s. 69, Ankara ss. 3-4.